

अस्य पुस्तकस्यानुक्रमणिका ॥

- श्रीरूपनजिन स्तवनमां प्रभु साथै प्रीति करवानुं लक्षण दर्शावुं ठे. १
- श्रीअजित नाथना स्तवनमां कारणकार्यजावनी साधनता देखाडी ठे. ५
- श्रीसंजवजिनना स्तवनमध्ये सिद्धतारूप कार्यनुं कारण केवारें प्र
गटे ठे ? इत्यादि अनेक वातो नो निर्णय कसो ठे. १४
- श्रीअजिनंदनजिनना स्तवनमां ठ इव्यनुं एक बीजा इव्यथी
निश्चय नयने मत्तें न मलनुं, इत्यादि लक्षण बताव्यां ठे. .. १९
- श्रीसुमतिजिनना स्तवनमध्ये नित्यता, एकता, अस्तित्तादिक ध
र्मोनुं स्वरूप तथा सप्तचंग्यादिनुं स्वरूप कहुं ठे. २५
- श्रीपद्मप्रजजिनना स्तवनमध्ये निमित्तकारणनी कारणता द
र्शावतां नैगमादिक नयें करी प्रभुदर्शननी सिद्धता दर्शावी ठे. ३५
- श्रीसुपार्थजिनना स्तवनमध्ये प्रभुना जूदा जूदा गुणोनां लक्षण,
तथा कया गुणने कया गुणनुं सहाय ठे. इत्यादि वातो दर्शावी ठे. ४०
- श्रीचंद्रप्रजजिनना स्तवनमध्ये जिनसेवनाना चार निक्षेपामां
इव्यनिक्षेपाना आगमथी तथा नोआगमथी वे जेद करी तेमां
नोआगम इव्यनिक्षेपाना इशरीरादि त्रण जेदनां लक्षण तेमज
जाव निक्षेपाना जेद, तथा नैगमादि सात नयें करी अपवाद
जावसेवना, अने उक्कष्ट जावसेवनानुं स्वरूप कहुं ठे. .. ४८
- श्री सुविधिनाथना स्तवनमध्ये प्रभुना आत्मसमाधियादिक
गुणनां लक्षण, अनेक शुक्तियो सहित देखाड्यां ठे. ५८
- श्रीशीतलनाथना स्तवनमध्ये सिद्धता अनिजाप्य, अननिजाप्य
पर्याय तथा इव्य, इव्यना गुणादिकनुं अल्पबहुत्वादि कहुं ठे. ६४
- श्रीत्रेयांसजिनना स्तवनमां ज्ञानादिक गुणोनी त्रिचंगीयो करी ठे. ७२
- श्रीवासुपूज्यस्वामीना स्तवनमध्ये इव्यपूजा ते जावनुं कारण ठे.
ते जावनिक्षेपे पूजा प्रशस्त, तथा शुद्ध. ए रीतें वे प्रकारनी वण
वी ठे. तेमां प्रशस्त रागनां लक्षण पण दर्शाव्यां ठे. .. ८९
- श्रीविमलनाथना स्तवनमां अस्तित्ता नास्तित्तानां लक्षण कह्यां ठे. ८५

- ૧૪ શ્રીઅનંતનાથજીના સ્તવનમાં પ્રહુમુદ્દા દીઠાથી જે રીતે સાધક જીવની આત્મા સમરાય છે, તેનું સ્વરૂપ સવિસ્તર કહ્યું છે. .. ૬૯
- ૧૫ શ્રીધર્મનાથજીના સ્તવનમધ્યેં ડબ્બના સામાન્યસ્વનાવ તથા વિશેષ સ્વનાવનાં લક્ષણ સહિત જેદ કહી દેખાડ્યા છે... .. ૯૭
- ૧૬ શ્રીશાંતિનાથજીના સ્તવનમધ્યેં શ્રીપ્રહુની સ્થાપનાને નૈગમાદિક સાત નય પૂર્વક કહીને પઠી એ સ્થાપના મોહસાધનનું નિમિત્ત કારણ છે, તે પણ નૈગમાદિક સાત નયેં કરી દેખાડીને નામ અને સ્થાપના એ બે નિદેશાનો ઉપકાર દર્શાવ્યો છે. ૧૦૦
- ૧૭ શ્રીકુંચુનાથજીના સ્તવનમાં પ્રહુની દેશનાના વર્ણનને પ્રસંગેં અર્પિતાનર્પિત નયનું સ્વરૂપ તથા સત્તચંગીના સકલાદેશિ, વિકલાદેશિ જાંગા સહિત અનેક પ્રકારની સત્તચંગીઝં કરી દેખાડી છે. ૧૦૬
- ૧૮ શ્રીઅરનાથજીના સ્તવનમાં ઉપાદાન તથા નિમિત્ત કારણના જેદ સહિત અનેક પ્રકારેં કરી લક્ષણ વતાવ્યાં છે, તથા કારણ જે છે તે કર્તાનું કહ્યું થાય છે, એનું સમાધાન કહ્યું છે તથા જૂદા જૂદા કાર્યને વિષે ઉપાદાનાદિક ચાર કારણ કરી દેખાડ્યાં છે. ૧
- ૧૯ શ્રીમદ્વિનાથજીના સ્તવનમાં કર્તાદિક ઠ કારકને સાધકતા વાધકતાદિ જૂદા જૂદા કાર્યને વિષે કર્તાપણેં દેખાડ્યાં છે. .. ૧
- ૨૦ શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામીજીના સ્તવનમાં નિમિત્ત કારણના પુષ્ટ તથા અપુષ્ટ મલી બે જેદનાં સ્વરૂપ કરીને પઠી પુષ્ટ નિમિત્તને ગ્રહણ કરનારો જીવ, પોતાનું સિદ્ધતારૂપ કાર્ય નીપજાવવાને ક્રિયા કરે, તેવારેં કર્તાદિક ઠ કારક કેવી રીતેં હોય ? તે દેખાડ્યાં છે. ૧
- ૨૧ શ્રીનમિનાથના સ્તવનમાં પ્રહુસેવનાને મેવની ઉપમા આપી છે. ૧
- ૨૨ શ્રીનેમિનાથજીના સ્તવનમાં રાજિમતીજીયેં પ્રહુ ઉપર કામરૂપ અશુદ્ધ રાગ ટાલી શ્રીઅરિહંતપણારૂપ પ્રશસ્તરાગ કહ્યો, તે કહ્યો છે. ૧
- શ્રીપાર્શ્વનાથજીના સ્તવનમાં પરિણતિ તથા પ્રવૃત્તિનું એક્યપણું પાંચી પઠી શુદ્ધતા, એકતા અને તીવ્રતાના અર્થે કહ્યા છે. ૧
- હાલોર સ્વામીના સ્તવનમધ્યેં સંસાર પાર પામવાને વિનતિ કરી છે. ૧
- બ્રહ્મરૂપસ્તવનમધ્યેં કર્તાયેં પોતાની ગુરુપરંપરાદિક કહી છે. ૧
- શ્રીદેવચંડીકૃત સીમંધરાદિક વિહરમાનજિનનાં વીશ સ્તવનો છે. ૧

॥ ॐ श्रीवर्द्धमानाय नमः ॥ श्रीगौतमाय नमः ॥

॥ अथ ॥

श्रीदेवचंजकीकृत श्रीआदिनाथप्रमुख चोवीश तीर्थकरनी
स्तवनागीत चोवीशनो बालावबोध सहित प्रारंभ करियें ठैयें.

तत्र प्रथम पीठिका.

ए संसारी जीव, देवतत्त्व, गुरुतत्त्व, धर्मतत्त्वनी जूलें अनादिनो संसारचक्र
मांहे जमी रह्यो ठे, शरीर इंदियसुख परिग्रह तेने हितकारी मान्या ठे, अने पो
तातुं आत्मस्वरूप, अनंतानंदमय विसारी भूक्युं ठे, ते संनारतो ज नथी, पण
संझी पंचेंदियपणुं पामीने, जो पोतानो शुद्धधर्म तथा शुद्ध धर्मेनां कारण सेवे
नहीं, तो आत्मा, स्यात् स्वसंपदा केम पामे ? तेमाटे उपकारी, जगत्हितकारी,
श्रीवीतराग, परमात्मा, परमपुरुषोत्तम, एवा श्रीअरिहंतनी स्तवना तथा सेवना
करवी, पण राग बिना प्रभुनी सेवना थाय नहीं, ते कारणथी प्रथम श्रीरूपनदे
वजीनी स्तवना करतां श्रीवीतराग उपर प्रीति करवी. ते रीत कहे ठे. प्रथम धर्म
नां चार आचरण कहां ठे. १ प्रीति, २ जक्ति, ३ वचन, ४ अस्मंग. तेमां प्रथम
प्रीतिनुं लक्षण, षोडशकटीकाथी जाणवुं. “ यत्रानुष्ठानतुः आदरप्रयत्नातिशयो
स्ति प्रीतिश्च अनिरुचिरुपाहित उदयोयस्याः सा तथा भवति कर्तुं अनुष्ठानतुः शो
पाणां त्यागेन च तत्काले यच्च करोति तदेकमात्रनिष्ठतया तत्प्रीत्यनुष्ठानं ज्ञेय
मिति.” जिहां आचरण करवा बालातुं अति आदर सहित उद्यमनुं अतिशय
पणुं होय, ते प्रीति जाणवी. ते प्रीतिना बिलास बिना चाले नहीं. माटे तेहना
रुचि अचिलापी जीवें बीजां सर्व कार्य तजीने तेहज करवुं. तथा तिहांज एक
निष्ठा प्रतीति करवी, तेने प्रीतिअनुष्ठान जाणवुं ॥ इति नावार्थः ॥ ते प्रीति सं
सारी नावथी सर्व जीवोने ठे. पण ते पलटावीने गुणीथी करवी, ते कहे ठे.

॥ अथ प्रथम श्रीरूपनजिन स्तवन ॥

॥ निड्डी वरण हुइ रही ॥ ए देशी ॥

पच जिणंदगुं प्रीतडी, किन कीजें हो कहां चतुर विचार ॥ प्रभुजी
इ अलगा वश्या, तिहां किणें नवि हों कोइ वचन उच्चार ॥ १ ॥

अर्थः—श्रीनाजिकुलधरनी नार्या, श्रीमरुदेवी स्वामिणीनी कुंक्षिने विपे उत्पन्न अईने जेणे अठार कोडा कोडी सागरोपम सुधी, निर्वाण मार्गेनुं विप्र हंतुं ते निवाखुं, एवा श्री रूपनदेव प्रथम तीर्थकर, रागदेष रहितताथी जिन कहियें, तथा उपकारसंपदा, अने अतिशयसंपदायें करि विराजमान ताथी जिणंद कहियें. तेनाथी प्रीतिविलास करवानो अर्थी नव्य जीव, मोक्षाजिजाषी विचारे ठे जे, नीरागी रूपन पुरुषोत्तम साथें शी रीतें प्रीति कीजें ? ए वीतरागथी प्रीति, माहारा आत्मायें पहेलां किवारें अनुजवी नथी, ते परमेश्वरथी प्रीतिनो अर्थी प्रीतिनी चाल अजाणतो पूढे ठे. जे हे चतुर माह्या ज्ञानी आचार्यादिक पुरुषो ! अथवा पोतानो आत्मा ते जा तें चतुर ठे, तेहने पूढे ठे, के ते प्रीतिनो विचार कहो जे नजीक होय, तेथी प्रीति बने, पण प्रभुजी तो सर्व रीतें अलगा रह्या ठे. प्रथम इव्यथी हुं अशुद्धपरिणतिविजावकर्मानुयायी, पुञ्जलनावजोगी, तेथी अशुद्ध इव्य ठुं, अने श्रीनगवान् तो शुद्धपरिणामी, सकल निरावर्णस्वजावी, निःकर्मा, अनंत अक्षयज्ञानादिस्वगुणजोगी, तेथी शुद्धइव्य ठे. बीजुं क्षेत्रें करी हुं सार क्षेत्री, शरीरावगाही ठुं, अने श्रीरूपनप्रभु तो लोकांतक्षेत्रें रह्या ठे, अरीरी, स्वप्रदेशावगाही ठे, तेथी क्षेत्रें करी निन्न ठैयें. तेमज त्रीजुं का पण निन्न ठैयें. अने नावथी हुं रागी, देषी, तथा अठार पापस्थानकें नर ठुं, अने श्रीदेवाधिदेव तो नीरागी, सर्वपापस्थानरहित ठे, माटे श्रीप्रभुज हमणां तो सर्व रीतें मुजथी वेगला वसे ठे. वली अलगाने पण वचना कें मलियें, पण श्रीरूपनदेव सिद्ध अया, तिहां सिद्ध अवस्थामां कोई व नतुं उच्चारतुं नथी, त्यारें प्रीति केम कराय ? ॥ इति गाथार्थः ॥ १ ॥

कागल पण प्होंचे नहीं, नवि प्होंचे हो तिहां को परधान ॥

जे प्होंचे ते तुम समो, नवि जांखे हो कोईनुं व्यवधान ॥ रु० ॥

अर्थः—तथा एक बीजो पण प्रीतिकरवानो उपाय ठे, जे कागल वडे प्रीत्याय ठे, पण सिद्धने विषे कागल पण प्होंचे नहीं. तथा कागल नहीं पद चे तो कोई माणस मूकीयें, पण तिहां सिद्धावस्थाने विषे कोई प्रधान ए प्होंचे नहीं, के जेनी साथें विनति कहावियें. इहां कोई जीवने संश उपजे के रत्नत्रयी आराधीने अनेक जीव, मोक्षें जाय ठे, तो कोई न

होंचे एम केम कहो ठो? ते उपर कहे ठे, जे तिहां सिद्धावस्थाने विषे जे पहाँ
चे ते तुम समो, तुम जेवो, प्रभुतामय, वीतराग, अयोगी, असंगी, सकलज्ञा
यक, पण वचनरहित, एटले अर्थात् ते पण परमपूज्य ते कोशुं व्यवधा
न कहेतां आंतरो जेद कहे नहीं, माटे प्रीतिना त्रण उपाय मांहेलो कोई
उपाय दीसतो नथी, तेमाटे श्रीयुगादिदेव साथे प्रीति केम करिये?॥इति॥३॥

प्रीति करे ते रागीया, जिनवरजी हो तमें तो वीतराग ॥ प्री

तडी जेह अरागीथी, जेलवी ते हो लोकोत्तर मार्ग ॥कृ०॥३॥

अर्थ:- हवे वली कहे ठे के संसारी जीव मुज सरिखा तथा सम्यग्दृष्टि
प्रमुख पण जे श्रीसर्वज्ञ त्रैलोकीतिलकथो प्रीति करवा चाहे, तेतो रागी
राग सहित ठे, अने हे जिनवरजी! तुमें तो वीतराग ठो, रागरहित ठो, रा
गीने अनेक रीतें रीजवीयें, पण जे पोतें रागी नहीं, ते केम रीज पामे?
इहां कोई जीव कहेजो जे ते वारें वीतरागथी प्रीति न करवी? तिहां कहे
ठे. जे अरागी राग रहित तेहथी जे प्रीति जेलववी, तेतो लोकोत्तर मार्ग
ठे, एटले एम जाणवुं जे रागीथी रागी थाय ते मजे, पण कोई रागांश जे
मध्ये नथी तेहथी प्रीति करवी, ते लोकोत्तर मार्ग जाणवो, एटले अरागीथी
राग करवो, ते अति आश्चर्य जाणवुं ॥ इति तृतीय गाथाः ॥ ३ ॥

प्रीति अनादिनी विप जरी, ते रीतें हो करवां मुज जाव ॥

करवी निर्विप प्रीतडी, किण जातें हो कहे वने वनावा॥कृ०॥४॥

अर्थ:-हवे संसारी जीव मध्ये प्रीतिनी परिणति अनादिनी ठे, परंतु ते
पुजना वर्ण, गंध, रस, स्पर्श, मनोज्ञसंयोग उपर इष्टता ठे, ते प्रीति अ
प्रशस्त ठे. नवा कर्मेना बंधतुं कारण ठे, तेथी ए अनादिनी प्रीति. विप
जरी ठे, जेम ऐश्वर्यादिक देखीने पुजल अष्टता उपर जे इष्टता ते राग.
विपमय ठे, ते राग. स्वजन. कुटुंब. परिग्रह उपर ठे, ते रीतें प्रभुजी तुम
उपर राग करवानो मारो जाव ठे. पण ते राग कामनो नहीं. समसार
कुजाचारें जे अरिहंत उपर राग. ते मोक्षमार्गमां नहीं. श्यामाटे जे सम
कारें कोण राग करतो नथी? एराग, संसारहेतु ठे ॥ उक्तं च ॥ जो अपम
ओ रागो. बहु संसारजमण परिवाडी ॥ विषयास्तु तययास्तु इहं दुग्

લાઈસુ ॥૧॥ અને શ્રીઅરિહંતથી જે રાગ કરવો તે પ્રશસ્ત કરવો, તેનું લક્ષણ
કહે છે. નાણાઈસુ ગુણેસુ, અરિહંતાઈસુ ધમ્મરૂવેસુ ॥ ધમ્મોવગરણસાહમ્મી, એસુ
ધમ્મત્તં જો ય ગુણરાગો ॥૨॥ સો સુપસહ્તો રાગો, ધમ્મ સંયોગ કારણો ગુણદો ॥
પઠમં કાયવો સો, પત્તગુણેસ્વર્ણં તં સર્વં ॥૩॥ તેમાટે અરિહંત ઉપર રાગ કર
વો, તે નિર્વિષ કરવો, જેમાં વિષયાનિલાષપણું નહીં, વર્ણાદિકની રીત નહીં,
તથા હ્રદ્ય લોક, પરલોક, ઇન્દ્રિયસુખાનિલાષ નહીં, પ્રસૂતાં જ્ઞાનાદિક ગુણ
ઠે તે મને આપે, એવી અનિલાષા નહીં. એક અરૂપી, અજ, અવિનાશી, અરુ
ત્રિમ, શુદ્ધજ્ઞાનાદિક ગુણ સકલ વ્યક્ત થયા, સ્વરૂપનોગી, સ્વરૂપમણી, સ્વરૂપા
શ્રિત, એવા ગુણનો રાગ એકલો ગુણ પ્રગટ કરવા વાસ્તે કરવો તે રાગ, નિ
ર્વિષ જાણવો, તે નિર્વિષ પ્રીતિ કરવાની મુજમાં તો શક્તિ નથી, તેમાટે હવે
એબનાવ કેમ વને ? હે ઉપકારી પુરુષો ! તે તમે કહો ॥ ઇતિ ચતુર્થગાથાર્થઃ ॥૪

॥ પ્રીતિ અનંતી પરથકી, જે તોડે હો તે જોડે એહ ॥

પરમ પુરુષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાસી ગુણગેહ ॥૫॥

અર્થ:-હવે ચતુર પુરુષ, ઉપાય કહે છે. પ્રીતિ કેહતાં રાગ અનંતો પર
થકી એટલે પુજનનાવથી અથવા શરીરી જીવથી ઠે તે સર્વ જે જીવ તોડે કહે
તાં ટાલે, તે જીવ એ ગુણ અરિહંતાદિકથી પ્રીતિ જોડે, એટલે સર્વ પરનાવથી
રાગ તજે, તે ગુણી રાગ કરી શકે. તિહાં કોઈ પૂઠણે જે ગુણી અરિહંતાદિકથી
ગુણેં મલે, પણ રાગ તો પાપસ્થાનક છે, તે શામાટે કરિયે ? તિહાં કહે છે,
જે પરમ પુરુષ, વીતરાગથી રાગતા કહેતાં રાગીપણું તે પણ ગુણનું ઘર કહ્યું
છે, અને શ્રીઅરિહંતાદિકથી ગુણેં એકત્વધ્યાનેં મલવું, તે પણ ગુણનું ગેહ
કહ્યું છે, તેમાટે પ્રથમ શ્રી અરિહંત ઉપર રાગ કરવો, તેહીજ વીતરાગતાનું
કારણ છે ॥ ઇતિ પંચમગાથાર્થઃ ॥ ૫ ॥

॥ પ્રસૂજીને અવલંબતાં, નિજ પ્રસૂતા હો પ્રગટે ગુણરાસ ॥

દેવચંડની સેવના, આપે મુજ હો અવિચલ સુખવાસ ॥૬॥

અર્થ:-એ રીતે પ્રસૂજીને અવલંબતાં કહેતાં આશ્રયતાં નિજ કહેતાં પે
તાની પ્રસૂતા અનંતગુણપર્યાયરૂપ પ્રગટે, નિરાવરણ થાએ, ગુણનો રાશિ સમૂહ,
સર્વ વ્યક્ત થાય, તેમાટે દેવ જે ચાર નિકાયના દેવતા અથવા નરદેવાદિક

માહે ચંદ્રમા સમાન શ્રીઅરિહંત દેવ, તેહની સેવના નક્તિ, દ્રવ્યથી તથા જાવથી કરવી, તે આપે કહેતાં દે, મુને અવિચલ સુખ, અવ્યાબાધ સુખ, તે હનો વાસ કહેતાં રહેવું, ઇટલે જાવાર્થે એ જે, શ્રીપરમાત્મા, પરમપુરુષોત્તમ અરિહંતની સેવના અસંયમ આશ્રવત્યાગ, સંયમ સંવરરૂપપરિણમન, તે સેવના કહિયે ॥ ઉક્તં ચ ॥ આણાકારી નત્તો, આણા ઠેઈડ સો અજનોની ॥ ઇતિ ॥ તથા અરિહંત પ્રજી પોતેં તો પોતાની સેવનાના અર્થી નથી, પણ સર્વ જીવોને સ્વહિત કરવા વાસ્તે એહીજ કરવું છે, અને અરિહંત આજ્ઞા તે કોઈનો દુકમ મનાવવો નથી, પણ શ્રીઅરિહંત દેવેં કેવલ જ્ઞાને લીટું, જે સર્વ જીવોને પોતાનાં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તે પરમાનંદહેતુ છે, તેમાટે જે રીતેં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર નીપજે, તે માર્ગે ઉપદેશ્યો, તે પ્રમાણે વર્તેવું. તે અરિહંતની સેવના કરતાં નિશ્ચય મોક્ષપદ, સર્વ ઉત્તમ જાવ પામે, માટે પ્રજીની સેવા, તે અવિચલ સુખ આપે, તે કારણેં સર્વજન્ય જીવેં રાકલ સંસાર કાર્ય તજી સર્વ પરજાવથી નિસ્પૃહી થઈને, એક પરમોપકારી, તત્ત્વોપદેશી, ધર્મના ચક્ર, શ્રીઅરિહંતદેવની સેવના કરવી ॥ ૬ ॥ ઇતિ શ્રીરૂપજિનસ્તવનં સમાપ્ત ॥

॥ અથ દ્વિતીય શ્રીઅજિતજિનસ્તવનં ॥

॥ દેવો ગતિ દેવની રે ॥ એ દેશી ॥

જ્ઞાનાદિક ગુણસંપદા રે, તુજ અનંત અપાર ॥ તે સાંજલતાં
ઝપની રે, રુચિ તેણેં પાર ઉતાર ॥ અજિત જિન તારજો રે ॥
તારજો દીન દયાલ, અજિત જિન તારજો રે ॥ ૧ ॥

અર્થ:-હવે શ્રીઅજિતનાથ સ્વામીની સ્તવના કરે છે. કારણ કાર્યજાવની સાધનતા દેખાડે છે. જે કારણ મજે, તે કાર્ય નીપજે, તે કારણના વે જેવું છે. એક નિમિત્ત કારણ. લીજું ઉપાદાન કારણ, પણ ઉપાદાન કારણની કારણતા નિમિત્ત મહ્યાં પ્રગટે. તે નિમિત્ત કારણની પુષ્ટતાયે થાય, અને મોક્ષનું નિમિત્ત કારણ. શ્રીદેવતત્ત્વ છે, તે કારણેં કાર્ય નીપજે, તે પગિપાટી દેખાડે છે. સકલ પંચાસ્તિકાય ગુણપર્વાયાદિ વિશેષ ધર્મ. પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનન. ત્રિકાજાવબોધ. તે કેવલ જ્ઞાન તથા સકલ સામાન્યશાસ્ત્ર તે કેવલ દર્શન અને સ્વરૂપ એકત્વ તે પરમ ચારિત્ર. લગી અરૂપી અવ્યાબાધ પ્રભુત્વ. આની સંપદા, હે પ્રજી ! તુજ પાનેનાં તુમારે અનંત છે, અપાર છે. જે

सर्वेऽव्ययी, सर्वेऽव्ययानां प्रदेश अनन्त गुणा, सर्वे प्रदेशयि एक इव्यना गुण अनन्तगुणा. सर्वगुणयि अस्ति नास्तिरूप स्वपरपर्याय अनन्त गुणा, अस्ति पर्याय ते पण वस्तुनो स्वधर्म ते तथा नास्तिपर्याय ते पण वस्तुनो स्वधर्म ते, श्री विशेषावश्यकमांहे श्रुतज्ञानाधिकारै कलुं ते.

॥ एवं उक्ते सति परः प्राह ॥ जइ ते परपञ्चाया, न तस्स अह तस्स न परपञ्चाया ॥ जं तं मिय संबन्धा, तो परपञ्चाय ववएसो ॥१॥ इह स्वपर्यायाणामेव तात्पर्यता युक्ता ये चामी परपर्यायास्ते यदि घटादीनां तर्हि नाहुरस्य तथाहुरस्य ते तर्हि न घटादीनां ततश्च यदि परस्य पर्यायास्तर्हि तस्य कथं? तस्य चेत्परस्य कथमिति विरोधस्तदयुक्तमनिप्रायानिप्रायापरिज्ञानाय स्मात् कारणात् तस्मिनकारेकाराद्यहुरे घटादिपर्यायाअस्तित्वेनासंबन्धास्ततस्तेषां परपर्यायव्यपदेशोअन्यथा व्यावृत्तेन रूपेण तेपि संबन्धाएवेत्यतस्तेषामपि व्यावृत्तरूपतया पारमार्थिकस्वपर्यायत्वं न विरुद्ध्यते अस्तित्वेन तु घटादिपर्याया घटादिष्वेव प्रतिबन्धा इत्यहुरस्य ते परपर्याया व्यपदेश्यते इति जावः ॥ द्विविधं हि वस्तुनः स्वरूपं, अस्तित्वं नास्तित्वं च. ततो ये यत्रास्तित्वेन प्रतिबन्धास्ते तस्य स्वपर्याया उच्यन्ते, येतु यत्र नास्तित्वेन संबन्धास्ते तस्य परपर्यायाः प्रतिपाद्यन्ते ॥ इति निमित्तचेदख्यापनपरावेव स्वपरशब्दौ, नत्वेकेषां तत्र सर्वथा संबंधनिराकरणपरौ ॥ वबुसहाचंपइ तं पि सपरपञ्चायनेय उं निन्नं ॥ तं जेण जीवजावो, निन्ना इत उग्घडायाया ॥ १ ॥ वस्तुस्वजावं प्रति यथावस्थितं वस्तुस्वरूपमाश्रित्य तदपि केवलज्ञानं अकाराद्यहुरवत् स्वपरपर्यायचेदतो निन्नमेव ॥ ननु यथोक्तनीत्या स्वपर्यायान्वितमेवेति जावः ॥ कुतः? इत्याह ॥ येन कारणेन तत्केवलज्ञानं जीवजावप्रतिनियतो जीवपर्यायो न घटादिस्वरूपं, तत्रापि घटादयस्तत्स्वजावाः किंतु ततो निन्ना इति ते ज्ञायमाना अपि ते कथं तस्य स्वपर्यायान्वेयुः? सर्वसंकरैकत्वादिप्रसंगात्तस्मादमूर्तत्वचेतनत्वसर्ववेतृत्वाप्रतिपाती च निरावर्णत्वादयकेवलज्ञानस्य स्वपर्यायाघटादिपर्यायास्तु व्यावृत्तिमाश्रित्य परपर्यायाः ॥ अन्ये तु व्याचक्षते ॥ सर्वेऽव्यगतान् सर्वानपि पर्यायान् केवलं ज्ञानं जानाति येन च स्वजावेनैकं पर्यायं जानाति न तेनैवापरमपि किंतु स्वजावचेदेनान्यथा सर्वेऽव्यपर्यायैकत्वप्रसंगात्तस्मात् सर्वेऽव्यपर्यायराशितुव्यास्वजावचेदलक्षणकेवलज्ञानस्य स्वपर्यायाः सर्वेऽव्यपर्यायास्तु परपर्यायाः इत्येवं स्वपर्यायाः परपर्यायाः

ओनयेपि परस्परं तुल्याः केवलस्येति ॥ इत्यादि अधिकार सर्व माहानाप्य
थी जाणजो ते' अस्ति नास्ति पर्याय ते जीवइव्यना सर्वथी अनंतगुणा
ढे, ते सर्व प्रभुजी तुमारा निरावरण थया, ते अनंतगुणमयी परमानंदसं
पदा तमारी आगममांथी सांनलतां मुज्जे पण ए रुचि उपनी, जे एहवी
सिद्धता माहरे प्रगटे, एहवो अनिलाप उपनो तेथी कहुं हुं के हे परमपु
रुप ! मुज्ज अनाथ दीन कर्मवशे नवनमताने नवसमुद्धो पार उतार, संसा
रथी पार उतारवानी विनति तुम विना बीजा कोण आगल कहुं ? जे
नवपार पाम्या ते आगल नवपार पामवानी विनति करुं ? ते नणी स्वामी !
मुज्जे संसार निस्तार करो. ए विनति जे जीव, नवथी उद्दिग्र मोहानि
लापी थयो, ते आतुर थइने कहेढे के हे अजित जिन ! मुने तारजो, संसा
रथी पार उतारजो. तारजो हे प्रभुजी तुमें दीनदयाल ठो. हे स्वामी !
परमजावकरुणाना करणहार ठो ॥ इति प्रथमगाथार्थः ॥ १ ॥

जे जे कारण जेहनुं रे, सामग्रीसंयोग ॥ मलतां
कारज नीपजे रे, करता तणे प्रयोगे ॥ अ० ॥ २ ॥

अर्थः—हवे जे कार्यनुं जे कारण ठे, ते कारण तथा सामग्री ए वेनो संयो
ग मलतां कार्य निपजे, जेस घटरूप कार्य, तेहने दंम. चक्र, चीनर. नि
मित्त कारण ठे, तथा मृत्तिका उपादानकारण ठे. थने कुंनकार कर्त्ता ठे. जे
कार्य अनेद तेहनो तेहवो, कर्त्ता पण अनेद, जे कार्य कर्त्ताथी निन्न. तेनो
कर्त्ता पण निन्न; एटले घटकार्य ते परवस्तु ठे, तेहनो कर्त्ता कुंनकार पण
निन्न ठे. थने सिद्धतारूप कार्य आत्माथी अनिन्न ठे, तो तेहनो कर्त्ता आ
त्मा पण अनिन्न ठे.

हवे आत्मा कर्त्ताने सकलस्वधर्मव्यक्त रूप जे सिद्धता. ते कार्य. ते
हने देव श्री अरिहंत देवाधि देव तथा गुरुनिर्ग्रयादिक ते निमित्त का
रण मल्यां, अने सामग्रीकर्म नूमि साधर्मिकादिक संयोग मल्यां मोहण
कार्य नीपजे. माटे माहुरं मोहुरूप कार्य तेना निमित्तकारण श्री बीत
राग तुमें ठो. तेथी तमने आश्रयतां मोहुरूप कार्य नीपजे, पण कारण
सर्व मल्यां. अने कर्त्ता जे आत्मा ते जो तेम प्रयोगसाधननो व्यापार
न करे, तो कार्य निपजे नहीं. कम के अरिहंतादिकना निमित्त पार्माने पण

અનેક જીવ આત્મા સાધ્યાવલંબી તથા સાધનપરિણતિ થયા વિના મોક્ષકાર્ય નિપજાવ્યા વિના હજી સંસારમાં નમતા દીસે છે, તેમાટે કર્તા જે આત્મા તે જો મોક્ષસાધનરૂપ પ્રયોગ કહેતાં વ્યાપાર કરે, તો સિદ્ધતારૂપકાર્ય નિપજે ॥ ઇતિ ॥ દ્વિતીયગાથાર્થઃ ॥ ૨ ॥

કાર્ય સિદ્ધિ કર્તા વસુ.રે, લહિ કારણ સંયોગ ॥ નિજ

પદ કારક પ્રજ્ઞ મલ્યા રે, હોએ નિમિત્તહ જોગ ॥ અ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થઃ—માટે કાર્યસિદ્ધતાની નિષ્પત્તિ તે કર્તાને હાથ છે, જેમ દંડરૂપ કારણ તેને જો કર્તા ઘટરૂપ કાર્ય કરવાને પ્રવર્તીવે તો ઘટરૂપ કાર્ય કરે, અને તેજ દંડ જો ઘટધ્વંસને પ્રવર્તીવે તો ઘટધ્વંસ કરે, તે માટે નિમિત્તની પ્રવૃત્તિ તે કર્તા જો તે કાર્ય કરવાને પ્રવર્તીવે તો કાર્ય કરે, માટે કાર્યની સિદ્ધિ તે કર્તાને હાથ છે, પણ કારણનિમિત્તાદિક તેનો સંયોગ મલ્યાં કાર્ય નિપજે, એ પદ્ધતિ છે. માટે કોઈ સંસારી આત્મા નિજ કહેતાં પોતાનું આત્મિક પદ પરમાનંદ મહોદયરૂપ તેહનો કારક કહેતાં કરવાવંત તેને મોક્ષના પુષ્ટકારણ પ્રજ્ઞા શ્રી અરિહંત મલ્યાં થકાં અવશ્ય નિમિત્તનો જોગ થાય, એટલે જે જીવ સંસારથી ઝનગ્યો મોક્ષાનિલાપી થયો, તે મોક્ષના નિમિત્ત શ્રી તીર્થંકર દેવ પામીને, હર્ષનો જોગ આસ્વાદન પામે ઘણો વિલાસ ડાવે કાર્યાર્થી કારણની પુષ્ટતા વાંઘે, એ નીતિ છે ઇતિ ॥ ૩ ॥

અજકુલગત કેશરી લહે રે, નિજપદ સિંહ નિહાલ ॥

તિમ પ્રજ્ઞાચક્તે નવિ લહે રે, આતમશક્તિ સંજાલા ॥ અ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—તે ઉપર દૃષ્ટાંત કહે છે. જેમ કોઈ કેસરી સિંહ જન્મકાલથી બકરાના ટોલામાં વચ્ચો છે તો તે એમ જાણે જે બકરાનો ટોલો તેજ માહેરું કુટુંબ છે, ત્યાં કિવારેં વીજો સિંહ આવે, તેવારેં બકરાં સર્વ નાસે, અને પોતેં પણ નાસે, એમ કરતાં કિવારેં સિંહનો આંકાર દેખીને પોતા સામું જુએ, ત્યારેં તે પોતાનો સમાન આંકાર જોઈને વિચારે જે એહનુંને મારું તો તુલ્યપણું દીસે છે, ને હું પણ સિંહ હું, પછી નિર્નય થાય. એ રીતેં અજ કેતાં બકરાનાં કુલ કેતાં ટોલામાંહેં ગત કેતાં રહ્યો જે સિંહ, તે સિંહપણું જૂલી ગયો, તે વીજાસિંહને દેખીને પોતાનું સિંહપણું સંજારે, તિમ કહેતાં તે રીતેં પ્રજ્ઞની નક્તિ કર

द्वितीय श्रीअजितजिन स्तवनं.

ए

तां नव्यजीव जहे, कहेतां पामे. पोतानी आत्मशक्तिनी संजाल कहेतां उज
खाण पामे, जे वीतराग देव देखीने तेनी नक्ति करतां तथा सेवतां यकां उपजे,
जे वस्तुस्वरूपसत्ताधर्में हुं पण वीतराग निःकर्मा शुद्धस्वरूपी हुं, ए पण प
हेलां संसारी जीवइव्य हता, पठो सिद्ध अया, तेम हुं पण प्रयमथी सं
सारी हुं, पण जो साधुं, तो सिद्धरूप आउं. ए सर्व उजखाण, प्रभुसेवना
करतां निपजे ॥ ४ ॥ इति चतुर्थं गायार्थः ॥

कारण पद कर्त्तापणें रे, करी आरोप अनेद ॥ निज
पदअर्थी प्रभुयकीरे, करे अनेक उमेद ॥ अ० ॥ ५ ॥

अर्थः— तेवारें कोई केहेसे जे अरिहंत देव तो अन्य जीवना मोक्षकर्त्ता
नथी, तो श्या वास्ते अरिहंतदेव पासें मोक्ष मागो ठो? तेने उत्तर कहे ठे,
के कारणपद जे अरिहंतादिक ते अतिपुष्टालंबन ठे, माटे जे कारण तेने
ज अनेदकर्त्तापणें आरोप करीने निज कहेतां पोतानुं पद जे शुद्ध सिद्धता,
तेहनो अर्थी जे नव्य जीव, ते प्रभु श्रीतीर्थंकर देवथी अनेक सम्यक्त्वादि
क गुणनी उमेद कहेतां आशा करे, जे हे प्रभुजी! मुऊने मोक्षनां कारण तथा
मोक्ष तमें आपो. एटले निमित्त कारणने कर्त्तापणे आरोप करी स्तुति करी ॥ ५ ॥

एहवा परमात्म प्रभु रे, परमानंद स्वरूप ॥ स्याद्वा
दसत्ता रसी रे, अमल अखंड अनूप ॥ अ० ॥ ६ ॥

अर्थः— हवे जे निमित्त पामीने उपादान समरे, पजटण पामे. ते रीत
कहे ठे, अथवा प्रभु परमात्मा तेहुं स्वरूप कहे ठे. आत्मा सर्व त्रण प्रका
रना ठे, एक बहिरात्मा. बीजो अंतरात्मा, बीजो परमात्मा. तिहां जे शं
रीरादिक उदैकनावकर्मजनितने आत्मपणे गणो, ते बहिरात्मा कर्त्तव्ये.
अने जे शरीरादिक उदैकनावथी आत्मा असंख्यात प्रदेशी. चेतनाउत्कृण
ज्ञानादि अर्न्तगुण पर्याय सहित अरूपी निज एटले आत्मा अन्तपी. श
रीर रूपी. आत्मा सहज अकृत्रिम. शरीर संयोगी कृत्रिम. तेमाटे कर्मयोंन
शरीरादिमध्ये रह्यो, पण निज ठे. एहवा जेदज्ञानवंत. नमस्तिन गुणवाणाथी
मांसी क्लीणमोक्ष गुणवाणाना चरम समय पर्यंत अंतर्गत्मा जाणवो, तथा ज्ञा
नावरणी. दर्शनावरणी, मोहनी. अंतर्गम, ए चार कर्म क्षय गयो. केवलज्ञानी ते

अनेक जीव आत्मा साध्यावलंबी तथा साधनपरिणति यथा विना मोक्षकार्य निपजाव्या विना हज्जी संसारमां जमता दीसे ठे, तेमाटे कर्त्ता जे आत्मा ते जो मोक्षसाधनरूप प्रयोग कहेतां व्यापार करें, तो सिद्धतारूपकार्य निपजे ॥ इति ॥ द्वितीयगाथार्थः ॥ २ ॥

कार्य सिद्धि कर्त्ता वसु. रे, लहि कारण संयोग ॥ निज पद कारक प्रभु मलया रे, होए निमित्तह जोग ॥ अ० ॥ ३ ॥

अर्थः—माटे कार्यसिद्धतानी निष्पत्ति ते कर्त्ताने हाथ ठे, जेम दंभरूप कारण तेने जो कर्त्ता घटरूप कार्य करवाने प्रवर्त्तावे तो घटरूप कार्य करे, अने तेज दंभ जो घटध्वंसने प्रवर्त्तावे तो घटध्वंस करे, ते माटे निमित्तनी प्रवृत्ति ते कर्त्ता जो ते कार्य करवाने प्रवर्त्तावे तो कार्य करे, माटे कार्यनी सिद्धि ते कर्त्ताने हाथ ठे, पण कारणनिमित्तादिक तेनो संयोग मल्यां कार्य निपजे, ए पद्धति ठे. माटे कोई संसारी आत्मा निज कहेतां पोतानुं आत्मिक पद परमानंद महोदयरूप तेहनो कारक कहेतां करवावंत तेने मोक्ष ना पुष्टकारण प्रभुजी श्री अरिहंत मल्यां थकां अवश्य निमित्तनो जोग थाय, एटले जे जीव संसारथी उन्नयो मोक्षानिलापी थयो, ते मोक्षना निमित्त श्री तीर्थंकर देव पामीने, हर्षनो जोग आस्वादन पामे घणो विलास उपजे कार्यार्थी कारणनी पुष्टता वांछे, ए नीति ठे इति ॥ ३ ॥

अजकुलगत केशरी लहे रे, निजपद सिंह निहाल ॥
तिम प्रभुजक्तें नवि लहे रे, आत्मशक्ति संजाल ॥ अ० ॥ ४ ॥

अर्थः—ते उपर दृष्टांत कहे ठे. जेम कोई केशरी सिंह जन्मकालथी बकराना टोलांमां बन्धो ठे तो ते एम जाणो जे बकरानो टोलो तेज माहेरुं कुटव ठे, त्यां किवारें बीजो सिंह आवे, तेवारें बकरां सर्व नासे, अने पोतें पण नासे, एम करतां किवारें सिंहनो आकार देखीने पोता सामुं जुए, त्यारें पोतानो समान आकार जोईने विचारें जे एहजुंने मारुं तो तुल्यपणुं दीत ठे, ने हुं पण सिंह हुं, पढी निर्जय थाय. ए रीतें अज केतां बकरानां कुल केत टोलांमां गत केतां रह्यो जे सिंह, ते सिंहपणुं नूली गयो, ते बीजासिंहने देखीने पोतानुं सिंहपणुं संजारे, तिम केहतां ते रीतें प्रभुनी नक्ति का

तां नव्यजीव लहे, कहेतां पामे. पोतानी आत्मशक्तिनी संजाल कहेतां उल
खाण पामे, जे वीतराग देव देखीने तेनी नक्ति करतां तथा सेवतां थकां उपजे,
जे वस्तुस्वरूपसत्ताधर्में हुं पण वीतराग निःकर्मा शुद्धस्वरूपी हुं. ए पण प
हेलां संसारी जीवइव्य हता, पढी सिद्ध थया, तेम हुं पण प्रथमथी सं
सारी हुं, पण जो साधुं, तो सिद्धरूप थाउं. ए सर्व उलखाण, प्रभुसेवना
करतां निपजे ॥ ४ ॥ इति चतुर्थं गाथार्थः ॥

कारण पद कर्त्तापणें रे, करी आरोप अनेद ॥ निज
पदअर्थी प्रभुथकीरे, करे अनेक उमेद ॥ अ० ॥ ५ ॥

अर्थः— तेवारें कोई केहेसे जे अरिहंत देव तो अन्य जीवना मोक्षकर्त्ता
नथी, तो ज्या वास्ते अरिहंतदेव पामें मोक्ष मागो ठो? तेने उत्तर कहे ठे,
के कारणपद जे अरिहंतादिक ते अतिपुष्टालंबन ठे. माटे जे कारण तेने
ज अनेदकर्त्तापणें आरोप करीने निज कहेतां पोतानुं पद जे शुद्ध सिद्धता,
तेहनो अर्थी जे नव्य जीव, ते प्रभु श्रीतीर्थंकर देवधी अनेक सम्यक्त्वादि
क गुणनी उमेद कहेतां आशा करे, जे हे प्रभुजी ! मुऊने मोक्षनां कारण तथा
मोक्ष तमें आपो. एटले निमित्त कारणने कर्त्तापणे आरोप करी स्तुति करी ॥ ५ ॥

एहवा परमात्म प्रभु रे, परमानंद स्वरूप ॥ स्याद्वा
दसत्ता रसी रे, अमल अखंड अनूप ॥ अ० ॥ ६ ॥

अर्थः— हवे जे निमित्त पामीने उपादान समरे, पलटण पामे, ते रीत
कहे ठे, अथवा प्रभु परमात्मा तेहुं स्वरूप कहे ठे. आत्मा सर्व त्रण प्रका
रना ठे, एक बहिरात्मा. बीजो अंतरात्मा. बीजो परमात्मा. तिहां जे शं
रीरादिक उदैकजावकर्मजनितने आत्मपणो गणो, ते बहिरात्मा कहियें,
अने जे शरीरादिक उदैकजानथी आत्मा असंतख्यात प्रदेशी. चेतनाजगुण
ज्ञानादि अनेतगुण पर्याय सहित अरूपी निन्न एटले आत्मा अरूपी, श
रीर रूपी. आत्मा सहज अकृत्रिम, शरीर नयोंगी कृत्रिम. नेमाटे कर्मयोगें
शरीरादिसध्ये रह्यो. पण निन्न ठे. एहवो नेदज्ञानवंत, नमजित गुणगणानी
मांमी ह्रीणमोह गुणगणाना चरम समय पर्वन अंतर्गत्मा जाणवो. तथा हा
नावरणी. दर्शनावरणी. मोहनी. अंतर्गत्मा. ए चार कर्म कृत्य ग्यां. केवलज्ञानी ते

સયોગી અને અયોગી કેવળી તથા અષ્ટકર્મસુક્ત સિદ્ધાત્મા, તે પરમાત્મા જાણવો, એટલે શ્રીઅજિતનાથ અરિહંત એવંજૂતનયે પરમાત્મા છે, પ્રજુ છે, સર્વ સિદ્ધ વસ્તુગતે પોતાના ગુણપર્યાયરૂપ સંપદાના પ્રજુ છે, કોઈ દ્વ્ય, અન્યદ્વ્યનું સ્વામી હોયજ નહીં, જ્યાં સુધી જે દ્વ્યના ચિંતનમાંહે પણ પરદ્વ્યનું સ્વામિપણું છે, ત્યાં સુધી તે દ્વ્ય શુદ્ધ નહીં, તેમાટે શ્રીઅજિત અરિહંત પોતાના સ્વજાવના પ્રજુ છે, અને ઉત્તમ જીવ પોતાને કર્મવશ પડ્યા મોહે મુંઝ્યા જાણી, પોતાને રંક સમાન ગણે, અને અમોહી સ્વાધીન થયા તેહને પ્રજુ કહે, અને અમોહીને અવલંબ્યાં પોતે સ્વસંપદાના થણી થાય, માટે જેહના કારણપણથી પોતાનું પ્રજુત્વપણું પામીયે, તેહને પ્રજુ કહીયે, સ્તવીયે, જગત્માંહે પુજાના સંયોગે જે સુખ કહેવાય છે, તેતો આરોપમાત્ર છે, એટલે જાતે સુખ નથી ॥ ઉક્તં ચ વિશેષાવશ્યકે ॥ જત્તોચિય પચ્ચસ્ક, સોમ્મ સુહં નહિ દુઃસ્કમેવેદં ॥ તપ્પડિયાર વિનત્તં, તો પુત્તફલંતિ દુસ્કંતિ ॥ ૧ ॥ હે સૌમ્ય! 'પ્રજ્ઞાસજ્ઞાનાવલોકનેન' એ સર્વ દૃશ્યમાન તે સુખ નથી, જે કાંઈ એ સંસારમાંહે, સ્વગ્ચંદનઅંગના સંયોગથી ઉપનાં જે સુખ, તે સર્વ દુઃખજ છે, વિપયની ઉત્સુકતાથી ઉપની જે અરતિ, તેહનો એ પ્રતિકાર છે. એટલે દુઃખ તેનેજ તત્ત્વના અજાણપણથી, સુખદુઃખરૂપ બેદે વેહેંચું છે, પણ જાતે એક જ દુઃખરૂપ છે ॥ યથા ॥ શ્લોક ॥ ઔત્સુક્યમાત્રમવસાદયતિ પ્રતિષ્ઠા, ક્લિષ્ણાતિ લબ્ધપરિપાલનવૃત્તિરેવ ॥ નાતિશ્રમાપગમનાય યથા શ્રમાય, રાજ્યં સ્વદસ્ત ધૃતદંડમિવાતપત્રમ્ ॥ ૧ ॥ જે પુણ્યફલ તે સર્વ તત્ત્વથી દુઃખરૂપ છે ॥ ઉક્તં ચ ॥ વિસયસુહં દુઃખં ચિય, દુસ્કપડિઆરતં તિગહ્થ ॥ તં સુહમુવચારાતં, ન વચારો વિણા તહં ॥ ૧ ॥ વિપયસુખ તે તત્ત્વથી દુઃખજ છે. જેમ રોગીને કાથપાન બેદન દંનનાદિ ચિકિત્સાની પરેંહિત જાસે છે. પણ દુઃખપણું હતું છે, માત્ર અપચારેં સુખ જાસે છે, અને જે ઉપચાર તે તથ્ય પારમાર્થિક સુખ નહીં ॥ સુખ તે સુક્ત આત્માને નિરુપચરિત સ્વાનાવિક નિઃપ્રતિકારરૂપ આત્મિક આનંદ છે, તેજ સુખ છે, તથા શાતાનો ઉદય, તે પણ દુઃખ, અશાતાનો ઉદય તે પણ દુઃખ, કારણ કે શાતા તે કર્મ છે, અને કર્મનો વિપાક તે ગુણ રોધક છે, સ્વગુણનો રોધ તેહને સુખ કોણ કહે ? ॥ ઉક્તં ચ ॥ સાયાસાયં દુસ્કં, સવિરહંમિ ય સુહં જતેણં ॥ દેહિંદય સુદુસ્કં, સુસ્કં દેહિંદિયા જાવો ॥ ઇતિ ॥ ૧ ॥ તેમાટે સંસાર સર્વ દુઃખરૂપ છે, અને સર્વ પરજાવના સં

गयी रहित, स्वानाविक जे आनंद, तेने परमानंद कहियें, ते परमानंद, श्रीअजितनाथहुं स्वरूप ठे, जीवादि पट् डव्य ठे, तेमध्ये पंचास्तिकाय ते परमार्थे डव्य ठे, तथा ठठो काल ते उपचारडव्य ठे. ए चर्चा, विज्ञोपावश्यक तथा धर्मसंग्रहणी मध्येशी जोवी. तेमध्ये एक एक डव्यने विषे अनंता गुण, अनंता पर्याय ठे, ते अनेकता जाणवी, अने एकडव्यने विषे एक समयें स्वान्नित्यं स्यादनित्यं, स्यात् एकं स्यात् अनेकं, स्यात् अस्ति स्यात् नास्ति, स्यात् निन्नं स्यात् अनिन्नं, स्यात् वक्तव्यं स्यात् अवक्तव्यं. ए सर्व स्वभाव, समकालें वर्ततां पामीयें ठीयें, एटला धर्म समकालें जेमांहें वरते, ते धर्मनी अनंत प्रवृत्तिने स्याद्वादाद कहियें ॥ स्यात् इति पदं अनेकांतोद्योतकं ए हवी स्याद्वादमयी जे आत्मानी गुणपर्यायरूप सत्ता ठे, तेना रसी कहे तां रसीया ठो, एटले स्याद्वादमयी आत्मसत्ता, तेहेना नोगी ठो, तथा अमल कहेतां कर्ममल रहित ठो, अखंम केहतां किवारें खंम न पामो, अनुप कहेतां जेहनी उपमा नथी, एहवा प्रभु देखीने माहारे लाज थयो ॥ ६ ॥

आरोपित सुख भ्रम टट्यो रे, जास्यो अव्यावाध ॥

समस्तुं अनिलापीपणुं रे, कर्ता साधन साध्य ॥ अ० ॥ ७ ॥

अर्थः—एहवा प्रभुजी आत्मानंद नोगी. आत्मस्वरूप रमणी. तत्त्वविज्ञानी, तेमनें जोइने माहारे अनादि कालतुं इंद्रियसुखने विषे जे सुखतुं जागन ते आरोपितसुखभ्रम हतो, ते टट्यो, अने अव्यावाध, आत्मिकआनंद सुख ते जास्युं. जिहां सुधि विषय सुख उपर सुखबुद्धि हती, तिहां सुधि विषय सुखनो अनिलाप हतो, ते हवे तो सर्वविषय रहित, अव्यावाध सुखी श्री प्रभुजी दीठा, तेथी ते नव्य जीवने पण सुख. ते अव्यावाध ठे. एहवा नेधारे थयो, तेवारें अनिलाप पण अव्यावाध सुखनो थयो. माटे अनिलापीपणुं समस्तुं, तेवारें स्वरूपानुयायी थयो, एटला काल सुधी विषयसुखने अनिलार, आत्मा विषयसुखनो कर्ता हतो, ते जिवारें एहने अव्यावाध सुखनो अनिलाप थयो, तेवारें कर्ता पण अव्यावाध सुखनो थयो. एटले कर्तापणुं म नग्युं, जे जेहवा कार्यनो कर्ता थाय, ते साधन पण तेहवांज मेलवे. अने साध्य पण तेहोज होय, एटले आज सुधि साध्य, विषयसुखतुं दत्तुं, तेया साधन पण विषयसुखनां मेलवतो हतो. हवे प्रभु श्री अजितनाथ निर्विकारी

દીઠા,તેવારે તે અવ્યાવાય સુખ સાધ્ય થયો, એટલે સાધ્ય સાધન સમગ્રું.

ગ્રાહકતા સ્વામિત્વતા રે, વ્યાપક જોક્તાજાવ ॥ કારણતા
કારજદશા રે, સકલ ગ્રહું નિજ જાવ ॥ અ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-એટલા કાલ સુધિ એ જીવ વિષયસુગ્મનો ગ્રાહક હતો.
શુદ્ધ અવ્યાવાય સુખી પરમેશ્વર દેહીને એ જીવ, અવ્યાવાય સુગ્મનો ગ્રા
થયો, એટલા કાલ સુધિ જૂઝનો તાર્યો વિષયસુગ્મનાં દેવ જે થન. સી.
સ્વ, આહારાદિક પરજાવ, તેનું સામિપણું કરતો હતો, તથા જ્ઞાનાદિક
અનંત ગુણ સંપદાના સ્વામી શ્રી દેવાધિદેવ દેહીને એ જીવને પણ જ.
જ્ઞાનાદિક સ્વસંપદાનું સ્વામિપણું થયું, એટલે ગ્રાહકનાવ તથા સ્વામિવ
વ સમઘો. એટલા કાલ સુધિ એ આત્મા વિષયાદિક પરજાવમધ્યે વ્યાપક
તે હવે આત્માનંદ મધ્યે તથા તેના સાધનમધ્યે વ્યાપક થયો, તથા
નાદિક કાલ સુધી પરજાવનો જોક્તા હતો, હવે પરમપ્રત્યુ સ્વજાવનોગી
ને, એ પણ સ્વજાવનો જોક્તા થયો, એટલે વ્યાપકતા તથા જોક્તાપણું
છું. એટલા કાલ સુધિ જુલે પહ્યો એ આત્મા, સંતારમાં ઘાત કર્મરૂપ ઘા
ધિનું ઉપાદાન કારણ હતો, હવે શુદ્ધ સ્વરૂપી, નિઃકર્મી, તત્ત્વદેવ દેહીને પો
તાના શુદ્ધ સ્વરૂપનું ઉપાદાન કારણ થયો, એટલા કાલ સુધિ એ આત્મા ઘા
ત કર્મ રૂપ કાર્યનો કર્તા હતો, હવે પરમદેવની શ્રદ્ધા પામીને સંવરનિર્જા
રૂપ કાર્યનો કર્તા થયો, માટે હે પરમેશ્વર ! હે જગદાધાર ! હે દીનવંધો ! તુમો
અનુયાયી મારી ચેતના પ્રવૃત્તી, તેથી કારણ તથા કાર્ય ઇત્યાદિ બીજી પણ
અનંતી આત્મશક્તિ, તે સર્વ સ્મરવા લાગી, એટલે સર્વ આત્માની શક્તિ આત્મ
જાવ ગ્રહ્યો, અને પરજાવ તજવા માંમથો ॥ ૮ ॥ ઇતિ અષ્ટમ ગાથાર્થઃ ॥

શ્રદ્ધા જાસન રમણતા રે, દાનાદિક પરિણામ ॥ સકલ
અયા સત્તા રસી રે, જિનવર દરિસણ પામ ॥ અ૦ ॥ ૯ ॥

અર્થ:-એટલા કાલ સુધિ એકેક પુણ્ય પ્રકૃતિ તેનો વિષાક જે શાતાવે
સુખ ગુણરોધક તત્ત્વવિમુક્ત તેના સ્વાદ, જીવને મીઠા લાગતા હતા
તે પુણ્યના ઉદયને સુખ માનતો હતો, તે હવે એવી શ્રદ્ધા થઈ જે
નિઃકર્મ પદ, તેહીજ મારું સાધ્ય છે, તથા જે વસ્તુની યથાર્થતા

ज्ञान अयुं, ते जासन केतां जाणपणुं ते पण समखुं, अने रमण जे पुज्जना
 णादिकमां हतुं, ते सर्वस्वरूपनुं रमण अयुं, तथा १ दान, २ लाज, ३ नो
 ४ उपनोग, ५ वीर्य. ए पांचेनो कृयोपशम ते, एटला काल सुधि दान
 पुज्जनो हतो, लाज पण पुज्जनो मानतो हतो. तथा नोगपण पुज्जनो,
 उपनोग पण संसारमां पुज्जनो हतो, अने वीर्य पण वाजवीर्य, ते पुज्ज
 णव्यना मूलधर्म ज्ञानादि अनंत गुणपर्याय रूप तेना रसीया यया,
 एटले पुज्जानुयायिता तजीने, शुद्ध स्वरूपानुयायी यया, एटले स्वसत्ता
 माहारो धर्म, एहवीश्रद्धा यइ, अने स्वगुण जे पोतानो जावनिहेपो ते सार
 ते, एहवुं जासन अयुं, तथा रमण ते, आत्मधर्म कृमादिकमां अयुं, अने
 जहकाररूप ते दानगुण, गुणप्राग्जाव रूप ते लाज, नोग स्वगुणनो ययो.
 उपनोग स्वपर्यायनो, वीर्य ते पंमित वीर्य अइने, संवर हेतु निर्झरारूप
 ययो. ते सर्व हे वीतरागदेव ! हे जिनवर ! तमारुं दर्शन पामीने एटले प्रभु
 शीते माहारा एटला गुण समखा ॥ ९ ॥ इति नवम गाथार्यः ॥

तेणं निर्यामक माहणो रे, वैद्य गोप आधार ॥

देवचंड सुख सागरु रे, जाव धर्म दातार ॥ अ० ॥ १० ॥

अर्थः—तेमाटे हे प्रभु ! तमे संसारसमुद्रनो पार पमाडनार एवुं जे चा
 रित्रधर्मरूप जहाज. तेने चलाववाने निर्यामक समान ठो तथा तत्त्वधर्म
 यणे पोतें परिणम्या. तेथी इव्यहिंसा तथा जावहिंसाथी रहित ठो. अने प
 रम अहिंसक धर्मना उपदेशक ठो. माटे माहण ठो. तथा आत्मअगु
 ता रूप जावरोग तेनी सम्यक् ज्ञान, दर्शन, चारित्ररूप जावचिकित्ता. तेने
 देखाडवाना वैद्य ठो. तथा जावथी ज्ञानादिगुण अने इव्यथी ठकाय रूप
 जीवनी रक्षा करवाने परम गोप ठो, बली नव अटवीमांहे जमना प्राणीयां
 नेहे प्रभु तमे आधार ठो, सर्वदेवमाहि चंडमा समान पोताना सुखना सागर
 एहवा हे श्री अजितनाथ परमेश्वर, तमे जावधर्मे जीवइव्यने विषे व्यापकपाणे
 रखा ठो. सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दर्शन, सम्यक् चारित्ररूप जावधर्मे तेना दाता
 र ठो. एटले हे प्रभु ! तुम दीजं जावधर्मे सांजरे, तमे जावधर्मेना उपदेशक नो
 सर्वजीवनं जाव धर्मेना दातार ठो ॥ १० ॥ इति श्री अजितजिनस्तवनं ॥

॥ अथ तृतीय श्रीसंनवजिन स्तवन प्रारंभः ॥

॥ धणरा ढोला ॥ ए देशी ॥

श्रीसंनव जिनराजजीरे, ताहंरुं अकल स्वरुप॥जिनवर पूजो॥
स्वपरप्रकाशक दिनमणि रे, समता रसनो नूप ॥जि०॥१॥ पूजो
पूजो रे नविक जन पूजो, हांरे प्रभु पूज्यां परमानंद ॥जि०॥

अर्थ:-हवे श्रीसंनवनाथ जिन कहेतां श्रुतकेवली. अवधिज्ञानी, मनःप
र्यवज्ञानी प्रमुखमांहे राजा समान, एवा हे संनव प्रभु ! ताहंरुं कहेतां तमा
रुं अकल कहेतां कोइया कलाय नहीं एहवुं स्वरुप ठे, एहवा जिनवरने पूजो.
अहो नव्यो ! तमे एहवा परम पूज्य परमेश्वरने पूजो; वली प्रभु केहवा ठे ? जे
स्व केतां पोतानो धर्म अने पर केतां धर्मास्तिकायादिकनो धर्म, तेने प्रकाशवाने
दिनमणि केहेतां सूर्य जेवाठे ? तथा समता जे सर्वने विपे राग द्वेष रहितपणुं,
तेहना नूप केतां राजा ठे, एहवा तत्त्वप्रकाशक, अरिहंतने पूजो, वारंवार
पूजो, नविक केतां मोक्षयोग मोक्षरुचि जीव, तमे पूजो, ए स्वरुपनोगी, निर्म
लानंदमयी, अज, अविनाशी, अक्षय, अणाहारी, अशरीरी, अनंतज्ञानमयी,
अनंतदर्शनमयी, शुद्धस्वरुपी, देवतत्त्वने पूज्यां परमानंद आय. जे पुजलयोगयी
सुख उपजे, ते उपचारसुख माटे ते परमानंद नहीं, अने जे आत्मानुं
सहज अविनाशी, अप्रयासी, स्वरुपनुं सुख अव्याबाधरुप तेने परमानं
द कहीयें, ते सुख, अरिहंत देवने पूज्यां पामीजें. यद्यपि अरिहंत देव, कोइ
अन्य जीवना अव्याबाधादि गुणना कर्ता नथी, पण जे नव्यजीव, पोता
नुं शुद्धपारिणामिक परमसिद्धता स्वरुप साध्य करीने वीतराग परमात्माने
सेवे, अवलंबे, ते नियमा पोतानुं तत्त्व प्रगट करे, नियामिक कारण माटे. ए
हथी स्वरुप प्रगट आय एमज धारवुं ॥ १ ॥ इति प्रथम गायार्थः ॥

अविसंवाद निमित्त ठो रे, जगत जंतु सुखकाज ॥ जि० ॥

हेतु सत्य बहुमानथी रे, जिन सेव्यां शिवराज ॥ जि० ॥ २ ॥

अर्थ:-वली हे प्रभुजी ! तमें अविसंवादि केतां विसंवाद जे निर्धार
नहीं ते, अने तमें निश्चय निर्धार कार्यने करो, माटे अविसंवादनित्त

કારણ ઠોઠાનિમિત્ત લક્ષણં ॥ કાર્યાનિવ્રત્ત્વે સતિ કર્તૃત્વાવ્યાપારવત્ત્વે સતિ હે
તુર્નિમિત્તમિતિ ॥ માટે હે પ્રજ્ઞ ! તુમે જગત્ના જીવ તેના આત્મિક સુખરૂપ
કાર્ય નિપજાવવાને પ્રધાન નિમિત્ત ઠોજી. માટે હેતુ કેતાં કારણ તે સત્ય
કેતાં સાચું તેને વહુમાન કેતાં માહામોટમપણે સેવતાં જે-મુજ સરિખો
મોહવશ પડ્યો તૃષ્ણાયેં ગ્રસ્યો, પુજ્જનો રાગી, અસંયમમયી, મિથ્યાત્વેં જૂ
લ્યો જાવ, તે નિરાધાર, અશરણ એહવો હું, તેને શ્રીતીર્થેકર દેવ, પરમ તત્ત્વ
મય, ત્રૈલોક્યોપકારી, જેના નામથી પરમ કલ્યાણ થાય, એહવા પરમેશ્વર
નો યોગ મલ્યો, માટે મારે એ વેળા, એ ઘડી, ધન્ય. એમ અસંખ્યાત પ્રદેશો નિઃ
કર્મી, નિસ્તંગી, સ્વરૂપનોગી દેવતત્ત્વનું વહુમાન કરતો થકો જે જિન કેતાં
વીતરાગને સેવે, તે જીવ, પરમ કલ્યાણમયી પોતેં થાય. इहां सत्य पद वेने
જોડવું, હેતુ સત્ય તે અરિહંત દેવ આપણા મોહરૂપ કાર્યના હેતુ છે, તેનું
સત્ય કેતાં સાચું વહુમાન કરવું, એટલે इह लोक, परलोक, इन्द्रिय सुखनी
આશંસા ટાલીને અદ્વુત વર્ણ, ગંધ, સંસ્થાનાતિશય, વચનાતિશય, પ્રાતિહાર્ય
પ્રમુખ સર્વ શુદ્ધ વહુમાન કારણ માટે વહુમાન કરવા યોગ્ય છે, તે ડ્યવહુમા
ન પણ જે અરિહંતના શુદ્ધજ્ઞાનાદિ ગુણ અનંતાનું સકલપુજાતીતપણાનું પ
રમ અરૂપી અતીંદ્રિયપણાનું વહુમાન તે સત્યવહુમાન કહિં. એટલે જિનશ
ત્ત્વમધ્યે ૧ નામ, ૨ આપના, ૩ ડ્યવ. એ ત્રણ નિદ્દેષા તે કારણ છે. અને ચો
થો જાવનિદ્દેષો, તે કાર્યવસ્તુ છે. માટે જિહાં સુધી પ્રચુના અતિશયાદિકના
યોગ વિકલ્પ તિહાં સુધિ ડ્યવહુમાન છે. અને જે દર્શનગુણે પ્રચુતાનું જાણ
ન થયાથી તત્ત્વપ્રાગ્જાવનું જે વહુમાન, તે જાવવહુમાન કહિં. અને નામા
દિક ત્રણ નિદ્દેષા તે જાવના કર્તા છે, અથવા જાવાનિજારી છે, તો તે પણ
સત્યવહુમાન જાણવું. તે સત્યવહુમાનથી જે જિનસેવના નેજ પ્રચુની આશા
યેં પરજાવ ત્યાગ સ્વજાવ ગ્રહણ કરતાં જિવનિરુપડ્ય જે નિરુપણું, તે
રાજ પામીયેં. એટલે તાંતારિક શિવ તે ઉપચારી અલ્પકાલી અને માન્યતા
રૂપ છે. માટે જે નિઃકર્મપણે સર્વસ્વરૂપ પ્રાગ્જાવ, તે નિરુપચરિત, અવિ
નાશી શિવ કહિં ॥ ૨ ॥ इति द्वितीय गाथाः ॥

उपादान आत्म महीरं पुष्टालंदन देव ॥ जि० ॥

उपादान कारणपणे रं, प्रगट कर प्रभु सेव ॥ जि० ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे आत्मनिष्पत्तिविषे उपादान कारण तो मूल ठे, तो पण निमित्त कारण विशेष ठे, ते देखाडे ठे. जे कारण, तेज कार्यपणे अनेदं परिणमे ते उपादान कारण जाणवुं. अने जे कर्त्तांना व्यापारें कार्यने निप जाववानुं सहकारी थाय, तेने निमित्त कारण कहियें. ए निमित्तकारण, ते कार्यशी निन्न होय. इहां कोइ पूठे जे उपादान कारणमां तथा निमित्तकारणमां जे कारण धर्म ठे, ते वस्तुमां ठतो पर्याय ठे के अततो उपजे ठे? तेने उत्तर कहे ठे. जे कारण पर्याय वस्तुधर्म होय तो सिद्ध जगवानमां पण उपादान कारण पाम्यो जोइयें? तेतो नथी देखातुं, केम जे सिद्धमां कारणपणुं होय तो कांहीं कार्यपण निपजाव्युं जोइयें ते कार्य तो संपूर्ण निपतुं ठे. तथा निगोदावस्थाविषे पण उपादान कारण मानवुं पडे, ते पण संनवतुं नथी, केम जे निगोदावस्थामां उपादान कारण मानियें, तो आत्मसिद्धि रूप कार्य पण थवुं जोइयें. ते केम? जे कारण, ते नियमा कार्य करे, अने कारणकाल, कार्यकाल, ते नियमा अनेदं ठे, ते विशेषावश्यकमां मतिज्ञा नाधिकारशी जोइ लेजो. तेमाटे कारणपर्याय ते उत्पन्न ठे, ते कार्य संपूर्ण थये कारणतानो अज्ञाव ठे, अने जेनी सादि होय तेनोज अंत थाय, माटे कारण पर्याय ते सादि सांत ठे, इहां कोई कहेसो जे उत्पन्नपर्याय ते केवारें उपनो? त्यां कहे ठे, के जे वारें कर्त्ता कार्यरुचि थाय, तेवारें कारणता उपजे, एटले जव्य तथा अजव्य सर्व जीव संपूर्ण सिद्धतानां उपादान ठे पण सर्व सिद्धता निपजावता नथी, श्या माटे? जे कारणपणुं नथी. जो कारणपणुं प्रगटे, तो कार्य निपजे, माटे सर्व आत्मा पोत पोताना गुणप्राग्ज व रूप सिद्धता कार्यना उपादान अवश्य ठे, पण श्री जिनवरदेव शुद्धतत्त्व अवलंबनें कारणता निपजावे, माटे पुष्ट कहेतां नियामकी मोटुं आलंबन हरिहंत देव ठे, जेमाटे सालंबन विना आत्मा अनादि दोषशी निवृत्तिने तत्त्व आश्री शके नहिं, माटे अरिहंत देवनो तीर्थकर नामकर्मनो विपाक, तेदर्थ उपनां समवसरणादि जे आश्चर्य, तेने आलंब्यां संसारी जीव पोताना आत्मधर्म नजीक करे, तो जगत् जीवना आधार श्री तीर्थकरनी स्वरूप पदाने आलंब्यां थकां आत्मधर्म अवश्य निपजे, माटे अरिहंत देव. ते जव्य जीवने पोतानी शुद्धसत्ता प्राग्जावें करतां मुख्य आलंबन ठे; हवे श्रीवीरारागदेव पुष्टआलंबन केवी रीतें ठे? तेनुं कारण कहे ठे, जे आत्माने वि

પે ઉપાદાનપણું, અનાદિનું છે પણ તે આત્મસિદ્ધતારૂપ કાર્યને કરતું નથી. શા માટે? જે ઉપાદાન કારણપણું થયું નથી, તે શ્રી જિનવર વીતરાગની જે સેવના, તે ઉપાદાન કારણપણું પ્રગટ કરે છે, એટલે અરિહંત દેવની ઇચ્છા નાવથી નક્કી કરતાં સંસારી આત્મા, મોક્ષનો સાધક થાય, તેમાટે શ્રીજગ દયાળ, કર્મરોગના નાવવૈદ્ય, મિથ્યાત્વરૂપ અંધકાર ટાલવાને સૂર્યસમાન, મમકારરહિત, એવા ગુણી પ્રભુને સેવતાં આત્મા મોક્ષરૂપકાર્ય નિપજાવવાનું કારણપણું પ્રગટ કરે, તેથી પ્રભુજી પુટાલંબન જાણવા ॥૩॥૬તિ તૃતીયગા॥

કાર્યગુણ કારણપણે રે, કારણ કાર્ય અનૂપ ॥ જિ० ॥ સક

લ સિદ્ધતા તાહરી રે, માહરે સાધન રૂપ ॥ જિ० ॥ ૪ ॥

અર્થ:-હવે અનાદિ મિથ્યાદૃષ્ટિ જીવને શરીર, ઇંદ્રિય, વિષય, કપાય તથા કાર્ય કરતાં અનંતો કાલ ગયો, તે જેવારે સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણ પ્રગટયો, એવારે રત્નત્રયી જે સમ્યક્ દર્શન, સમ્યક્ જ્ઞાન, સમ્યક્ ચારિત્ર, તે પોતાનું કાર્ય જાણ્યું. પછી શ્રીઅરિહંત સેવના આગમશ્રવણાદિ કારણ સેવીને રત્ન ત્રયીનો ક્ષયોપશમ પ્રગટ કયો, એટલે યથાર્થ તત્ત્વશ્રદ્ધાન, તત્ત્વરમણ, પ નાવતત્ત્વત્યાગરૂપ જેદરત્નત્રયી જેટલી પ્રગટી, તે પહેલાં કાર્યગુણે થયી, ઠી તેજ, ક્ષાયિક અન્નેદ રત્નત્રયીરૂપ સ્વકાર્ય કરવાને કારણપણે પ્રવર્તીવે. એવારે જે કાર્યપણે હતું, તે કારણરૂપ થાય, પછી તેહીજ કારણ રૂપ. જેદ ર ત્રયી તે ક્ષાયિક નાવરૂપ કાર્યરૂપે પરિણમે, માટે જે કારણ. તેહીજ કાર્ય થાય. એ ઉપાદાન કારણ કાર્યરૂપ પદ્ધતિ કહી, હવે નિમિત્તપણે કહે છે. હે પ્રભુજી! તમારું શુદ્ધ સ્વરૂપ તેહીજ તમારો કાર્યગુણ છે, પણ તે શુદ્ધ મોક્ષરૂચિ જીવને કારણપણે છે, કેમ કે જે ઉપાદાનને તમારા શુદ્ધ ગુણ તેને કારણપણે અવલંબી તમારા જેવી સત્તા પ્રગટ કરવી. તે કાર્ય છે, એટલે જે કારણ તેહીજ કરવાને સંકલ્પે કાર્ય છે, માટે હે પ્રભુજી! તુ મારી સકલ કેતાં સંપૂર્ણસિદ્ધતા સકલ પ્રદેશોં નિરાવરણતા તર્વસ્વર્થમે આગ્નાવતા તે માહરે સાધનરૂપ છે, એટલે તુમારી શુદ્ધતાનું જે સાધન છે, તેને જેવારે માહરો આત્મા પ્રભુજીની પરમ પ્રભુતારૂપ સંપદાને અવલંબે, એવારે પરનાવત્યાગી થઈને, સ્વરૂપાવલંબી થાય, તેવારે માહાગી સિદ્ધતા નિ જી, માટે તમારી સિદ્ધતા તે માહરે સાધનરૂપ છે. તેથી હું જે મા

હરું સ્વરૂપ પ્રગટ કરું, તે ઉપકાર તમારો છે, તેથી માહારે તો આચાર, ત્રાણ, શરણ, સર્વ હે દેવ ! તમેજ ઠો ॥ ૪ ॥ ઇતિ ચતુર્થ ગાથાર્થઃ ॥

એક વાર પ્રત્નુવંદના રે, આગમ રીતેં યાય ॥ જિ૦ ॥

કારણસત્યેં કાર્યની રે, સિદ્ધિ પ્રતીત કરાય ॥ જિ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થઃ—માટે શ્રીઅરિહંત અનંતજ્ઞાની, અનંતદર્શીની, શુદ્ધચારિત્રી, અંકારી, અકપાવી, સ્વરૂપજોગી, સ્વરૂપરમણી, સ્વરૂપવિજ્ઞાસી, ત્રૈલોક્યવૃજ્ય ત્રૈલોક્યઉપકારી, ચાલતા જાવસૂર્ય, કર્મરોગના માહાવૈદ્ય, પરમેશ્વર, પરમ પંકારી, તેને એકવાર પણ જે રીતેં આગમ કહેતાં સિદ્ધાંતમાં કહ્યું છે. તે રીતેં જ વંદન યાય, એટલે અનુષ્ઠાન વર્જીને ગુણવદ્ધુમાને, અનુતતા, આશ્ચર્યતા, તદ્વિદ્ધાકાતરતાયેં જો યાય, તો માહારું મોક્ષરૂપ કાર્ય નિપજે, એહવી પ્રતીત કરાય, શા માટે ? જે કારણસત્તેં કહેતાં ઠટે કારણેં અથવા કારણ સત્યેં કાર્યને સિદ્ધિ એટલે નિષ્પત્તિની પ્રતીત કરાય, અને કાર્ય પણ નિપજે, એટલે શ્રી પ્રત્નુ પરમાત્માને વિધિએ વંદના કરતાં ઉપાદાન જે આત્મા, તે ગુણાનુયાય થયો, તો નિમિત્ત તથા ઉપાદાન બેહુ કારણ સાચાં મલ્યાયકી કાર્ય પણ સાચું નિપજે, જેમ સ્ત્રી, ધન, વિપયાદિક અશુદ્ધ નિમિત્ત મલે તેવારેં આત્મા અશુદ્ધ ઉપાદાની યાય. તેથી સંસાર અશુદ્ધતારૂપ, કાર્ય નિપજે છે તો શ્રીવીતરાગ શુદ્ધ નિમિત્ત મલેથી ઉપાદાન જે આત્મા તે શુદ્ધપરિણામી યાય. તેથી શુદ્ધ સિદ્ધતારૂપ કાર્ય નિપજેજી, અનાદિકાલ સંસારમાં જ મતાં ન આવ્યું એહવું અરિહંત વદ્ધુમાન તે જો એકવાર આવે, તો કાર્ય નિપજવાની પ્રતીતિ યાય ॥ ૫ ॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥

પ્રત્નુપણે પ્રત્નુ ઝંલચી રે, અમલ વિમલ ગુણગેહ ॥ જિ૦ ॥

સાધ્યદૃષ્ટિ સાધકપણે રે, વંદે ધન્ય નર તેહ ॥ જિ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થઃ—હવે શુદ્ધસત્તા પરિણામિપણે સંસાર તથા પરજીવની સિદ્ધિ અકર્તા અને સેવ્યાં સિદ્ધિ પ્રગટે, વલી અમલ કહેતાં રાગ દેપાદિ આવણાદિ મલથી શૂન્ય, વિમલ કહેતાં જાવ ઝજ્જલતાવંત, ગુણગેહ કહેતાં જ્ઞાનાદિ ગુણના ઘર, એવી રીતેં પ્રત્નુને જે રૂપ છે, તેને ઝંલચીને સાધ્યદૃષ્ટિ એટલે પોતાનો આત્મા પરમાનંદ રૂપ છે, તેની સર્વ સંપદા પ્રગટાવવા રૂ

साध्य नजरमां राखीने एटले तत्त्वकार्य आलंबनी अइने साधकपणे कहे तां पोते साधक अइने, जे पोताना ज्ञानादिक गुण ह्योपशमी ठे, ते सर्व गुण निर्मल करवारूप कार्य करवापणे प्रवर्त्तावतां जे शुद्धानंदी, परम ज्ञानी. निर्मोही देवने वांटे, नमस्कार करे, ते नर धन्य, कृतपुण्य जाणवा ॥ उक्तं च ॥ जे पुण तिलोय नाहो, नत्तिप्रूरिएण हीयेण ॥ वंदंति न मंसंति, ते धन्ना ते कयद्धा य ॥ ६ ॥ इति पष्ठगाथार्थः ॥

जन्म कृतारथ तेहनो रे, दिवस सफल पण तास ॥ जि० ॥

जगत शरण जिन चरणनें रे, वंदे धरीय उल्लास ॥ जि० ॥ ७ ॥

अर्थः—ते जीवनो जन्म कृतार्थ जाणवो, वली ते दिवस पण तेहवोज स फल जाणवो. जगत्ना जीव, मोहें मुंज्याने, जब अठवीमध्ये पड्याने, मिथ्यात्वे मुंटाताने. परमशरण त्राण आधार जत एहवा श्रीजिन कहेतां वीतरागना चरणने जे उल्लास केहतां हर्ष धरीने वंदे, कहेतां वांटे. तेनो जन्म कृतार्थ ॥ ७ ॥

निज सत्ता निज नावथी रे, गुण अनंतनुं वाण ॥ जि० ॥

देवचंद्र जिनराजजी रे, शुद्ध सिद्ध सुखखाण ॥ जि० ॥ ८ ॥

अर्थः—ते प्रभु निज कहेतां पोतानी सत्ता अनंतगुण पर्याय रूप ते निज नावथी कहेतां पोताने नाव स्वनावेथी थया ठे. एहवा जे गुणज्ञानादिक अनंत तेनुं वाण कहेतां ठेकाणुं ठे. सर्वदेवमां चंद्रमा समान जिनराज, ते कहेवा ठे? शुद्ध सिद्ध कहेतां निष्पन्न गुणनी खाण ठे ॥ ८ ॥ इति संचयजिनस्तवनं ॥ ३ ॥

॥ अथ चतुर्थ श्रीअग्निनंदनजिनस्तवनं ॥

॥ ब्रह्मचर्यपद पूजीये ॥ ए देवी ॥

क्युं जाणुं क्युं वनी आवशो, अग्निनंदन रस रीति हो मित्त ॥

पुजल अनुभव त्यागथी, करवी जसु परतीत हो मित्त ॥ क्युं ॥ १ ॥

अर्थः—हवे श्रीअग्निनंदन प्रभुनी स्तुति कहे ठे. कोई जय जीवने श्री रीतरागदेवथी एकत्वपणे मज्यानुं मन थयुं. पण प्रभुजीने मज्याली नत्ति पोतामां थण देखतो विचारें ठे, जे एहवा परमोद्विष्ट देवतत्त्वर्था केम मि

લાય? તેનો વિરહવંત થકો બોલે છે. જે એ પ્રત્યુજીથી શું જાણીયેં કેમ બની આવશે? તે પરમ વદ્ધજથી મલવાનું મન છે, પણ મલવું કુંલેજ દેખીને બોલે છે, જે હે પ્રત્યુ! શ્રી અનિનંદન દેવ! તુમથી માહરેં શું જાણીયેં કેમ બની આવશે? અનિનંદન કહેતાં સંવર રાજાના પુત્ર, સિદ્ધાર્થ રાણીના કુદ્ધિયેં વત્પત્ર, ગર્ને આવ્યાથી જિહાં સુધી ગર્ને રહ્યા, તિહાં સુધી નિત્ય હેં આવ્યાને સુખદૃષ્ટા પૂઠી, તેથી અનિનંદન એવું નામ થયું. અથવા અતિ સમસ્ત પળે આનંદમયી તેથી અનિનંદન નામ થાપ્યું, તે પ્રત્યુથી રસ કહેતાં રસીલી એકલતા રીતિ કેમ બને? પુજલના વર્ણ, ગંધ, રસ, ફરસનો અનુજવ કહેતાં જોગવયું, તેહના ત્યાગથી કરવી, જેહની પ્રતીત એટલે સર્વે પુજલનો અનાદિનો અશુદ્ધજોગ તજીને જેવારેં જે વર્તે, તેવારેં તેને પ્રત્યુથી મલિ શકવાની પ્રતીતિ થાય, પણ પુજલજોગીને તે શુદ્ધતત્ત્વીથી એકલતા ન થાય, જે સ્વરૂપજોગી થયો, તેહને એ રસરીત બની, એવી પ્રતીતિ થાય, માટે પોતાના આત્માને કહે છે, જે હે મિત્ર! એ કાર્ય કેમ બનશે? તે તું વિચારી જો ॥ ૧ ॥ इति प्रथमगाथाः ॥

પરમાતમ પરમેસરૂ, વસ્તુગતે તેં અલિપ્ત હો મિત્ત ॥ જ્વ્યં

જ્વ્ય મલે નહિં, જાવેં તે અન્ય અવ્યાપ્ત હો મિત્ત ॥ ક્યું ૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-પ્રત્યુ તો નિઃકર્મા કેવલી પરમાત્મા છે, તથા પરમ કહેતાં ઝટકૃષ્ણા ઈશ્વર છે, એટલે અસંખ્યાત પ્રદેશેં પારિણામિકપણે રહ્યા જે અનંતા ગુણપર્યાય, તેહના ઈશ્વર અથવા સર્વપ્રકારેં સ્વાધીન, નિર્દોષી તેથી પરમેશ્વર, કેહવા છે? જે વસ્તુગતેં કહેતાં મૂલવસ્તુધર્મેં અલિપ્ત છે, એટલે સર્વ જીવજ્વ્ય શુદ્ધસંગ્રહનયેં અલિપ્ત છે, પણ કોઈ અન્યજ્વ્ય તથા રાગાદિ અશુદ્ધ પરિણતિથી લેપાય નહિં, અને અનિનંદન પ્રત્યુ તો સર્વનયેં વિશુદ્ધ થયા છે, ટંકોત્કરણન્યાયેં પ્રાગ્જ્ઞાવધર્મી થયા છે, તે સર્વરીતેં પરથી અલિપ્ત છે, એટલે જે લેપાય, તે મલે, પણ જે લેપાય નહિં, તે કેમ મલે? હવે ટ દે છે, તેનાં નામ કહે છે. ૧ અસંખ્યાત પ્રદેશી, લોકપ્રમાણ, અરૂપી, અક્રિય અચલ, અચેતન, તથા જીવ અને પુજલ એ બે જ્વ્ય, ગતિપરિણામી છે ને, ગતિનો સહાયી થાય, તે ધર્માસ્તિકાય જ્વ્ય જાણવું. ૨ અસંખ્યાત રી, લોકપ્રમાણ, અરૂપી, અચેતન, અક્રિય, સ્થિતિપરિણામી, એટલે જીવપુજલને સ્થિર રહેવાનું સહાય આપે, તે અધર્માસ્તિકાય, ૩ અનંતપ્ર

शी, लोकांलोकप्रमाण, अरूपी, अचेतन, अक्रिय, अने सर्व इव्यना पातें अव
गाहक परिणामी, तेने अवगाहनानुं हेतु, ते आकाशास्तिकायइव्य, ४ पु
ज्जलपरमाणु, अनंता रूपी, अचेतन, सक्रिय, पूर्णगलनधर्ममयी, १ वर्ण,
२ गंध, ३ रस, ४ स्पर्शयुक्त, एक एक परमाणु, एहवा अनंत परमाणु ते
सर्वलोकमाहे जाणवा, पण लोकथी बाहेर नहीं, ते पुज्जास्तिकायइव्य,
५ चेतनालक्षण, १ ज्ञान, २ दर्शन, ३ चारित्र, ४ तप, ५ वीर्य, ६ उप
योग, लक्षण तथा अरूपी, स्वभावनुं कर्त्ता, असंख्यात प्रदेशी, एहवुं
एक जीवइव्य, तेहवा अनंता जीव, ते जीवास्तिकायइव्य कहियें, ए पांच
इव्यने प्रदेशनो संबंध ठे. माटे अस्तिकाय कहियें. ६ तथा ठहुं अप्रदेशी,
अरूपी, वर्तनालक्षण, निश्चयनयथी पंचास्तिकायनी वर्तनारूप अने व्यव
हारें उपचारथी ज्योतिश्चक्रने चारें ओलखाय, ते कालइव्य, ए ठ इव्यनां
नाम कहां. तेमां १ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ आकाशास्तिकाय,
४ काल, ए चार इव्य, अपरिणामी कोइथी मिले नहीं. अने १ जीव, २ पुज्ज,
ए वे इव्य परिणामी, एटले अन्यइव्यथी मिले, तेमांहे पुज्जइव्य मांहीमां
हे खंधपणुं पामे, अने परानुयायी हेतुपणे परिणम्यो जे जीव, तेने प्रदेशें
कर्मपणे वलगे, पण एक जीवथी बीजो जीव मले नहीं, अने पुज्ज तो
संतारी जीवथी मले, पण माहारा अजिनंदन परमेश्वर तो तिइ थया ठे,
मिथ्यात्वादिक हेतुथी सुक्त थया ठे, तेने पुज्ज जागी शके नहीं, ए स्वरूप
ठे, माटे इव्यथी इव्य मले नहीं, एटले गुह जीव ते अगुह जीवथी मले
नहीं. बीजुं पण मूलनयें कोइ इव्य कोइ इव्यथी मजे नहीं. ते इव्यें तो
मलवुं नथी, तथापि कदाचित् जावें मले तो पण जाव कहैतां वस्तुनी मूलपरि
णति प्रवृत्तिरूप तेषी अन्यजीव तथा अन्य पुज्जनुं अव्याप्तपणुं ठे, एट
ले व्यापे नहीं. जे परव्यापकता ते उपाधिथी ठे. अने प्रचु श्रीअजिनंदन
देवनो जावधर्म ते परम निर्मल थयो ठे, सर्वस्वभावने अनुयायी थयो ठे,
एटले कर्त्ता, नोक्ता, ग्राहकता, व्यापकता, आधारता, रमणता, अवस्था
नता, इत्यादिक सर्व स्वस्वरूपपणे निपनां ठे. ते केम अन्यइव्यने व्यापे ? ते
थी प्रचुजीनां ? इव्य. १ क्षेत्र. २ काल. ३ जाव, सर्व गुह्यमो ठे, ए इ
व्यादि चारहुं स्वरूप लगे ठे ॥ गाथा ॥ द्रवं गुणतमुदाई, निजं उगाद
वटणा कालो ॥ गुणपज्ञाय एवजी, जातो निअ वनुधम्मो सो ॥ ।

ઇતિ આગમવચનાત્ ॥ ગુણપર્યાયનો સમુદાય તે ડવ્ય, તથા પ્રદેશાવગાહ
ના તે ક્ષેત્ર, અને ઉત્પાદ, વ્યયની વર્તના, તે કાલ, તથા ડવ્યના પોત
પોતાના ગુણપર્યાયની પ્રવર્તિ તે જાવ, એમ ડવ્યાદિ ચારની પરિણતિ તે વ
સ્તુધર્મ છે, માટે તે પ્રજુ કેમ મલે? ॥ ૧ ॥ ઇતિ ત્રિતીય ગાથાર્થઃ ॥

શુદ્ધ સરૂપ સનાતનો, નિર્મલ જે નિસ્સંગ હો મિત્ત ॥ આતમા
વિજૂતિ પરિણમ્યો, ન કરે તે પરસંગ હો મિત્ત ॥ ક્યું૦ ॥ ૩ ॥

અર્થઃ—વલી શ્રીવીતરાગદેવ કહેવા છે? શુદ્ધ કહેતાં સર્વદોષરહિત,
એહવું સ્વરૂપ જેહનું સનાતનો કહેતાં નિત્ય છે, યદ્યપિ પર્યાયે અનિત્ય છે,
પણ હાં કૂટસ્થ નિત્યતાયે નિત્ય છે, નિર્મલજ્ઞાનાવરણાદિ મલ રહિત,
વલી નિસ્સંગ કહેતાં સર્વ સંગ રહિત, જેહનો અસંખ્યાતપ્રદેશમધ્યે ડવ્ય
થી કોઈ પરમાણુ માત્ર રહ્યો નથી, અને જાવથી જેહની પરિણતિમાંહે રાગી
દેષીપણે કાંઈ અન્યજાવ નથી, એહવો નિસ્સંગ છે તે પરમેશ્વર, વલી આ
ત્મવિજૂતિ કહેતાં પોતાની સંપદા શુદ્ધસ્યાદ્વાદરૂપ, અનંત, અજ,
અવિનાશી, અસ્થંભ, સ્વધર્મે પરિણમ્યો છે, એહવો જે પરમેશ્વર તે પર કહેતાં
બીજા ડવ્યનો સંગ એટલે સંબંધ કરે નહીં, એટલે સત્તાયે જીવિડવ્ય પરસંગી
નથી, વિજાવે પરસંગી થયો છે, પણ જે સમ્યક્ રત્નત્રયી રૂપ સાધનપણે
પરિણમીને શુદ્ધરૂપ થયા તે કોઈ રીતે પરનો સંગ કરે નહીં, તો એહવા
પ્રજુથી કેમ મલાશે? માટે હે પ્રજુ! તુમને મલ્યા વિના મુક્તને સુખ કેમ
યાશે? ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થઃ ॥

પણ જાણું આગમ બલે, મિલવું તુમ પ્રજુ સાથ હો મિત્ત ॥ પ્રજુ
તો સ્વસંપત્તિમયી, શુદ્ધ સ્વરૂપનો નાથ હો મિત્ત ॥ ક્યું૦ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—એમ વિચારતાં ઉપયોગ આવ્યો તે કહે છે, કે પણજાણું આગ
મબલે કહેતાં જે આગમમાંહે કહ્યું, તે ગુરુમુખે સાંનલ્યું, તેના બલયથી
જાણું હું, જે હે જીવજીવ! પ્રજુશ્રી વીતરાગ સાથે આપણને મલવું છે,
ને ગરજ હોય, તે મલે, એટલે પોતાની સંપદા પ્રગટ કરવાનો સુચિવ
મલે, પ્રજુ તો સ્વ કહેતાં પોતાની સંપત્તિ જે સ્વક્ષેત્ર અસંખ્યાત સ્વ
વિષે વ્યાપકપણે રહ્યા જે અનંતજ્ઞાનાદિક ગુણ, તે સંપદામયી છે,

शुद्ध स्वरूपनो नाथ केहेतां धणी ठे, माटे निष्पन्नपरमानन्दनोगी शुद्ध स्वरूपी ते कोइथी मले नहीं ॥ ४ ॥ इति चतुर्थगाथार्थः ॥

परपरिणामिकता अठे, जे तुज पुजलयोग हो मित्त ॥ जड चल जगनी एठनो, न घटे तुजने जोग हो मित्त ॥ क्युं ॥ ५ ॥

अर्थः—हवे कोई पुठगो जे सर्वइव्यमांहे परथी मलवानी शक्ति नथी, प साधकतुं जीवइव्य पण, वस्तुधर्म शुद्ध ठे, तेने प्रभुथी मलबुं, ते प ग तेनी सत्तामां तो नथी, तो हवे केवी रीतें मिले? त्यां कहे ठे. जे अनादि प्रतीतकाल ए संसारी जीवतुं आत्मिक सुख सर्व अवराणुं अने जोगधर्म, इयोपशमी ठे, ते कांईक जोगव्यो जोइयें, ते स्वरूपने अण पामवे. पुज्जना वर्ण, गंध, रस, फरस. ते अजोग्य ठे, तेने जोगवतो थको परजोगी थ गो, परपरिणामी थयो, ए परपरिणामिकतानी चाल ते अनादिनी टेव ठे. एटले कर्त्ता परनो, जोक्ता परनो. रमण परने विपे, ग्राहक परनो, एम स र. परजावमयि थयो ठे. इहां कोई पूठगो जे शुद्ध इव्यधर्मी, ते परपरिणामी केम थाय? तेने कहे ठे. जे पुज्जना योगें पुज्जावलंबी चेतना थइ, एटले कहे ठे जे हे जीव ! पुज्जने योगें जे तारी परपरिणामिकता ते अनादिनी अशुद्धता विजातीयपणे ठे, दोषरूप ठे, अने आत्माने सर्वे अघटित ठे, केम जे पुज्ज ते जड ठे. तथा चल कहेतां विनाशी ने जगत्नी एठ ठे, ते पुज्ज इव्य इव्यं ध्रुव ठे. अने पर्यायें अध्रुव ठे. वर्णादिक, खंधादिक पर्याय सर्व पलटे ठे. अने सर्व संसारी एकेका जीवें एकेको पुज्जपरमाणु. तेने शरीरपणे, जापापणे, मनपणे, आहारपणे, अनंती वार लइ लइने भूक्यो ठे, ते माटे ए पुज्ज ते सर्व, जीवोनी एठ ठे अने जीवइव्य ते स्वरूपनोगी ठे, माटे हे चेतन ! तुने ए पुज्जनो जोग घटतो नथी, केम जे हंस केवारें कचरामां चांच घाले नहीं ॥ ५ ॥ इति पंचम गाथार्थः ॥

शुद्धनिमित्ती प्रभु अहो, करी अशुद्ध परहेय हो मित्त ॥
आत्मावलंबी गुण लही, सह साधकनां ध्येय हो मित्त ॥ क्युं ॥ ६ ॥

अर्थः—माटे परजोगीपणुं अशुद्ध निमित्त जे पुज्जादिक, तेने तजीने शुद्ध, निःकर्मा, पूर्णानंदरूप प्रभुने अवलंबां, एटले ए आत्माने विषे पण

જુયાધિતાપણું છે, તે ટાલવાને માટે પ્રથમ અશુદ્ધાલંબન તજીને અરિહંત
લંબની થવું. તેથી શુદ્ધનિમિત્તી જે નિમિત્ત નિયામકી કારણ છે, તે પ્રજ્ઞને નજી
સેવો, પણ સર્વ પરવસ્તુ અશુદ્ધ તે હેય કહેતાં તજવારૂપ કરીને એટલે સ
પરજાવ ત્યાગ કરીને પ્રજ્ઞને નજો. તે પ્રજ્ઞ કેહેવા છે ? જે આત્માલંબી કે
તાં સર્વપણે પોતાની આત્માને અવલંબ્યા છે, એટલે પોતાના આત્માને વિષે
તન્મય થયા છે, વળી શ્રીવીતરાગતત્ત્વ કેહેવું છે ? સર્વમોહને નિપજાવન,
સાધક એહવા જે સમ્યગ્દૃષ્ટિ, દેશવિરતિ, સર્વ વિરતિ, શ્રેણિના વાસી. ધ્યાન
હ જીવો તેને ધ્યેય છે, એટલે સર્વ આત્માને શ્રી સિદ્ધ પરમાત્મા ધ્યેય છે. ધ્યા
વે પ્રકારનું છે, એક સાલંબન, વીજું નિરાલંબન. તેમાં જે અરિહંતસિદ્ધનું તત્ત્વ
સ્વરૂપ અવલંબીને ધ્યાન કરવું, તે સાલંબન ધ્યાન છે તેણે શ્રીઅનિનંદ
પ્રજ્ઞ સર્વને ધ્યાયવા યોગ્ય છે ॥ ૬ ॥ ઇતિ પદ્ય ગાથાર્થઃ ॥

જિમ જિનવર આલંબને, વધે સધે એક તાન હો મિત્ત
તેમ તેમ આત્માલંબની, ગ્રહે સ્વરૂપ નિદાન હો મિત્ત ॥ ક્યું ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-ઇમ કરતાં જેમ જેમ સાધક જે આપણો જીવ, તે શ્રીજિનવરદેવ
ની તત્ત્વપ્રજ્ઞતાને આલંબને વધે, કેહેતાં સર્વકૃપોપશમી ચેતના વીર્ય રમણ
અરિહંતની શુદ્ધતામાં તન્મયપણે થાય, એકતાન કેહેતાં એકત્વ પણું સધે
નિપજે, એટલે સકલપરજાવથી ટલીને એકનિષ્પન્ન પરમાત્માને સ્વરૂપે ચેત
ના વ્યાપ્ત થાય, તેમ તેમ એ સાધક જીવ, પોતાનો આત્મા કાર્યરૂપ તે
હેના સ્વરૂપને આલંબે, ઝપાદાનસ્મરણ ચિંતન ધ્યાનરૂપ થાય, તેવારે
ક સ્વરૂપનું નિદાન કહેતાં મૂલકારણ ગ્રહે, અંગીકાર કરે ॥ ઇતિ ॥ ૭ ॥

સ્વસ્વરૂપ એકત્વતા, સાધે પૂર્ણાનંદ હો મિત્ત ॥ રમે જો
ગવે આત્મા, રત્નત્રયી ગુણવૃંદ હો મિત્ત ॥ ક્યું ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-તે જેવારે સ્વસ્વરૂપેકાગ્રતા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ ગ્રહે, તે
વારે પરિણામિક પરમતત્ત્વને વિષે એકત્વતા શુદ્ધસ્વરૂપરમણ, શુદ્ધસ્વરૂપ
જોગી થાય, તેથી સધે કહેતાં નિપજે, પૂર્ણાનંદ કહેતાં સંપૂર્ણ, આત્યંતિક,
એકાંતિક, અનંતાતિશય, અવાધક, કેવલનિરાવાધ, સ્વાધીન આત્મસુખ
નિપજે, પછી એ આત્મા પોતાની રત્નત્રયી આદિક ગુણવૃંદને વિષે રમે, તેહ

नेज नोगवे, तन्मय, तद्विलासी, स्वनावानंदी यको रहे, सादि अनंतो काल, स्वपरिणामिक प्रगटपणे वर्त्ते ॥ ८ ॥ इति अष्टम गायार्थः ॥

अजिनंदन अवलंबनें, परमानंद विलास हो मित ॥ देवचंड प्रभु सेवना, करी अनुभव अन्यास हो मित ॥ क्युं ॥ ९ ॥

अर्थः—ए रीतें श्रीअजिनंदन प्रभुने अवलंबनें परमानंदनो विलास था य, सर्वदेवमांहे चंडमा समान जे अरिहंत देव, तेहनी सेवना. अथवा स्तुतिकर्त्तानुं नाम पण देवचंड तेमाटे पोताने संबोधनें हे देवचंडप्रभु ! तमारी सेवना करे, पण अनुभवना अन्यासथी एटले अनुभवशुक्त करे. एहीज आत्मा निपजाववानुं परम कारण ठे, माटे एहने सेवो. आदरो ॥९॥इति॥

॥ अथ पंचम श्री सुमतिजिन स्तवनं ॥

॥ कडखानी देशी ॥

अहो श्री सुमति जिन शुद्धता ताहरी, स्वगुण पर्याय
परिणामरामी ॥ नित्यता एकता अस्तित्व इतर युत,
नोग्यनोगी यको प्रभु अकामी ॥ अ० ॥ १ ॥

अर्थः—अहो इति आश्चर्ये. हे श्री सुमतिजिन ! पांचमा परमेश्वर ! ताहरी शुद्धता आश्चर्य रूप ठे. ते शुद्धता केहवी ठे ? स्व केतां पोताना गुण ज्ञानादिक तथा पर्याय ते ? इव्यपर्याय, १ गुणपर्याय, ३ इव्यव्यंजनपर्याय. ॥ गुण व्यंजनपर्याय, ५ स्वभावपर्याय. त्यां स्वभावविकर्म्म ते गुण कहियें, अने क्रमजावि ते पर्याय कहियें. तथा श्री उत्तराव्ययन सूत्रें ॥ गाथा ॥ गुणाणामासत्तं दत्तं. एगदवसिया गुणा ॥ लक्षणं पद्यवाणं तु. उजठं निस्तिया जेवे ॥ १ ॥ एहवी स्वगुणपर्यायरूप संपदामध्ये रमो रह्या ठो, परभावथी निवर्त्ताने पोताने धर्म रम्या ठो. वली ते शुद्धता केहवी ठे ? जे नित्यता, तद्व्याव्यं नित्यं ते नित्यता, तथा एकता. तथा अस्तित्व, इतर केहतां बीजा जेद अनित्यता. अनेकता. नास्तित्व. एटला धर्मनथी ठे. जे नित्य तेहीज अनित्य. जे एक तेहीज अनेक. जे अस्ति. तेहीज नास्ति. मांटे आश्चर्य रूप ठे. वली केहवी ठे ? नोग्य जे पांताना गुण पर्याय. तेदुतां नोगी ठे, तो पण अकामी एटले स्वरूपनो नोगी यको पण कामना (चांद

ના) વિના જોગવે છે, માટે અકામી છે, એટલે સ્વદેહથી વેગલાં જે
 લના વર્ણ, ગંધ, રસ, ફરસનો જોગ, તે વાંતવો પડે, તેને કામના ક
 પણ તેનો જોગી આત્મા નથી, આત્મા તો જ્ઞાનાદિક ગુણ જે સ્વદેહવ
 પક પણ પ્રગટજોગ તેદનો જોગી છે, તે જોગવતાં કામના ન જોઈ
 માટે કામના વિના જોગી છે, એ અચરજ જાણવું ॥૧॥ ઇતિ પ્રથમ ગાયાર્ય:

ઝપજે વ્યય લહે તદ્દવિ તેદવો રહે, ગુણ પ્રમુખ વહુ
 લતા તદ્દવિ પિંધી ॥ આત્મજાવે રહે અપરતા નવિ
 પ્રહે, લોક પ્રદેશ મિત પણ અશ્વંધી ॥ અ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-દેવે નિત્યતાદિક ધર્મ કહિ સમજાવે છે. સર્વેશ્વર છે, તેમ
 કાલ તે ઉપચારે શ્વર છે, તથા ધર્માસ્તિકાયાદિ પાંચ શ્વર અસ્તિકા
 છે, તેમાં ૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિકાય, ૩ આકાશસ્તિકાય.
 ત્રણ એકેક શ્વર છે. જીવ અનંતા શ્વર છે. પુજલ અનંતા શ્વર છે, શ્વ
 નું અગુરુલઘુપર્યાયનું પદ્મગુણ દ્વાનિ વૃદ્ધિરૂપ ચક્ર એકતું જલાવર્તની પ
 વર્તે, તે એકશ્વર, જેનું ચક્ર નિન્ન પડ્યું તે નિન્નશ્વર, તે સર્વેશ્વર, ઉત્પા
 વ્યય, ધ્રુવયુક્ત છે, તેમાટે નિત્યાનિત્ય છે ॥ યત્તં ચ વિશેષાવશ્યક
 પ્યે ॥ તં જડ જીવો નાસો, તં નાસો હોડ સઘસો નહિ ॥ જં સો ઉપ્પાયવ
 ધ્રુવ ધર્માણંત પક્ષાડ ॥ ૧ ॥ પુનઃ ॥ સર્વેવિ ય પશ્ચિમયં, ઉપ્પયડ ના
 એય નિશ્ચં ચ ॥ એવં ચેવ ય સુદહુ.સ્ક વંધ મોસ્કાડ સપ્પાવો ॥ ૨ ॥ ઇહાં
 ક્તિનો સમૂહ, માહાનાપ્યથી જાણજો. એમ જીવનો નિત્યાનિત્ય સ્વજા
 છે, તે કહે છે, અગ્નિનવપર્યાય ઉપજે છે, પૂર્વપર્યાય વ્યય થાય છે. ય
 એક પ્રદેશે અગુરુલઘુપર્યાય અનંત ગુણો છે, બીજે પ્રદેશે તેથી અનંત
 ગહીન છે, ત્રીજે પ્રદેશે અસંખ્યાત ગુણ વધતો છે, ચોથે પ્રદેશે સંખ્યા
 ગુણ વૃદ્ધિ છે, એમ અસંખ્યાત વિનાગ છે, તે પ્રતિસમય પરાવર્તરૂપ છે, તેજિ
 અનંતગુણ તિહાં અસંખ્યાત ગુણ થાય, તેથી જે પ્રદેશે અનંત ગુણપણું ટલ
 તે વ્યય થયો, અને અસંખ્યાતપણાનું ઉપજવું થયું, તે ઉત્પાદ થયો, તથા અ
 રુ લઘુ સત્ પણે રહ્યો, તે ધ્રુવ જાણવો, તથા ક્ષેપનું જાણવું, એ જ્ઞાનનો
 મે છે, તે ક્ષેપને પલટવે જો જ્ઞાન નિત્ય હોય, તો જણાય નહીં. જેમાટે વિ
 ક્રિત રામચંદ્રને વિષે કેવલ જ્ઞાન અનંતા અતીત ધર્મ થયા, તેને જાણે, વર્તમા

પ્રનંતા ધર્મ છે તેને જાણે, તથા અનાગત અનંતા યાજે તે પણ જાણે, ચ
 રપિ થયા છે અજો એ ધર્મ, ક્રૈયના છે. પણ તે સર્વને જાણવાનો ધર્મ, જ્ઞાન
 ગંદે છે. અને પરક્રેયને જાણંગણે જ્ઞાન પરાનુયાયી થાતું નથી “ વિપ
 ન્નેદાત્ વિપચિણોપિ નેદઃ ક્રૈયનેદાત્ જ્ઞાનનેદઃ, પુનઃ જ્ઞાનં યાવંતોહિ ક્રૈ
 યસ્ય પર્યાયાસ્તાવંતસ્તદવનાસકત્વેનાસ્યાપ્યેષ્ટવ્યાઈતિ વૃહદ્જાપ્યે ” તથા
 તે જ્ઞાન વર્તમાનપણે જાણતો, તેહને અતીતપણે જાણે, અને જે આનાગત
 તેહને વર્તમાન પણે જાણે, એ જ્ઞાનના પર્યાય નાસનવેત્તાદિક તે સર્વ એ
 રી રીતેં પલટે, તેથી પૂર્વપર્યાયનો વ્યય, ઉત્તરપર્યાયનો ઉત્પાદ, અને જ્ઞા
 નપણે ધ્રુવ, એમ દર્શન, ચારિત્ર, સર્વ ગુણ જાણવા, માટે હે શ્રીસુમતિનાથ
 પ્રભુ ! તમારી શુદ્ધતા કેહવી છે ? જે સમય ઉપજે, તે સમયેજ વ્યય
 ગમે છે, અને તદ્વચિ કહેતાં તો પણ તેહવો રહે કેતાં સૂજધ્રુવધર્મ ન
 સૂકે, એટલે ઉપજે, વિણસે, તે અનિત્યતા. અને ધ્રુવ રહે, તે નિત્યતા. એ વે
 જનાવ કહ્યા. તથા એક આત્માને વિષે જ્ઞાનગુણ, દર્શનગુણ, ચારિત્ર
 ગુણ, વીર્યગુણ, દાનગુણ, લાજગુણ, જોગગુણ, અરૂપીગુણ, અગુરુજધ્રુ
 ગ, અવ્યાવાધગુણ. ઇત્યાદિક અનંતા ગુણ છે, તે સર્વ ગુણ નિન્ન નિન્ન
 છે, તેથી અનેકતા છે, તથા તે સર્વગુણ સમુદાયરૂપ છે. પણ કેવારેં નિન્નકેત્રી
 ન થાય, તે અનંત ગુણપર્યાયનો એકર્પિત એહવો આત્મા છે, માટે એકરૂપ
 યો. વલી પ્રભુજી તમે કેહવા ઠો ? જે સ્વરૂપ, સ્વકેત્ર, સ્વકાલ, સ્વનાવ
 ણે અસ્તિ ઠો. તે અસ્તિનાવ કોઈ વારેં ટલતો નથી. તેણેં હે પ્રભુ ! તમે
 આત્મનાવેં રહો ઠો, પણ કોઈ વારેં અપર કેતાં વીજા રૂપનો નાવ કેતાં
 ધર્મ લેતા નથી, માટે સ્યાત્ અસ્તિપણે ઠો, પોતાના ધર્મ રહો ઠો. પર
 રૂપનો ધર્મ સ્યાત્ નાસ્તિપણે છે, તે કોઈવારેં તેમેં તે પણે પરિણમતા
 નથી. માટે સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિરૂપ ઠો. હવે હ્રાં સત્તજંગી ઉપજે. તે કહે છે.
 ૧ સ્વરૂપ તે પોતાના ગુણ અને પર્યાયના સમુદાય તથા સ્વકેત્ર, તે
 પોતાનો અગરુજધ્રુ સ્વનાવ, વિનામીકૃત અસંખ્યાતપ્રદેજો, સ્વકાલ તે ઉ
 ત્પાદ વ્યયરૂપ પ્રવર્તના સ્વનાવ તે અનંતા જ્ઞાનના પર્યાય, અનંતા દર્શ
 નના પર્યાય, અનંતા ચારિત્રના પર્યાય, અનંતા અગરુજધ્રુ પર્યાય, તેણેં ન્યા
 ત્ અસ્તિ એ પહેલી નાંગાં થયો. ૨ પરરૂપ, પરકેત્ર, પરકાલ, પરનાવ પણે
 સ્યાત્ નાસ્તિ એ વીજો નાંગો. ૩ તથા અસ્તિ, નાસ્તિ, એ વે વસ્તુધર્મે રહ્યા છે.

માટે સ્યાત્ અસ્તિ, સ્યાત્ નાસ્તિ, એ ત્રીજો નાંગો થયો. ૪ એહવો ધર્મ એક સ્તુમાં એક સમયે છે, અથવા વસ્તુમધ્યે અનંતા ધર્મ, વચનને ગોચર નહીં હવા અવક્તવ્ય છે, તેથી સ્યાત્ કયંચિત્ પણે અવક્તવ્ય એ ચોથો નાંગો થયો. ૫ તે અવક્તવ્ય પણું અસ્તિધર્મનું પણ છે, માટે સ્યાત્ અસ્તિ એ પાંચમો નાંગો થયો. ૬ તે અવક્તવ્ય પણું નાસ્તિધર્મનું પણ છે, તે માટે સ્યાત્ નાસ્તિ અવક્તવ્ય એ ષષ્ઠો નાંગો. ૭ એહવો વસ્તુધર્મ સમુદાય, પર્યાયપણે સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ યુગપત્ અવક્તવ્ય એ પદાર્થ ધર્મ છે, એ સાતમો નાંગો થયો એ સામાન્યે સપ્તજંગી કહી, તેમજ નિત્ય તથા અનિત્યની સપ્તજંગી, એક નેકની સપ્તજંગી, વક્તવ્ય તથા અવક્તવ્યની સપ્તજંગી, તથા ગુણપર્યાયની સપ્તજંગી, તથા દ્વ્યાસ્તિક પર્યાયાસ્તિકની સપ્તજંગી. એમ અનંતી સપ્તજંગી સ્તુધર્મે છે, તે સપ્તજંગીયે સર્વ પદાર્થ પોતાના સ્વભાવને પલટતા નથી, કારણે હે પ્રજી ! તુમેં અસ્તિનાસ્તિપણે ઠો, સ્વધર્મપણે રહો ઠો, પરધર્મગ્રહણ કરતા નથી વલી હે પ્રજી ! તમેં કેહેવા ઠો ? તોકે ચત્તદ રાજલોકના જેટલા આકાશપ્રદેશ છે, તેટલા તમારા આત્મપ્રદેશ છે, પણ તે અસંખ્યાતપ્રદેશનું જે સ્વરૂપ, ષટ્ગુણ હાનિવૃદ્ધિરૂપ, અગરુલઘુપર્યાયનો તરતમયોગ, નિજાગપણે રહેતું. શૃંખલાઅથવની પરેં જ્ઞાનાદિ ગુણોનું અવસ્થાન ક્ષેત્ર, ક્યોપમ કાલેં કાર્યાન્યાસેં તરતમતા, તેહનું સ્વરૂપ, કમ્મપયડીવિષે યોગસ્થાન અધિકારેં તથા બૃહત્કલ્પનાપ્પમધ્યે સંયમશ્રેણિઅધિકારથી જાણજો, તથા ક્ષાધિકનાવેં સર્વગુણની સામાન્યતા, પરંતુ અગરુલઘુપર્યાયનું તારતમ્ય સદા છે, તેથી પ્રદેશધર્મ છે, અથવા સર્વગુણ પર્યાય તુલ્યવિજાગેં અસંખ્યાતપ્રદેશ પણે વેહેંચાય પણ કોઈ વારેં જૂદા સંખ્યાતા નથી, માટે અસંખ્યરૂપ ઠો, એ લે અસંખ્યાતા પ્રદેશરૂપ અવયવતા છે, પણ નિન્ન થાય નહીં, તે આશ્ચર્ય જાણવું ॥ ૨ ॥ ઇતિ દ્વિતીય ગાયાર્થઃ ॥

કાર્યકારણપણે પ્રણમે તહવી ધ્રુવ, કાર્યજેદેં કરે પણ અજેદી ॥ ૧ ॥
તૃતા પરિણમે નવ્યતા નવિ રમે, સકલ વેત્તા યકો પણ અવેદી ॥ ૨ ॥

અર્થઃ—વલી ઉત્પાદવ્યયરૂપ ધર્મ કહે છે. જીવદ્વ્યને વિષે જેટલા ગુણ છે, તે સર્વ પોતાનું કાર્ય કરે છે, અને ઉપાદાનરૂપ કારણ તેહીજ કાર્ય થાય છે. હહાં કોઈ કહેશે જે પૂર્વકાલેં કારણ, પશ્ચાત્કાલેં કાર્ય, એતો જ

માલીનો મત છે, જો કારણકાલ, કાર્યકાલ નિન્ન હોય, તો કારણકાલ વિનાશોં તદનંતર કાર્યકાલે કારણ વિના કાર્યોત્પત્તિ થાય, અને કારણ વિના કાર્ય માનતાં અનેક દોષ થાય, તેવારેં ઘટેં પટ કાર્ય થાય, પટેં ઘટકાર્ય થાય, માટે કારણ વિના કાર્ય નથી, એટલે કારણજાવ, તથા કાર્યજાવ, એ બે એક સમયેં છે, એ જૈનની શ્રદ્ધા છે, શ્રીવિજોપાવશ્યકમધ્યેં ઘણું વચાણું છે, જો વાહ્ય ઉત્પન્ન કારણ કાર્યવિપે એક કાલતા છે, તો સહજ અરુત્રિમ કારણ કાર્યતા એકસમયેંજ હોય, તેમાટે જીવનો કેવલજ્ઞાન ગુણ, તે વિજો પ જાવ સર્વ જાણે છે, તિહાં સર્વનું જાણવું, તે કાર્ય છે, અને જ્ઞાનગુણ, જાણવા રીતેં પ્રવર્તે, તે કારણ છે, તેહજ સમયેં કારણ કાર્યપણે પરિણમે છે. અને જ્ઞાનગુણ પણે સદા ધ્રુવ છે, તેમ કેવલ દર્શનાદિ ગુણ અનંતા છે, તે સર્વ એ રીતેં પરિણમે છે, કારણતા વ્યય, તિહાંજ કાર્યતા ઉત્પાદ, કાર્યતાવ્યય, તિહાંજ કારણતાઉત્પાદ, ઇમ સર્વ ઇવ્યને વિપે ઉત્પાદવ્યયધર્મ છે. ઇહાં કોઈ કહે છે જે ઉત્પાદવ્યય સ્વતઃ નથી, પરપ્રત્યયથી છે, એમ કહે છે તેની ચૂલ છે, જે પરપ્રત્યયી ધર્મ, તે લક્ષણ ન થાય, લક્ષણ તે સ્વધર્મનુંજ થાય, તિહાં શ્રીથેતાં વર ગણી તત્ત્વાર્થટીકાકારની સાચ લખે છે ॥ અથ ચે વ્યાચદ્વયતે વ્યયોત્પાદૌ ન સ્વતો વ્યોમ્નઃ કિંતુ પરપ્રત્યયાઙ્ઙાયેતેઽવગાહકસન્નિધાનાયત્તાતુત્પાદવ્યયવિતિ તેપાં કથમલોકાકાશેઽવગાહકાનાવાત્ અર્ધવૈશસં ચ સતોલક્ષણં જક્ષણસ્ય સાધ્યાઽવ્યાપિતં ચેપ્યતે સ્થિત્યુત્પાદવ્યયત્રયમિતિ. અત્રોચ્યતે ય એ વં મહાત્માનસ્તર્કયંતિ સ્વબુદ્ધિવલેન પદાર્થસ્વરૂપં તેઽત્ર નિપુણતરમનુચોક્ત વ્યાઃ કથમેતત્ વયં તુ વિસ્ત્રસાપરિણામેન સર્વવસ્તૂનામુત્પાદાદિત્રયમિચ્છામઃ પ્રયોગપરિણત્યા જીવપુજ્જાનામિથં તાવદસ્મદર્શનમવિરુદ્ધિઃ કાંતસન્નાયં અસ્મદુક્તાયાંતુગુણમેવ ચ નાપ્યકારેણાપ્યુચ્યતે ॥ એ વચન જોઈ શ્રદ્ધા ય આર્થ કરવી, માટે હે પ્રભુજી ! તમારા ગુણ, કાર્યપણે પરિણમે છે, તેથી ઉત્પાદ વ્યય છે, અને ગુણનો અજાવ થતો નથી, તે ધ્રુવધર્મ છે, તેથી સ્થાત્નિત્યં. સ્થાત્અનિત્યં, એ સ્વરૂપ છે, તે અચરિજ જેહવું છે. વજી જીવઇવ્યમધ્યે જેટલા ગુણ છે, તે સર્વનિન્નપણે પોતાનું કાર્ય કરે છે. તેમાં જ્ઞાન તે જાણ વારૂપ કાર્ય કરે છે, દર્શન તેં દેખવારૂપ કાર્ય કરે છે. તમકેત ને નિ ધોરકાર્ય કરે છે, ચારિત્ર તે યિરતારૂપ કાર્ય કરે છે, અમૂર્તગુણ, અરૂપીપણે કાર્ય કરે છે. એમ સર્વ ગુણ પોતાના કાર્યના કર્તા છે, એવો કાર્યને

वे कहेतां छुदा छुदा पणे करे, ते वस्तुमां अनेकता सनाव ते, तेथी नेव सनाव ते, पण ते कार्यधर्मतुं कारण कोई इव्यें तथा किंजें जपें थतुं नथी, तेथी अचेदरूप ते. जेम सूनर्णमण्ये पीतता, गुरुता, गिनम्भता, ए कार्यनेवें त्रण धर्म पामीयें तेथें, परंतु केवारें निज आता नथी, तिम जीवना अतंत गुण निज निज कार्य करे ते, परंतु वस्तुधर्म निज नथी. कार्य तो सर्व जे कहेतां निजपणे करे ते, पण अचेदी कहेतां नेवरदित ते, वली प्रतिशमय कर्तृतापणे परिणमे ते, एटले पंचास्तिकायमध्ये चार अस्तिकाय ते अकत , अने एक जीवास्तिकाय स्वतंत्रकर्ता ते, ते साधीनपणे कारणानलंबी आ कार्यने निपजावे, ते कर्ता, तथा जेम परकार्य घट, तेनो कर्ता कुंनकार तेम ज्ञानादि कार्यनो कर्ता जीव ते, साटे कर्तृतापणे परिणमे ते, पण कांड न व्यपणे नथी समतो, एटले जे प्रतिशमयें पर्यायने करे, पण कांड नवो नथी, करतो अस्तधर्म ते, तेमज रदे ते, वली सकल कहेतां सर्व इव्य न तेदना गुणपर्याय स्वभाव, तेना वत्पादरूप, व्ययरूप, ध्रुवरूप, अतीत अनागत वसेमान काल सर्व त्रण कालना वेत्ता कहेतां जाण गो, ए सर्वने जाणो गो, पण अचेदी कहेतां पुरुष, स्त्री, नपुंसकरूप वेद रदित गो, साटे वेत्ता थका पण वचनधर्म अचेदी गो, ए अचरिज जाणतुं ॥३॥ इति तृतीय गाथाः॥

बुद्धता बुद्धता देवपरमात्मता, मद्गज निज जावजोगी अजोगी ॥ स्व पर उपयोगी तादात्म्यसत्ता रसी, शक्ति प्रयुंजतां न प्रयोगी ॥ अ० ॥ ४

પંચમ શ્રી સુમતિજિન સ્તવન

૩૧

ધીરપરિણામ તે પહેલો પરિણમન, બીજો અવલંબન, ત્રીજો ગ્રહણરૂપ, એ
 ણ શક્તિને જાવંયોગ કહિયે, એહું જે યોગપરિણમન, તેથી રહિત થો, કારણ
 યોગ જે છે તે આશ્રવ છે. અને સિદ્ધ આત્મા તો સંપૂર્ણ સંવરમયી છે. વલી
 છુજી તમે કહેવા થો ? જે સ્વ કહેતાં પોતાનું આત્મતત્ત્વ પણું તેહના ઉપ
 યોગી કહેતાં જાણ તથા પર આત્મા તે બીજા અનંતા જીવ તથા સર્વ પુજલ,
 તથા ધર્મ, અધર્મ, આકાશ અને કાલ, તે સર્વના જાણ થો એટલે સ્વ તથા પર
 વેના જાણ પણ તાદાત્મ્ય કહેતાં તન્મયપણે રહ્યો જે પોતાનો સત્તાધર્મ.
 તેહના રસી કહેતાં રસીયા થો, આસ્વાદી થો. એટલે જાણંગ સ્વ પર વેના
 યો, પણ જોગી એક આત્મધર્મનાજ થો, હાં કોઈ કહેજો જે જાણંગ વેના છે
 યો જોગી વેના કેમ નથી ? તેને કહેવું જે પરજાવમધ્યે જોગધર્મ ન
 રી, માટે આત્મા પરજાવનો જોગો નથી સ્વજોગીજ છે. પરદેવે રહ્યો
 ધર્મ, તે જોગવાય નહીં સ્વદેવે ધર્મ જોગવાય. વલી પ્રજુ તમારી અનંતી
 શક્તિ છે, તે સકર્મા જીવની સર્વ શક્તિ દવાણી છે. અને તમે સાધ્ય સાધક
 તાવ કરીને સર્વ કર્મપ્રભલને દલવે કરીને સર્વ શક્તિ પ્રગટ કરો થો અને તે
 સર્વ શક્તિની નિન્ન નિન્ન પ્રવૃત્તિ છે. તે સર્વ શક્તિને પ્રયુજતા થો. એટલે સર્વ
 કર્તૃત્વ, જોગતૃત્વ, જ્ઞાયકત્વ, પારિણામિકત્વ, ગ્રાહકત્વ, આધારત્વાદિ શક્તિ
 સર્વે છે, પણ કોઈ શક્તિ અણ પ્રવર્તી રહેતી નથી. તથાપિ ન પ્રયોગી કહેતાં
 શક્તિ પ્રવર્તાવતાં કોઈ જાતિનો પ્રયોગ કહેતાં પ્રયાસ ઉદયમવિકલ્પ કરવો
 રહતો નથી, એટલે સર્વશક્તિ સદેજે પ્રવર્તે છે ॥ ૪ ॥ ઇતિ ચતુર્થગાથાર્થઃ ॥

એસ્તુ નિજ પરિણતે સર્વપરિણામકી, એટલે કોઈ પ્રજુતા ન પામે ॥ કરે
 નાણે રમે અનુજવે તે પ્રજુ. તત્ત્વસામિત્વ શુચિ તત્ત્વ ધાર્મ ॥ અપા ૫ ॥

અર્થઃ—હવે ૧ નિત્ય, ૨ અનિત્ય, ૩ એક, ૪ અનેક, ૫ અસ્તિ, ૬
 નાસ્તિ, ૭ જેદ, ૮ અજેદ. ઇત્યાદિક, અનંતધર્મ પ્રજુમાં છે તે માટે પન્મે
 અર પણું છે તેની ડંલલાણ કરવાને કહે છે. જે નિત્યાનિત્યાદિક ધર્મ તો
 સર્વે ઇચ્છમાં છે. એટલે વસ્તુ કેતાં જીવાદિ પદાર્થ તે નિજ પરિણતિયે કેતાં
 પોતાની ત્યા હાદ પરિણતિયે સર્વે કેતાં સમસ્ત ઇચ્છ પરિણામિકી કેતાં પરિ
 ણામી છે. એટલે નિત્યાનિત્યાદિક ધર્મપણે સર્વે ઇચ્છ પરિણામી છે. પણ તેથી

કોઈ પરમેશ્વરપણું ન પામે, સર્વ ઇચ્છ સાધારણધર્મી માટે એમાં શી અધિકાર
 ઇંટલે કેતાં એથી, કોઈ કેતાં હરેક ઇચ્છ, તે પ્રજુતા કેતાં નોંટાઈ પણું, ન
 કેતાં પામે નહીં. તો કેમ પામે ? તે કહે છે. કરે કેતાં પોતાના ધર્મને
 કર્તાપણે કરે, ઇંટલે વીજા અજીવાદિ પાંચ ઇચ્છ તે સર્વ ઉત્પાદ વ્યવધ્રુવપણું
 પરિણમે છે, પણ તે કર્તા નથી, અને જીવઇચ્છ કર્તા છે, તે શા માટે ? જે વીજા
 સર્વ ઇચ્છના ધર્મ પ્રતિપ્રદેશોં છે, અને તે પ્રદેશોં પ્રદેશોં પ્રવર્તે છે, પણ એક પ્રદેશ
 વીજા પ્રદેશનું સહાય એમ એકતું પ્રવર્તન નથી, અને જીવઇચ્છને પ્રદેશોં પ્રદેશોં
 ધર્મ અનંતા છે, અને તે તે પ્રદેશોં રહ્યા, પ્રવૃત્તિ કરે છે, પણ તે સર્વ પ્રદેશોં
 સમુદાય મળીને એકલી પ્રવૃત્તિ છે, માટે જીવઇચ્છ કર્તા છે, તેથી સ્વસ્વધર્મ
 ને કરે છે, એ કર્તાપણું તે ઈશ્વરતા છે, તથા અજીવઇચ્છમધ્યે પણ અનંતા
 ગુણ અનંતા પર્યાય છે, પણ તે ઇચ્છ પોતાના ગુણને જાણતા નથી, અને
 આત્મા જ્ઞાનાદિક અનંતા આત્મગુણ તથા અનંતા પરઇચ્છ તેથી અનંતા
 ણા પરગુણ, તે સર્વને જાણે છે, માટે જાણપણું તે અસાધારણ ધર્મ છે. તથા
 સ્વચારિત્રગુણોં કરી આત્મા પોતાના ગુણને વિષે રમે છે, અને અજીવઇચ્છ તે
 સ્વધર્મ રમી શકતા નથી, તથા આત્મા સ્વજ્ઞાવધર્મને જોગવે છે, તેથી સ્વરૂપ
 નુજવી છે, માટે જે કર્તા હોય તે જોક્તા હોય, પણ જે કર્તા નથી, તે જો
 ક્તા નથી, તેથી અનુજવધર્મ, તે આત્માને વિષે જ છે, માટે જે કર્તા. જે જ્ઞા
 તા, જે ચારિત્રી, જે જોક્તા, તે પ્રજુ કેતાં તેને પરમેશ્વર જાણવો, ઇંટલે દર્શના
 તરી પરમેશ્વરને અકર્તા કહે છે તે પણ મિથ્યા છે, કેમ જે પરમેશ્વર નિઃક
 ર્મા તે સ્વજ્ઞાવના કર્તા સ્વજ્ઞાવના જોક્તા છે. હવે એમ કેહેતાં સંસારી તથા
 સિદ્ધ સર્વ જીવ પરમેશ્વરપણું પામે ? તે ઉપર કહે છે. તત્ત્વ કેતાં વસ્તુનો
 જલધર્મ, સ્વામિત્વ કેહેતાં તેનું સ્વામિપણું તે પરમેશ્વર પણું શુચિ કેહેતાં
 વિત્ર કર્મ રહિત નિર્મલ તત્ત્વ સિદ્ધતાનું ધામ કેહેતાં ઘર તે નિષ્પન્ન સિદ્ધ
 વસ્થા તેજ પરમેશ્વર પણું છે, બાકી સર્વસંસારી જીવ, સત્તાયેં પરમગુણી છે.
 પણ જેના ગુણ પ્રગટ થયા, તે પૂજ્ય જાણવા. માટે શ્રીયશોવિજયજી ગુ
 ધ્યાયેં કહ્યું છે ॥ ગાથા ॥ જે જે અંશોં રે નિરુપાધિકપણું, તે તે કહીયેં રે ધર્મ ॥
 સમ્યગ્દૃષ્ટિ રે ગુણઠાણાથકી, જાવ લહે શિવશર્મ ॥ ૧ ॥ માટે જે પરમ

व नवि पुग्गली नैवपुग्गल कदा, पुग्गलाधार नहीं तास रंगी ॥ पं.
तणो ईश नहिं अपर ऐश्वर्यता, वस्तुधर्मे कदा न परसंगी ॥ अ० ॥ ६

अर्थ.—हवे जीवनो जे मूल धर्म ठे, ते श्रीसुमतिनाथ अरिहंतने निषज्यो
१, ते कहे ठे. जे जीव नवि पुग्गली कहेतां जीव ते कोइ वारें पुज्जनी नथी
प्रनंतो काल संसारावस्थायें पुज्जथी एकठो रह्यो, पण केवारें पुज्जत्तप
थ्यो नहीं, तथा जीव ते पुज्जनो आधार नथी, कारण जे क्षेत्रीइय तो आ
गश ठे, धर्म, अधर्म, जीव, पुज्ज, ए सर्व आकाशइय मध्ये रह्यां ठे, पण
जीवना प्रदेशें पुज्जनं रह्ये, ते जीवनी नावअणुइताथी थयुं ठे, केम जे स
संसारी जीवोने जोग तथा उपजोग गुणनो सदा काल ह्योपशम पामीयें
ए स्वजोगनी प्रगटता नथी, तेथी परजोगी थयो ठे, वीर्यांतरायनो ह्यो
शम सदा पामीयें, ते वीर्य पण परानुयायी थयुं, तथा कर्त्ता, ग्राहकता,
यापकता, जोक्कापणं सदा निरावरण ठे, अने कार्य, ग्राह्य, व्याप्य, जोग,
प्रवराणां ठे, तेथी पुज्जग्राह्य, पुज्जानुयायी प्रवृत्ति ते कार्य. पुज्जजोगपणें तेन
॥ वीर्यादिकमां व्यापक थयो, पुज्जने ग्रहे ठे, पठी जेने जोगव्यो, तेनीज हां
१ उपजे, एटले पुज्जनो रुचि ते फरी पुज्जने ग्रहे, तथा जोगवे. तेथी आ
मप्रदेशें पुज्ज रह्या ठे, आत्मप्रदेश ते स्वगुणपर्यायनुं क्षेत्र ठे, पण पर
ज्जइयनुं क्षेत्र नथी, तथा मूलवस्तुधर्मे पुज्जनो रंगी नथी. स्वधर्मना आ
वादन विना ए पुज्जनो रंगी थयो ठे, पण वस्तुरीतें विचारतां एने पुज्जथी
थ्यो संबंध ठे? वली आत्मा परजावनो लामी नथी, परजावें एनी ऐश्वर्यता
कहेतां वकुराइ नथी, एटले वस्तुधर्मे कदा कहेतां कोइ बेला परवस्तुनो संगी
नथी, जीवइयनो सत्ताधर्म एहवो ठे, माटे माहारो सुमतिनाथ परमेश्वर
पुइदेव. ते पुज्जनो आधार तथा रागी केम होय? सर्वपुज्जजातीत ठे ॥ ६ ॥

संग्रहे नहीं आपे नहीं परजणी, नवि करे आदरे न पर राखे ॥ अ० ॥
स्याशद निजजाव जोगी जिके, तेह परजावने केम चाखे ॥ अ० ॥ ७

अर्थ.—वली सुमतिनाथ परमात्मा केहेवा ठे? जे परजणी कहेतां परवस्तु
नणी माहारापणे संग्रहे नहीं, ते परवस्तु कोइ बीजाने आपे नहीं. परवस्तुने
करे नहीं, परवस्तुने आदरे नहीं. परवस्तुने पण्डित धनपणो राखे नहीं

शुद्धव्यनो धर्म ठे, तथा शुद्ध कहेतां निर्दोष स्यादाद कहेतां अनंतय-
त्मक निज कहेतां पोतानो, नाव कहेतां धर्म, अनंत ज्ञान दर्शनादिक, तेह-
जे जोगी आस्वादी एटले स्वनोग्यना जे जोगी थया, ते परजाव जे राग द्वे-
दिक अथवा पुजलवर्णादिक, तेहेने निष्पन्नपरमात्मा केम चाखे कहेतां उ-
स्वादे? माटे परमात्मा ते परजावने चाखे नहीं, स्वरूपजोगीज होय ॥७॥ ई

ताहरी शुद्धता नास आश्चर्यथी, उपजे रुचि तेणें तत्त्व ईहें ॥ तत्त्व
रंगी थयो दोषथी उन्नग्यो, दोषत्यागे ढलें तत्त्व लीहें ॥ अ० ॥ ८

अर्थ:-हवे साधन धर्म कहे ठे. तिहां श्रीसुमतिनाथ पोतें मुक्त करी कृत-
कृत्य थया, ते परजीवनी मुक्तिना कर्त्ता नहीं, तो शा वास्ते स्तवो ठो? नमं
ठो? त्यां केहे ठे, जे ताहरी कहेतां हे प्रभु! तुमारी शुद्धता, निःकर्मता, अन-
तगुणप्रगटता, तेहनूं जेवारें नासन कहेतां जाणपणुं थाय, ते जेम जेम
गुणनी घोपणा करे, तेम तेम गुणनूं नासन थाय, तेथी आश्चर्यता उपजे,
जे अहो प्रभुनूं ज्ञान! त्रण लोकगत षट्द्रव्य त्रण काल परावृत्ति सहित
एक समयें जाणे, तेमज अहो प्रभुनूं दर्शन! अहो प्रभुनूं चरित्र! सकल
पुजल अनोगी! अहो परमानंद! इत्यादिक आश्चर्यथी आश्चर्य उपजे.
तेथी पोताने तेहवी परमात्मा दशा निपजाववानी रुचि उपजे, ईहा उपजे
पढी ते मोक्षरुचि जीव विचारे जे केवारें महारो आत्मा कर्मरहित थाय
केवारें माहारो शुद्ध पारिणामिकनाव प्रगटे? केवारें माहारा गुण हुं जोग-
वुं? अने अनंता जीवोनी एठ जे पुजल तेने तजी पोतानो धर्म हुं केवां
जोगवीश? एहवी रुचि उपजे. पढी ते रुचिवंत जीव तत्त्वनी ईहा करतां काळ
गमाडे, ते जेम जेम तत्त्वनी ईहा करे, तेम तेम तत्त्वनो रंग प्रगटे, जेम जे-
म तत्त्वनो रंगी थाय, तेम तेम राग, द्वेष, अढार पापस्थानादि दोषथी उ-
, कहेतां निवृत्ते, तेम ढले केहेतां ते पणो परिणमे, तत्त्व लीहें, कहेतां तत्त्व
एटले स्वनावपरिणामी थाय. ए सर्व कार्य प्रभुप्रत्ये अवलंब्यां थाय ॥७॥

शुद्धमार्गे वध्यो साध्यसाधन सध्यो, स्वामिप्रतिबंदें
सत्ता आराधे ॥ आत्मनिष्पत्ति तेम साधना नवि

टके, वस्तु उत्सर्ग आतम समाधे ॥ अ० ॥ ९ ॥

अर्थः—ए रीतें पारिणामिकपणे समखो ए आत्मा, शुद्ध मोक्षसाधनमां गें वध्यो साध्यं जे पोतानो परमात्मजाव, तेहना साधननो उपाय सव्यो थको स्वामी जे श्री सुमति जिन, तेहने प्रतिबंधें केहेतां तेहना जेवो पोतानी सत्ता ठे तेने आराधे, कहेतां निपजावे, प्रभुजी जेवो सत्ता प्रगट करे. निःकर्मा निर्मल शुद्धानंद पद जोगवे, पठी आत्मा जेम जेम निष्पत्ति केहेतां निपजे तेम तेम साधना केहेतां कारणपणुं टके नहीं, एटले जेम कार्य निपजे, तेम कारणता टले, कार्यान्वयी कारण ठे, कारण कांइ वस्तुधर्म नथी, जे वस्तु कार्यने सन्मुख थाय, ते कारणपणे परिणमे, जेम कार्य निपजे, तेम तेनी कारणता ध्वंस पामे, एम आत्मसिद्धें साधनता नवि टके, जेवारें वस्तु कहेतां जीवपदार्थ, उत्सर्गरीतें संपूर्ण आत्मा पोतानी समाधि परमानंद पावे, तेवारें कारणता रहे नहीं, सिद्धपणे वस्तुनो मूलधर्म प्रगटे, तेवारें साधनपणुं रहे नहीं ॥ ९ ॥ इति नवम गायार्थः ॥

माहरी शुद्ध सत्तातणी पूर्णता, तेहनो हेतु प्रभु
तुंहीसाचो ॥ देवचंडें स्तव्यो मुनि गुणें अनुज
व्यो, तत्त्वज्ञर्त्ते जविक सकलराच्यो ॥ अ० ॥ १० ॥

अर्थः—माटे हे प्रभुजी ! माहरी शुद्ध निर्मल आत्मसत्ता, तेहनी पूर्णता कहेतां संपूर्णता तेहनो हेतु केहेतां निमित्त कारण हे प्रभु तुंहीज साचो गो, तमारा जेवा शुद्धदेवतुं निमित्त पान्या विना माहारो निर्मल मोक्ष केव निपजे ? सर्व जीवनी एहीज परिणति ठे, जे निमित्तावलंबी थइ. उपादा नावलंबी थाय, देव जे चार निकायना, तेहमां चंडमासमान नडेरा तेणें सव्यो, तथा मुनि जे निर्ग्रथ मोक्षानिलापी तेणें अनुजव्यो, तेहना गुणतुं आस्वादन कछुं, एहवो जे अरिहंत देव, तेनी तत्त्वरूप जे जक्ति, एटले वस्तुगत गुणनी बहुमानता, तेना उपर सर्वआत्मा अर्थां जीवो तमें राचो, नम राच ॥ १० ॥ इति दशम गायार्थः ॥ इति श्री सुमतिजिन स्तवनं ॥

॥ अथ पष्ठ श्री पद्मप्रज्ञजिन स्तवनं ॥

॥ हुं तुज आगल शी कहुं कंसरिया लाल ॥ ए देशी ॥

श्रीपद्मप्रज्ञ जिन गुणानिधि रे लाल. जगतारक

જગદીશ રે ॥ વાલેસર ॥ જિન ઉપગારથી લહે
 રે લાલ, નવિજન સિદ્ધિ જગીશ રે ॥ વાવ ॥ ૧ ॥
 તુઝ દરિસણ મુઝ વાલ્હો રે લાલ, દરિસણ શુદ્ધ પ
 વિત્ત રે ॥ વાવ ॥ દરિસણ શબ્દ નયેં કરે રે લાલ,
 સંગ્રહ એવંજૂત રે ॥ વાવ ॥ તુવ ॥ ૨ ॥ એ આંકણી ॥

અર્થ:-હવે શ્રી પદ્મપ્રજ્જીના નિમિત્ત કારણની કારણતા યથાર્થરૂપે સ્તવે
 છે. શ્રીપદ્મપ્રજ્જ ગુણના નિધાન છે, જગતારક કહેતાં જગત્તેવિપે મોહાર્થી જીવ
 તેહના તારક છે, ગુણાધિક છે, તેમાટે જગત્ના ઈશ કહેતાં સ્વામી વહેરા છે,
 જિન ઉપગારથી લહે કહેતાં પામે, નવ્યજીવ સિદ્ધિ કહેતાં મોહરૂપ જ
 ગીશ કહેતાં સંપદા પામે, હે પ્રજ્જી! તાહરા દર્શનમાં કારણરૂપ તાહરી મુઝ
 નું જે દેખવું, તે ઉત્કૃષ્ટ કારણરૂપે તાહરું દર્શન કહેતાં શાસન, ઉપાદાન
 કારણપણે દર્શન કેતાં સમ્યક્ત્વ તે મુજને વાલ્હો કેતાં ઇષ્ટ છે, હે પ્રજ્જી! તા
 હરું દર્શન જે સમ્યક્ત્વતત્ત્વરુચિરૂપ તે શુદ્ધ છે, પવિત્ર છે, જો આત્માને સ્વરૂપ
 નિર્ધાર, સ્વરૂપ રુચિરૂપ પ્રગટયો, તો આત્મા મોહમદ્ગથી રહિત આય, માટે
 પરમ પવિત્ર છે ॥ ઉક્તં ચ ॥ સમ્મત્તેણં સુદ્ધો, સચ્ચસુ કિચ્ચો હવશ્ સિવહેજ ॥
 સંવરવુઢી તહ નિ, જ્જરાય ધમ્મમૂલં ચ સમ્મત્તં ॥ ૧ ॥ મૂલં દારં પદ્ધાણં.
 આહારો નાયણં નિહિ ॥ હુસુકં સાવિધમ્મસ્સ, સમ્મત્તં પરિકિત્તિયં ॥ ૨ ॥
 વલી દર્શન કહેતાં હે પ્રજ્જી! તાહરું દેખવું અથવા શુદ્ધશ્રદ્ધા તે જે જી
 વ, શબ્દનયેં કરે, તે જીવનો જે સંગ્રહનય તે એવંજૂત આય. એટલે નાવાર્ય
 એ છે જે સર્વજીવસંગ્રહ નયેં સિદ્ધિ સમાન છે, તે જેવારેં પોતાના સર્વ આ
 વરણક્રય કરી સંપૂર્ણસિદ્ધિ આય, તેવારેં એવંજૂતનય સિદ્ધિ કહિયે. તે માટે
 સંગ્રહ તે એવંજૂત આય, હાં નયનું સ્વરૂપ સંકેપેં કહિયેં જાયે. “સત્તાગ્રાહી
 સંગ્રહઃ” વસ્તુની સત્તાને ગ્રહે, તે સંગ્રહનય કહિયે. અને વસ્તુના નામપદનો જે
 અર્થ, તેપણે પરિણમ્યો, વેદ્ય સંવેદ્યપદેં નાવનિદ્દેપેં તે શબ્દનય કહિયે. વલી
 તકલપર્યાયપરિણામિકતારૂપ પ્રગટપણે સંપૂર્ણ વસ્તુ, તે એવંજૂત નય કહિયે.
 એટલે તાહરું દર્શન જે દેખવું, તે અંતરંગ અરિહંતના સ્વરૂપનાસન આસા
 ન સહિત પ્રજ્જીતાનું અવલોકન તે શબ્દનયેં પ્રજ્જીનું દેખવું થયું. ૧ યોગની
 પ્રજ્જીતા, તથા ઉપયોગ અન્યકાર્યનો, માત્ર એકજું ચક્રુદ્ધિયેં કરી પ્રજ્જીમુશ

तुं जोबुं, ते नैगमनय प्रभु दीठा. ३ वंदन. नमन, आशातना वर्जन पणे जे प्रभुमुडा तथा प्रभुना शरीरतुं देखबुं, ते व्यवहारनय प्रभु दीठा. ४ योग तथा विकल्परूप उपयोग प्रभुना गुणनो, अने सर्वइंदियें प्रभुने जोवे, स्तवे, एकाग्र करे, चपलता मटावे, तथा हर्षसहित प्रशस्तरागनी मुख्यतायें जोवे स्तवे, ते ऋजुसूत्रनयें प्रभु दीठा. ५ अंतरंग परिणाम परिणति चेत नानुं आकर्षण तथा श्रीवीतरागनी वीतरागतायें योग सर्व प्रभुमुडा, तथा प्रभुतुं शरीर तिहां वलगा अंतरंग आत्मसत्ता प्रगट करवारूप साध्यरुचि थयो थको प्रभुतानुं तत्त्वसंपदारूप अवलोकन ते शब्दनयें प्रभुजी दीठा. ए रीतें श्रीप्रभुजीने देखे, ते नियमा स्वसत्ता प्रगट करे, माटे ए निमित्त कारणरूप प्रभुदर्शन जाणबुं. एम सम्यक्त्वना पण नय करीने शब्दनयें जे शुद्ध श्र वारूप समकित ते संसारी जीवनी सत्ता प्राग्जावतुं कारण ठे ॥ १ ॥ २ ॥

रीजें वृद्ध अनंतता रे लाल, पसरे झूजल योग रे ॥वा०॥ तिम मु ऋ आत्म संपदा रे लाल, प्रगटे प्रभु संयोग रे ॥वा०॥ तु० ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे कारणकार्य जाव कहे ठे. जेम बीज होय तेमां अनंता वृद्ध उपजवानी ठती ठे, पण जू कहेंतां माटीमां नाखे, तथा जल कहेंतां पाणी तींचे, एवो संयोग मले, तेवारें ऊगे, एटले माटी तथा पाणीना संयोगें वधे, ए रीत ठे, तेम उपादानधर्म ते निमित्तकारण विना प्रगटे नहीं. ए रीतें साहारी आत्मसंपदा यद्यपि सत्तारूपें ठती ठे पण जेवारें प्रभु श्रीवीतरा ॥ देव शुद्धस्वरूपीनो योग मले, तेवारें प्रगटे. एटले ते आलंघी तत्त्वने आ नंवेने वर्ते, तो ते निपजे, एम महारे आत्माविषे सत्ता सर्व ठे पण श्री परिहंत रूप निमित्त मले, तेवारें सिद्धि नीपजे ॥३॥ इति तृतीय गाथाः॥

नगतजंतु कारज रुचि रे लाल, साधे उदयें जाण रे ॥वा०॥ चिदानं ॥ सुविलासता रे लाल, बाधे जिनवर जाण रे ॥वा०॥ तु० ॥ ४ ॥

अर्थः—सर्व जगत्वासी जीव आहार, विषय, परिग्रह, भेजववारूप का णा रुचि कहेंतां अजिज्ञापी ठे, एटले पोत पोताना कार्य करवा रूप परि णाम सर्व जीवाने ठे. पण सूर्य उद्यांतरूप निमित्त पान्था विना कार्य क ॥ राके नहीं. सूर्य उद्यांतरूप निमित्तकारण पामे, तेवारें सर्वलोक ॥

કરવા લાગે, એ રીત પ્રગટ દેશાય છે, તેમ માહારી આત્મા ચિદ્ કહેતાં જ્ઞાન
 આનંદ કહેતાં અવ્યાબાધસુખ અથવા સકલજ્ઞેય જ્ઞાયકતા રૂપ જે જ્ઞાન
 તેહનો જે આનંદ, તેને ચિદાનંદ કહિયે, તેની સુવિજ્ઞાસતા કહેતાં શુદ્ધ
 વિલાસ એટલે જોગવબું, તે આત્માનંદ જોગીપણું તે યદ્યપિ સત્તાને વિષે ઠીક
 , તો પણ જેવારેં શ્રીજિનરાજનો વર કહેતાં પ્રધાન અનુષ્ઠાનદોષ, તથા એક
 દોષ, તથા અર્થાપત્તિદોષ રહિત ધ્યાન કરિયે, તેવારેં આત્માનંદ પ્રગટે,
 ન હે પણ હે પ્રજુ! તમારા જેવું નિમિત્ત મલે પ્રગટ થાય. માટે માહારી
 પ્રજુસમાન ઉપકારી કોઈ નહીં, તે કારણેં હે પરમેશ્વર! તારું દર્શન
 મને વાલું છે, જે અનંતા નવ નમતાં ન પામ્યો તે જો મલે, તો માહારી
 અંતરંગનું અનંતું અનંતું અનંતા કાલનું દરિડ જાય ॥ ઉક્તં ચ ॥ નૂનં
 મોહતિમિરાવૃત્તલોચનેન, પૂર્વે વિજો સઠ્ઠપિ પ્રવિલોકિતોઽસિ ॥ મર્માવિધિ
 વિધુરયંતિ હિ મામનર્યાઃ પ્રોદ્યત્પ્રવંધગતયઃ કથમન્યથેતે ॥ ૧ ॥ એટલે
 જુનું દર્શન હલેન છે, તે તેહની પ્રાપ્તિના અર્થો જે જીવ, તેને ઇષ્ટ હોય ॥ ૪ ॥
 લબ્ધિ સિદ્ધ મંત્રાક્ષરેં રે લાલ, ઉપજે સાધક સંગ રે ॥ વાળ ॥ સહજ
 અધ્યાતમ તત્ત્વતા રે લાલ, પ્રગટે તત્ત્વીરંગ રે ॥ વાળ ॥ તુળ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-વલી દૃષ્ટાંત કહે છે. જેમ આકાશગમન પ્રમુખ લબ્ધિયો તેની જે
 સિદ્ધિ તે વિદ્યાશક્તિ મંત્રાક્ષરમાં છે, પણ તે તેહવો ઉત્તર સાધક મલે, તેવો
 રેં નીપજે, તેમ સહજ સ્વનાવરૂપ જે અધ્યાત્મ કહેતાં આત્માથી તન્મય
 ણે રહી, જે સ્યાદાદરૂપ જ્ઞાનદર્શનાદિક આત્મિકપરિણતિરૂપ તત્ત્વતા, તે
 યદ્યપિ વસ્તુધર્મે આત્માને વિષે ઠીક છે, પણ જેવારેં નિષ્પન્નતત્ત્વી શુદ્ધ નિ
 મેજ, નિરાવરણ, આત્મસ્વરૂપજોગી, આત્મરમણી, આત્માશ્રયી. અસંખ્યા
 પ્રદેશ પુજ્જલસંશ્લેષરહિત, એવા શુદ્ધદેવને આલંબનેં એક રંગ કરે, તેવારેં જ્ઞાન
 વરણાદિ કર્મથી રહિત નિરાવરણરૂપ પ્રગટ જાવનું ઠતાપણું નીપજે ॥ ૫ ॥

લોહ ધાતુ કાંચન દુવે રે લાલ, પારસ ફરસન પામિ રે ॥ વાળ ॥ પ્રગટે
 અધ્યાતમદશા રે લાલ, વ્યક્તગુણી ગુણગ્રામ રે ॥ વાળ ॥ તુળ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-બીજો દૃષ્ટાંત કહે છે. લોહધાતુમધ્યે કાંચન કહેતાં સુવર્ણ યવાર્ત
 સત્તા છે; તો પણ પારસ પાપાણ પ્રમુખ બાહ્ય નિમિત્ત પામીને પોતાનું સોત

છું લહે છે. તેમ જન્ય જીવની પણ શુદ્ધ આત્મિકદશા યદ્યપિ સત્તારૂપે, પણ વ્યક્ત કરેતાં પ્રગટ કર્માવરણ રહિત જે ગુણી અરિહંત તેહના ગુણગ્રા કરતાં, સ્મરણ કરતાં, આપણો આત્મા ગુણાનુયાયી થઈ, સંપૂર્ણ ગુણીપ પામે, તેવારે સત્તા પ્રગટે. इहां कोई पूछेजे जे निमित्त बिनाज सिद्धपणुं म न पामे ? तेने उत्तर कहे ठे. जे आत्मा आनादिनो पुजलरूप परनिमित्त पामीने बंधपड़ति करे ठे, ते जो पुजलरूप परनिमित्त भूके, तो मुक्त थाय, पुजलरूप परनिमित्त तो अरिहंतरूप शुद्ध निमित्तने अवलंब्या बिना टले हीं. माटे श्री वीतरागदेवरूप शुद्ध निमित्त पामेथी, आपणुं तत्त्व प्रगटे॥६॥
 प्रात्मसिद्धि कारज जणी रे लाल, सहज नियामक हेतु रे ॥वा०॥ना
 दिक जिनराजनां रे लाल, जवसागरमांहे सेतु रे ॥वा०॥तु०॥७॥

अर्थ:-तेमाटे आत्मसिद्धिरूप जे कार्य. ते करवाने सहज अकृत्रिम नियामक केतां निर्धार, हेतु केतां कारण जे श्रीवीतराग देव तेने पामीने तेथें जन्य जीवने मोक्ष नीपजे, ए निर्धार थयो. नामादि केतां नामनिक्षेपा दे ते अरिहंत एहवुं नाम तेने श्रवणें. उच्चारणें. स्मरणें करी પણ अनेक जीव गुणावलंबी यइ समकित प्रमुख गुण पामीने सिद्ध थया. तथा श्री अरिहंत श्री स्थापना जे मुझ समतानी समुझ, विषयविकार रहित. अतिशयसंपन्न, देवी जिनस्थापना देखी योग थंजें गुणीने अवलंबें स्वगुणावलंबी यइ अनेक जीव सिद्धि पाम्या, तथा श्रीपरमप्रभुनो इव्यनिक्षेपो ते विचरतां गरीरधारी जिनराज. तेहना विहार उपदेश समवसरण देखी अनुत्तताने प्रवलंबी. गुणावलंबी यइ अनेक जीव स्वधर्मसंपदा वरी सिद्धि पाम्या तथा अरिहंतनो जावनिक्षेपो ते अरिहंत इव्यना गुण जे केवलज्ञानादि तथा प पाय ते अगुरुलघुतादि तेहनी अनंत परिणतिनुं जे जासन. अज्ञान तथा र मण केतां पोतानुं तत्त्व तेने अवलंबतां अनेक जीव मोक्षरूप लक्ष्मी पा म्या; माटे एश्री अरिहंतना जे नामादि चार निक्षेपा ठे. ते जवरूप माझा तमुझमध्ये सेतु केतां मोहोटी पाज नमान ठे. माटे प्रभुना नामादि चार निक्षेपाने अवलंबीने आत्मसिद्धि करवी ॥७॥ इति सप्तम गाथार्थः ॥

स्थंजन इंद्रिय यागनो रे लाल, रक्तवर्ण गुण राय रे ॥वा०॥ देव
 वेज वृद्धें स्तव्यो रे लाल, आप अवर्ण अकाय रे ॥वा०॥तु०॥

અર્થ:-વલી શ્રીપદ્મપ્રજ્ઞ સ્વામીનું રક્તવર્ણ શરીર તે સામા જીવના
 ડિય તથા યોગનું સ્થંજન છે, એટલે ઇંડિયો વર્ણાદિકને અવલંબીને
 માટે પ્રજુજી રાતે વર્ણે છે, ગુણગાંજીર્યાદિક તેહના રાજા છે, દેવ જે
 દેવ તે સાધુ, નરદેવ તે ચક્રવર્તી, જાવદેવ તે જવનપતિ પ્રમુખ, તેહમાં ચંડ
 સમાન, વલી ઇંડ ગુણધરાદિક તેહના વૃંદ કહેતાં સમૂહ, તેણે સ્તવ્યા, પ
 પ્રજુ કેહવા છે ? અવર્ણ છે, અગંધ, અરસ, અફરસ, એહવા અકાય છે. શર
 રહિત છે, એટલે જાવકર્મ, ઇચ્ચકર્મ, નોકર્મરહિત છે. સકલ પુજ્જલાતીત
 એહવા શ્રીપદ્મપ્રજ્ઞ દેવ તે મને આધારજૂત છે, પરમશરણ છે, એના નિમિત્તે પર
 પદ નીપજે ॥૫॥ ઇતિ અષ્ટમ ગાથાર્થઃ ॥ ઇતિ પદ્મપ્રજ્ઞજિનસ્તવનં સંપૂર્ણ

॥ અથ સપ્તમ શ્રી સુપાર્શ્વજિનસ્તવનં ॥

હવે શ્રીસુપાર્શ્વ પ્રજ્ઞને સહજધર્મરૂપ તત્ત્વ સંપદાપણે સ્તવે છે. જગત્
 જીવ પુજ્જાનંદી છે, તે નવા પુજ્જાને લેવે કરી આનંદ પામે છે, પણ તે
 લસંયોગજન્યસુખ, તથા ડુઃખ, તે આત્મહિત નહીં વિજાવ છે માટે. અ
 જે આત્માનું સહજ સુખ તે આત્મધર્મ છે, એરીતે આગમમધ્યે ઉપદેશ છે,
 કહે છે જે આત્માના અનંતા ગુણ છે, તે ગુણગુણનું સુખ જુડું જુડું છે, અ
 એક અવ્યાવાધ સુખરૂપ આત્મધર્મ જૂદો છે, એક એહવીવ્યાખ્યા છે તથા
 આત્માના જ્ઞાન દર્શનરૂપ ગુણ, તે મૂલગુણ છે, અને વોર્યાદિક સર્વ તે ગુણ
 પ્રવૃત્તિરૂપ ધર્મ છે. એક એવી પણ વ્યાખ્યા છે. અને ૧ જ્ઞાન, ૨ દર્શ
 ૩ ચારિત્ર, ૪ દાન, ૫ જ્ઞાન, ૬ જોગ, ૭ ઉપજોગ. ઇત્યાદિક અનંત ગુ
 આત્માને વિષે છે, તથા વિશેષાવશ્યકમાંહે કહ્યું છે.

ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શન સિદ્ધલાનિ પુનઃ સિદ્ધાવસ્
 યામપિ જવંતિ । અન્યે તુ દાનાદિલબ્ધિપન્થકં ચારિત્રસિદ્ધસ્યાપીઢંતિ
 દાવરણસ્ય તત્રાપ્યજાવાત્ આવરણાઽનાવેપિ ચ તદસત્ત્વે ક્ષીણ મોહાદિષ્વ
 તદસત્ત્વપ્રસંગાત્ તતસ્તન્મતે ચારિત્રાદીનાં સિદ્ધાવસ્થાયામપિ સન્નાવઃપુન
 ત્વાર્થે પુનરપ્યાદિગ્રહણં કુર્વન્ જ્ઞાપયતિ ॥ અત્રાઽનન્તધર્માત્મકતયાઽશક્
 પ્રસ્તારયિતું સર્વે ધર્માઃ પ્રતિપદમપ્રવચનક્રેન તુ પુંસા યથા સંજવમાયોજ
 યાઃ ક્રિયાવત્ત્વં પર્યાયોપયોગિતા પ્રદેશાષ્ટકનિશ્ચલતા એવં પ્રકારાઃ સન્તિ ૭

सः । अपि समुच्चये । एवं प्रकारा अनादिपारिणामिका नवन्ति जीवस्य जावाः ।
इहां जीवने विपे अनन्ता धर्म जुदा जुदा कह्या, तथा रत्नाकरावतारिकामध्ये
सप्तजंग्यधिकारे । नन्वेकस्मिन् जीवादौ प्रतिवस्तुन्यनंतधर्मात्मकत्वेनानंतधर्म
वत्त्वमेव । स्याद्वादरत्नाकरे । एकत्र वस्तुन्येकैकधर्मपर्यायानुयोगवशादविरो
धेन व्यस्तयोः समस्तयोश्चविधिनिषेधयोः स्यात्कारांकितः सप्तधा वाक्प्रयोगः
सप्तजंगीति । नन्वेकस्मिन् जीवादिवस्तुन्यनन्ताविधीयमाननिषिध्यमानानाना
धर्माः स्याद्वादीनां नवेयुः । वाच्यैयता यत्तत्वाद्वाचकेयतायाः ततोविरुद्धैव
सप्तजंगीति ब्रुवाणं निरस्यति । एकत्र वस्तुनि विधीयमाननिषिध्यमानानंतध
र्माऽन्युपगमेनानंतजंगी प्रशतैव सप्तजंगीति न चेतसि निधेयमिति अत्र
हेतुमाह ॥ विधिनिषेधप्रकारापेक्षया प्रतिपर्यायवस्तुन्यनंतानामपि सप्तजं
गीनामेव संज्ञवादिति तथाप्येकैकपर्यायमाश्रित्य विधिनिषेधविकल्पाभ्यां न्य
स्तसमस्तान्यां सप्तैव जंग्यः संज्ञवंति न पुनरनन्तास्तत्कथमनंतजंगीप्रसंगा
दिसंगतत्वं सप्तजंग्याः समुद्भाष्यते कुतस्तस्तथैव जंगाः संज्ञवंतीत्यत्राहुः ।
प्रतिपर्यायं प्रतिपद्य तु पर्यनुयोगानां सप्तानामेव संज्ञवादिति अनंतधर्मापे
क्षया सप्तजंगीनामानन्त्यं यदा याति तदजिमतमेव ॥

एतत्ते वस्तुविपे धर्म अनन्ता ते. इहां कोइ कहे जे धर्म तथा गुणवस्तु
जुदी ते, ते अजाण ते, केस के नाम जेद अंशजेदपणुं तो शब्दादिक नय
सर्व माने ते, घटकुंजादिकोने विपे एक वस्तुना स्वमयीपर्यायमां पण नाम
जेदें जेद कहे ते. ए रीतें गुणशब्द तथा धर्मशब्दनां जेदाये ते. पण चिजें
रीतें गुण अने धर्म ए वेहु एकज ते, श्रीविज्ञेपावश्यके “जह तो विज्ञेस ध
म्मो, चैयण तह मया किरिया” इहां चैतनागुणने धर्म कही बोलाव्यो ते.
वली जाणने विपे । आह ननु गुणस्वजावयोर्येदएव तद्वेदनिबंधनधर्मजे
दानावात् ॥ इत्यादि ॥ हवे जेद गुणना जांजीजें, तिलां अस्तिकता लहि
ये जी ॥ ए पाठ इव्यगुणपर्यायना राममां यशोविजयजी उपाध्याये पण
अस्तिकता धर्मेने गुण कही बोलाव्यो ते. वलीतिश्रुतमां पण उपयांतादि
क अव्याबाध तथा अवन्नेआदिक अनेक गुण कह्या ते. तथा नत्वाच्यमां
मुक्त आत्मा निष्क्रियः तथा द्वायिकसम्यक्त्ववीर्येतिवत्त्वदशनदानैरात्वंनि
कैः संयुक्तोनिर्देनापि नुखेन तथाऽस्तिकायव्यगुणवत्त्वानादित्यात्ममेव
देशवत्त्वनित्यत्वादयः सन्त्येव जीवत्य.

યદ્યપિ જગવતી સૂત્રમાં સિદ્ધને અવીર્યા તથા અચારિત્રીયા કા
તેતો કરણરૂપ ચલવીર્યની અપેક્ષાર્થે કહ્યા, પણ તેહીજ શ્રીઅનુય
માં ક્ષાયિકલલ્ધિ અધિકારે તથા પન્નવણાસૂત્રમાં વીર્ય તે જીવલદ
એમ કહ્યું છે. તથા ચારિત્ર પ્રવૃત્તિરૂપની ના છે, પણ સ્થિરતારૂપવા
તો જીવનું સ્વલક્ષણ છે, તે ઉત્તરાધ્યયનના અઠ્યાવીશમા અધ્યયનથી જો
તથા વસુદેવહિંમમધ્યે, વલી શ્રીપાલચરિત્રમધ્યે સિદ્ધસ્તુતિ અધિકારે
હું છે ॥ ગાથા ॥ જે અંત ગુણા હુગુણા, ઇગતીસ ગુણા ય અહવ અઠ ગુ
॥ સિદ્ધાણંત ચઝકા, તે સિદ્ધા દિંતુ મે સિદ્ધિ ॥ ૧ ॥ તથા વૃહત્કલ્પ
ષ્યે ॥ દ્વેણ જીવદં, સંસ્વાતીતપદે સમોગઠં ॥ કાલે અણાણિદ
જાવેણાણાણ્યા અંતા ॥ ૧ ॥

એમ ડ્યાર્ણવ તથા આત્મસીમાંસાદિક અનેક ગ્રંથોમાં કહ્યું છે, માટે
ત્માની જેવારે જેદવ્યાख्या કરિયે, તેવારે ગુણ અનંતા, એક એક ગુણને
ષે અવિજાગ અનંતા, એક એક અવિજાગને વિષે અનંતા પર્યાય, એકમ્મપયદ
ને વિષે વ્યાख्या દેસાય છે. અને તેજ અવિજાગ તથા પર્યાયનું એકપણું
અ શ્રીજગવતીની ટીકામાં દેસાય છે. અને સંક્ષેપ વ્યાખ્યાયે ગુણપર્યાય
હુને એક પર્યાયાત્મિક કહી બોલાવ્યા છે, એમ મતિવિન્નમ ટાલીને શ્રદ્ધ
રાખવી. હાં શ્રીઅરિહંત ડ્યવ્યને વિશેષે ઓલખાવવા નિમિત્તે ગુણગુણ
જુદી જુદી વ્યાख्या જણાવવા માટે તથા પોતાની સત્તાની રુચિ પ્રગટ કરવ
માટે ગુણ ગુણનો જુદો જુદો ધર્મ કહી સ્તવના કરિયે હૈયે. એ પ્રશસ્તિ

॥ હો સુંદર તપ સરિહું જગ કોડ નહીં ॥ એ દેશી ॥

શ્રી સુપાસ આનંદમે, ગુણ અનંતનો કંદ હો ॥ જિન જી ॥

જ્ઞાનાનંદે પૂરણો, પવિત્ર ચારિત્રાનંદ હો ॥ જિ૦ ॥ શ્રી૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-શ્રી સુપાર્શ્વપ્રહ્ન આનંદમયી છે. શુદ્ધઆનંદ તે એને વિષે છે, જેમાં
પરનો જેલ નથી, સ્વરૂપ સુખ છે, વલી સુપાર્શ્વપ્રહ્ન કેહવા છે? કે ગુણ
સહજાવી અથવા 'દ્વ્યાશ્રિતા નિર્ગુણાગુણા' એટલે દ્વ્ય જે સમુદાય તેહને
આશ્રિ રહ્યા તે ગુણ, પણ તેમાં અન્ય ગુણપણું નહીં, ગુણમધ્યે તો પર્યાય
॥ સદ્વે સપક્કવા ગુણા ઇતિ કલ્પનાપ્યવચનાત્ ॥ તથા અપક્કવે જાણણા ન
ઇતિ આવશ્યકનિર્યુક્તિવચનાત્ ॥ માટે ગુણને વિષે પર્યાય છે, પણ ગુણને વિષે

प्रत्य गुण नथी, श्रीनयचक्रमां कहे ठे, जे गुणने विषे अन्यगुण पणुं होय
तो गुण ते इव्यपणुं पामे, तेमाटे गुण ते निर्गुण ठे, एटले सुपास प्रचुरूप
इव्य ठे, ते ज्ञानादिक अनंत गुणनो कंद ठे एटले मूल ठे. तिहां ज्ञान जे
प्रात्मानो विशेषावबोधरूप सकल विशेष धर्म गुणपर्याय, तेहनी अनंती
परिणति तेहनो ज्ञायक नित्यानित्यादिक अनंत धर्मनुं ज्ञायकत्व, वेत्तुत्व,
अगुरुलघुत्व, अनंतपर्यायनो पिंम, ते ज्ञानगुण ते लोकालोक सकल प्रत्य
रूप सर्वप्रदेशनिरावरणरूप तेहने आनंदें करी पावनो कहेतां पवित्र ठे,
पूर्ण ठे. वली कपाय तथा पुज्ज फल आशारूप दोपरहित एवुं स्वरूप
स्विरतारूप जे चारित्र, अनंतपर्यायात्मक, अकपायता, अवेदता, असंगता,
परमहमा, परममार्दव, परमआर्यव, परमनिर्लोनतारूप, स्वरूप एकत्वरूप
चारित्रधर्म, असंख्यातप्रदेशें व्यापकपणे रह्यो ठे, तेहनो आनंद, हे श्रीसु
पास प्रचु ! ताहारे विषे ठे, एटले चारित्रानंदमयी ठो, ते माटे पवित्र नि
र्मल ठो ॥ १ ॥ इति प्रथम गाथार्थः ॥

संरक्षण विण नाथ ठो, जव्य विना धनवंत हो ॥ जि० ॥ कर्त्ता
पद किरिया विना, संत अजेय अनंत हो ॥ जि० ॥ श्री० ॥ २ ॥

अर्थः—वली हे प्रचु ! तमें संरक्षण विना नाथ कहेतां धणी ठो, एटले को
ई अन्य जीवनी तथा अन्यइव्यनी रखवाली करता नथी. केम जे संरक्षण
पणुं करवुं, ए तमारो धर्म नथी, माटे कोईना तमें रक्षक नथी, पण शर
ण त्राण आधाररूप ठो, मोक्षना हेतु ठो, तेथी नाथ ठो. वली इव्य जे
धन, कंचन, परिजन, गण, मंदिरादि, सर्व परिग्रह रहित ठो. तो पण
ज्ञानादि स्वगुण पर्यायरूप अनंतुं धन. श्रीप्रचुनी पासें ठे, माटे धनवंत
ठो, वली हे प्रचु ! तमारे विषे कर्त्ता पद, कहेतां कर्त्ता पणुं ठे. पण गम
न परिसर्पणादिक क्रिया विना कर्त्ता ठो, एटले बीजाने कर्त्तापणुं ते क्रियाय
की होय ठे, अने तमें तो अक्रिय ठतां गमनपरिसर्पणादिक क्रिया विना पण
कर्त्ता ठो, मुक्तआत्मानिःक्रिय. एम तत्त्वार्थटीकामां काणुं ठे. वली हे प्रचुजी !
तमें संत ठो. उत्तम ठो. तत्परिणाम रहित ठो. अजेय कहेतां रागद्वेष प
रीतह वैरीएं करी अजेय ठो. वली कोई काजें विणसो नही, माटे अनंत
ठो, अथवा अनंतपर्याय माटे अनंत ठो ॥ २ ॥ इति द्वितीय गाथार्थः ॥

અગમ અગોચર અમર તું, અન્વય રુદ્ધિ સમૂહ હો ॥ જિવ
વર્ણ ગંધ રસ ફરસ વિણુ, નિજનોક્તા ગુણવ્યૂહ હો ॥ જિવ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-વલી હે પ્રહુ ! તમારું સ્વરૂપ તુલ્ય જ્ઞાની જાણી શકે નહીં. મા
અગમ ઠો. વલી હે પ્રહુ ! તમે ઇન્દ્રિયગોચર નથી, માટે અગોચર ઠો. વ
આયુઃકર્મના ક્લેશથી પ્રાણવિયોગ થાય, તેને મરણ કહિયે, તે તમે પ્રા
તથા મરણ રહિત ઠો, માટે હે પ્રહુ ! તમે અમર ઠો, વલી હે પ્રહુ ! તમે અન્વ
કહેતાં જે સહજના વ્યાપક પોતાના જ્ઞાયકાદિક ગુણ, તેની પ્રવૃત્તિ
જે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, વીર્યાદિક ગુણ, તે અન્વયી ગુણ કહિયે, તે
રુદ્ધિ કહેતાં સંપદા તેહના સમૂહ ઠો, અને કપાયાદિ દોષને ટલવે કરી
અંકષાયાદિક ગુણ ઉપના, તે વ્યતિરેક ગુણ કહિયે, તથા સતિ સદ્ગુ
ઘટલે જે ઠે પામિયે, તે અન્વયી ગુણ કહિયે, તેહના સમૂહ ઠો. વલી વ
ગંધ, રસ, ફરસ, તે પુજનધર્મ છે, તેથી તમે રહિત ઠો, અને નિજ કહેતાં પો
નો જે સ્વરૂપધર્મ, તેહના નોક્તા ઠો, ગુણના વ્યૂહ કહેતાં સમૂહ ઠો ॥ ૩ ॥

અહ્ય દાન અર્ચિતના, લાજ અયત્ને નોગ હો ॥ જિવ ॥ વી
શક્તિ અપ્રયાસતા, શુદ્ધ સ્વગુણ ઉપનોગ હો ॥ જિવ ॥ શ્રી ॥ ૪ ॥

અર્થ:-વલી હે પ્રહુજી ! તમારા અનંતા ગુણની પ્રવૃત્તિ કેવી રીતે છે?
કહે છે. વીર્યગુણ તે સર્વગુણને સહકાર દિયે છે તેમ જ્ઞાન ગુણના ઉપ
ગ વિના વીર્ય ફૂરી શકે નહીં, તેથી વીર્યને સહાય જ્ઞાનગુણનું છે. તથા
નમાં રમણ તે ચારિત્રનું સહાય છે, અને પરમરમણ ન કરે, તે ચારિત્રને
નું સહાય છે. એમ એક ગુણને અનંત ગુણનું સહાય છે. હવે જે ગુણ સ
ય દિયે છે, તેતો આત્માના ગુણમાં દાનધર્મ છે, એમ હે પ્રહુજી ! તમે પ્રતિ
સય અનંત સ્વગુણસહાયરૂપ દાન તે અનંતુ દ્યો ઠો, પણ કેવારે ક્લેશ પા
નહીં. બીજા જગત્માં દાનના આપનાર કેટલે કાલે ક્લેશ થઈ જાય છે
તમે સાદિ અનંત કાલ સ્વાર્થીન પણ સ્વગુણરૂપ પાત્રને અનંતુ દાન અ
યપણે દ્યો ઠો, પણ કેવારે ક્લેશ ન થાત માટે અહ્ય થકા દાન આપો
એહવો દાનગુણ તમારે વિષે છે, અને જે ગુણને જે ગુણની સહાયરૂપ શ
ની પ્રાપ્તિ, તે લાજ છે, બીજાને જે અર્ચિતવે, તે લાજ થાય તે પણ નિર્ધાર ન

अने हे प्रभुजी ! तमारे विषे चित्तना विकल्परूप जे जानार्थीपणुं ते नथी, तो
 एण लान अनंतो ठे, माटे अणचित्ता लानना धणी ठो, एहवो लानगुण
 ठे. वली हे प्रभुजी ! तमें पोताना पर्यायने प्रतिसमयें नोगवो ठो, पण प्र
 यास विना नोगवो ठो, माटे तमें यत्नविना प्रयत्नविना नोगमथी ठो, जीव
 ना सर्व गुणनी जे प्रवृत्ति तेनुं सहाय जे वीर्य, ते अनंतुं अन्यसहाय विना
 कुरी रहुं ठे, पण ते वीर्यनी फुरणा, विना प्रयासें एटले उद्यम विना वीर्य फुरे
 ठे, वली शुद्ध स्वगुण केतां स्वाभाविक जे स्वगुण तेहनो उपनोग ठे, ए पांच
 अंतरायनी प्रकृतिना ह्य थयाथी पांच गुण प्रगट्या ठे, एटले हे प्रभुजी ! तम
 ने स्वरूपनुं दान, स्वरूपनो लान, स्वपर्यायनो नोग, स्वगुणनो उपनोग, स्व
 सर्वपरिणति सहकार शक्ति, ते वीर्य, एरीतें धर्म प्रगट थया ठे ॥४॥ इति॥

एकांतिक आत्यंतिको, सहज अकृत स्वाधीन हो ॥ जि० ॥ निरु
 पचरित निर्द्वंद्व सुख, अन्य अहेतुक पीन हो ॥ जि० ॥ श्री० ॥ ५

अर्थः—वली हे प्रभुजी ! तमने जे सुख प्रगट्यां ठे, ते सुख केहवां ठे ?
 जे एकांतिक केतां एकलुं सुख, जे पाठो दुःख पामे नहीं, वली आत्यंतिको
 केतां जेथी वीजुं वधारे सुख कोइ नथी. एटले सर्वथी अधिक ते पण सहज
 केतां स्वभावनुं अकृत केतां अणकीधुं पण कोइनुं करेलुं नहीं. वली ते पो
 ताने स्वाधीन पोतानें वश पण पराधीन नहीं. वली निरुपचरित केतां जे
 उपचाररूप नहीं, अठता आरोपने उपचार कहियें, ते ए सुखमां कांइ उप
 चारपणुं नथी, संसारमां शातावेदनीनुं सुख, ते उपचरित सुख ठे, केम
 के शातामध्ये सुखधर्म नथी. पण अज्ञान नूलें, संसारी आत्मा, सुख माने
 ठे, पण वडेरा एने सुख कहेता नथी. जे संसारानिनंदी मोहें मूढ, परमार्थने
 अजाणता विषयगृह थका इंद्रियदेहजनित विषयसुखने सुख माने ठे,
 ते जातें सुख नहीं ॥ यतः ॥ वित्तयसुहं दुक्कं चिय, दुक्कं पडियारउं ति
 गंछं ॥ तं सुयमुवयाराउं, न उवयारो विणा तवें ॥ १ ॥ इति विशेषाय
 वयके ॥ तथा शातानो उदय, ते पण स्वधर्मरोषक ठे, अने पुज्ज कमेनो
 विपाक ठे माटे ते सुख नहीं ॥ सायात्तायं दुक्कं, नविरहंनि य सुहं जउत्तेणं ॥
 देहिंदियेसु दुक्कं, सुखं देहिंदिया जावो ॥ इति ॥ १ ॥ एम आदयिक सुख, ते
 सुख नहीं, अने जे निरुपनिरुपम अनंत आत्मस्वभाव प्रागूभाव जाकापणुं

તેજ સુખ જાણું. વલી નિર્દેહ કહેતાં જેમાંહે અન્ય જીવ તથા અજીવ
વ્યનો સંયોગ નહીં, એટલે પરવસ્તુનો જેલ નથી. કદાપિ પરવસ્તુનું
પામીને ઝપનું હોય? તિહાં કહે છે. જે તે સિદ્ધસુખ કહેવું છે, કે અન્ય કે
બીજા ઇચ્છનું હેતુપણું જેમાં નથી. વલી પોતે કેતાં પુષ્ટ છે, પ્રવલ છે, મા
શ્રીસુપાર્શ્વજિનનું જે આત્મિક સુખ તે માહાનંદ છે ॥ ૫ ॥ ઇતિ પંચમ૦ ॥

एक प्रदेशें ताहरे, अव्याबाध समाय हो ॥ जि० ॥ तसु पर्याय
अविनागता, सर्वाकाश न माय हो ॥ जि० ॥ श्री० ॥ ६ ॥

અર્થ:-વલી હે પ્રજી ! તમારા આત્માના એક પ્રદેશને વિષે અનંત ગુણ,
તે પર્યાય છે, તેમાંહે હે પ્રજી ! તાહારે એકપ્રદેશ જે અવ્યાબાધ ગુણ સમા
રહ્યો છે, તે અનંતો છે, તે અવ્યાબાધ સુખના પર્યાય તેના અવિનાગ તે કે
લીની બુદ્ધિયેં જેહના એક સ્વંમના વે સ્વંમ ન થાય, તેને અવિનાગ કહિયેં.
અવિનાગ લોક તથા અલોકાકાશના એકેકા પ્રદેશેં એકેકો સુખનો અર્થ
જાગ રાખિયેં, તો પણ સર્વાકાશ કહેતાં લોક અલોક રૂપ સર્વ આકાશ
સમાય નહીં, એટલે આકાશના પ્રદેશથી પણ તમારે એકપ્રદેશેં રહ્યું જે
અવ્યાબાધ સુખ, તેના અવિનાગ અનંત ગુણ છે ॥ યતઃ ॥ સ્વિત્તાંત જાવધર્મ
અણંતગુણા ॥ ઇતિ ॥ સદા ક્ષેત્રધર્મથી જાવધર્મ અનંત ગુણ છે ॥ ૬ ॥ ઇતિ

एम अनंत गुणनो धणी, गुण गुणनो आनंद हो ॥ जि० ॥ जोग
रमण आस्वादयुत, प्रजु तुं परमानंद हो ॥ जि० ॥ श्री० ॥ ७ ॥

અર્થ:-એમ કેતાં એ રીતેં હે પ્રજી ! તમેં અનંત ગુણના ધણી થો, જ્ઞા
દર્શન, ચારિત્ર, વીર્ય, અવ્યાબાધ, અમૂર્તતા, અગુરુલઘુ, દાન, લાજ, જો
ઝપજોગ, કર્ત્તા, જોક્તા, પારિણામિકતા, અચલ, અવિનાશી, અનંત, અ
અનાશ્રયી, અશરીરી, અણાહારી, અયોગી, અલેશી, અવેદી, અકપાયી, અ
સ્વ્યપ્રદેશી, અચલ, અક્રિય, શુદ્ધસત્તાપ્રાગ્જાવરૂપ, નિત્ય, અનિત્ય, એ
અનેક, સત્, અસત્, જેદ, અજેદ, જવ્યત્વ, અજવ્યત્વ, સામાન્ય, વિશેષ
ઇત્યાદિ અનંત ગુણ પર્યાયરૂપ ધર્મના ધણી થો. તે ગુણ ગુણનો જુદો જુ
આનંદ છે, તિહાં દૃષ્ટાંત કહે છે. જેમ સંસારી જીવને ધનનું સુખ નિન્ન
રૂપનું સુખ નિન્ન, જોજનનું સુખ નિન્ન, દેખવાનું સુખ નિન્ન, સ્થાનક

सुख निन्न ठे, तेम सिद्ध आत्माने पण गुण गुणहुं सुख निन्न निन्न ठे
 तेथी अनंतो अनंत रीतें आनंद ठे, एटला सर्व गुणनो आनंद ठे, ते सर्वनो
 नोग पण ठे, केम के नोगव्या विना आनंद थतो नथी. एटले अनंता गुण
 ना आनंदनो नोग अनंतो ठे, तेमज ते सर्व गुणने विपे अनंतुं रमण पण
 ठे, तेम अनंतो आस्वाद पण ठे, केम के अनंता गुणने आस्वादीने नोग
 ययो थको आनंदने विलसे ठे, माटे अनंतो आस्वाद पण ठे, तेथी हे प्रभु
 तमें परमानंद ठो. इहां गुणगुणीनो अनेद उपचार बोलाव्यो, जे परमा
 नंदमयी तेहीज परमानंद, एहवा परम देव ठो ॥७॥ इति सप्तम गाथार्थः ॥

अव्यावाध रुचि थई, साधे अव्यावाध हो ॥ जि० ॥ देवचंज
 पद ते लहे, परमानंद समाध हो ॥ जि० ॥ श्री० ॥ ८ ॥

अर्थः—एहवा परमानंदरूप अव्यावाध सुख श्रीपरमात्मप्रभुने विपे
 ठे, ते में निर्धार करयो, तेवारें जाणुं के जेहुं अव्यावाध सुख श्री सुपार्श्व
 प्रभुने विपे ठे, एहहुंज सुख माहारे विपे पण ठे, एहहुं जाणपणुं प्रगट्युं,
 तेथी नव्य जीवने उपयोग आव्यो, जे हुं पण ज्ञानादि अनंत गुणी हुं,
 हवे माहारो शुद्धानंद नोग केवारें प्रगटे? एहवा उपयोगें जे जीव ज्येष्ठ
 महिनामां जेम बपैयो तृपातुर थइने वरसादने अजिजापें वरते, तेनी परे
 जे जीव, अव्यावाध सुखनो रुचि अजिजापी थइने पुजसंयोगजन्य जे सुख
 तेतो विपनहण समान आत्मस्वरूपनां धातक जाणीने तेथी उन्नयो थको
 एक आत्मानंद केवारें प्रगटे? एवो थको वत्तें, पठी तेहना साधक जे मुनिराज
 तेनां चरण सेवतां उदासीन थइने साधे, केतां निपजावे. आत्मिक अव्या
 वाध सुख प्रत्ये. एटले उत्तम जीव स्यादाद आगम श्रवण करी, पांच आ
 श्रवणी विरमी शुद्धसंयमी थइ. देहनिस्पृही थको मोक्षने साधे ॥ उक्तं च ॥
 यतः ॥ पंचासत्र विरत्ता. विसय विजुता समाहि संपन्ना ॥ राग दोस विमुक्ता.
 मुणियो साहंति परमं ॥ १ ॥ आउसर स्वीणमाण, सुप्पाणवियोगेवि जे
 समाहिपया ॥ सावय दडूवयावि डु. मुणियो साहंति परमं ॥ २ ॥ एह
 वा मुनिराज त्रिकाल विषयना थवांनक. तत्त्वगवेषी. तत्त्वरसिया, तत्त्वानंद
 रुचि. पोताहुं तत्त्व, अनादिहुं कर्मसंगें दवाणुं ते प्रगट कया माटे सकल
 पुजनावथी विरक्त थइने जे आत्मा निपजावे ठे, ते जीव, निमिवावजंज

ની યદ્ સ્વરૂપાવલંબન કરતાં સ્વરૂપમધ્યે એકત્વ પામીને કૃપકથ્રેણિ થ
 હણ કરી ઘનઘાતિ કર્મ સ્વપાવીને સયોગી કેવલી યદ્, પઠી શૈલેશીકરણ
 નિઃકર્મા યદ્ને દેવ જે ધર્મદેવ મુનિરાજ, તેમાંહે ચંડમા સમાન એહું
 રિહંત પદ તેને તે જીવ પામે, જેમાં પરમાનંદની સમાધિ છે, અને સત્કમ
 પ અવસ્થા તે મહાવ્યાધિ છે, માટે નિરાવરણ નિઃકર્માવસ્થા તે પરમ
 ધિરૂપ છે, તે અવસ્થા શ્રીસુપાર્થ પરમાત્માને અવલંબતાં જીવ પામે,
 શ્રીસુપાર્થ પ્રભુની સદા સેવના કરવી. એહીજ આધાર, ત્રાણ, શરણ છે ॥ ૬

॥ અથ અષ્ટમ શ્રી ચંડપ્રજ્ઞજિનસ્તવનં ॥

॥ શ્રી શ્રેયાંસ જિન અંતરજામી ॥ એ દેશી ॥

શ્રીચંડપ્રજ્ઞ જિનપદ સેવા, હેવાયેં જે હલિયા જી ॥ - ...

એ અનુજવથી મલિયા, તે જવજયથી ટલિયા જી ॥ શ્રી૦ ॥ ૧

અર્થ:-હવે શ્રીચંડપ્રજ્ઞ જગવાનની સ્તવના કહે છે. અને સેવના
 ઝંજલાવે છે, તે શ્રીચંડપ્રજ્ઞનામા આત્મા પ્રભુની પદ કેતાં ચરણની
 અથવા અરિહંત પદની સેવના તેહની જે દેવા કેતાં ચાલ રીત, તેહમાં જે
 હલિયા કેતાં તેવી ટેવેં પડ્યા છે, તેહને પ્રભુસેવન વિના કાલ જાય નહીં
 જેહને અસંખ્યાત પ્રદેશોં શ્રીપ્રભુ પરમાત્મા પરમપૂજ્યનું આરાધ્યપણું છે,
 જીવ આત્મા ચેતનાલક્ષણ અસંખ્યાત પ્રદેશોં સ્વધર્મના કર્તા, સ્વધર્મના
 નોક્તા, પોતાના ગુણ જ્ઞાનદર્શનાદિક, તેહનો અનુજવ કેતાં જોગવડું, તે
 થી મલ્યા છે, એટલે આત્મગુણજોગી થયા છે, તેજ જીવ જવ કેતાં ચાર
 તિરૂપ સંસાર તેહનો જે જય, જન્મ મરણ સ્વરૂપરોધક કર્માધીનતારૂપ
 તેહથી ટલ્યા છે, એટલે યથાર્થ રીતેં જે પરમાત્માને સેવે, તે અવશ્ય અસંસારી
 થાય. તેમાટે ટલવા યોગ્ય થયા તે ટલ્યા. એ ન્યાયેં, હર્ષનું વચન છે, જે
 કારણ મલે, તો કાર્ય નીપજે. તેમ ઉત્તમ જીવ અરિહંત સેવન પરિણમ્ય
 પ્રભુ મલ્યાના હર્ષે સંસાર સમુદ્ધને ગોપદસમાન માને છે ॥ ૧ ॥ ઇતિ પ્રથમ

જ્યસેવ વંદન નમનાદિક, અર્ચન વલી ગુણગ્રામો જી ॥ જાવ

અજેદ યાવાની ર્હા, પરજાવેં નિઃકામો જી ॥ શ્રી૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ ॥ તે સેવના ચાર પ્રકારની છે. ૧ નામસેવના, ૨ સ્થાપનાસેવના,

३ इव्यसेवना, ४ जावसेवना. तेमां नाम तथा स्थापना, ए वे सेवना तो सु
गम ठे, अने इव्यं निक्षेपाना वे चेद ठे. एक आगमथी इव्यनिक्षेपो, अने
बीजो नोआगमथी इव्यनिक्षेपो, तिहां जे आगमथी इव्यनिक्षेपो, तेतो जे
सेवनापदनो अर्थे विधि जाणो, पण ते कालें ते अर्थेनो उपयोग नथी, ते
आगमथी इव्यनिक्षेपो कहियें । अणुवउंगो दवं । इति अनुयोग वारवचनात्
इवे बीजो नोआगमथी इव्यनिक्षेपो, तेहना वली त्रण चेद ठे. एक कश
रीर, बीजुं नव्यशरीर, त्रीजुं तद्व्यतिरिक्त शरीर. तिहां जे जे सेवना जा
रूपें परिणम्या हता, पण प्राणमुक्त थया, तेहनां शरीर, ते कशरीर इव्य
नेक्षेपो ठे, ए पहेलो चेद. तथा जे जीव हमणां तो सेवनापणे परिणम्या नथी,
ए अनागत कालें जावसेवनापणे परिणमशें, ते नव्यशरीर इव्यनिक्षेपो
कहियें, ए सर्व इव्यनिक्षेपो ते नैगमनयने मत्तें ठे, ते बीजो चेद. तथा जे
सेवनानी प्रवृत्ति अंतरंग जावसेवनाने कारणपणे वरते, ते तद्व्यतिरिक्त
इव्यनिक्षेपे सेवना कहियें, ए बीजो चेद कहायो.

तेमांहे जे योगनी वंदन नमनादिक प्रवृत्ति, ते व्यवहारनयें इव्यसेवना.
प्रने जे अंतरंग विकल्पें बहुमानादिक, ते क्लृप्तत्रनयें इव्यसेवना. ए रीतें
इव्यसेवनानुं स्वरूप कह्युं, एटले जे अरिहंतना चार निक्षेपरूप कारण दृ
ष्टेगोचर, श्रवणगोचर, स्मरणगोचरपणुं पामीने जे जीव वंदन, करजोडन,
मन, मस्तक नमावुं, इत्यादिक अन्युष्ठान अंजलि, आधीनतादिकरण,
वंदन पुष्पादिकें करीने, अर्चन, वली गुणग्राम जे मुखथी मधुर ध्वनियें गुण
देवा, ते इव्यसेवा जाणवी, अने जे आत्मा संसार पराडमुख अरिहंतना
एणुं अत्यंत बहुमान. असंख्यात प्रदेशें अरिहंतनी अरिहंततानुं आश्च
र्य, अजुतता, तथा अरिहंतनिमित्तना विरहें अकृमता, अने अरिहंत ईहा
रूप परिणाम तेथी अचेदपणे यवानी जावपणे निपजाववानी ईहा. ते इव्य
सेवा लेखे ठे. परंतु जावरुचिपणा विना इव्यप्रवृत्ति ते वाजजोडा समान
तेमाटे इहां कहां जे जाव तेथी अचेद यवानी ईहा सहित जे सेवा
इव्यसेवा जाणवी. इव्यप्रवृत्ति विना एकला जावधर्मने पण तत्कार्येटीका
आचार्यें साधन कसु ठे. तथा सम्मतिग्रंथे । चरण करण प्यहाणा,
समय परसमय मुक्कवावारा ॥ चरणकरणस्ततारं, नाग्रिय रुद्धं न वा
ति ॥ १ ॥ नाणाहि उवरतरं, हीणोवि दु पयवणं पनावतां ॥ नयधुक्

રં કરંતો, સુદ્રુવિ અપ્પાગમો પુરિસો ॥ ૨ ॥ इत्यादिक वचनें जावधर्म ते
 ख्य ठे. इव्य विना पण जाव ते गुणकारी ठे, पण जाव साव्यरुचि
 एकलुं इव्य ते कामतुं नथी, ए परंपरा ठे. वजी परजाव जे
 अन्य पुण्यबंध शुनकर्मनो विपाक तेहनी कामना अनिलापा विना जे
 सेवना, ते कामनी जाणवी ॥ २ ॥ इति द्वितीय गायार्थः ॥

जावसेव अपवादें नैगम, प्रजुगुणने संकल्पें जी ॥ संग्रह
 सत्ता तुल्यारोपें, चेदाचेद विकल्पें जी ॥ श्री० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे जावनिक्षेपाना वे चेद ठे, ते कहे ठे. एक आगम जावान
 पो, बीजो नोआगम जावनिक्षेपो. तिहां जावसेवनाना पदना अर्थने
 एतो थको तेवा उपयोगें प्रवृत्ते, ते पुरुषने आगमथी जावसेवना कहिये
 ए आधाराधेयनो अचेद ग्रही, निक्षेपो कखो, तथा जे जीव न.वसेवन
 यें परिणम्या, तेहनी नक्ति, साधना, परिणति, ते नोआगमथी
 कहियें. इहां मूल वस्तुधर्म विचारतां आत्मइव्यने विषे सेव्यसेवक जा
 नथी, सत्तायें सर्वइव्य समान ठे, अने कोइ इव्य कोईनो धर्म लेतां तथ
 देतां नथी, पण जे संसारी जीव ते अनादिनो अटार पापस्थानकें परिण
 म्यो, विजावजावितथको कर्ममथी अईने, संसारी पुज्जनो निखारी तत्त्व
 नो चूक्यो, मोहने बंदीखाने दुःखमयी थयो ठे, ते जेवारें स्वरूपने पामे
 तेवारें सिद्ध परमेश्वर आय. तेतो श्री अरिहंत निःकर्मा तत्त्वज्ञोगीने पूज्य
 पणो अविजंबतां नीपजे, माटे स्वकार्य करवाने जे परमात्मा निष्पन्न ति
 ६ तेहने निमित्त कारणपणो अवलंबीने अंतरंगपरिणतिथी सेवे, ते जिहां
 सुधी एनी शुद्धसत्ता संपूर्ण पढ़ें न थाय, तिहां सुधी ए सेवक अने संपूर्ण
 सुधानंदमयी थया, ते सेव्य जाणवा, ए निमित्तावलंबी सेवा, ते अपवा
 सेवा, अने ते सेवा करतां पोतानुं साथ्य निपजावबुं, ते उत्सर्ग सेवा कहि
 यें ॥ उक्तं च ॥ उक्कोसो उत्सर्गो, जस्स संपुस्स ममजसप्पावो ॥ अववा
 तस्साहण, तवुद्धिकरो अपोगविहो ॥ इति ॥ १ ॥

जे जेહનો उत्કૃષ્ટો સંપૂર્ણ નિર્મલ નિર્દોષસ્વજાવ થયો, જેથી આગલ
 વીજી અવસ્થા કાંદિં નહીં, તે ઉત્સર્ગ કહિયેં, અને એ ઉત્સર્ગને નિપજાવવા
 માટે કારણરૂપ જે માર્ગ અંગીકાર કરવો, તે અપવાદ કહિયેં. ઇહાં સેવા

ये जे आत्मसाधन थयुं, ते उत्कृष्ट अने ते आत्मसाधन निपजाववा जे कारण अविजलंब्यां जोइए, ते सर्व अपवादें जाणवुं. तेमां अरिहंत । सेवना ते आत्मसाधननुं कारण ठे, तेथी ए अपवाद सेवना ठे, ते त नयें करी सात जेदें ठे, ते सात नयनुं संक्षेपें स्वरूप बतावे ठे.

१ अनेके गमाः संकल्पारोपांशाश्रयाद्या यत्र स नैगमः । जिहां अनेक । मादिक गमा ग्रहवाये तथा संकल्पे, आरोपे, अने अंशें पण वस्तुने माने, नैगमनय कहियें.

२ संगृह्णाति वस्तुसंचात्मकं सामान्यं स संग्रहः । जे सर्वने संग्रहे, वस्तुं ग्रहण करे, वस्तुनी ठती सामान्यपणे ग्रहे, ते संग्रहनय कहियें.

३ संग्रहगृहीतं अर्थविशेषेण विनजतीति व्यवहारः । संग्रहनयें थयुं सामान्य, तेहने अंश अंशजेदें जूडं जूडं वेहेंचे, ते व्यवहारनय कहियें.

४ ऋजु अतीतानागतवक्तृत्वपरिहारेण ऋजु सरजं वर्तमानं सूत्रयती ऋजुसूत्रः । जे ऋजु सरज वर्तमान अवस्थानें ग्रहे, अतीत अनागत वक्तव्यताने लेखे नहिं, ते ऋजुसूत्रनय कहियें.

५ शब्दार्थरूपं तत्तत्तत्तत्परिणतिः इति शब्दः । प्रकृति प्रत्ययादि व्याकरण व्युत्पत्तिएं सिद्ध अयेलो शब्द, तेहमां जे पर्यायार्थ बोले, ते प परिणमे, वस्तुने वस्तु माने. तत्त्वार्थवृत्तौ शब्दवशादर्थप्रतिपत्तिरिति । न्नयश्च शब्दातुरूपं अर्थमिच्छति । ते शब्दनय कहियें.

६ सम्यक् प्रकारेणार्थपर्यायवचनपर्यायताः सकलजिन्न वचन जिन्ननि । अर्थत्वेन तत्समुदाययुक्ते ग्राहक इति समनिरुद्धनयः । जे वस्तुना विय गान पर्याय तथा जे नामना यावत् वचनपर्याय ठे, ते सर्व शब्दें जिन्न ठे. । या घट कुंज इत्यादि. जे शब्दें जिन्न तेहना अर्थ पण तद्भाववरूपपणे नन्न ठे. ते सर्व वचनपर्यायरूपपरिणमती वस्तुने वस्तुपणे ग्रहे. ते सम नरुद्धनय कहियें.

७ सर्वे अर्थपर्यायि स्वक्रियाकार्यपूर्णत्वेन एवं पर्यायतया ज्ञातः एवं ज्ञातः ॥ सर्वे अर्थपर्याय अनंता ते स्वयमें संपूर्ण पोतानी क्रिया कार्यपूर्ण ते वस्तुनो धर्म ठे. ते तेम संपूर्णपणे थयो. ते एवंज्ञात नय कहियें.

इहां श्रीजिनजगणिकुमाश्रमणें १ नैगम, २ संग्रह, ३ व्यवहार, ४ ऋजु सूत्र, ५ चार नयने इत्याधिकपणे इत्यतिक्षेपे मान्या जे, अनं शब्दादिक ज्ञान

નયને પર્યાયાર્થિકપણે જાવનિક્ષેપે માન્યા છે, તથા સિદ્ધસેન દિવાકરે
 દિના ત્રણ નયને ઇવ્યાર્થિકપણે કહ્યા છે, તથા રુઝુસૂત્રાદિક ચાર ન
 જાવપણે કહ્યા છે, તેનો આશય કહે છે જે, વસ્તુની અવસ્થા ત્રણ
 ૧ પ્રવૃત્તિ, ૨ સંકલ્પ, ૩ પરિણતિ, એ ત્રણ જોડ છે. તેમાં જે પાંચ વ્યા
 સંકલ્પ, તે ચેતનાના યોગ સહિત મનના વિકલ્પ, તેને શ્રી.જનમ
 માશ્રમણ પ્રવૃત્તિધર્મ કહે છે. તથા સંકલ્પધર્મને ઉદ્દેક મિશ્રપણા માટે
 નિક્ષેપે કહે છે, અને માત્ર એક પરિણતિ ધર્મને જાવનિક્ષેપો કહ્યો છે.
 અને સિદ્ધસેનદિવાકરે વિકલ્પ તે ચેતના માટે જાવનય ગવેયો છે,
 પ્રવૃત્તિની સીમ, વ્યવહારનય છે, અને સંકલ્પ તે રુઝુસૂત્રનય છે, તથા
 વચનપર્યાયરૂપ પરિણતિ તે શબ્દનય છે, અને સકલ વચન પર્યાયરૂપ પાર
 તે સમનિરૂઢનય છે, તથા વચન પર્યાય અર્થ પર્યાય રૂપ સંપૂર્ણ તે
 નય છે, માટે એ શબ્દાદિક ત્રણ તે વિશુદ્ધનય છે, જાવધર્મમયે
 ઉત્તર ઉત્તર સૂક્ષ્મતાના ગ્રાહક છે, એ રીતે નયનો અધિકાર સંક્ષેપે
 યો. હવે એ સાતે નયે કરી અપવાદ જાવસેવનાના સાત જોડ કહે છે.

૧ શ્રીઅરિહંતરૂપ સ્વજાતિ અન્યદ્વ્ય તેહના સ્વરૂપને ચિંતવવે જે
 નાનો અંશ પ્રજ્ઞાના ગુણને અનુયાયી સંકલ્પ પહેલાં કેવારે ન થયો હતો
 સંકલ્પવિષયાદિકથી નિવારીને પ્રજ્ઞાગુણે જોડયો, એ નિમિત્તાવલંબી પ
 માટે અપવાદ અંતરંગ પરિણામ તે જાવસેવના સંકલ્પરૂપ એક ગમે માટે
 મનયે અપવાદ જાવસેવના જાણવી. એ આત્મસિદ્ધિ નીપજાવવાનું કારણ છે.

૨ શ્રી અરિહંતદેવની નિષ્પન્ન અસંખ્યાત પ્રદેશો નિરાવરણ સર્વ સ
 ને ચિંતવવે પોતાની સત્તા પણ તેહવી વિચારે, ઝનયનો તુલ્યારોપ કરે
 ને અણનિપનાનો પશ્ચાત્તાપ કરે, નિપનાનું પરમાત્મધર્મનું બહુ મા
 રે, તથા જોડ કહેતાં દ્વ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, જાવથી, શ્રીપ્રજ્ઞાજી તથા
 હરું દ્વ્યનિન્ન છે, અને સત્તાસાધર્મે અજોડ છે, એવા સાપેક્ષપણે
 હુમાન યુક્ત સત્તા પ્રગટ કરવાની રુચિવંત એવો વિકલ્પ તે સંગ્રહનય અ
 દ જાવ સેવના કહિયે ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થ:

યવહારેં બહુમાન જ્ઞાન નિજ, ચરણેં જિનગુણ રમણા જી ॥ પ્રજ્ઞા
 ણઆલંબી પરિણામેં, રુઝુપદ ધ્યાનસ્મરણા જી ॥ શ્રી૦ ॥ ૪ ॥

३ अर्थः—पोताना कृयोपशमनावि जे ज्ञान, दर्शन, चारित्र, वीर्य, तेमध्ये तिसमयें शासन श्रीअरिहंतनी शुद्धस्वरूप संपदा, केवल ज्ञानादिक. अने उपकारसंपदा जे देशनाधर्मकथन, ते शुद्धउपकारीपणुं ठे. तथा चोत्रीश प्रतिशय, पांत्रीश वचनातिशय, आठ प्रातिहार्यरूप संपदा, तिहांज उपयो राखे, अने केवारें श्रीप्रभुजीनी प्रभुता विसारें नहीं. बहुमानमध्ये मीवीतराग ते सर्वथी अधिक मोटापणो सईहे. वीर्य ते जिनजक्किने विपे तोरवे, तथा चरण कहेतां चारित्र ते श्रीअरिहंतना गुणने विपे रमण कत्व तन्मयता पणुं पामीने रहे, इहां जे कृयोपशमी आत्मगुणनी प्रति जासनादिक. ते सर्व श्रीअरिहंत अनुयायी थइ, ते माटे ए व्यवहार थें अपवाद जावसेवना कहियें.

४ प्रभु श्रीपरमात्मा अयोगी अलेशी, तेना गुणने अवलंबीने आदरीने परिणाम जे अंतरंग आत्मइव्यनी कृयोपशमी परिणति सामान्यचक्रनाव रूप, तेमध्ये तन्मयपणे जे नहीं बीसरे, एवा स्मरणपणे तडुपयोगें रहे, ते जिहां सुधी धर्मध्यानरूपें आलंबी साथे, तिहां सुधी, कृजुसूत्र नयें अपवादजावसेवना कहियें. ए पण आत्मसाधनरूप उत्सर्गजावसेवा तेनुं स्मरणपणुं ठे. तेथी ए अपवादसेवा कही ॥ ४ ॥ इति चतुर्थ गायार्थः ॥

शब्दें शुक्ल ध्यानारोहण, समजिरूढ गुणदशमे जी ॥ बीय शुक्ल अविकल्प एकत्वे, एवंभूत ते अममे जी ॥ श्री० ॥ ५ ॥

५ अर्थः—हवे श्रीप्रभुरूप शुद्धइव्यने आलंबीने जे जीव जावमुनितत्वरु च थइ दर्शन, ज्ञान, चारित्र, ए रत्नत्रयीमयी परिणामीने जे प्रथक्त्ववितर्क सप्र वेचाररूप शुक्ल ध्यानपणे परिणम्यो, तेवारें ए जीव शब्द नयें जावसेवनावंत प्रयो, एटले कृजुसूत्रनयमां तो प्रशस्तउद्देक सहित अरिहंत गुणनी इष्टतादिक परिणामने सहकारें हतो. अने जिहां शब्दनय थयो. तिहां प्रशस्तालंबीनुं कार्य पडे नहीं. साधक जे नव्यजीव, तेहना गुण ते सर्वप्रभुगुणथी एकत्व थइ स्वरूप एकत्वता पाम्या शुक्लध्याननी शुद्धतानं परिणम्या. तेवारें शब्दनय, प्रपवाद जाव सेवना कहियें. इहां पण निमित्तपूर्वक मंमाण ठे. तेमाटे प्रपवादें जावसेवना कही. अथवा साधनपणा माटे अपवाद कहि चोलाव्यो.

६ जेवारें साधक जीव दशमे सूक्ष्मतंपराय गुणगणे चढयो शुक्लप्या

३ अर्थः—पोताना कृयोपशमनावि जे ज्ञान, दर्शन, चारित्र, वीर्य, तेमध्ये प्रतिपत्तये शासने श्रीअरिहंतनी शुद्धस्वरूप संपदा, केवल ज्ञानादिक. अने उपकारसंपदा जे देशनाथर्मकथन, ते शुद्धउपकारीपणुं ठे. तथा चोत्रीश अतिशय, पांत्रीश वचनातिशय, आठ प्रातिहार्यरूप संपदा, तिहांज उपयोग राखे, अने केवारे श्रीप्रभुजीनी प्रभुता विसारे नहीं. बहुमानमध्ये श्रीवीतराग ते सर्वथी अधिक मोटापणे सद्धे, वीर्य ते जिनजक्तिने विपे फोरवे, तथा चरण कहेतां चारित्र ते श्रीअरिहंतना गुणने विपे रमण एकत्व तन्मयता पणुं पामीने रहे, इहां जे कृयोपशमी आत्मगुणनी प्रवृत्ति जासनादिक. ते सर्व श्रीअरिहंत अनुयायी थइ, ते माटे ए व्यवहार नये अपवाद जावसेवना कहिये.

४ प्रभु श्रीपरमात्मा अयोगी अलेशी, तेना गुणने अवलंबीने आदरीने परिणाम जे अंतरंग आत्मइव्यनी कृयोपशमी परिणति सामान्यचक्रनाव रूप, तेमध्ये तन्मयपणे जे नहीं वीसरें, एवा स्मरणपणे तडुपयोगें रहे, ते जिहां सुधी धर्मध्यानरूपें आलंबी साधे, तिहां सुधी, कृजुसूत्र नये अपवादजावसेवना कहिये. ए पण आत्मसाधनरूप उत्सर्गजावसेवा तेनुं कारणपणुं ठे, तेथी ए अपवादसेवा कही ॥ ४ ॥ इति चतुर्थं गाथार्थः ॥

शब्दे शुक्ल ध्यानारोहण, समजिरूढ गुणदशमे जी ॥ वीथ
शुक्ल अविकल्प एकत्वे, एवंभूत ते अममे जी ॥ श्री० ॥ ५ ॥

५ अर्थः—हवे श्रीप्रभुरूप शुद्धइव्यने आलंबीने जे जीव जावमुनितत्वरु व थइ दर्शन, ज्ञान, चारित्र, ए रत्नत्रयीमयी परिणामीने जे प्रथक्त्ववितर्क सप्रवेचाररूप शुक्ल ध्यानपणे परिणम्यो, तेवारे ए जीव शब्द नये जावसेवनावंत गयो, एटले कृजुसूत्रनयमां तो प्रशस्तवदेक सहित अरिहंत गुणनी इष्टतादिक परिणामने सहकारें हतो, अने जिहां शब्दनय थयो. तिहां प्रशस्ताजवनीनुं कार्य पडे नहीं. साधक जे नयजीव, तेहना गुण ते सर्वप्रभुगुणथी एकत्व प्रसवरूप एकत्वता पाम्या शुक्लध्याननी शुद्धताने परिणम्या. तेवारे शब्दनय, अपवाद जाव सेवना कहिये. इहां पण निमित्तपूर्वक मंमाण ठे. तेमाटे अपवादे जावसेवना कही. अथवा साधनपणा माटे अपवाद कहि बोजाव्यो.

६ जेवारे साधक जीव दशमे सूक्ष्मसंपराय गुणगणे चढयो शुक्लध्या

નયને પર્યાયાર્થિકપણે જાવનિદ્દેપેં માન્યા છે, તથા સિદ્ધસેન દિવાકરેં થ
 દિના ત્રણ નયને ડ્વ્યાર્થિકપણે કહ્યા છે, તથા રુઝુસૂત્રાદિક ચાર નય
 જાવપણે કહ્યા છે, તેનો આશય કહે છે જે, વસ્તુની અવસ્થા ત્રણ છે
 ૧ પ્રવૃત્તિ, ૨ સંકલ્પ, ૩ પરિણતિ, એ ત્રણ જેદ છે. તેમાં જે યોગવ્યાપાર
 સંકલ્પ, તે ચેતનાના યોગ સહિત મનના વિકલ્પ, તેને શ્રીજિનજડગણિદ્
 માશ્રમણ પ્રવૃત્તિધર્મ કહે છે. તથા સંકલ્પધર્મને એકેક મિશ્રપણા માટે ડ્વ
 નિદ્દેપેં કહે છે, અને માત્ર એક પરિણતિ ધર્મને જાવનિદ્દેપો કહ્યો છે.

અને સિદ્ધસેનદિવાકરેં વિકલ્પ તે ચેતના માટે જાવનય ગવેષ્યો છે, અને
 પ્રવૃત્તિની સીમ, વ્યવહારનય છે, અને સંકલ્પ તે રુઝુસૂત્રનય છે, તથા એક
 વચનપર્યાયરૂપ પરિણતિ તે શબ્દનય છે, અને સકલ વચન પર્યાયરૂપ પરિણતિ
 તે સમજિરૂઢનય છે, તથા વચન પર્યાય અર્થે પર્યાય રૂપ સંપૂર્ણ તે એવંજૂ
 નય છે, માટે એ શબ્દાદિક ત્રણ તે વિશુદ્ધનય છે, જાવધર્મમધ્યેં મુખ્યના
 ને ઉત્તર ઉત્તર સૂક્ષ્મતાના ગ્રાહક છે, એ રીતેં નયનો અધિકાર સંદેપેં
 હ્યો. હવે એ સાતે નયેં કરી અપવાદ જાવસેવનાના સાત જેદ કહે છે.

૧ શ્રીઅગ્નિહંતરૂપ સ્વજાતિ અન્યડ્વ્ય તેહના સ્વરૂપને ચિંતવવે જે
 તનાનો અંશ પ્રચુના ગુણને અનુયાયી સંકલ્પ પહેલાં કેવારેં ન થયો હતો
 તે સંકલ્પવિપયાદિકથી નિવારીને પ્રચુગુણે જોડ્યો, એ નિમિત્તાવલંબી પણ
 માટે અપવાદ અંતરંગ પરિણામ તે જાવસેવના સંકલ્પરૂપ એક ગમે માટે ન
 ગમનયેં અપવાદ જાવસેવના જાણવી. એ આત્મસિદ્ધિ નીપજાવવાનું કારણ છે.

૨ શ્રી અરિહંતદેવની નિષ્પન્ન અસંખ્યાત પ્રદેશેં નિરાવરણ સર્વ સ્વ
 ક્તિને ચિંતવવે પોતાની સત્તા પણ તેહવી વિચારે, ઝનયનો તુલ્યારોપ કરે.
 અને અણનિપનાનો પશ્ચાત્તાપ કરે, નિપનાનું પરમાત્મધર્મનું બહુ માત
 કરે, તથા જેદ કહેતાં ડ્વ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, જાવથી, શ્રીપ્રચુજી તથા
 માહરું ડ્વ્યનિન્ન છે, અને સત્તાસાધર્મેં અજેદ છે, એહવા સાપેક્ષપણે જે
 બહુમાન યુક્ત સત્તા પ્રગટ કરવાની રુચિવંત એવો વિકલ્પ તે સંગ્રહનય અ
 વાદ જાવ સેવના કહિયેં ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થ:

વ્યવહારેં વહુમાન જ્ઞાન નિજ, ચરણેં જિનગુણ રમણા જી ॥ પ્રચુ
 ગુણઆલંબી પરિણામેં, રુઝુપદ ધ્યાનસ્મરણા જી ॥ શ્રી૦ ॥ ૪ ॥

३ अर्थः—पोताना कृयोपशमनावि जे ज्ञान, दर्शन, चारित्र, वीर्य, तेमध्ये प्रतिसमये शासन श्रीअरिहंतनी शुद्धस्वरूप संपदा, केवल ज्ञानादिक. अने उपकारसंपदा जे देशनायकमथन, ते शुद्धउपकारीपणुं ठे. तथा चोत्रीश अतिशय, पांत्रीश वचनातिशय, आठ प्रातिहार्यरूप संपदा, तिहांज उपयोग राखे, अने केवारे श्रीप्रभुजीनी प्रभुता विसारें नहीं. बहुमानमध्ये श्रीवीतराग ते सर्वथी अधिक मोटापणे सर्वदे. वीर्य ते जिनजक्तिने विपे फोरवे, तथा चरण कहेतां चारित्र ते श्रीअरिहंतना गुणने विपे रमण एकत्व तन्मयता पणुं पामीने रहे, इहां जे कृयोपशमी आत्मगुणनी प्रवृत्ति जासनादिक. ते सर्व श्रीअरिहंत अनुयायी अइ, ते माटे ए व्यवहार नये अपवाद जावसेवना कहियें.

४ प्रभु श्रीपरमात्मा अयोगी अलेशी, तेना गुणने अवलंबीने आदरीने परिणाम जे अंतरंग आत्मइव्यनी कृयोपशमी परिणति सामान्यचक्रनाव रूप, तेमध्ये तन्मयपणे जे नहीं वीसरे, एवा स्मरणपणे तडुपयोगें रहे. ते जिहां सुधी धर्मध्यानरूपें आलंबी साधे, तिहां सुधी, कृच्छ्रसूत्र नये अपवादजावसेवना कहियें. ए पण आत्मसाधनरूप उत्सर्गजावसेवा तेनुं कारणपणुं ठे, तेथी ए अपवादसेवा कही ॥ ४ ॥ इति चतुर्थे गाथार्थः ॥

शब्दे शुक्ल ध्यानारोहण, समनिरूढ गुणदशमे जी ॥ वीय
शुक्ल अविकल्प एकत्वे, एवंभूत ते अममे जी ॥ श्री० ॥ ५ ॥

५ अर्थः—हवे श्रीप्रभुरूप शुद्धइव्यने आलंबीने जे जीव जावमुनितत्त्वह ॥ अइ दर्शन, ज्ञान, चारित्र, ए रत्नत्रयीमयी परिणामीने जे प्रथक्त्ववितर्क सप्रचाररूप शुक्ल ध्यानपणे परिणम्यो, तेवारे ए जीव शब्द नये जावसेवनावंत यो, एटले कृच्छ्रसूत्रनयमां तो प्रशस्तउदैक सहित अरिहंत गुणनी इष्टतादिक. रिणामने सहकारें हतो, अने जिहां शब्दनय ययो. तिहां प्रशस्तालंबनीनुं. र्थ पडे नहीं. साधक जे जयजीव, तेहना गुण ते सर्वप्रभुगुणयी एकत्व ॥ स्वरूप एकत्वता पाम्या शुक्लध्याननी शुद्धताने परिणम्या तेवारे शब्दनय. अपवाद जाव सेवना कहियें. इहां पण निमित्तपूर्वक मंमाण ठे. तेमाटे अपवादे जावसेवना कही. अथवा साधनपणा माटे अपवाद कहि बोलाव्यो.

५ जेवारे साधक जीव दशमे सूक्ष्मसंपराय गुणगणे चढयो शुक्लध्या

નયને પર્યાયાર્થિકપણે જાવનિક્ષેપે માન્યા છે, તથા સિદ્ધસેન દિવાકરે આ દિના ત્રણ નયને ડ્વ્યાર્થિકપણે કહ્યા છે, તથા રુઝુસૂત્રાદિક ચાર નયને જાવપણે કહ્યા છે, તેનો આશય કહે છે જે, વસ્તુની અવસ્થા ત્રણ છે, ૧ પ્રવૃત્તિ, ૨ સંકલ્પ, ૩ પરિણતિ, એ ત્રણ જેદ છે. તેમાં જે યોગવ્યાપાર સંકલ્પ, તે ચેતનાના યોગ સહિત મનના વિકલ્પ, તેને શ્રીજિનનડગણિક માશ્રમણ પ્રવૃત્તિધર્મ કહે છે. તથા સંકલ્પધર્મને ઝડેક મિશ્રપણા માટે ડ્વ્ય નિક્ષેપે કહે છે, અને માત્ર એક પરિણતિ ધર્મને જાવનિક્ષેપો કહ્યો છે.

અને સિદ્ધસેનદિવાકરે વિકલ્પ તે ચેતના માટે જાવનય ગવેષ્યો છે, અને પ્રવૃત્તિની સીમ, વ્યવહારનય છે, અને સંકલ્પ તે રુઝુસૂત્રનય છે, તથા એક વચનપર્યાયરૂપ પરિણતિ તે શબ્દનય છે, અને સકલ વચન પર્યાયરૂપ પરિણતિ તે સમનિરૂઢનય છે, તથા વચન પર્યાય અર્થ પર્યાય રૂપ સંપૂર્ણ તે એવંજૂત નય છે, માટે એ શબ્દાદિક ત્રણ તે વિશુંદ્રનય છે, જાવધર્મમધ્યે મુખ્યજાવ ને ઉત્તર ઉત્તર સૂક્ષ્મતાના ગ્રાહક છે, એ રીતે નયનો અધિકાર સંક્ષેપે કહ્યો. હવે એ સાતે નયે કરી અપવાદ જાવસેવનાના સાત જેદ કહે છે.

૧ શ્રીઅગ્નિહંતરૂપ સ્વજાતિ અન્યડ્વ્ય તેહના સ્વરૂપને ચિંતવવે જે ચેતનાનો અંશ પ્રજુના ગુણને અનુયાયી સંકલ્પ પહેલાં કેવારે ન થયો હતો, તે સંકલ્પવિષયાદિકથી નિવારીને પ્રજુગુણે જોડ્યો, એ નિમિત્તાવલંબી પણા માટે અપવાદ અંતરંગ પરિણામ તે જાવસેવના સંકલ્પરૂપ એક ગમે માટે ગમનયે અપવાદ જાવસેવના જાણવી. એ આત્મસિદ્ધિ નીપજાવવાનું કારણ છે.

૨ શ્રી અગ્નિહંતદેવની નિષ્પન્ન અસંખ્યાત પ્રદેશે નિરાવરણ સર્વ સ્વક્રિતિને ચિંતવવે પોતાની સત્તા પણ તેહવી વિચારે, ઝનયનો તુલ્યારોપ કરે અને અણનિપનાનો પશ્ચાત્તાપ કરે, નિપનાનું પરમાત્મધર્મનું બહુ માન કરે, તથા જેદ કહેતાં ડ્વ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, જાવથી, શ્રીપ્રજુજી તથા માહરું ડ્વ્યનિન્ન છે, અને સત્તાસાધર્મે અજેદ છે, એહવા સાપેક્ષપણે બહુમાન યુક્ત સત્તા પ્રગટ કરવાની રુચિવંત એવો વિકલ્પ તે સંગ્રહનય અપવાદ જાવ સેવના કહિયે ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થ:

વ્યવહારે બહુમાન જ્ઞાન નિજ, ચરણે જિનગુણ રમણા જી ॥ પ્રજુગુણઆલંબી પરિણામે, રુઝુપદ ધ્યાનસ્મરણા જી ॥ શ્રી૦ ॥ ૪ ॥

३ अर्थः—पोताना कृयोपशमनावि जे ज्ञान, दर्शन, चारित्र, वीर्य, तेमध्ये प्रतिसमये शासन श्रीअरिहंतनी शुद्धस्वरूप संपदा, केवल ज्ञानादिक. अने उपकारसंपदा जे देशनाधर्मकथन, ते शुद्धउपकारीपणुं ठे. तथा चोत्रीश अतिशय, पांत्रीश वचनातिशय, आठ प्रातिहार्यरूप संपदा, तिहांज उपयो राखे, अने केवारें श्रीप्रभुजीनी प्रभुता विसारें नहीं. बहुमानमध्ये गीवीतराग ते सर्वथी अधिक मोटापणे सद्धे. वीर्य ते जिनजकिने विपे तोरवे, तथा चरण कहेतां चारित्र ते श्रीअरिहंतना गुणने विपे रमण कत्व तन्मयता पणुं पामीने रहे, इहां जे कृयोपशमी आत्मगुणनी प्रति जासनादिक. ते सर्व श्रीअरिहंत अनुयायी थइ. ते माटे ए व्यवहार यें अपवाद जावसेवना कहियें.

४ प्रभु श्रीपरमात्मा अयोगी अलेशी, तेना गुणने अलंबीने आदरीने रिणाम जे अंतरंग आत्मइव्यनी कृयोपशमी परिणति सामान्यचक्रनाव स्प, तेमध्ये तन्मयपणे जे नहीं वीतरें, एवा स्मरणपणे तडुपयोगें रहे, जिहां सुधी धर्मध्यानरूपें आलंबी साथे, तिहां सुधी, रुजुसूत्र नयें अ वादजावसेवना कहियें. ए पण आत्मसाधनरूप उत्सर्गजावसेवा तेजुं गरणपणुं ठे, तेथी ए अपवादसेवा कही ॥ ४ ॥ इति चतुर्थ गाथार्थः ॥

शब्दे शुक्ल ध्यानारोहण, समजिरूढ गुणदशमे जी ॥ वीच शुक्ल अविकल्प एकत्वे, एवंभूत ते अममे जी ॥ श्री० ॥ ५ ॥

५ अर्थः—हवे श्रीप्रभुरूप शुद्धइव्यने आलंबीने जे जीव जावमुनितत्त्वरु वे थइ दर्शन, ज्ञान, चारित्र, ए रत्नत्रयीमयी परिणमीने जे प्रयत्नवितर्क सप्र वेचाररूप शुक्ल ध्यानपणे परिणम्यो. तेवारें ए जीव शब्द नयें जावसेवनावंत प्रयो. एटले रुजुसूत्रनयमां तो प्रशस्तउदैक सहित अरिहंत गुणनी इष्टतादिक रिणामने सहकारें हतो, अने जिहां शब्दनय थयो. तिहां प्रशस्तालंबनीतुं गर्व पडे नहीं. साथक जे नव्यजीव, तेहना गुण ते सर्वप्रभुगुणयी एकत्व थइ स्वरूप एकचता पान्या शुक्लध्याननी शुद्धताने परिणम्यो, तेवारें शब्दनय, प्रपवाद जाव सेवना कहियें. इहां पण निमित्तपूर्वक मंमाण जे. तेमाटे अपवादे जावसेवना कही. अथवा साधनपणा माटे प्रपवाद कहि वांजाव्यो

६ जेवारें साथक जीव दशमे सूक्ष्मसंपराय गुणवाणो चइयो

નના પ્રથમ પાયાને અંતે આવ્યો, પરમનિર્મલજાવ વચ્ચો, તે વેલાં જેટલી આત્મગુણની સાધના કરતાં યોગવીર્યની સહાયે સાધકતા થાય, તે સર્વ અપવાદે છે, અને ઉત્સર્ગમાર્ગે તો યોગધર્મ પણ આત્માને તજવા યોગ્ય છે, તે પણ તેકાલે સાધનારૂપ છે, તેમાટે इहां કારણિક ગ્રંથો, પણ સ્વરૂપમધ્યે નહોં. અને જેટલું કારણરૂપ લહિયેં, તે સર્વ અપવાદ છે, માટે દશમે ગુણગણે સમનિરૂઢનયે અપવાદ જાવસેવના છે, એ પણ સાધકનાં આસન છે.

૭ જેવારેં શુક્લધ્યાનને બીજે પાયે એકત્વવિતર્ક અપ્રવિચારરૂપેં ચઢ્યો જાવમુનિપણાની નિર્વિકલ્પ સમાધિ વચ્ચો, સ્વરૂપએકત્વેં પરિણમ્યો, તેવારેં સાધનાનું પૂર્ણપણું થયું. તે માટે એવંજૂતનય સેવના અઃ. તો કોઈ પૂઠે જે અયોગી ગુણગણા સુધી સાધના છે, તો इहां ક્ષીણમોહગુણગણે સેવનાનો એવંજૂત કેમ કહો છો ? તેને ઉત્તર કહે છે. જે અયોગી સુધી તો ઉત્સર્ગસાધના છે, અને इहां તો અપવાદસાધનાનો અધિકાર છે, તેથી અપવાદસાધના इहां પૂરી અઃ. વલી કોઈ પૂઠે જે અમમ નિર્મોહ અવસ્થામાં શું અપવાદપણું છે ? તેહને ઉત્તર. જે શુક્લ ધ્યાનનો બીજો પાયો પણ હજી સેવનાનું એક આત્મધર્મેં રાખવું, તે પ્રયોગ છે. હજી સંયોગવીર્ય ઉદ્દેકાનુગતનું સહાય છે, તથા શ્રુતજ્ઞાનનું આલંબન છે. અને ક્યોપશમી શ્રુત તે ઉત્કૃષ્ટ ઉત્સર્ગેં મૂલ આત્મિક વસ્તુધર્મેં નથી અને તેહનું આલંબન છે. તિહાં સુધી અપવાદ છે. તે માટે નિર્મોહી બારમે ગુણસ્થાનકે એવંજૂતનયે અપવાદેં જાવસેવા જાણવી. એ અપવાદ જાવ સેવનાના સાત નયેં કરી સાત જેદ કહ્યા ॥૫॥ ઇતિ પંચમણી

ઉત્સર્ગેં સમકિતગુણ પ્રગટ્યો, નૈગમપ્રજ્ઞતા અંશેં જી ॥ સંગ્ર

હ આત્મ સત્તાલંબી, મુનિપદ જાવ પ્રશંસેં જી ॥ શ્રીળા ૬ ॥

અર્થ:- હવે ઉત્સર્ગમાર્ગેં જાવસેનાના સાત નયેં કરી સાત જેદ કહે છે. इहां જેટલું આત્મધર્મરૂપ સ્વકાર્ય નીપજે છે, તે ઉત્સર્ગસેવા કહિયેં, એટલે કરવા યોગ્ય જે કાર્ય તે ઉત્કૃષ્ટ કરવું, પણ તેમાં જેટલી ક્ષણતા હોય, તેમાટે નયફલાવવા જોઈયેં, તે ફલાવી દેખાડે છે.

૧ જેવારેં આત્માનો શંકાદિપાંચ અતિચાર રહિત ક્ષાયિક આત્મિક તત્ત્વ નિર્ધારરૂપ શુદ્ધસમકિતરૂપ ગુણ પ્રગટ્યો, તેવારેં એ સાધકઆત્માનો એક અંશેં પ્રજ્ઞતાનો ગુણ પ્રગટ્યો, તેથી આત્માનું એક અંશેં કાર્ય થયું, તેમાટે નૈ

मनय उत्सर्गनावसेवा यइ. इहां कोइ पूढो जे गुण निपन्यो तेने सेवा केम कहो ठो ? तेने उंतर, जे तन्मयपणे यइ रेहबुं एज सेवनानो अर्थ ठे. ते इहां तन्मयपणुं थयुं ठे, अथवा जो पण गुण तो प्रगटयो पण हजी आत्माना अनंत गुणनो साधक ठे माटे अने सेवना कही ठे. जेटलुं उपादानकारण पणुं तेटलुं उत्सर्गसाधन ठे, तेमाटे एने उत्सर्गनावसेवा गवेपी ठे, उक्तं च ॥ आसमीमांसायां ॥ उवयाणं उत्सर्गो । निमित्तमववाय सुद्धेवोत्ति ॥ ए टीकामध्यें ठे, तेथी उपादाननिष्पत्ति ते उत्सर्ग सेवा जाणवी. इहां आत्माना अनंत गुण ठे, तेमांथी एक समकित गुण प्रगटयो, ते आत्मानो एक अंश प्रगटयो, तेथीज ए नैगमनयें उत्सर्ग नावसेवा यइ, अने एहीज उत्सर्ग आत्मगुणप्रचुता पण प्रगटी.

१ जेवारें ते नावमुनियें यद्यपि पोतानी आत्मसत्ता आवरी ठे, तो पण जे ती हती तेने निर्धार करीने नासनगत करी, ते हवे स्वसत्तालेवी शुद्ध धर्म यी थयो, तेहीज आत्मसत्तानासन रमण, एकत्वसत्तासन्मुख थको रहे, एते ए जीव आज सुधी स्वसत्तालेवी थयो हतो नहीं, ते थयो. एटलुं उपादान समयुं, माटे संग्रहनय उत्सर्गनाव सेवा कहियें.

२ जेवारें ते साधक जीव, अप्रमत्तमुनिराज अवस्था पामीने उपादान कारणता सर्वस्वरूपांलेवी करी, ते अवस्था आत्मानो परिणामप्रवृत्ति गहकता व्यापकता, चोक्तता, कर्तृता आदिक सर्व स्वरूपें वजगी, तेवारें प्रंतरंग वस्तुगत जे व्यवहार, ते वस्तुस्वरूपें थयो. ते व्यवहारनय उत्सर्ग नावसेवना कहियें. ए मुनिपइनो जे नाव, तेहने प्रशंसे कहेतां बखाणे ॥६॥

रुजुसूत्रें जे श्रेणिपदस्थें, आत्मशक्ति प्रकासे जी ॥ यथा

ख्यात पद शब्दस्वरूपें, शुद्धधर्म उद्भासैं जी ॥ श्री ॥ ७ ॥

४ अर्थः—जे आत्मा हूपकश्रेणिपदें स्थो थको पोतानी आत्मिक शक्ति प्रकासे कतां प्रगट करे. तेने रुजुसूत्रनय उत्सर्गनाव सेवना कहीयें.

५ जेवारें आत्मानें यथाख्यात द्वायिकचारित्र प्रगट थयुं, तेवारें जे चारित्र सहकारी आत्मशक्ति प्रगटे. शुद्ध अकयाची, अतंगी. निस्पृह रूप शुद्ध धर्म उद्भास पामे. चारित्र सहकारी जे वीर्षादिक ते पण जे कयावानुया नी फरता हता, ते सर्व आत्मरमणी थया, ए धर्म जेटलो उद्भास पामे. ते

સર્વશબ્દનયેં ઉત્સર્ગે જાવસેવના જાણવી. હાં સ્વરૂપરમણી અસહાયી થયો તે જેટલું અન્યઅસહાયીપણું નીપન્યું, તેટલું ઉત્સર્ગસેવન જાણવું ॥૭॥

જાવ સયોગી અયોગીશૈલેસેં, અંતિમ હુગ નય જાણો જી ॥ સાધ
નતાએ નિજગુણ વ્યક્તિ, તેહ સેવના વચાણો જી ॥ શ્રી૦ ॥ ૬ ॥

૬ અર્થ:-જે વારેં એ આત્માયેં સર્વ ઘનઘાતિકર્મ ક્ષય કરીને અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય, એ ચાર મોટાં અનંતક પ્રગટ કર્યાં, એચાર ગુણને સંકર તથા સહકારેં જે બીજા વક્તવ્ય તથા અવક્તવ્ય અનંતા સ્વધર્મીગુણ પ્રગટ થયા, આત્મિક આનંદી થયા, તેવારેં સમનિરૂઢનયેં ઉત્સર્ગજાવસેવા થઈ.

૭ જે કાલેં શૈલેશીકરણ કરે, આત્મપ્રદેશનો ઘન કરે, અયોગીકેવલીપણું થાય, તેવારેં એવંજૂતનયેં ઉત્સર્ગજાવસેવના જાણવી. હાં કોઈ પૂછશે જે એવંજૂત મોહને વિષે કેમ કહેતા નથી ? તેને ઉત્તર. જે મુક્ત આત્મા તે સિદ્ધ છે, તેને નવું કાંઈ નીપજાવવું નથી, અને અયોગીને તો સિદ્ધતા નિપજાવવી છે, માટે જેટલું કાર્ય અધુરું, તેટલું સાધન કહીયેં. અને જે સાધના તે સેવા છે, માટે સાધનાનો અંત અયોગીકેવલી ગુણગણે છે, એટલે સાધનાનો એવંજૂત અયોગી કેવલી છે, તેથી ઉત્સર્ગજાવસાધના તે અયોગી કેવલી ગુણગણે કહી, અને સિદ્ધનો એવંજૂત તે મુક્ત આત્મા છે. એ રીતે સાધના ઝંલચાવી. એ ઉત્સર્ગ સેવનાના સાત નય કહ્યા.

હવે એનું સ્વરૂપ વતાવે છે, જે એ સાધનતા કહેતાં સાધના કરતાં જે નિજગુણ કેતાં પોતાના આત્માના ગુણ તેનું વ્યક્તિ કેતાં પ્રગટપણું, તેહ સેવના કહેતાં આત્મસેવના, વચાણો કેતાં કહો, એટલે જેટલી સાધના તેટલી અપવાદો વા જાણવી, અને તે સાધના કરતાં કરતાં જેટલી જેટલી નવી આત્મશક્તિ પ્રગટવાની કારણતા સહિત જે આત્મશક્તિ પ્રગટે, તે ઉત્સર્ગ જાવસેવા જાણવી, અને શુદ્ધનિષ્પન્ન સિદ્ધ અવસ્થા તે સાધ્ય છે, અને જે પ્રગટશુદ્ધ આત્મધર્મ પણ આત્મસંપૂર્ણતાને કારણપણે થતી સેવા, તે ઉત્સર્ગજાવસાધના જાણવી. જે ઉત્સર્ગજાવસાધના તે કાર્ય છે, અને નિમિત્તાલંબી અપવાદ જાવસેવા તે કારણ છે, જોય સર્વ દ્રવ્યસેવનાનું કારણ છે. એ રીતે કારણકા જાવ જોડવો ॥ ૬ ॥ ઇતિ અષ્ટમ ગાથાર્થ: ॥

कारणनाव तेह अपवादें, कार्यरूप उत्सर्गें जी ॥ आत्मनाव
ते नावडव्य पद, बाह्यप्रवृत्ति निःसर्गें जी ॥ श्री० ॥ ए ॥

अर्थः—इहां जेटलो कारणनाव, ते सर्व अपवादें जाणवो, अने जेटलुं
कार्य जे स्वगुणनिष्पत्ति, तेटलो उत्सर्ग जाणवो. ए उत्सर्ग तथा अपवादनां
जडण तथा फलावणी सर्व बृहत्कल्पनाप्यमांथी तथा तेनी टीकाथी विस्तार
पणे जोइ लेजो, अने जेटलो आत्मिकनावधर्म प्रगट्यो, ते नावनिहेपो
जाणवो. अने जेटलुं बाह्यप्रवर्त्तन ते डव्यनिहेपो जाणवो. ए डव्यनावनो
निःसर्ग कहेतां सहज जाणवो. एहवी श्रीचंडप्रभस्वामीनी सेवायें जे हलि
या, ते आत्मधर्म संपूर्ण वरे ॥ ए ॥ इति नवम गायार्थः ॥

कारण नाव परंपर सेवन, प्रगटे कारजनावो जी ॥ कारज
सिद्ध कारणता व्यय, शुचि परिणामिक नावो जी ॥ श्री० ॥ १० ॥

अर्थः—हवे कारणनाव जे श्रीअरिहंतदेव तेहनी परंपरायें डव्यसेवना क
तां थकां नावसेवा प्रगटे, अने नावसेवाथी उत्सर्गधर्म प्रगटे, अने उत्स
र्म प्रगट्यो, तेवारें पोतानुं कार्य शुद्धस्वरूप अनुभवरूप प्रगटे, अने कार्य जे
इह सिद्धतारूप ते सधे केतां नीपजे, ते कार्य नीपने कारणता जे हती तेहनो
पय केतां नाश थाय केम के कार्यनी कण्ठतायें कारणता ठे. परंतु कार्यनी
ने कारणधर्म रहे नहीं, तेवारें शुं रहे? ते कहे ठे. जे शुचि केतां पवित्र ना
कर्म, डव्यकर्म, नोकर्म रूप हेतुसद्भावरूप मज रहित जे आत्मानो पारि
णामिक नाव ठे, जे पणे एनुं मूल लक्षण ठे, स्वडव्य, स्वदेव, स्वकाज, लजा
रूप तेपणुं रहे, परमानंद, अविनाशी अवस्था वरे ॥ १० ॥ इति ॥

परमगुणी सेवन तन्मयता, निश्चय ध्याने ध्यावे जी ॥ शुद्धा

तम अनुभव आस्वादि, देवचंड पद पावे जी ॥ श्री० ॥ ११ ॥

अर्थः—ए रीतें परम केतां उत्कृष्ट गुणी जे श्रीअरिहंत शुद्धदेव तेहनो
वा अति डुल्लेज ठे, ते पामीने तेहमांहे तन्मय अस्ति जे जीव निश्चय केतां
न्यारे. अथवा निश्चय केतां पोताने स्वरूपध्याने एकत्वता न्यें जे ध्यावे,
जीव, शुद्धनिष्कलंक जे आत्मा चिदानंद धन, तेहनो जे अनुभव केतां य
गये ज्ञान वेद्य संबेद्य पद सहित तेहनो आस्वादि देव जे निश्चय अथवा

સર્વશબ્દનયેં ઉત્સર્ગે જાવસેવના જાણવી. હાં સ્વરૂપરમણી અસહાયી થયો, તે જેટલું અન્યઅસહાયીપણું નીપત્યું, તેટલું ઉત્સર્ગસેવન જાણવું ॥૭॥ શ્રી

જાવ સયોગી અયોગીશૈલેસેં, અંતિમ હુગ નય જાણો જી ॥ સાધ
નતા એ નિજગુણ વ્યક્તિ, તેહ સેવના વચાણો જી ॥ શ્રી ૭ ॥ ૬ ॥

૬ અર્થ:-જે વારેં એ આત્માયેં સર્વ ધનવાતિકર્મ કૃત્ય કરીને અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય, એ ચાર મોટાં અનંતક પ્રગટ કર્યાં, એવાર ગુણને સંકર તથા સહકારેં જે બીજા વક્તવ્ય તથા અવક્તવ્ય અનંતા સ્વધર્મીગુણ પ્રગટ થયા, આત્મિક આનંદી થયા, તેવારેં સમનિરૂઢનયેં ઉત્સર્ગજાવસેવા થઈ.

૭ જે કાલેં શૈલેશીકરણ કરે, આત્મપ્રદેશનો ધન કરે, અયોગીકેવલીપણું થાય, તેવારેં એવંજૂતનયેં ઉત્સર્ગજાવસેવના જાણવી. હાં કોઈ પૂછશે જે એવંજૂત મોહને વિષે કેમ કહેતા નથી ? તેને ઉત્તર. જે મુક્ત આત્મા તો સિદ્ધ છે, તેને નહું કાંઈ નીપજાવવું નથી, અને અયોગીને તો સિદ્ધતા નિપજાવવી છે, માટે જેટલું કાર્ય અધુરું, તેટલું સાધન કહીયેં. અને જે સાધના તે સેવા છે, માટે સાધનાનો અંત અયોગીકેવલી ગુણગણે છે, એટલે સાધનાનો એવંજૂત અયોગી કેવલી છે, તેથી ઉત્સર્ગજાવસાધના તે અયોગી કેવલી ગુણગણે કહી, અને સિદ્ધનો એવંજૂત તે મુક્ત આત્મા છે. એ રીતે સાધના ઝંજાવી. એ ઉત્સર્ગ સેવનાના સાત નય કહ્યા.

હવે એનું સ્વરૂપ બતાવે છે, જે એ સાધનતા કહેતાં સાધના કરતાં જે નિજગુણ કેતાં પોતાના આત્માના ગુણ તેનું વ્યક્તિ કેતાં પ્રગટપણું, તેહ સેવના કહેતાં આત્મસેવના, વચાણો કેતાં કહો, એટલે જેટલી સાધના તેટલી અપવાદસેવા જાણવી, અને તે સાધના કરતાં કરતાં જેટલી જેટલી નવી આત્મશક્તિ પ્રગટવાની કારણતા સહિત જે આત્મશક્તિ પ્રગટે, તે ઉત્સર્ગ જાવસેવા જાણવી, અને શુદ્ધનિષ્પન્ન સિદ્ધ અવસ્થા તે સાધ્ય છે, અને જે પ્રગટશુદ્ધ આત્મધર્મ પણ આત્મસંપૂર્ણતાને કારણપણે થતી સેવા, તે ઉત્સર્ગજાવસાધના જાણવી. જે ઉત્સર્ગજાવસાધના તે કાર્ય છે, અને નિમિત્તાલંબી અપવાદ જાવસેવા તે કારણ છે, શૈવ સર્વ દ્રવ્યસેવનાનું કારણ છે. એ રીતે કારણકાર જાવ જોડવો ॥ ૭ ॥ શ્રી અષ્ટમ ગાથાર્થ: ॥

कारणज्ञाव तेह अपवादें, कार्यरूप उत्सर्गें जी ॥ आत्मज्ञाव
ते ज्ञावड्यं पद, बाह्यप्रवृत्ति निःसर्गें जी ॥ श्री० ॥ ए ॥

अर्थः—इहां जेटलो कारणज्ञाव, ते सर्व अपवादें जाणवो, अने जेटलुं
कार्य जे स्वगुणनिष्पत्ति, तेटलो उत्सर्ग जाणवो. ए उत्सर्ग तथा अपवादें
लक्षण तथा फलावणी सर्व वृहत्कल्पनाप्यमांथी तथा तेनी टीकाथी दित्त
पणे जोइ जेजो, अने जेटलो आत्मिकनावधर्म प्रगटवो, ते नावनिहारे
जाणवो. अने जेटलुं बाह्यप्रवर्तन ते ड्यनिहारे जाणवो. ए ड्यनिहारे
निःसर्ग कहेतां सहज जाणवो. एहवी श्रीचंडप्रनस्वामीनी सेवाये जे जे
या, ते आत्मधर्म संपूर्ण वरे ॥ ए ॥ इति नवम गायार्थः ॥

कारण ज्ञाव परंपर सेवन, प्रगटे कारजज्ञावो जी ॥ कारज
सिद्ध कारणता व्यय, शुचि परिणामिक ज्ञावो जी ॥ श्री० ॥

अर्थः—हवे कारणज्ञाव जे श्रीअरिहंतदेव तेहनी परंपरायें जे जे
रतां थकां ज्ञावसेवा प्रगटे, अने ज्ञावसेवाथी उत्सर्गधर्म प्रगटे, जे जे
धर्म प्रगटवो, तेवारें पोतानुं कार्य शुद्धस्वरूप अनुभवरूप प्रगटे. जे जे
शुद्ध सिद्धतारूप ते सधे केतां नीपजे, ते कार्य नीपने कारणता जे जे
व्यय केतां नाश आय केम के कार्यनी कण्ठाये कारणता जे जे
पने कारणधर्म रहे नहीं, तेवारें शुं रहे? ते कहे वे. जे शुचि परिणामिक
वकर्म, ड्यकर्म, नोकर्म रूप हेतुसद्भाव रूप मज रहिन जे जे
णामिक ज्ञाव ठे, जे पणे एतुं मूल लक्षण ठे, स्वड्य, स्वकर्म, स्व
वरूप तेपणुं रहे, परमानंद, अधिनाशी अवस्था वरे ॥ इति ॥

નવનપતિ પ્રમુખ ચાર નિકાયના, તેહમાં ચંડમા સમાન જાવ ડ્યોત . .
 શીતલતાનાં કારણ જે અરિહંત તે રૂપ પદસ્થાનક તે પ્રત્યે પામે, એટલે
 નવ્યજીવો ! જો તમે પોતાના આત્મસુખના ઇત્ક થયા ઠો, અને શુ
 દને વિલસો, એવી અજિલાપા જો તમને છે, તો શ્રીચંડપ્રજ્ઞસ્વામી શુદેવ,
 અશરણના શરણ, જગદાધાર, જગત્તજીવના પરમોપકારી, મોહ તિમિરને
 ધ્વંસ કરવાને જાવસૂર્ય જેહવા, કર્મરોગના પરમ વૈદ્ય, માહા માહણ, માહ
 ગોપ, માહાનિર્યામક, માહાસાર્થવાહ, સમ્યક્ દૃષ્ટિજીવના પ્રાણ, દેશવિરતિ
 ને તો માહામંત્રની પરેં જપવા યોગ્ય, સાધુ નિર્ઘેય જેહની આજ્ઞાયેં વા
 છે, ડપાધ્યાયના હૃદયરૂપ સરોવરના હંસ, આચાર્યજીના નાથ, ગણધરના
 સાક્ષાત્ મોહહેતુ, અને સ્વાદાદધર્મેના ડપદેશક, એહવા શ્રી અરિહંતદેવ ત
 ની સેવા કરો, એહજ આધાર છે, એ શ્રીચંડપ્રજ્ઞની સેવા જિહાં સુધિ અમારી
 સંપૂર્ણ સિદ્ધતા ન થાય, તિહાં સુધિ અર્ચન રહેજો, એહીજ સાર છે ॥૧૧॥

॥ અથ નવમ શ્રી સુવિધિનાથજિનસ્તવનં ॥

ચારા મહેલા ડપર મેહ જરુસે વીજલી હો લાલ ॥ જરુસે ॥ એ દેશી ॥
 દીઠો સુવિધિ જિણંદ, સમાધિરસેં જરચો હો લાલ ॥ સળ
 જાસ્યો આત્મસ્વરૂપ, અનાદિનો વીસરચો હો લાલ ॥ અળ
 સકલ વિજ્ઞાવ ડપાધિ, થકી મન ડસરચો હો લાલ ॥ થળ
 સત્તાસાધન માર્ગ, જણી એ સંચરચો હો લાલ ॥ જળ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-હવે શ્રી સુવિધિનાથ પરમાત્માની સ્તુતિ કરે છે. કોઈક નવ્ય જીવ
 અનાદિકાલનો મિથ્યાત્વ અસંયમ કપાયયોગ રૂપ ડવ્યનાવ હેતુપણે પરિ
 ણમ્યો, એકેંડિય સૂક્ષ્મ બાદર, તથા વેંડી, તેંડી, ચૌરિંડી, પચેંડીપણે અનંતા
 નવ સુધી નવચક્રમાં ફરતો અનેક કુદેવની વાસનાયેં વાસિત થકો કુદેવને
 દેવબુદ્ધિ માનતો અથવા સુદેવ જે શ્રીવીતરાગ તેહને કર્તૃત્વ પ્રમુખ ડો
 પેં માનતો થકો કોઈ કાર્ણે શ્રીવીતરાગ પ્રજ્ઞની પ્રજ્ઞતા ડીઠી નહીં, તે કેવા
 રેંક નવસ્યતિનો પરિપાક કરી, કોઈક પુણ્યના ડડયેં શ્રીસુવિધિનાથ પરમે
 શ્વરની મુદ્દા ડીઠી તે પણ અરૂપી અનંતગુણ પ્રજ્ઞતા પણે અજ્ઞાન જાસન
 ગોચર થઈ. તે શ્રીસુવિધિનાથની પ્રજ્ઞતા દેખીને ડલ્લસિતચિત્તે તે નવ્યજીવ શ્રી

धीतरागनी उपकारता पाभ्यो, तेवारें ते प्रीतें हर्षथी वोले ठे, जे दीगो के
तां नासनपणे प्रंतीत सहित सुविधिनाथ प्रभुजी दीगो, पण ते केहवो दी
गो ? जे समाधि केतां आत्मगुणतुं विपरीतप्रवर्तन, ते उपाधि अथवा विप
य कषायने अनुयायि जे प्रवर्तन, ते पण उपाधि, तथा जे तत्त उद्धत वक्र
ता परिणामादिक, सर्वविज्ञाव ते पण उपाधि तेने निवृत्ते सकलगुण स्वरूप
परिणामी थये जे आत्मगुणनी वस्तुगतें स्थिरता ते समाधि तेहनो रत, ते
णें करी नखो केतां संपूर्ण एटले परमसमाधि मयी श्रीसुविधिनाथ दीगो,
ते दीगथी एक मोटो लाज थयो, ते गुं लाज थयो ? तोके नास्यो केतां जा
णपणामां आब्यो, पोताना आत्मानुं स्वरूप ते शुद्धिदानंदलक्षण जाणुं,
जे अनादि अतीत कालनो विसखो चूली गयो हतो, ते श्रीप्रभु दीगं ना
स्युं, तेथी सकल केतां सर्व जे विज्ञाव दोष आत्मिक अशुद्धतारूप जे उ
पाधि तेहथकी मन केतां चित्त उंसखो केतां पाढो ह्दथो, जे ए विज्ञाव प
रिणति हुं नहीं, तथा विज्ञाव परिणतिनो हुं कर्ता पण नहीं, ए मुने कर
तुं जोगवतुं परिणमतुं घटे पण नहीं, ते जेटली क्योपशमी आत्मपरिण
ति ते सर्वे राग द्वेष असंयमथी निवृत्तवा लागी, अने सत्ता केतां जे अनं
तगुणरूप आत्मानी सत्ता तेहना साधननी रीत केतां चाल (मार्ग) ते स
म्यक्ज्ञान, सम्यक्दर्शन, सम्यग्चारित्ररूप जे आत्मिक कार्य, ते मार्ग न
णी ए नयजीव परिणम्यो, एटले जेथी आत्मसत्ता प्रगट थाय, ते मार्ग न
णी ए आत्मा संचखो केतां प्रवर्त्यो ॥ १ ॥ इति प्रथम गाथार्थः ॥

तुम प्रभु जाणंग रीति, सर्व जग देखता हो लाल ॥ स० ॥
निजसत्तायें शुद्ध, सहुने लेखता हो लाल ॥ स० ॥ पर
परिणति अद्वैप, पणे उदेखता हो लाल ॥ प० ॥ जोग्य
पणे निजशक्ति, अनंत गवेखता हो लाल ॥ अ० ॥ ७ ॥

अर्थः—वली हे प्रभुजी ! तुम जगत्पडात्मक तेने केवज ज्ञान. तथा के
वजदर्शनें करी देखो गो, पण जाणंग रीतें एटले राग द्वेष रहित जे एक
आत्मानो जाणंग गुण ठे, तेथी सर्वज्ञाव जाणो गो, परंतु तेमां गुणपरिणा
मी वस्तुना ग्राहक नथी. अने अगुणपरिणामी वस्तुना द्वेषी नथी. यथा
रीतें जगत्तना जाण ठो, कर्तापणुं ज्ञानापणुं ग्राहकपणुं सामिपणुं एट

જવનપતિ પ્રમુખ ચાર નિકાયના, તેહમાં ચંડમા સમાન જાવ ડ્યોત ...
 શીતલતાનાં કારણ જે અરિહંત તે રૂપ પદસ્થાનક તે પ્રત્યે પામે, એટલે
 જવ્યજીવો ! જો તમે પોતાના આત્મસુખના ઇચ્છક થયા છે, અને શુભ
 દને વિલસો, એવી અજિલાપા જો તમને છે, તો શ્રીચંડપ્રનસ્વામી શુભદેવ,
 અશરણના શરણ, જગદાધાર, જગત્તુજીવના પરમોપકારી, મોહ તિમિર
 ધ્વંસ કરવાને જાવસૂર્ય જેહવા, કર્મરોગના પરમ વૈદ્ય, માહા માહણ, મા
 ગોપ, માહાનિર્યામક, માહાસાર્થવાહ, સમ્યક્ દૃષ્ટિજીવના પ્રાણ, દેશવિરા
 ને તો માહામંત્રની પરેં જપવા યોગ્ય, સાધુ નિર્ગ્રંથ જેહની આજ્ઞાયેં જા
 છે, ઉપાધ્યાયના હૃદયરૂપ સરોવરના હંસ, આચાર્યજીના નાથ, ગણધર
 સાક્ષાત્ મોહદેવ, અને સ્યાદાદર્શનના ઉપદેશક, એહવા શ્રી અરિહંતદેવ
 ની સેવા કરો, એહજ આધાર છે, એ શ્રીચંડપ્રનની સેવા જિહાં સુધિ અમા
 સંપૂર્ણ સિદ્ધતા ન થાય, તિહાં સુધિ અસ્વંન રહેજો, એહીજ સાર છે ॥૧૧

॥ અથ નવમ શ્રી સુવિધિનાથજિનસ્તવનં ॥

ચારા મહેલા ઉપર મેહ જરુખે વીજલી હો લાલ ॥ જરુખે ॥ એ દેશી ॥
 દીઠો સુવિધિ જિણંદ, સમાધિરસેં જરુચો હો લાલ ॥ સળ ॥
 નાસ્યો આત્મસ્વરૂપ, અનાદિનો વીસરચો હો લાલ ॥ અળ ॥
 સકલ વિજ્ઞાવ ઉપાધિ, યકી મન ડેસરચો હો લાલ ॥ થળ ॥
 સત્તાસાધન માર્ગ, જણી એ સંચરચો હો લાલ ॥ જળ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-હવે શ્રી સુવિધિનાથ પરમાત્માની સ્તુતિ કરે છે. કોઈક જવ્ય જીવ
 અનાદિકાલનો મિથ્યાત્વ અસંયમ કપાયયોગ રૂપ ઇચ્છાનાવ હેતુપણે પરિ
 ણમ્યો, એકેન્દ્રિય સૂક્ષ્મ બાદર, તથા વેંડી, તેંડી, ચૌરિંડી, પચેંડીપણે અનંત
 નવ સુધી નવચક્રમાં ફરતો અનેક કુદેવની વાસનાયેં વાસિત યકો કુદેવને
 દેવબુદ્ધિએ માનતો અથવા સુદેવ જે શ્રીવીતરાગ તેહને કર્તૃત્વ પ્રમુખ થો
 યેં માનતો યકો કોઈ કાર્ણે શ્રીવીતરાગ પ્રચુની પ્રચુતા દીઠી નહીં, તે કેવા
 ફિક જવસ્થિતિનો પરિપાક કરો, કોઈક પુણ્યના ઉદયેં શ્રીસુવિધિનાથ પરમે
 ધરની મુદ્રા દીઠી તે પણ અરૂપી અનંતગુણ પ્રચુતા પણે અધ્યાન જાતક
 ટોચર થઈ, તે શ્રીસુવિધિનાથ પ્રચુતા દેખીને ઝલ્લસિતચિત્તે તે જવ્યજીવ શ્રી

दीतरागनी उपकारता पाभ्यो, तेवारें ते प्रीतें हर्षथी बोले ठे, जे दीगो के तां नासनपणे प्रंतीत सहित सुविधिनाथ प्रभुजी दीगो, पण ते केहवो दीगो ? जे समाधि केतां आत्मगुणनुं विपरीतप्रवर्त्तन, ते उपाधि अथवा विषय कपायने अनुयायि जे प्रवर्त्तन, ते पण उपाधि, तथा जे तप्त उदत वक्रता परिणामादिक, सर्वविज्ञाव ते पण उपाधि तेने निवृत्तें सकलगुण स्वरूप परिणामी अथे जे आत्मगुणनी वस्तुगतें स्थिरता ते समाधि तेहनो रत्न, ते ऐं करी नखो केतां संपूर्ण एटले परमसमाधि मयी श्रीसुविधिनाथ दीगो, ते दीगथी एक मोटो लाज थयो, ते शुं लाज थयो ? तोके नास्यो केतां जाणपणामां आव्यो, पोताना आत्मानुं स्वरूप ते शुद्धिदानंदलक्षण जाणुं, जे अनादि अतीत कालनो विसखो जूली गयो हतो, ते श्रीप्रभु दीतां नास्युं, तेथी सकल केतां सर्व जे विज्ञाव दोष आत्मिक अशुद्धतारूप जे उपाधि तेहथकी मन केतां चित्त उंसखो केतां पाठो हटथो, जे ए विज्ञाव परिणति हुं नहीं, तथा विज्ञाव परिणतिनो हुं कर्ता पण नहीं, ए मुने करवुं जोगववुं परिणमवुं घटे पण नहीं, ते जेटली क्योपशमी आत्मपरिणति ते सर्व राग द्वेष असंयमथी निवृत्तवा लागी, अने सत्ता केतां जे अनंतगुणरूप आत्मानी सत्ता तेहना साधननी रीत केतां चाल (मार्ग) ते सम्यक्ज्ञान, सम्यक्दृष्टी, सम्यग्चारित्र्यरूप जे आत्मिक कार्य, ते मार्ग नणी ए जव्यजीव परिणम्यो, एटले जेथी आत्मसत्ता प्रगट थाय, ते मार्गनणी ए आत्मा संचखो केतां प्रवत्यो ॥ १ ॥ इति प्रथम गाथाथे ॥

तुम प्रभु जाणंग रीति, सर्व जग देखता हो लाल ॥ स० ॥
निजसत्तायें शुद्ध, सहने लेखता हो लाल ॥ स० ॥ पर
परिणति अद्वैत, पणे उवेखता हो लाल ॥ प० ॥ जोग्य
पणे निजशक्ति, अनंत गवेखता हो लाल ॥ अ० ॥ १ ॥

अर्थः—बली हे प्रभुजी ! तुम जगत्प्रहात्मक तेने केवल ज्ञान, तथा केवलदर्शनें करी देखो ठो, पण जाणंग रीतें एटले राग द्वेष रहित जे एक आत्मानो जाणंग गुण ठे. तेथी सर्वेज्ञाव जाणो ठो, परंतु तेंमां गुणपरिणामी वस्तुना आहक नथी. अने अगुणपरिणामी वस्तुना धेरी नथी. यथा र्थ रीतें जगत्तना जाण ठो, कर्तापणुं ज्ञातापणुं आहकरपणुं स्वामिपणुं एट

ला वानां टालीने अहंबुद्धि रहित सर्वभावना जाणंग ठो, वली हे प्रभुजी तुमें केहवा ठो ? जे सर्वद्व्यने पोताना सत्ताधर्मे शुद्ध, निर्दोष, निःसंग खो ठो, एटले पंचास्तिकायमां त्रण अस्तिकाय तो परसंग विना ठे, अने जलनुं संयोगीपणुं ते जेदसंघातधर्म ठे, पण कर्त्तापणो नथी, जातें सत्ताने लोपतो नथी, अने जीवने यद्यपि अनादि विज्ञाव ठे, परंतु सत्ताख्य मूलधर्मेज ठे, ते प्रभुजी ! तुमें जीवपणुं मूलसत्तायेंज लेखवो ठो, तेमां पर परिणति जावअशुद्धता, ज्ञानावरणादि कर्म, कामक्रोधादिक सर्वने अद्वेषणो आत्मधर्मथी निन्न माटे उवेखो ठो, तेनो आदर करता नथी देपी पणुं जे तजे, तेने त्याग कहियें, ए समता माटे त्याग वर्णव्यो ठे, केम के देपी पणुं तो परपरिणति ठे. वली हे प्रभु ! तुमें जोगपणो पोतानो जोग जोगवो ठो, निजशक्ति जे अनंतगुणपर्याय रूप, परमचैतन्यरूप, परमानंदरूप, सदा सुखरूप, एवी जे अनंती तत्त्वविलासता तेने जोग्यपणो गणो ठो, स्वधर्मनोज जोग्य जाणो ठो, माटे हे सुविधि परमेश्वर ! तमें परमात्मतारूप परम धर्मना जोगी ठो जी ॥ २ ॥ इति द्वितीय गायार्थः ॥

दानादिक निज जाव, हता जे परवशा हो लाल ॥ ६० ॥

ते निजसन्मुख जाव, ग्रही लही तुज दशा हो लाल ॥ ६१ ॥

प्रभुनो अद्भुत योग, सरूप तणी रसा हो लाल ॥ ६२ ॥ वा

से जासे तास, जास गुण तुज जिसा हो लाल ॥ ६३ ॥

अर्थः— दानादिक आत्मधर्म जे ह्योपशमी ठे, ते सर्व परानुयायी पुंजलानुयायी ठे, ते अनादि परवश अई रह्या ठे, ते सर्व, हे प्रभु ! ताह शुद्ध वीतराग दशा लही केतां पामीने ते ह्योपशमीजाव सर्व आत्मसत्ताने सन्मुख पणो ग्रहे, आत्मावलंबनी थाय, एटले अरिहंतावलंबन थया पठी एहीज सर्वगुण ते स्वस्वरूपावलंबनी थाय, गुणावलंबनी था अने हे प्रभुजी ! ताहरी योग केतां रत्नत्रयीना स्वरूपनी रसा केतां जूनिव ते अद्भुत ठे. निर्विकार, निःसहाय, निःप्रयत्न, निर्मल, निरंतर, सकलावबधक जाणपणुं ते ज्ञान अने यथार्थ सर्वसापेक्ष अदूषित पणो सकल पदार्थने निर्धार करतो ते दर्शन तथा नीराग, निश्चल, निरामय, तत्त्वैव धिरतापरिणाम रूप ते चारित्र धर्म, ए रत्नत्रयी ते अनंत स्वजाव अनंत

પર્યાય ઉત્પાદ, વ્યય, ધ્રુવ, જેદાજેદ, અસ્તિ નાસ્તિરૂપ સ્વરૂપને લીધે વર્તે
ઠે, એહવી રત્નત્રયી, હે પરમેશ્વર ! તાહારે વિપે પરિણમી ઠે, તેહની પ્રતીત તે
વાસના તથા ઝંલ્યાણ તે નાસન તે તેહને થાય, જેહને તુજ કેતાં તુમા
રા જેવા ગુણ પ્રગટ્યા હોય, એટલે હે નાથ ! હે સર્વજ્ઞ ! હે ત્રૈલોક્યદીપક !
તાહરી રત્નત્રયી તે તુજ સમાન ગુણી હોય, તેહનાજ નાસનમાં આવે ॥ ૩ ॥

મોહાદિકની ધૂમિ, અનાદિની ઝતરે હો લાલ ॥ અળા ॥ અ
મલ અસ્વંન અલિપ્ત, સ્વનાવજ સાંજરે હો લાલ ॥ સ્વળ ॥
તત્ત્વરમણ શુચિ ધ્યાન, જાણી જે આદરે હો લાલ ॥ જળ ॥
તે સમતારસ ધામ, સ્વામિમુજા વરે હો લાલ ॥ સ્વાળ ॥ ૪ ॥

અર્થ:- હે પ્રભુ ! તાહરી મુજા તે પરમ સમતાનું ધામ ઠે, એવી બીજા
કોઈની ન હોય કેમ કે એહવી સકલ પરનાવ રહિત પરિણતિ. તો જેણે
એમ કહ્યું હોય, તેનેજ નિપજે, પણ જે મોહને મુંઝ્યા પરિણામ, તેહની ધૂમિ
જે સ્વરૂપ અગ્રાહકતા, પરનાવગ્રાહકતા, પરનાવરમણતારૂપ વિનાવતા તે
અનાદિ કાલની આત્માને વિપે ઠે,

इहां प्रश्न. जे ए विनावता अनादिनी ठे, ते आत्मानो स्वपरिणाम ठे
किंवा परपरिणाम ठे ? जो स्वपरिणाम ठे, तो विनाव शा वास्ते कहो ठो ? अने
जो परपरिणाम ठे तो अनादि केम कहियें ? तेहने उत्तर. जे आदि केतां
पहेलो जीव अने पठी कर्म कहियें तो पेहला सिद्ध पठी कर्म लागे. अथवा
पेहला कर्म अने पठी जीव, एम कहियें तो कर्ता बिना कर्म केम संजवे ?
ए पक्ष उपजे, ते माटे अनादि सहजातसंयोग ठे. तिहां कोइ पूछे जे उनय
संयोग एकवो कहो, तो कारण कार्यनो संबंध केम रहे ? तेहने उत्तर. जे उ
पादान धर्म एक समयमां एकठीज कार्यकारणता ठे, जेम सम्यग्दर्शन. स
म्यग्ज्ञानने ठे, तेनी पेरे इहां पण श्री विशेषावश्यकथा जाणवुं.

यदुक्तं ॥ गाथा ॥ नय कम्मस्त य पुवं, कनुरजावे समुप्रवो जुनो ॥
निकारणउ सोविय, तह जुगवगुप्पनि जावे य ॥ १ ॥ इत्यादि गाथायी जा
णवो. कोइ पूछे जे अनादिनो मखेलो तेनो विचोग केम थाय ? तेहने
कहियें ॥ गाथा ॥ जह चंहे कंचणोवल, संयोगो छाइ संतय गठवि ॥ दुष्ट
ऊँ सोवायं, तह जोगो जीव कम्माणं ॥ १ ॥ इति पूज्यवाक्यात्. एटले ए वि

જાવપરિણામ યદ્યપિ અનાદિનો છે, પણ પ્રકૃતિક છે, સ્વરૂપ નથી, માટે
 એનો વિયોગ તે કીધો થાય. તેવારેં કોઈ કહેશે જે એ વિજાવનું કર્તાપણું
 કેમ છે? તેને કહે છે. જે આત્મા સ્વરૂપકર્તા તેહને સ્વરૂપઆવર્ણ
 પરજાવસંયોગેં પરકર્તાપણું થયું છે, તે વિજાવમોહની ધૂમિ ઉતરે, મિથ્યાતા
 ની જૂલ ટણે, તેવારેં અમલ કેતાં રાગ દેપ રહિત અસ્વંમ કેતાં કેવારેં સ
 માય નહીં, અલિપ્ત કેતાં પરસંગના હેપરહિત એહવો પોતાનો સહજસ્વજાવ
 સાંજરે, જાસન ગોચરમાં આવે, યદ્યપિ કમં હેપાણો છે, તો પણ સ્વજાવ
 અલિપ્ત છે; નિરામય છે, કર્મસંવંધ છે પણ કર્મથી ન્યારો છે, નિઃસંગ છે.
 એહવો આત્મા જેવારેં ઝંત્રાણમાં આવે, પઠી તેહજ સાધક આત્મા પો
 તાનું તત્ત્વ જે શુદ્ધનિશ્ચયનયથી વસ્તુસ્વજાવ તેહમાં રમે, અનાદિ પૌજલિક
 અશુદ્ધવર્ણાદિરમણ તજિને, પોતાના જ્ઞાનાદિ અનંતગુણમાં રમે, એહજ તત્ત્વ
 ચારિત્રતા પ્રગટે, પઠી શુચિ કેતાં પવિત્ર નિર્મલ ધ્યાન તે પ્રથમ અરિહંતાદિ
 ક ગુણીના ગુણ સ્વરૂપમાં તન્મયતા રૂપ ધર્મધ્યાન ધ્યાયીને પોતાના અ
 નંતા પર્યાયની પરિણતિ પ્રાગ્જાવ અનુજવૈકલ્ય સત્તાગત તિરોજાવીનું જા
 સન એકલ શુદ્ધધ્યાન જણી જે પુરુષ આદરે, કેતાં અંગીકાર કરે, તે પુરુષ
 સર્વ વિજાવ હ્ય કરીને પરમ સમતારસના ધામ એહવાસ્વામી શ્રી જિનેં
 દેવ, તેહની મુજા પામે, એટલે વીતરાગાવસ્થા પામે, નિર્મલ પૂર્ણાનંદી થાય॥૪॥

પ્રજુ ઓ ત્રિજુવન નાથ, દાસ હું તાહરો હો લાલ ॥ દાસ ॥
 કરુણાનિધિ અજિલાષ, અઠે મુજ એ સ્વરો હો લાલ ॥ અ ॥
 આતમવસ્તુ સ્વજાવ, સદા મુજ સાંજરો હો લાલ ॥ સ ॥
 જાસન વાસન એહ, ચરણ ધ્યાનેં ધરો હો લાલ ॥ ચ ॥ ૫ ॥

અર્થ:- હવે પ્રજુથી વિનતિ કરી પોતાનો મનોરથ કહે છે, હે પ્રજુ
 તમે ત્રિજુવનના નાથ ઓ, સમ્યગ્દર્શીનાદિ ગુણ પમાડવાના તથા રક્ષવા
 લવાના પરમ કારણ ઓ, અને હું તમારો દાસ હું, હાં શ્રી વીતરાગ
 દાસપણું તો સમકેતી, દેશવિરતિ, તથા સર્વવિરતિને વિપે છે, પણ હાં તો
 જડકપણાનું ઉપચાર વચન છે, માટે હે કરુણાનિધિ! હે કરુણાના સમુદ્ર
 મુજને એ સ્વરો અજિલાષ છે, તે કહું હું, જે માહરો આત્માનો વસ્તુસ્વજાવ
 “સેણ દીહેણ હસેણ વટેણ તસેણ ચઝરસેણ પરિમંદલેણ કિણ્દણ ની

લેણ લોહીણ હાલિદેણ સુક્લિણ સુરહિણ ડુરહિણ તિત્તેણ કહુણ કસા
 ણ અંબિલેણ મંદુરેણ કકકડેણ મહુણ ગુરુણ લહુણ સીણ વણ્ણેણ
 ણિણ્ણેણ લુક્કેણ કાકણ રૂદ્ધેણ સંવેણ ઇન્દ્રીણ પુરિસેણ અનહાપરિણેસણે
 ઉવમાણવિવત્તી અરૂવી સત્તા અપયસ્સ પયં નહીસેણં સદ્દેણં રૂદ્ધેણં ગંધેણં
 ફાસેણં ઇતિ આચારાંગોક્તં.” તથા શુદ્ધસ્વસત્તા સ્વરૂપી, અનંત જ્ઞાન, દર્શન,
 ચારિત્ર, વીર્ય, અનંત સ્વરૂપકર્તા, સ્વરૂપ જોક્તા, સ્વરૂપપરિણામી, અસંસ્કૃતપ્રદે
 શી, પ્રતિપ્રદેશે અનંતપર્યાયથી નિત્યાનિત્યાદિ અનંતસ્વજ્ઞાવી, સ્વકીયકાર
 ક ચક્રપરિણામીરૂપ માહારો સ્વજ્ઞાવ, તે સદા નિરંતર મને સાંજરો, જાસન
 માં રહો, વાસના, પ્રતીત, જાસન, જ્ઞાન, ચરણ, તેમાંહે રમણધ્યાન તેહજ
 સ્વજ્ઞાવમાં તન્મયતા ધરો. એ મનોરથ સદા માહારો છે, સાધકજ્ઞાવે સાધ્ય
 કરીને સિદ્ધાવસ્થાયે સિદ્ધરીતે સદા રહેજો એ અનિલાપ છે ॥ ૫ ॥ ઇતિ ॥

પ્રજ્ઞુમુજ્ઞાને યોગ, પ્રજ્ઞુ પ્રજ્ઞુતા જલ્લે હો જાલ ॥ પ્ર૦ ॥

જવ્યતણે સાધમ્ય, સ્વસંપત્તિ ઝલ્લે હો જાલ ॥ સ્વ૦ ॥

ઝલ્લેતાં વહુ માન, સહિત રુચિ પણ વધે હો જાલ ॥ સ૦ ॥

રુચિ અનુયાયી વીર્ય, ચરણધારા સધે હો જાલ ॥ ચ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-જ્યાં કોઈ પૂઠે જે તું તારા આત્મધર્મનો રુચિવંત થયો, તેવારે
 પ્રજ્ઞુજીતું શું કામ છે ? તેને ઉત્તર. જે આત્મસ્વજ્ઞાવ વિસરી, પરજ્ઞાવરંગી થ
 ઇ, એ માહારો આત્મા શરીરસંગી, વ્યાસંગી, અનંગી, કુલિંગી, તથા લિંગી
 પણે મમતાલિંગી થઈ રહ્યો છે. સ્વસત્તા ધર્મે વિસરી ગયો છે, તે હવે અનં
 તજ્ઞાની, પરમ અમોહી, પ્રજ્ઞુની મુદ્ધા, આપનાનિરૂપરૂપ તેહનો યોગ મ
 લે, તેવારે અનંતગુણ રૂપ, સકલ જ્ઞાવક, શુદ્ધાત્મરૂપ એવી શ્રીપ્રજ્ઞુની પ્ર
 જ્ઞુતા તેને જલ્લે. કેતાં ઝલ્લે, તે ઝલ્લ્યા પછી જીવિવ્યપણાના સાધમે
 કેતાં સરખાપણે જે સિદ્ધ થયા, તે પણ જીવ થને હું પણ જીવ માટે ન
 જાયે સરિલા ટેયે, ગુણપર્યાય સ્વજ્ઞાવે તુલ્ય ટેયે. તો જેવી સંપદા શ્રી સુવિ
 ધિનાથ પરમેશ્વરને પ્રગટ થઈ છે, તેટલીજ સંપદા માહરી સત્તામાં પણ
 છે, તેથી હું પણ તે પરમેશ્વર જેટલી સંપદાનો ધણી તું. એમ ઝલ્લ્યા પછી
 તે સંપદા ઉપર વહુમાન આવે, તેથી તે સંપદાની રુચિ પ્રગટે, જે એહવી સં
 પદા માહારે કેવારે નીપજશે ? થને જેવી રુચિ હોય, તેહનો વચ્ચમ આવ

તેવારેં વીર્યગુણનું સ્ફુરણ તે પણ રુચિને અનુયાયી છે, અને જે દિશેં વીર્ય
રે, તેહમાંજ રમણ થાય. એટલે તેહનુંજ નીપજવાનું આચરણ થાય,
લે પ્રભુ દીઠે પ્રભુની પ્રભુતા નાસે, તે પ્રભુતા પોતામાં જાણે, પઠી તે
કરવાની રુચિ ડપજે, તેથી રુચિનું વીર્ય તથા ચારિત્ર જે રમણ, તે પણ તે
જેં સધે, તેવારેં તે સિદ્ધતા પ્રગટે, તેથી જિનમુદાનો યોગ તે વહું સાધ
હે, એ માર્ગ કહ્યો ॥ ૬ ॥ ઇતિ ષષ્ઠ ગાથાર્થઃ ॥

હાથોપશમિક ગુણ સર્વ, થયા તુઝ ગુણરસી હો લાલ ॥ ય૦ ॥
સત્તા સાધન શક્તિ, વ્યક્તતા ડહ્નસી હો લાલ ॥ વ્ય૦ ॥
હવે સંપૂર્ણ સિદ્ધ, તણી શી વાર હે હો લાલ ॥ ત૦ ॥
દેવચંડ જિનરાજ, જગત આધાર હે હો લાલ ॥ જ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-પઠી હાથોપશમિગુણ ચેતના વીર્ય, દાનાદિ સર્વ, જેવારેં તુઝ
તાં તારા ગુણના રસી થયા, તેવારેં તે નિષ્પન્નગુણ રસી ચેતના થવાથી
નંતગુણરૂપ સત્તા તેહનું સાધન નિપજાવવાની આત્મશક્તિ ઢંકાણી હત
તે વ્યક્ત કેતાં પ્રગટપણે ડહ્નસી કેતાં ડહ્નાસ પામો. હવે નિમિત્ત કાર
મલે ડપાદાન કારણ પ્રગટે, આત્મિક રુચિ તાત્ત્વિક, તત્ત્વાલંબી થા
તો સંપૂર્ણ અવિનાશી સિદ્ધતા નિપજતાં શી વાર હે? એટલે પુષ્ટકારણે નિ
મા કાર્ય નિપજે, તેમાટે દેવચંડ સ્તુતિ કર્તા, અથવા સર્વદેવમાંહે ચંડ
સમાન તે જિનરાજ, શ્રીવીતરાગ, તે સર્વજીવના આધાર હે, એટલે જિન
જ્ઞાને આલંબને અનંત જીવ સિદ્ધિ વચ્ચા, તેથી અરિહંતાલંબને સિદ્ધતા નિ
જે, એ નિયામક હે, વાસ્તે અરિહંતસ્મરણ, વંદન, નમન, સ્તવન, ધ્યાન કર
હે નવ્ય જીવો! તમને એહીજ આધાર હે ॥ ૭ ॥ ઇતિ શ્રીસુવિધિ જિનસ્ત

॥ અથ દશમ શ્રીશીતલનાથજિન સ્તવનં ॥

॥ આદર જીવ હ્રમાગુણ આદર ॥ એ દેશી ॥

શીતલ જિનપતિ પ્રભુતા પ્રભુની, મુઝયી કહીય ન જાય જી
અનંતતા નિર્મલતા પૂર્ણતા, જ્ઞાન વિના ન જણાય જી ॥ શી૦

अर्थ:-हवे दशमा परमेश्वर श्रीशीतलनाथजानी स्तवना करे ठे. श्री शीतलनाथनी अनंत अविनीश्वर आत्मिक प्रभुता ते प्रत्यक्ष तो केवलीने गम्य ठे, अने सम्यग्दृष्टि तत्त्वरुचिने तो श्रद्धामां ठे, ते कहे ठे. हे शीतल जिनपति ! तुमने कषाय, तृष्णा, नोकषाय, तापरहित परम वीतरागता, निस्पृहता, परम परभाव अनोग्यता रूप, शीतलता प्रगटी ठे अने पति केतां ह्रीणमोही प्रमुखना पति तेनी प्रभुता वकुराई अनंत सहज संपदा ते मुज अल्पज्ञानीथी तो कही न जाय, केम जे सिद्धना अनिलाप्य, अनजि लाप्य, सर्वपर्याय निरावरण प्रगट थया ठे, तेमां अनजिलाप्य पर्याय श्रीके वली जाणे, पण वचनें अगोचर ठे, माटे कहि शके नहीं. अने अनिलाप्य पर्याय अनंता ठे, ते पण वचननो क्रम प्रवर्तन ठे माटे, मित थाउखें कहेवाय नहीं. तिहां अनंता जीवड्य, ते एकेका ड्यना प्रदेश असंख्या ता ठे, ते वली एकेका प्रदेशें ज्ञानादि गुण अनंता ठे, ते वली एकेका गुण ना पर्याय अनंता ठे, तेमध्ये स्वभाव अनंता ठे ॥ उक्तं च ॥ जीवापुगल स मिया, द्रवपएसा य पञ्चवा चैव ॥ थोवाणंताणंता, विसेसमहिया डवेणंता ॥ १ ॥ इति ॥ तथा निर्मलता ते ए सर्वपर्याय निरावरण, निःसंग, निःस्त हाय ठे. अने पूर्णता केतां सर्व शक्ति प्रगट नावे पूर्ण ठे, ते सर्व केवल ज्ञान विना जणाय नहीं ॥ १ ॥ इति प्रथम गायार्थः ॥

चरम जलधि जल मिणे अंजलि, गति ऊपे अतिवाय जी ॥

सर्व आकाश उलंघे चरणें, पण प्रभुता न गणाय जी ॥ श्री ॥ १ ॥

अर्थ:-त्यां दृष्टांत. जेम चरम केतां ठेलो जेनी साधिक तीन रङ्ग वाद्य परिधि ठे, एहवो जलधि केतां स्वयंनूरमण समुद्र तेहनुं प्रवज जज. तेने कोइ अंजलियें मापी शके अथवा कोइ एहवो पण होय जे अत्यंत प्रजय काज ना मोहोटा वायरानी गतें चाले, तथा कोइ अनंता लोकालोक मली सवे आकाश तेने चरणे केतां पगे करी उलंघे एहवो तो कोइ होय नहीं. परंतु दृष्टांत मात्र दीथो ठे. जे एहवा शक्तिमंतथी पण निष्पन्न श्रीसिद्धपरमेश्वरनी जे प्रभुता ते ह्यायोपशम शक्तिवालाथी गणी जाय नहीं, अने श्रीवीत नाग सर्वज्ञनी प्रभुता संपूर्ण ज्ञानी जाणे, परंतु ते पण वचनयागें कहि न नहीं, तेमाटे अनंत ठे ॥ १ ॥ इति द्वितीय गायार्थः ॥

સર્વજ્ઞ્ય પ્રદેશ અનંતા, તેહથી ગુણપર્યાય જી ॥ તાસ વર્ગ
થી અનંત ગુણું પ્રચુ, કેવલ જ્ઞાન કહાય જી ॥ શીવ ॥ ૩ ॥

અર્થ:- હવે તે અનંતતા કહે છે. સર્વ જીવજ્ઞ્ય તથા અનંત
અનંતા છે, તેથી સર્વજ્ઞ્યના પ્રદેશ અનંતા છે, તેમાં આકાશ પ્રદેશની અ-
નંતતા અતિ મોટી છે, તેહથી વલી ગુણની અનંતતા ઘણીજ મોટી છે, તેહ
વલી પર્યાય અનંત ગુણા છે, એ અધિકાર અત્થ વહુત્વપદથી જોડે
યદ્યપિ પર્યાય જે છે, તે મૂલધર્મે ગુણથી નિન્ન નથી, વસ્તુમાં પર્યાય પ-
પાટી છે, તે પર્યાયનો સમૂહ સહી એક કાર્ય કરે, તે પ્રવૃત્તિને ગુણ ક-
હે, પરંતુ પર્યાયનીજ પ્રવૃત્તિ છે, અને જ્ઞ્ય તે આધાર છે, પરંતુ સંજ્ઞા, સંલ-
લક્ષણ, કાર્યજેદે પર્યાયથી ગુણ નિન્ન છે, તે માટે ગુણની નિન્ન વ્યા-
વચ્છારાધ્યયનાદિ સૂત્રે છે ॥ ઉક્તં ચ ॥ દ્વાણ ચ ગુણાણ ચ, પક્ષવાણ ના-
ણં ॥ નાણે નાણેહિ દંસિયં ॥ ૬તિ ॥ પુનઃ ॥ ગુણાણામાસંઘં દ્વં, એ-
સ્તિયા ગુણા ॥ લક્ષણં પક્ષવાણં તુ, ઝનઝ નિસ્તિયા જવે ॥ ૧ ॥ ૬ત-
દિકથી નિન્ન વ્યાખ્યા છે, તિહાં પન્નવણાસૂત્રે કહ્યું છે. એ સેણં જંતે જી-
ણં પુગ્ગલાણં સઘદ્વાણં સઘપણાણં સઘપક્ષવાણચ કયરે કયરે હિં-
અપ્પા વા વહુયા વા તુલ્લા વા વિસેસાહિયા વા સઘ થોવા જીવા પુગ્ગ-
અણંતગુણા અદ્ધા સમયા અણંતગુણા સઘદ્વા વિસેસાહિયા સઘપણા અ-
તગુણા સઘપક્ષવા અણંતગુણા ॥ ૬તિ ગણધરવાક્યાત્ ॥ એટલે શ્રીપ્રજ્ઞ-
નો કેવલજ્ઞાનગુણ તેની અનંતતા તે આવીરીતે છે કે જ જ્ઞ્યના ગુણ-
ર્યાય સર્વ અસ્તિપણે રહ્યા છે, તે સર્વને જાણે, તથા તેની પરસ્પરની અ-
દ્ધાયે નાસ્તિપણું અનંતું રહ્યું છે, તે સર્વને પણ શ્રીપ્રજ્ઞનો કેવલજ્ઞાનગુ-
જાણે, તથા એ સર્વથી અનંત ગુણા વલી બીજા જાવ હોય, તો તેને પણ જાણ-
એમ અનંતી શક્તિ છે, તેમ દર્શનની પણ તેટલીજ શક્તિ છે, તેમાટે જ્ઞ-
ના પ્રદેશ પર્યાય તેના વર્ગ કરિયે, તેહને વલી અનંતગુણો ગુણાકાર ક-
યે, એટલું હે પ્રજ્ઞ! હે પરમેશ્વરજી! તમારું કેવલજ્ઞાન કહેવાય છે. તે શ્રી-
ગવતીસૂત્રે ॥ અમિયં નાણં કેવલિસ્સ ॥ એમ કહ્યું છે ॥ ૩ ॥ ૬તિ તૃતીય ગાથાર્થ:

, ગ્રહે સામાન્ય સ્વજ્ઞાવ જી ॥ સ્વપર

.. સંવર જાવ જી ॥ શીવ ॥ ૪ ॥

અર્થ.— એટલા સર્વ વિશેષ જાવ તે સર્વસામાન્ય યુક્ત છે. તે સર્વ કેવળ જ્ઞાનગમ્ય છે, અથવા સામાન્યાશ્રયી છે, જે વિશેષ તે સામાન્ય વિના હિં, અને સામાન્ય તે વિશેષ વિના નહિં. સર્વપદાર્થ સામાન્યવિશેષ રૂપ ॥ ન સામન્ન તત્તં નહિ, વિસેતો ચપુષ્કં વા ॥ તથાચ ॥ સંમતૌ ॥ દ્વં પક્ષવ વિ અં, દ્વ વિચિત્તા ય પક્ષવા નહિ ॥ ઉપ્પાયદ્વિઙ્ગા, હવઙ્ દ્વિચિત્ત લક્ષણં વં ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ તેમાટે સર્વદ્રવ્યને વિષે સામાન્ય ધર્મ અનંતા છે, તે સર્વ વલ દર્શનગુણેં દેખે છે. તેથી પણ અનંત ગુણ સામાન્ય ધર્મને દેખી કે એવી શક્તિ છે, તેથી એટલા પર્યાયમયી કેવલ દર્શન ગુણ છે.

ઉક્તં ચ વિશેષાવશ્યકે ॥ યાવંતોહિ જ્ઞેયસ્ય પર્યાયા સ્તાવંતસ્તદવનાસ ત્વેન જ્ઞાનસ્યાપ્યેષ્ટવ્યાઃ ॥ તથા જગત્ત્યંગે ॥ અણંતા દંસણપક્ષવા તિ ॥ વાસ્તે કેવલ દર્શન પણ અનંતું છે, એ દર્શન, સર્વ પદાર્થના અતલ સત્ત્વ વસ્તુત્વ પ્રમેયત્વાદિ સામાન્ય દ્રવ્યાસ્તિકને દેખે છે. એમ ચારિ ગુણ તે પણ અનંતપર્યાયી છે, પોતાના આત્માના સર્વ પર્યાય તે સર્વસ્વર્મ છે, તથા પોતાથી જિન્ન અનંતા જીવ દ્રવ્ય તથા સર્વ અજીવ દ્રવ્ય હના ધર્મ તે પરધર્મ છે, એટલે સર્વસ્વધર્મમાં રમણ, પરધર્મમાં અરમણ, એર્વ પર્યાય ચારિત્રના છે, એટલે સ્વરૂપરમણ, પરજાવનિવૃત્તિ, એ ચારિત્રની રિણતિ છે, અને અનાદિનું જે પરરમણીય પણું જૂલથી થયું હતું. તે નિર્ણને સ્વશક્તિ ચેતનાવીર્યાદિકની પરિણતિ, તે પરજાવથી રોકીને સ્વરૂપાપે ગવેષી છે, એ સંવરજાવ તે ચારિત્રની અનંતતા છે. તે સંયમત્રેણી શ્રી યવહારજાપ્યેં કહી છે. જે સર્વજીવથી અનંત ગુણ ચારિત્રના ઝગાડા વિભાગની એકવર્ગણા કરિયેં, તેવી અસંખ્યાતીયર્ગણાયેં એક સ્પર્ધક થાય. હવા અસંખ્યાત સ્પર્ધકેં એક સંયમસ્થાનક થાય. તે સર્વજગત્ત્વ સંયમસ્થા તે વલી અસંખ્ય પટગુણરીતેં અસંખ્યગદ્ગુણ કરતાં સર્વોત્કૃષ્ટ અસંખ્યા મું સંયમસ્થાન થાય. એ ચારિત્રની અવિનાગિની અનંતતા દેખાડી, તે સર્વે ॥ રિત્રગુણ હે પ્રભુ! તમારો નિરાવરણ છે, તેમાટે ચારિત્ર અનંતું છે ॥ ઇતિ ॥

બ્રહ્મ ક્ષેત્ર ને કાલ જાવ ગુણ, રાજનીતિ એ ચાર જી ॥ ત્રાસ વિના જડ ચેતન પ્રજ્ઞની, કોઈ ન લોપે કાર જી ॥ શીઘ્ર ॥ ૫ ॥

અર્થ:— એમ વીર્યાદિક ગુણની સ્વધર્મે અનંતતા જાણવી, એવી અનંત

સ્વગુણ સંપદામયી ઠો, વલી હે નાથ ! હે પરમેશ્વર ! તમે જગત્માં તથા અજીવ તેહના જે ગુણ, સ્વનાવ, પર્યાય, તે સર્વ ૧ ડ્ય, ૨ કાલ, ૩ જાવ, ૪ રીતે ચાર પરિણમનપણે છે, અને તમારા જ્ઞાન ગુણ, તે પણ ડ્ય્યાદિક ચાર પરિણમને પરિણમે છે, અને સર્વ ૫ જાણપણું કરે છે, તે પણ ચાર પ્રકારે પરિવેદન કરે છે. તે ચાર પ્રકાર કયા ? સમુદાય, તે ડ્યધર્મ જાણવો ૨ આધારતા તે ક્ષેત્રધર્મ જાણવો. ૩ વડાદવ્યયરૂપનાવ, તે કાલધર્મ જાણવો, નિશ્ચે વિચારતાં તો કાલ નિન્ન નથી, કેમ કે પંચાસ્તિકાયની વર્તના તે કાલધર્મ છે, એતત્વાર્થ ધર્મસંગ્રહણી અને વિગેપાવશ્યકમધ્યે ઘણી ચર્ચા છે. અનપેક્ષિત સ્તિકનયે એહને ડ્ય કહ્યું છે, પરંતુ જાતે ડ્ય્યાસ્તિકપણું એમાં નથી, ડ્યની વર્તના તે કાલ, ૪ તથા ડ્યનો મૂલધર્મ તે જાવ, એ રીતે સર્વ ણમન છે, એ શ્રી હીતરાગ નિષ્પન્નતત્ત્વી પ્રચુની રાજનીતિ ચાર પ્રકારની વલી શ્રીપ્રચુની આજ્ઞા સર્વ ડ્ય માને છે, એટલે સ્તવનાપદે આરોપ કહે છે, જે અન્ય રાજાની આણા કોઈક માને, કોઈ ન માને, પણ હે જે રીતે તમો તમારા જ્ઞાનમાં જાણો ઠો તે રીતે તમારું જ્ઞાન પરિણમે છે, રીતે સર્વ ડ્ય પરિણમે છે, જે રીતે તમે પ્રરૂપણા કરો ઠો, તેજ રીતે ડ્યની પરિણતિ છે, માટે તમે કોઈને કહેતા નથી, તથા કોઈને ત્રાસ તા નથી, નય પમાડતા નથી, પરંતુ તે તમારા જ્ઞાનની પરિણતિ લોપી જતા નથી, આજ્ઞા જોપતા નથી, એહવી સહજ આણા સમ્યગ્દષ્ટિ, દેશ રતિ, સર્વવિરતિને દૃષ્ટ છે, માટે નિઃપ્રયાસ અસ્તં આણા છે ॥ ૬ ॥

શુદ્ધાયશ ધિર પ્રચુ ન્પયોગે, જે સમરે તુઝ નામ જી ॥ અવ્ય
વાધ અનંતું પામે, પરમ અમૃતસુખ ધામ જી ॥ શી૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-હવે પ્રચુસેવાનું ફલ કહે છે. જે સાધક જીવ, શુદ્ધ નિર્દોષ આશા કરીને ક્રુદ્ધાદિક આઠ દોષને ટાલિને એટલે ક્રુદ્ધાદિક દોષ સહિત કરે, તે કાર્યનો સાધક થાય નહીં, શ્રીહરિનિઃસૂરિયે કહ્યું છે ॥ શ્લોક ॥ ઓ જોચરતિદીનો, મત્તરી નયવાન્ શરઃ ॥ અજો નવાનિનંદી ચ, નિષ્કરંજસાધકઃ ॥ ૧ ॥ તથા દગ્ધાદિક દોષ રહિત તથા વિપયાનુષ્ઠાન જે ફલ જીવની આશા, અને ગરજાનુષ્ઠાન જે પરજવેં ઇન્દ્રિયસુખની વાંઠા, વલી થાય

ન્ય અનુષ્ઠાન તે સાધ્ય શૂન્યસાપેક્ષતા વિના જે કરવું, ઇત્યાદિ દોષ ટાલી જિન
પ્રાજ્ઞા પ્રમાણે, વિધિ સહિત, પ્રીતિ, નક્તિ, વચન, અસંગરીતે. તદ્દેતુ તથા
પ્રમૃત અનુષ્ઠાને. તિહાં તદ્દેતુ તે, જે એક તેહીજ સાચું કરવાને અર્થે મોક્ષ
નપજાવવા માટે સાધન. અને અમૃત તે ત્રિકરણ યોગની એકતા હર્ષસહિત ત
મયપણે નિરામય સાધન. એ રીતે ચિર ચર્ષને શંકાદિ ચપલતા રહિત શ્રીપ્રહુ
તીના સ્વજાતિ સ્વજાવિકગુણે કરી ઉપયોગ પ્રહુગુણે જોડીને જે નવ્યજીવ
પ્રાત્માર્થી અર્ષને શ્રીશીતલનાથ પરમસમતામયી પ્રહુનું ધ્યાન કરવાને તેહ
નું નામ સમરે કેતાં સંજારે, તે જીવ અનુક્રમે ગુણીને આલંબને આત્મોપા
સાની અર્ષને નિષ્કર્મા આય, તેવારે તે અનતું આવ્યાવાધ સુખ પરસંગ રહિ
ત અધ્યાત્મિક સુખ પામે. તે સુખ કેહવું છે ? તોકે પરમ ઉત્કૃષ્ટ અમૃત
પ્રવિનાશી સહજ જ્ઞાનાનંદાદિક અનંત સુખનું ધામ છે ॥ ઉત્તમ ચ ॥ સિવ
સયલ મરુય મણંત મરુય મવાવાહ મપુણરાવિત્તિ સિદ્ધગ્ધ નામધેયં તા
માં સંપન્નાણં ॥ તથા સંમતિગ્રંથે ॥ અહ સુદ્ય સયલ જગસિહર મરુવ નિ
શ્વમ સહાવ સિદ્ધિસુહં ॥ અનિહણ મવાવાહં તિરિયણસારં અણુહવંતિ ॥ ૧ ॥
તેવાં સુખ પામે ॥ ૬ ॥ ઇતિ પદ્ય ગાથાર્થઃ ॥

આણા ઈશ્વરતા નિર્જયતા, નિર્વાંઠકતારૂપ જી ॥ નાવસ્વાધી
ન તે અવ્યય રીતે, એમ અનંતગુણ ચૂપ જી ॥ શી ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થઃ—તથા પ્રહુતાના લિંગ આણાદિક છે. તે કહે છે. વીજાની આજ્ઞા
સાચે તથા નયથી કોઈ માને, અને પ્રહુ શ્રીઅરિહંતની આજ્ઞા તો સહેજે
; ઇચ્છ્ય લોપતું નથી, તથા જે લૌકિક પ્રહુતાના ધણી. તેતો પૌજનિક
ગોપેત સંપદાના ધણી છે, અને શ્રીતીર્થેકર તો જગદુપકારી અનંત સહ
સંપદાના ઈશ્વર છે. તેથી ઈશ્વરતા અદ્વુત છે. વીજા રાજાદિક તો માત્ર પો
તા સેવકોથીજ નય પામે નહીં. પરંતુ પરચક્ર તથા મરણાદિ નય સહિત
અને માહારો પરમેશ્વર નિર્મેજાનંદ કારણ શુદ્ધ દેવ તો સર્વકાલ સર્વેન
રહિત છે, સ્વ અલંબ અવિનાશી સંપદા પરમનિર્જયતાવંત છે, તથા જ
માં ઈંડ, ચંડ, ચક્રવર્તી, તે તુષ્ણાને ઉદયે ઇન્દ્રાગોપમયી છે, ઇન્દ્રાથી
પદા અપૂર્ણ છે. અને શ્રીવીતરાગ તો સ્વસંપદાપૂર્ણ પ્રાગ્જાવના યોગી છે,
તે સમસ્ત પરસંપદાને અવાંઠે, માટે નિર્વંઠકતામયી છે. વળી શ્રીપ્રહુ પ

સ્વગુણ સંપદામયી ઠો, વલી હે નાથ ! હે પરમેશ્વર ! તમે જગત્માં જી તથા અજીવ તેહના જે ગુણ, સ્વનાવ, પચાઈ, તે સર્વે ૧ ડ્ય, ૨ ત્ર, ૩ કાલ, ૪ નાવ, એ રીતે ચાર પરિણમનપણે છે, અને તમારા જ્ઞાના ગુણ, તે પણ ડ્ય્યાદિક ચાર પરિણમને પરિણમે છે, અને સર્વ સ્વપરુપયમ જાણપણું કરે છે, તે પણ ચાર પ્રકારે પરિવેદન કરે છે. તે ચાર પ્રકાર કહે છે. ૧ સમુદાય, તે ડ્યથર્મ જાણવો ૨ આધારતા તે ક્ષેત્રધર્મ જાણવો. ૩ વર્તન ઉત્પાદ્યયરૂપનાવ, તે કાલધર્મ જાણવો, નિશ્ચે વિચારતાં તો કાલ ડ્ય નિન્ન નથી, કેમ કે પંચાસ્તિકાયની વર્તના તે કાલધર્મ છે, એ તત્ત્વાર્થ તથા ધર્મસંગ્રહણી અને વિગેપાવશ્યકમધ્યે ઘણી ચર્ચા છે. અનપેક્ષિત ડ્ય સ્તિકનયે એહને ડ્ય કહ્યું છે, પરંતુ જાતે ડ્ય્યાસ્તિકપણું એમાં નથી, તે ડ્યની વર્તના તે કાલ, ૪ તથા ડ્યનો મૂલધર્મ તે નાવ, એ રીતે સર્વે પરિણમન છે, એ શ્રી હીતરાગ નિષ્પન્નતત્ત્વી પ્રજ્ઞની રાજનીતિ ચાર પ્રકારની છે વલી શ્રીપ્રજ્ઞની આજ્ઞા સર્વ ડ્ય માને છે, એટલે સ્તવનાપદે આરોપમાં કહે છે, જે અન્ય રાજાની આજ્ઞા કોઈક માને, કોઈ ન માને, પણ હે પ્રજ્ઞ જે રીતે તમો તમારા જ્ઞાનમાં જાણો ઠો તે રીતે તમારું જ્ઞાન પરિણમે છે, તે રીતે સર્વ ડ્ય પરિણમે છે, જે રીતે તમે પ્રરૂપણા કરો ઠો, તેજ રીતે તે ડ્યની પરિણતિ છે, માટે તમે કોઈને કહેતા નથી, તથા કોઈને ત્રાસ કાતા નથી, નય પમાડતા નથી, પરંતુ તે તમારા જ્ઞાનની પરિણતિ લોપી ચલતા નથી, આજ્ઞા લોપતા નથી, એહવી સહજ આજ્ઞા સમ્યગ્દૃષ્ટિ, દેશવિરતિ, સર્વવિરતિને દૃષ્ટ છે, માટે નિઃપ્રયાસ અસ્તંમ આજ્ઞા છે ॥ ઇતિ ॥ ૫ ॥

શુશ્રાયશ ધિર પ્રજ્ઞુ નપયોગે, જે સમરે તુજ નામ જી ॥ અધ્યાવાય અનંતું પામે, પરમ અમૃતસુખ ધામ જી ॥ શી૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-હવે પ્રજ્ઞેવાનું ફલ કહે છે. જે સાધક જીવ, શુદ્ધ નિર્દૂષણ આજ્ઞા કરીને કુડાદિક આઠ દોષને દાલિને એટલે કુડાદિક દોષ સહિત જે કરે, તે કાર્યનો સાધક થાય નહીં, શ્રીહરિજડસૂરિયે કહ્યું છે ॥ શ્લોક ॥ ૬ ॥ શ્રી લોચરતિદીનો, મત્તરી નયવાન શવઃ ॥ અજ્ઞો નવાજિનંદી ચ, નિષ્ફલ રંજતાધકઃ ॥ ૧ ॥ તથા દગ્ધાદિક દોષ રહિત તથા વિપયાનુષ્ઠાન જે શ્વ લોક ફલની આજ્ઞા, અને ગરલાનુષ્ઠાન જે પરજવેં ઇન્દ્રિયસુખની વાંઘા, વલી અન્ય

अन्य अनुष्ठान ते साध्य शून्यसापेक्षता विना जे करवुं, इत्यादि दोष टाली जिन
आज्ञा प्रमाणे, विधि सहित, प्रीति, नक्ति, वचन, असंगरीतें. तद्देहु तथा
अमृत अनुष्ठानें. तिहां तद्देहु ते, जे एक तेहीज साचुं करवाने अर्थे मोक्ष
निपजाववा माटे साधन. अने अमृत ते त्रिकरण योगनी एकता हर्षसहित त
न्मयपणे निरामय साधन. ए रीतें थिर अईने शंकादि चपलता रहित श्रीप्रभु
जीना स्वजाति स्वभाविकगुणें करी उपयोग प्रभुगुणें जोडीने जे नव्यजीव
आत्मारथी अईने श्रीशीतलनाथ परमसमतामयी प्रभुनुं ध्यान करवाने तेह
नुं नाम समरे केतां संजारे, ते जीव अनुक्रमें गुणीने आलंबने आत्मोपा
दानी अईने निष्कर्मा आय, तेवारें ते अनंतुं आव्यावाध सुख परसंग रहि
त अध्यात्मिक सुख पामे. ते सुख केहवुं ठे ? तोके परम उत्कृष्ट अमृत
अविनाशी सहज ज्ञानानंदादिक अनंत सुखनुं धाम ठे ॥ उक्तं च ॥ तिव
मयल मरुय मणंत मरुय मवावाह मणुणराविति सिद्धगइ नामधेयं वा
णं संपत्ताणं ॥ तथा संमतिग्रंथे ॥ अह सुइय सयल जगसिहर मरुव नि
रुवम सहाव सिद्धिसुहं ॥ अनिहण मवावाहं तिरियणसारं अणुहवति ॥ १ ॥
एहवां सुख पामे ॥ ६ ॥ इति पष्ठ गायार्थः ॥

आणा ईश्वरता निर्जयता, निर्वाणकतारूप जी ॥ जावस्वाधी
न ते अव्यय रीतें, एम अनंतगुण भूप जी ॥ शी० ॥ ७ ॥

अर्थः—तथा प्रभुताना लिंग आणादिक ठे, ते कहे ठे. बीजानी आज्ञा
तो स्वायें तथा जययी कोइ माने, अने प्रभु श्रीअरिहंतनी आज्ञा तो सहेजें
कोइ इव्य लोपतुं नथी, तथा जे लौकिक प्रभुताना धणी, तैतो पौनजिक
मानोपेत संपदाना धणी ठे. अने श्रीतीर्थकर तो जगदुपकारी अनंत सह
ज संपदाना ईश्वर ठे, तेथी ईश्वरता अद्भुत ठे. बीजा राजादिक तो मात्र पो
ताना तेवकोथीज जय पामे नही. परंतु परचक्र तथा मरणादि जय सहित
ठे. अने माहारो परमेश्वर निर्मलानंद कारण शुद्ध देव तो सर्वकाल सर्वेन
य रहित ठे, स्व अखंड अविनाशी संपदा परमनिर्जयतावंत ठे. तथा ज
गत्मां इंद्र, चंद्र, चक्रवर्ती, ते तृष्णाने उदयें इच्छादोषमयी ठे, इच्छाथी
संपदा अपूर्ण ठे. अने श्रीवीतराग तो स्वसंपदापूर्ण प्राणजावना योगी ठे,
तेथी समस्त परसंपदाने अवांगे, माटे निर्विकृतामयी ठे. वली श्रीप्रभु

रमात्मा तेहना जे जाव केतां जावधर्म शुद्धिदानंदादिक, ते सर्वस्वाधीन पराधीन नथी. वली ते अव्यय केतां अविनाशीपणे ध्वंसरहित ठे. ए तें अनंतगुण जे पूर्वे कहा तेना राजा ठे ॥ ७ ॥ इति सप्तम गाथार्थः॥

अव्यावाध सुख निर्मल ते तो, करणझानें न जणाय जी ॥ ते
हज एहनो जाणंग जोक्ता, जे तुम समगुण राय जी ॥शी०॥॥

अर्थ:-हे प्रभुजी ! जे अव्याबाध अतींद्रिय सुख ते अनंतुं स्वर्गो
 णे तमे नोगवो ठो, ते अव्याबाध सुखनुं ज्ञान केतां जाणपणुं ते करण
 तां इंद्रियोने आधीन जे मतिज्ञान तथा श्रुतज्ञान ठे, तेणें करी जणाय
 हीं तथा अवधि मनःपर्यवज्ञान ते यद्यपि इंद्रियोने आधीन नथी, तो प
 ते रूपीजावना जाणंग ठे, पण जीवस्वरूपने जाणी शके नहीं, जे माटे ह्य
 पशम ज्ञानें अव्याबाधनुं स्वरूप जाणुं न जाय, पण जे जीव तुज समा
 गुणना राय केतां स्वामी थया, तेहज परमात्मा, ए अव्याबाध गुणनुं स्
 रूप जाणे, तथा नोगवे, बीजाने प्रगट नथी, केम के आत्मधर्म अतींद्रि
 ठे माटे तेहना नोगी सिद्ध जगवंत ठे, बीजाथी ए नोगवाय नहीं ॥७॥ इति

एम अनंत दानादिक निजगुण, वचनातीत पंदूर जी ॥ वासन
जासन जावें छर्लन, प्रापति तो अति दूर जी ॥ शी० ॥ ए॥

અર્થ:- એમ અનંતા દાનાદિક કેતાં દાન, લાજ, જોગ, ડપજોગ, વર્ય, સિદ્ધત્વ પ્રમુખગુણ, હે પ્રહુજી ! તાહરે પ્રગટ છે, તે વચનને ગમ્ય નથી પંદૂર કેતાં મોહોટા છે, એહવા આત્મગુણની વાસન કેતાં શ્રદ્ધા, જાસન કેતાં જાણપણું, તે પામવું હુલેજ છે, તો પ્રગટપણે એહવી સિદ્ધતા પામવું સેદ્ધતાની પ્રાપ્તિ થવી તેતો ઘણીજ વેગલી છે ॥ એ ॥ ઇતિ નવમ ગાથાર્થઃ ।

सकल प्रत्यक्षपणे त्रिचुवनगुरु, जाणुं तुज गुण ग्राम जी ॥ बीजुं
कांहीं न मागुं स्वामी, एहिज ठे मुज काम जी ॥ शी० ॥ २० ॥

अर्थ:- हे त्रिभुवनगुरो ! ताहरी गुणसंपदा अच्युत ते सर्व हुं प्रत्यक्ष
ऐ जाणुं एहीज मागुं तुं, एहीज शब्दां, माहरे एहीज काम ठे, जे ताहरी संपदा
ते केवलीने प्रत्यक्ष ठे, माटे केवल ज्ञान मागुं तुं. परंतु हे प्रभुजी !
हू बीछुं कांहिं पण मागतो नथी ॥१०॥ इति दशम गाथाः ॥

એમ અનંત પ્રજ્ઞતા સર્વદેહતાં, અર્ચે જે પ્રજ્ઞ રૂપ જી ॥ દેવચંદ્ર
પ્રજ્ઞતા તે પામે, પરમાનંદ સ્વરૂપ જી ॥ શી૦ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-એમ અનંતી પ્રજ્ઞની પ્રજ્ઞતા, પરમાત્મતા, સર્વપ્રદેશ નિરાવરણતા,
અનંત પર્યાય, નિરાવરણતા સકલજ્ઞાનાદિ ગુણ નિરાવરણતા, તેને સર્વદેહ
તાં સમક્ષિત ગુણ પ્રગટે, તે પ્રજ્ઞના ગુણની બહુ માન સહિત પ્રતીત કરતાં
જે જીવ શ્રીશીતલનાથના ગુણને યોગે પ્રજ્ઞને. અર્ચે, તે પ્રજ્ઞને અર્ચવાનો અ
ધિકાર શ્રીરાયપ્પસેણી સૂત્રમધ્યે કહ્યું છે.

॥ અભેગડ્યા વંદણવત્તિયાએ પૂજણવત્તિયાએ સક્કારવત્તિયાએ સમ્માણવ
ત્તિયાએ સુચ્ચં સુણિસ્સામો વાગરણં પુહ્ણિસ્સામો અભે ગડ્યા જિણનત્તિયાએ ધ
મ્મોત્તિ અભેગડ્યા જીય મેયંતિ ॥ એ આલાવાની ટીકામાં અર્થ કહ્યો છે.
તથા પ્રજ્ઞજીનો યોગ ન મળે તો પ્રજ્ઞની સ્થાપના તે પણ પ્રજ્ઞ સમાન છે. જે
શ્રીઅરિહંતને વાંદવાનું ફલ સૂત્રે કહ્યું છે ॥ હિવાએ સુહાએ નિસ્સેસાએ અ
ણુગામિયત્તાએ ॥ અંને જિનપ્રતિમાને વાંદવાનું ફલ પણ એહીજ આલાવે
કહ્યું છે, તથા સાધુને અધિકારે માહાવ્રત પાલવાનું ફલ પણ એહીજ
કહ્યું, એમ સૂત્રે અંનેક અધિકાર કહ્યા છે, તેમાટે પ્રજ્ઞના રૂપને પૂજવાનો
મોટો જાન છે, કોઈ ઇચ્છાદિંસા દેખીને નય પામે, તેણે ઉપયોગ દેવો જે
સૂત્રે પરજીવની વચાનું ફલ શાતાવેદની કહી છે, અંને આપણો આત્મા
જ્ઞાનાદિકગુણે જોડીયે, તો નાવદયા થાય તે મોઠ્ઠેતુ છે, અંને નાવદિંસા તે
દિંસા છે, તથા ઇચ્છાદિંસા તે નાવદિંસાનું કારણ છે, પરંતુ દિંસા નહીં.
હં આશ્રીનાપ્યકારનું વચન જાણે છે ॥

એવમદિંસા નાવો, જીવ ઘણંતિ નયતજિડંનિહિયં ॥ સઘોવહય મજીવં, ન
યજીવ ઘણંતિતો દિંસા ॥ ૧ ॥ નન્વેવં સતિ લોકસ્પાતીવ ઇધિવ્યાદિજીવ
ધનત્વાત્ દિંસાઽનાવઃ સંયતૈરપિ અદિંસાવ્રતમિતિ નિર્વાહયિતુમશક્યમિતિ મા
ટે પાંચ ધાવર વાદરની બહુજતાયે સાધુને પણ આહાર, વંદન, વિનય, વૈયા
વચ્ચાદિક કરતાં, અદિંસાવ્રત કેમ રહે? ત્યાં કહે છે. જીવાકુલે જાંકે અવ
શ્યમેવ જીવધાતઃ સંનાવ્યતે જીવાંશ્ચ વ્રત્ત કથંદિંસકો ન સ્થાદિતિ? ઉત્તરં.
નય ધાયત્તિ દિંસો. ધાયત્તિ નિશ્ચિય મદિંસો ॥ નવિરજજીવમદિંસો. નય
જીવ ઘણંતિ તો દિંસો ॥ ૧ ॥ અદહણંતોવિ ડુ દિંસો, ઇદ્દત્તણુડં મડં અદિમગે.

व ॥ बाहिनो नवि हिंसो, सुखत्तणुं जहा विज्जो ॥ १ ॥ नहि घातक
त्येतावता हिंसः नवा धन्नपि निश्चयमतेन हिंसः, नापि विरलज.
वन्मात्रेणाहिंसः पुनः ॥ असुनो जो परिणामो, सा हिंसा सोउं वायरनिमित्तं
कोवि अवेखि ज्ञानवा, ज्ञंम्हाणे गित्तिथा वज्जं ॥ १ ॥ असुन परिणाम
जीवाबाहो चित्तो मया हिंसा ॥ जस्स उ नसो निमित्तं, संतोविन तस्स
सा हिंसा ॥ १ ॥ जीव वधो अशुनपरिणाम हेतुः तदा हिंसा यदि अशुन
रिणामहेतुर्न तदा हिंसा न इति ॥ सद्वादउं रइफला, नविय मोहस्स ज
सुखाउं ॥ जह तह जीवानावो, न सुखमणसोविहिंसाए ॥ इति ॥

एम आगमप्रमाणें इव्यहिंसा ते कारणरूप ठे, ते विषयकषायना व
र्यीने हिंसा ठे, परंतु जिन गुणनुं बहुमान करनारने जिनपूजा कालें
प्पादिकनी हिंसा ते हिंसानुं कारण नथी, श्रीनगवतीसूत्रें पण क्रियने
अधिकारें एमज कहुं ठे, वनस्पति हणवाना पञ्चस्काणीने पृथ्वी खोदतां यक
वनस्पति हणाय तो पञ्चस्काण जांगे नहीं, तो जिनपूजाएं जिनस्वरूप अ
वलंबन करतां आत्मगुण निर्मल करे, गुणीने स्मरणें अनेक गुणी यथा
ठे, तेमाटे मुनिने अनुमोदवा योग्य जिनचक्ति, रायप्पसेणीसूत्रें सूर्यानें ना
टक कहुं, परंतु गौतमादिक श्रमणगणें दीतुं, ते सज्जाय जेटलो जान
हतो, तो ते स्थानकें बेठा रह्या, तेथी जिनचक्ति ते मोहसाधन ठे, एम जे
प्राणी जिनना रूपने अर्चे, पूजे, ते सर्वदेवमां चंडमा समान श्रीअरिहंत देव
तेहनी प्रभुता पूर्णानंदमय संपदा पामे, एवुं परमानंदनुं कारण श्रीशीतल
नाथ प्रभुनुं सेवन ठे, ते सर्वजीव करो, अने स्तुतिकर्ता पण देवचंड ठे,
तेणें पोतानुं नाम पण सूचव्युं, ए शीतल प्रभु अनंत गुणी ठे, परंतु नइक
पणायें जे जे गुण जाण्वा, ते ते गुणनी स्तवना करवी ॥ १ ॥ इति शीतल ॥

॥ अथ एकादश श्रीश्रेयांसजिन स्तवनं ॥

॥ प्राणी वाणी जिनतणी, तुमें धारो चित्त मजार रे ॥ ए देशी ॥
श्रीश्रेयांस प्रभुतणो, अति अद्भुत सहजानंद रे ॥ गुण एक
विध त्रिक परिणम्यो, एम गुण अनंतनो वृंद रे ॥ मुनि चं
दजिणंद अमंद दिणंद परें, नित्य दीपतो सुखकंद रे ॥ १ ॥

અર્થ:- શ્રીશ્રેયાંસ પ્રજ્ઞ પરમેશ્વર નિષ્પન્ન નિરાવરણ સ્વસ્વરૂપનોગીનો અ
તિ કેતાં અત્યંતે ઉત્કૃષ્ટ અજ્ઞુત કેતાં આશ્ચર્યકારી સહજાનંદ કેતાં અકૃત્રિ
મસહજ સ્વજાવનો આનંદ છે. શ્રીશ્રેયાંસપ્રજ્ઞજી તે જીવદ્વ્ય છે, સાધનરત્ન
ત્રયી પરિણમીને સિદ્ધ થયા છે, તે સિદ્ધપણે અસંખ્યાત પ્રદેશી છે, અનંત
ગુણી છે, અનંતપર્યાયી છે, તે પ્રજ્ઞનો એક એક ગુણ તે ત્રણ ત્રણ પરિણતિરૂપ
છે, સર્વદ્વ્યનું અર્થ ક્રિયાકારીપણું તે ગુણપરિણતિથી છે, તેમધ્યે અસા
ધારણપણું વિશેષગુણની મુખ્યતાયે છે, અને સાધારણ ગુણની પરિણતિ પણ
કર્તાદ્વ્યની કર્તાને હાથ છે, કર્તા કરે તો પ્રવૃત્તે, કર્તા ન કરે, તો ન પ્રવૃ
ત્તે પાંચ અકર્તા દ્વ્યની ગુણપરિણતિ સદા પરિણમે છે, એ રીત છે, અને
જીવદ્વ્યની ગુણપરિણતિ, સિદ્ધ અવસ્થાયે સદા પ્રવર્તે છે, પણ કારક ચક્ર
ના વર્તનથી પ્રવૃત્તે છે, તેમાટે આત્મદ્વ્યના જ્ઞાનાદિક જે ગુણ છે, તે ત્રિ
વિધે પરિણમે છે. એ રીતે ત્રિવિધતા તે કરણ, કાર્ય, અને ક્રિયા, તે ગુણ
ની તેહીજ ગુણમાં છે, એ ત્રણ પરિણામનો કર્તા તે આત્મા છે, તિહાં ડ
પાદાનપણે પ્રકૃષ્ટ કારણ તે કરણ અને તે કરણનું ફલ સાધ્ય તે કાર્ય
તથા તે કરવારૂપ પ્રવૃત્તિ તે ક્રિયા, કર્તાનો વ્યાપાર તે સિદ્ધઅવસ્થાયે અ
જેદરૂપ છે, જેમ જ્ઞાનગુણ તે કરણ જાણવું, અને તે જ્ઞાનગુણથી જે જ્ઞેય
પદાર્થોનું જ્ઞાન થાય તે એનું સાધ્ય ફલ છે માટે એ કાર્ય જાણવું તથા તે
કાર્ય જાણવાને જે જ્ઞાનની સ્ફુરણા એટલે પ્રવૃત્તિ તે ક્રિયા જાણવી, એ ત્રણે
અજેદ છે, એ ત્રિવિધપરિણામે પરિણમ્યા, એવા અનંતગુણના વૃંદ છે, એ શ્રી
શ્રેયાંસ પ્રજ્ઞના સર્વગુણ વ્યક્તપણે સ્વકાર્યતાને કરે છે ॥ ઊર્ત્ત ચ વિશેષા
વશ્યકે ॥ જં કલ્લ કારણાઈ, પઘાયા વહુણો જડ તેણ ॥ અન્નેણન્નેણ મયા,
તો કારણ કલ્લ જયણેલ્લ ॥ ૧ ॥ ઇતિ વચનાત્ ॥

એમ કારણ કાર્ય ક્રિયાની અજેદતા પણ છે, તથા જેદતા પણ છે, કા
ણે અજેદતા છે સત્વ, પ્રમેયત્વે અજેદતા છે, અને સંજ્ઞા સંખ્યા બ્રહ્મેણ
જેદતા છે, માટે એવી વ્યાખ્યા છે ॥ મુનિચંદ કેતાં મુનિ જે ત્રિકાલ અવિ
પયી તત્ત્વરમણી તેમાંહે ચંદ્રમાસમાન અથવા મુનિચંદ જિણંદ તે જિન
સામાન્યકેવલીમાં ચંદ્રમા સમાન, વલી અમંદ કેતાં દંદીપ્યમાન દિણંદ
કેતાં સૂર્ય તેની પરેં દીપતું છે, તેજ જેતું તથા મુખચંદ કેતાં મુખનો સમૂદ્ધ છે
જેને એહવા શ્રીશ્રેયાંસ પ્રજ્ઞ તેહના સર્વ ગુણવ્યક્તપણે સ્વકાર્યને કરે છે ॥૧॥

હવે આત્માના અનંતા ગુણ છે, તેમાંહે મુખ્યગુણ તે ઉપયોગ છે ॥
 જહિઉસાગરોવ ઉત્તસ્સ ઉવવક્કા હતો અણગારો વચ્ચસ્સ હતો ॥ તે
 પ્રથમ જ્ઞાન ગુણ છે. માટે પ્રથમ જ્ઞાનગુણની ત્રિવિધતા કહે છે ॥

નિજજ્ઞાનેં કરી ક્રેયનો, જ્ઞાયકજ્ઞાતાપદ ફેરા રે ॥ દેખે નિ
 જદર્શન કરી, નિજ દૃશ્યસામાન્ય જગીશ રે ॥ મુખ ૧૧ ૨ ॥

અર્થ:-જોકાલોકમાં જે વર્તમાન છે, તથા અતીતકાલે હતું, અને આ
 મિકકાલે આશે, તે સર્વ પોતાના તથા પરના જાવપ્રમેયત્વપણા માટે તે
 ય છે, એટલે જાણવા યોગ્ય છે, તેહનું જાણવું તે આત્માના અસંસ્ક્રિય પ્ર
 શ નિષ્ઠિત જ્ઞાનગુણ છે, તે જ્ઞાન, આત્માનો સ્વધર્મ છે, સર્વવિશેષનો જા
 ગ છે, તેથી નિજ કેતાં પોતાના જ્ઞાનગુણે કરીને જાણે એટલે જ્ઞાન તે જા
 વારૂપ કાર્યનું કારણ થયું, ઉપાદાનકારણ કાર્યતા એક સમય છે, અને
 જાણવારૂપ કાર્યની પ્રવૃત્તિ, તે વીર્યને સહકારે ક્રિયા થાય છે, જો ગુણ
 પ્રવૃત્તિ વિના જાણવા રૂપ કાર્ય માનીયે, તો દર્શનોપયોગ કાલે જ્ઞાનગુણ
 નિરાવરણપણું ઠલું છે, પણ ક્રિયા વિના ઉપયોગ નથી, તેમાટે કારણજૂત
 નેં કરી સર્વક્રેયને જાણો ઠો, પોતાના જ્ઞાનગુણે કરી સર્વક્રેયના જ્ઞાયક
 તાં જાણનાર ઠો, તેથી હે પ્રજુ ! તમે જાણવપણા માટે જ્ઞાતાપદના ફે
 ઠો, સ્વામી ઠો, જ્ઞાનમયી ઠો, સર્વ જાણ ઠો, તેથી જ્ઞાતા ઠો.

હવે દર્શનગુણની ત્રિવિધતા કહે છે. હે પ્રજુજી ! તમે પોતાના દર્શન
 ણેં કરીને નિજ કેતાં પોતાના દૃશ્ય કેતાં દેખવા યોગ્ય જે સર્વ અસ્તિકા
 ની સામાન્યતા, અસ્તિત્વ, વસ્તુત્વ, ઇચ્છત્વ, પ્રમેયત્વાદિ, નિત્યત્વાનિત્યત્વા
 દિ, સામાન્યપણે જે જગીશ કેતાં સંપદા એટલે આત્માને વિષે અનંતી સત્ત્વ
 ઇચ્છત્વાદિ સામાન્યસંપદા છે, તેને દર્શનગુણે દેખે, તે “દર્શનેન દૃશ્ય
 વાનાં દર્શનં કરોતિ આત્મા” इहां आत्मा ते देखणहारो दर्शन गुणें कर
 જૂતેં દેખવા યોગ્ય જે પદાર્થ, તે સર્વને દેખે છે, એટલે દેખવું તે કાર્ય, દ
 નગુણ તે કારણ, દર્શનગુણની પ્રવૃત્તિ તે ક્રિયા, દેખણહારો આત્મા તે
 ત્તાં, એ દર્શનગુણનું ત્રિવિધ પરિણમન જાણવું ॥ ૧ ॥ इति द्वितीय गाथाः

નિજરમ્યે રમણ કરો, પ્રજુ ચારિત્રે રમતા રામ રે ॥ યોગ્ય
 અનંતને યોગવો, યોગે તેણે યોક્તા સ્વામ રે ॥ મુખ ૧૧ ૩ ॥

अर्थः—हवे चारित्रगुणनी त्रिविध परिणति कहे ठे. हे प्रभुजी ! हे परमेश्वर ! हे परमानंद पूर्णानंदी ! ताहरो अनंत आत्मधर्म ते तमने रम्य ठे, रमवा योग्य ठे, ते शुद्धात्मपरिणतिरूप निजरम्यविषे तमें रमण करो ठो. चारित्रगुणें करीने एटले चारित्र गुण करणें स्वरम्यने विषे जे रमण ते रूप कार्य अने चरणगुण प्रवृत्तिरूप क्रिया तेने करो ठो, तेमाटे हे प्रभुजी ! तमें रमता राम ठो, पोताना स्वरूपमां रमता ठो, तेथी स्वरूपरमणी स्वरूपा नुनवी स्वरूपविश्रामी ठोजी ॥

हवे जोगगुणनी त्रिविधता कहे ठे. जोग्य कहेतां जोगववा योग्य जे प्रगट आत्मस्वरूप अनंतज्ञानादि गुण, तेहने तमें जोगगुणें करी जोगवो ठो, ते केम ? जे जोगांतराय कर्मनो ह्य तमने प्रगट थयो, ते जोगगुण तेणें करीने तमें पोतानी जोग्ययोग्य जे अनंतात्म संपदा तेहने जोगवो ठो, माटे हे स्वामी ! तमें जोक्ता ठो, जे बीजा जीवह्योपशम जोगी पुज्जादि अशुद्ध परिणतिने जोगवे ठे, तेतो अशुद्धजोक्ता ठे, अने तमें शुद्ध जोक्ता ठो, एटले जोगगुण करणें करीने निजजोक्तापणारूप कार्यने करो ठो, जोगगुणनी प्रवृत्ति, ते क्रियाने करवे करीने ठे. अन्ता सहावजोई, ते असहावाज अन्तपरिणामा ॥ इति वाक्यात् ॥ माटे जोक्ता गुणना स्वामी ठो ॥३॥ इति तृतीया ॥

देय दान नीत दीजते, अतिदाता प्रभु स्वयमेव रे ॥ पात्र तुमें निज शक्तिना, ग्राहक व्यापकमय देव रे ॥ मु० ॥ ४ ॥

अर्थः—हवे दानगुण, जे दानांतराय कर्मना ह्यथी प्रगटयो ठे माटे ते दान गुण तथा लाजगुणनी त्रिविधपरिणति कहे ठे. इहां दान ते तिक तांमां स्वगुणनां प्रवृत्तनने स्वकीय ह्याधिक वीर्यनी सहकारतानुं देवुं. ते दान अने सहकारतानी प्राप्ति जे गुणने थई ते लाज, ए रीतें दान तथा लाज गुण प्रवृत्ते ठे. देय कहेतां देवा योग्य जे गुण तेहने सहकार ते दान. ते दान नित्य केतां सदा दीजें. तेथी हे परमेश्वर ! तुमें अति दाता ठो. अनंतगुणने सहकाररूप अनंतुं दान दीयो ठो. स्वयमेव कहेतां पोतायीज पोताने आपो ठो. एटले दानगुण ते करण. अने दानगुणनी प्रवृत्ति ते क्रिया तथा सहकाररूप दान दीवुं ते कार्य. ए सर्वनो स्वामी आत्मा ते दाता ठे, आत्माने ए शुद्ध दान ठे, तथा शुद्ध लाज ठे, अने जे परजावनुं

દેવું તથા લેવું તેતો વિજાવ છે, તે આત્માને ઘટતો નથી, વલી હે સ્વામી !
મેં નિજ કહેતાં પોતાની શક્તિ અનંતગુણપર્યાયરૂપ તેહનાં પાત્ર કેતાં
ધાર હો, તથા તે આત્મશક્તિના ગ્રાહક તુમેં હો, અને એ
આપક તન્મયતા રૂપ અવસ્થાવંત પણ તમેંજ હો ॥ ૪ ॥ ઇતિ ચતુર્થ . ૪

પરિણામી કારજ તણો, કર્તા ગુણ કરણેં નાથ રે ॥ અક્રિય
અદ્વય સ્થિતિમયી, નિકલંક અનંતી આથ રે ॥ મુળ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-વલી હે દેવ ! હે પરમેશ્વર ! તમારા અનેક અનિલાપ્ય તથા
નનિલાપ્ય ગુણ સર્વ પ્રાગ્જાવ થયા, તેહની ત્રણ પરિણતિ કહે છે. પારિ
મિક પણે જે અવ્યાવાધાદિક અનંતું કાર્ય, તેહના કર્તા હો, ગુણરૂપકર
કરીને એટલે ગુણ તે કરણ અને તે કરણનું જે ફલ તે કાર્ય, તથા ગુણ
પ્રવૃત્તિ તે ક્રિયા, એ કરણ, કાર્ય, ક્રિયાના કર્તા હે નાથ ! તમેં હો, જે તુ
રું સર્વ પારિણામિકપણું તેહના તુમેંજ કર્તા હો, બીજા દ્રવ્યમાં કર્તાપણું
થી, વલી હે પ્રજુજી ! તમેં અક્રિય હો, ક્રિયા તે ચલયોગી પણે છે, અ
સિદ્ધ તો અચલ છે તેથી અક્રિય હો, વલી હે પ્રજુજી ! તમેં અદ્વય સ્થિ
મયી હો, જે આઝ્વાની સ્થિતિ તેતો સયોગીજાવની છે, અને શ્રીસિદ્ધ
વંત તેતો સહજગુણી છે, તેથી અવિનાશી સ્થિતિ તુમારી છે. વલી નિકલં
કેતાં સર્વ કર્મકલંક રહિત હો, તથા નિરાવરણી એવી જે અનંતી આથ કેતાં
સંપદા તેના તમેં ધણી હો ॥ ૫ ॥ ઇતિ પંચમ ગાયાર્થ: ॥

પરિણામિક સત્તા તણો, આવિર્જાવ વિલાસ નિવાસ રે ॥ સહજ
અકૃત્રિમ અપરાશ્રયી, નિર્વિકલ્પને નિઃપ્રયાસ રે ॥ મુળ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-હવે કદાચિત્ કોઈ કહેશે જે કોઈ ગુણ અધુરો હશે ? માટે તેને પૂ
તા કહી દેવાડે છે. પરિણામિકપણું તે સત્તા કહેતાં હતી તેહનો આવિર્જા
વ કહેતાં પ્રગટપણું એટલે પ્રાગ્જાવ તે અનંતગુણપર્યાય નિરાવરણ સક
પુજ્જલસંગ રહિત થવે સંપૂર્ણસત્તા તિરોજાવી હતી, તે પ્રગટ થઈ છે, તે પ્રા
જાવી સત્તાના વિલાસના અનુજવનો હે પ્રજુજી ! તું નિવાસ કેતાં ઘર છે
સ્વગુણજોગી હો, સ્વસ્વજાવનો અનુજાવી હો, વલી હે પ્રજુ ! તુમેં સહજ કેતાં
સ્વજાવનો જે મૂલધર્મ તેના અકૃત્રિમ તે પણ અપરાશ્રયી કેતાં પરવસ્તુ

आधार विना, ते वली निर्विकल्प केतां मनोचिंतना विना, ते वली निःप्रयास केतां प्रयास उद्यम विना जे आत्मधर्म, तेहनो अनुभव ते तमें नोगवो ठो॥६॥

प्रभु प्रभुता संचारतां, गातां करतां गुणग्राम रे ॥ सेवक साधनता वरे, निजसंवर परिणति पाम रे ॥ मु० ॥ ७ ॥

अर्थ:-एहवा प्रभुनी सेवनानुं जे फल थाय, ते कहे ठे. प्रभु जे श्री श्रेयांसना निष्पन्नतत्त्वी, निरामयी, निरावरणी, तेहनो प्रभुता अनंतज्ञान मयी, सर्वसंवरी अनंतानंदरूप परमेश्वरता, असहायता, सर्वशक्ति निरावरणता, अनंतपर्याय स्वकीयकार्य कर्तापणारूप निःकर्मता, निःसंगता, प्रभुत्व, विभुत्व, ग्राहकत्व, व्यापकत्व, आधारत्व, कारकत्व, कारणत्व, कार्यत्व, इत्यादि प्रभुता एक एक प्रदेशें अनंतगुण पर्याय प्राग्ज्ञाव परिणमन रूप स्वरूपसंपदाने संचारतां, चित्तमां स्मरण करतां, तथा गातां केतां, स्वरयोगें गावतां गुणनो ग्राम समूह करतां थकां, सेवक तत्त्वरुचि आत्मसिद्धता नो अर्थी ते निष्पन्न परमेश्वरना बहुमानथी जीव अनादिनो बाधक, स्वरूपपराङ्मुख थइ रह्यो ठे, ते जीव साधनता ते आत्मस्वरूप निरावरण करवा रूप साधन अवस्था, उत्सर्ग अपवाद समकितथी मांमी अयोगी चर्म समय रूप गुणस्थानारोहण, दोषत्याग, गुणप्राग्ज्ञाव अधिक गुणनी रुचि, पूर्ण तत्त्वनो ईहारूप साधनापणुं पामे, ते निज कहेतां पोतानी संवरपरिणति ने पामी करीने एटले प्रभुगुणउपयोगें वर्ततो थको चेतना गुणीना गुणने अनुयायी थाय, तेवारें स्वरूपईहारूप दर्शनगुण परिणमे, तेथी पोतानी संवरपरिणतिने पामे, ते जीव तत्त्वताने साधे, अने साध्यरसीनी जे साधकता ते परमानंदनुं कारण ठे ॥ ७ ॥ इति सप्तम गायार्थः ॥

प्रगटतत्त्वता ध्यावतां, निजतत्त्वनो ध्याता थाय रे ॥ तत्त्व

रमण एकाग्रता, पूरणतत्त्वे एह समाय रे ॥ मु० ॥ ८ ॥

अर्थ:- तेहीज नावना कहे ठे. के आत्माने पोतानी जे संपदा तेतो कर्म आवृत ठे. ते जासनमां आववी डर्जन ठे. अने निष्पन्न परमेश्वरनी तत्त्वता तो प्रगट ठे. ते श्रुतोपयोगें जासनमां आवे, तेमाटे प्रगटतत्त्वी जे श्रीअरिहंत सिद्ध, तेनी निरावरण आत्मसंपदा तेने ध्यावतां थकां. जीव फे

॥ પંચિહો નિહાહું રે બીજા જિન તણો રે ॥ એ દેશી ॥

પૂજના તો કીજેં રે વારમા જિન તણી રે, જસુ પ્રગટયો પૂજ્ય
પરકૃતપૂજા રે જે ફેલે નહીં રે, સાધક કારજ દાવ ॥ પૂ૦ ॥ ૧

અર્થ:- હવે વારમા શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીની સ્તવના કરે છે. હે
જીવો ! તમારે જો આત્માને સુખી કરવાનું મન છે, તો વારમા
વીતરાગ શ્રીવાસપૂજ્ય પુરુષોત્તમની પૂજના કીજેં, એટલે સકલગુણ
વરણ, પરમચારિત્રી, પરમજ્ઞાની, અયોગી, અજોગી, અલેશી, અસહ
અકષાયી, અરૂપી, શુદ્ધસ્વરૂપી જે સિદ્ધ, સકલપરજાવ અજોગી,
લોપચારરહિત એવો પૂજ્યસ્વજાવ જેહનો પ્રગટયો છે, તેહની
કીજેં, જે નક્તિના રાગી નહીં, અને દેષી નહીં, એવા સર્વજ્ઞ તેહીજ
યોગ્ય છે ॥ એકં ચ આત્મમાંસાયાં ॥ દેવાગમ નનોયાન, ચામરાદિવિ
યઃ ॥ માયાવિષ્વપિ દૃશ્યંતે, અત સ્ત્વમસિ નો મહાન્ ॥ ૧ ॥ સૂક્ષ્મ
રિતદૂરાય, પ્રત્યક્ષાઃ કસ્યચિત્ યથા ॥ અનુ મે તત્ત્વતોજ્ઞાન, મિતિ સ
સિતં ॥ ૨ ॥ અશ્વસય પાહિહેરા, સઘ કમ્મ ડદયસંજૂઆ ॥ તેણં ન વિ
ડે મે, વિમ્હડે વીયરાગત્તે ॥ ૩ ॥ ઇત્યાદિ ॥

વલી પ્રહુતું પૂજ્યપણું કહે છે. જે પરકૃત દેવતા મનુષ્ય ગુણરાગી
અનેક પ્રકારની નક્તિ, પૂજા કરે છે, પરંતુ પરમેશ્વર, કોઈની પૂજા ફલતા
તા નથી, ફલ્લાદોષ રહિત છે, માટે પરજાવના સંગ, તથા પરકૃતપૂજાને
તા નથી, તે પૂજ્ય જાણવા. અને સાધક જે મોહના અર્થી, માર્ગાનુસ
સમકેતી, દેશવિરતિ, સંવેગપટ્ટી મુનિરાજ, તેહનું કાર્ય, જે સંપૂર્ણસિદ્ધ
તેહના દાવ કેતાં ઉપાય છે, તેહીજ નિમિત્ત યોગે અનંત સિદ્ધ નિપિના
પોતે પૂજાના અવાંઠક, અને પૂજે તેહને પરમાનંદ પૂર્ણતા નિપજે ॥ ૧ ॥

હવેથી પૂજા રે કારણ જાવનું રે, જાવ પ્રશસ્તને શુદ્ધ ॥ પર
શ્વ વલ્લભ ત્રિભુવન ધણી રે, વાસુપૂજ્ય સ્વયં બુદ્ધ ॥ પૂ૦ ॥ ૨

અર્થ:-તે પૂજાના વે જેદ છે, એક હવેપૂજા, બીજી જાવપૂજા, તિ
ન્હવણ વિભેષનાદિક જે બાહ્ય ઉપચાર, યોગ સમારવાને કરિયે, તે હવ
જા જાણવી. તિહાં અઢાર પાપસ્થાનક છે, તે સર્વ આત્માને હુઃસ્વહેતુ છે.

ર્વ પલટાવવાને પૂજામાં પ્રશસ્ત રાગ કરિયે, તે આત્માને તજ્ઞાતીયતજવાયોગ્ય
 કર્મ તે કર્મ નિર્જીરવાની નીતિ છે, માટે જિનપૂજા તે સંવર છે, તેથી અવશ્ય
 રવા યોગ્ય છે, તેમાં બાહ્યથી જે ફૂલ, કેસર પ્રમુખની પૂજા, તે દ્વ્યરૂપ છે,
 જાવપૂજા જે ગુણગુણી એકત્વતા રૂપ તેહનું કારણ છે, માટે દ્વ્યનિરૂપો
 તેહનેજ કહિયે, કે જે જાવનું કારણ હોય. હવે જાવનિરૂપે પૂજા તે વે પ્ર
 રની છે. પ્રથમ પ્રશસ્ત જાવનિરૂપે પૂજન, બીજું શુદ્ધ જાવનિરૂપે પૂજન, તે
 માં જાવ તે આત્માની પરિણતિ, અને પ્રશસ્ત તે ગુણી કપર રાગ જાણવો
 યુક્તં ચ ॥ ગાથા ॥ અરિહંતે સુયરાગો, રાગો સુમુણીસુ પવયણેસુ ચ ॥ એ સુપ
 રાગો, ઇતિ વચનાત્ ॥ તથા ચત્તરણપચન્નામાં કહ્યું છે ॥ સુકયાણ રા
 સમુપ્પન્ન, પુન્ન પુલયં કુરુ કરાલો ॥ ઇતિ વચનાત્ ॥ હવે પ્રશસ્તનું સ્વરૂપ
 ને છે. તેમાં જે વિષય પરિગ્રહ ઉપર રાગ છે, તેથી તો કર્મવંધ ઉપજે,
 અને અનુકંપા તે શાતાવેદનીની હેતુ છે, તેતો સર્વેનિર્ગુણી જીવ ઉપર પણ
 , તથા ગુણી ઉપર અનુકંપા કરવી, તે નિંદામાં રહેવા યોગ્ય છે ॥ યુક્તં ચ
 રાવશ્યકે ॥ સુહિણસુ અ હિણસુ અ, જા મે અસંજણસુ અણુકંપા ॥ રાગેણ
 દોતેણ વ, તં નિંદે તં ચ ગિરિહામિ ॥ ૧ ॥ ઇતિ વાક્યાત્ ॥ તથા જે અ
 રિહંતાદિ પંચ પરમેષ્ઠી અને આગમ, સાધર્મિક ઉપર પદ્ધતાત વિના ગુણીપ
 ા માટે જે રાગ, તે પ્રશસ્ત રાગ જાણવો. તે યદ્યપિ પુણ્યવંધનો હેતુ છે, ત
 ાપિ ઠતા આત્મગુણને સ્થિર થવાનો તથા નવા પ્રગટ કરવાનો હેતુ છે.
 ણ્યાનુવંધી પુણ્યનો હેતુ છે, એ શ્રી હરિનિઃ પૂજ્યે પંચ વસ્તુઘંચમાં કહ્યું છે ॥
 યા ॥ નાણાં ગુણરુદ્ધ સ્વલુ, તારસીય ગુણસંપર્ચ સંપન્નો ॥ ધત્તો ગુણસંપન્નો
 સત્તરાગં તિહિં કુણં ॥ ૧ ॥ ગુણરુદ્ધ મૂલં ઇયં, તેણં ગુણબુદ્ધિદેવથં ન
 ણ્યં ॥ જહ્ણં જ્ઞાણપુત્તો, પત્તરારાગેણ ગુણપન્નો ॥ ૨ ॥ ઇતિ વચનાત્ ॥ ૬:
 ૧ કોઈ પૂછે જે, શ્રી ગૌતમસ્વામીને ત્રિચુવન દયાલ, ત્રિશક્તિનંદન, શ્રીવીર
 રમાત્મા ઉપર રાગ હતો, તે કેવલજ્ઞાનનેરોધક કેમ થયો? તેહને ડ
 ર કહે છે. જે શ્રીગૌતમનો પ્રશસ્ત રાગ, ક્યોપશમ રત્નત્રયાનો તો દીપક
 હતો, પણ શ્રીવીર વિદ્યમાન ઠતાં, રાગની મંદતા અડ નહીં, કેન કે ઠતે કા
 ણે રાગ ટલવો હઃકાર છે. પણ જેવારે કારણ મટયું તેથી ગગની કાચકથા
 ટકી. તેવારે શ્રેણી થઈ. તેમ પ્રશસ્ત રાગ સર્વ જીવોને ક્યોપશમી રત્ન
 યીનો વિરોધી નથી, દાચકતાની રૂઢાચુક, દાચકતાને નજીક કરે, પરં

તુ ક્ષાયકરત્ત્રયી થવા દીધે નહીં ॥ ઁકં ચ શ્રીસંવિક્રમસુલ્લેઃ શ્રીજે
 સુરિપૂજ્યૈઃ સંવેગરંગસાલાયાં ॥ સિદ્ધે રત્નો તમ્ગુણ, ર્હાણ લપ્પણ ગુણે સંવે
 તેણં અરિહંતાઈ, સુગુણ સુરાગં સમાહિત ॥ ૧ ॥ તે માટે પ્રશસ્ત ॥
 જા તે પણ સાધકતામાં છે. હવે શુદ્ધનાવપૂજા તે, જે આત્માનું સમા
 ચક્ર, વિશેષચક્ર, ક્ષયોપશમી ચેતનાવીર્ય, તે સર્વ, શ્રીઅરિહંત ॥
 ક્ષાયકસિદ્ધતાદિગુણાનુયાયી પ્રવૃત્તે, તે શુદ્ધનાવપૂજા જાણવી. એટલે
 રાગી થઈને ગુણવદ્ધુમાની થવું. પઠી સ્વસ્વરૂપમાં તન્મયથયે થકે સ્વ
 તા નિપજે, એ મોક્ષનો માર્ગ છે. હવે પ્રશસ્ત જાવ પૂજાનુ સ્વરૂપ કહે છે.
 અરિહંત વાસુપૂજ્ય સ્વામી, સ્વયં કેતાં પોતાથી બુદ્ધ થયા, એવા ત્રિ
 નાથ તે પરમ કેતાં અત્યંત રૂપ કેતાં રલિયામણા વલ્લભ કેતાં વાલ્હા જા
 તે પ્રશસ્તરાગરૂપ જાવ પૂજા જાણવી ॥ ૨ ॥ રિતિ દિતીય ગાથાર્થઃ ॥

અતિશય મહિમા રે અતિ ઉપગારતા રે, નિર્મલ પ્રજ્ઞ ગુણરાગ
 સુરમણિ સુરઘટ સુરતરુ તું બેરે રે, જિનરાગી મહાજાગ ॥ પૂર્ણા

અર્થઃ—વલી પ્રશસ્તરાગીપણું ઁલલાવે છે. જે શ્રી અરિહંતઅતિશય
 મહિમા ઉપર અદ્ભુતતા આશ્ચર્યતા તથા આત પ્રાતિહાર્યની વિસ્મય
 રિત્યાદિ દેશીને અથવા સાંજલિને જે રાગ ઉપજે, તે સર્વ પ્રશસ્ત
 જાણવો, તથા જગત્ના જીવોને માહામોહાધકાર નિવારવારૂપ ધર્મ
 શના દેઈને વિસરી ગણો જે આત્મધર્મ, તેને દેશાડે સર્વ સંદેહ ટાલે
 ઉપગાર, જાવઆજીવિકાના ઢાતાર, તત્ત્વથી જૂલે પડયા જીવોને ત
 ના દેશાડનાર, એહવું ઉપકારી પણું શ્રીઅરિહંતનું છે, તે ઉપકારીપણ
 ર જે રૂપતા, તથા નિર્મલ કર્મ આવરણે રહિત કેવલ જ્ઞાન, કેવલ દર્શન,
 તરાગતા, અસંગતા, સ્વરૂપ જોગી પ્રસુખ ગુણ ઉપર રાગ તે પણ પ્રશસ્ત
 કહિયે. વલી સુરમણિ કેતાં ચિંતામણિ રત્ન અને સુરઘટ કેતાં કામકુંજ
 આ સુરતરુ કેતાં કલ્પવૃક્ષ તે સર્વ તુલ જાસે કેમકે એતો રહલોકસુખ
 હેતુ, તથા જાવઅશુદ્ધતાના વધારવા વાલા છે, તેહને અસાર જાણીને
 ગણે, અને શ્રીઅરિહંતનો રાગ તે પરંપરાયે આત્મસુખનો હેતુ છે, આ
 ના ગુણની વૃદ્ધિ કરવાનું પુર નિમિત્ત છે, તે માટે શ્રી જિનરાજ, પરમદયા
 સ્વગુણજોગી, માહાગોપ, પરમોપકારી, માહારી તત્ત્વ સંપાદના ઉપદેશ

તે ઉપર જે જીવને સાચી ઝંલવાણે રાગ પ્રગટે, તે જીવ માહાનાયવાન્, તથા પવિત્ર જાણવા, જે જીવ કામરાગ, દ્વેષિરાગ, સ્નેહ રાગની જોડ ટાલીને, પ્રીતુરૂપોત્તમ, પરમાનંદી શ્રીવાસુપૂજ્ય પ્રભુ ઉપર રાગી થયો, તેને ધન્ય છે. મહંત જીવ, મોહોટા નાગ્યનો ધણી જાણવો, એ સર્વ પ્રશસ્ત રાગનાવ જા કહી ॥ ૩ ॥

દર્શન જ્ઞાનાદિકગુણ આત્મના રે, પ્રભુ પ્રભુતા લયલીન ॥

શુદ્ધ સ્વરૂપી રૂપે તન્મયીરે, તસુ આસ્વાદન પીન ॥ પૂર્ણ ॥ ૪ ॥

અર્થ:- હવે શુદ્ધનાવપૂજા કહે છે તિહાં જે આત્માના કૃપોપશમનાવી ર્શનગુણ, તથા જ્ઞાનાદિગુણ, તે સર્વ પ્રભુની પ્રભુતાથી લયલીન થયા છે, હુમાન શ્રીઅરિહંતનું છે, નાસન પણ અરિહંત ગુણની અનંતતાનું છે રમણ શ્રી અરિહંત ગુણનાં સ્વરૂપ નાસનનું છે, અનુનવ પણ અરિહંત ગુણના આસનનો છે, એમ જેટલી આત્મશક્તિ પ્રગટી છે, તે સર્વઅરિહંત ગુણને અપાયી કરીને, તન્મયતારૂપ કરે, તે શુદ્ધનાવ પૂજા જાણવી તે આવીરીતે:- પ્રભુતાનો નિરધારનાસનનું આસ્વાદન, તે આનંદતાયે મગ્ન રહેવું, શુદ્ધ સ્વરૂપી પરમાત્મા તેહનું સ્વરૂપ જે વસ્તુધર્મ, તેમધ્યે તન્મયો થઈને, તેના આસ્વાદને અનુનવે, પીન કેતાં પુષ્ટ રહે, તે નાવથી જાણવી, તથા વંદન મનાદિકતે યોગ જાણવી તથા પ્રભુ ઉપર ઇષ્ટતા તે રાગ જાણવી, તથા હું સદુચી મોટો માહરે અરિહંત પરમેશ્વર જેવો ધણી છે, હું મોહના ગર્ભને પામ્યો, અને પોતાના આત્મગુણને પ્રભુની પ્રભુતાને અનુયાયીતણે રાખે, એહવો લીન થકો રહે, તેહને તત્ત્વજાણીવંત કહિણ. એહવા સમતિ, દેશવિરતિ, સર્વવિરતિ, જેણે પોતાની મૂળપરિણતિ પ્રભુતાથી મેલવી, આત્મપરિણતિરૂપવત્સંગે પ્રભુની પ્રભુતાને રમાવી રહ્યા છે. માહાસુખ્ય છે, તે શુદ્ધનાવપૂજા જાણવી ॥ ૪ ॥ ૩ ॥

શુદ્ધતત્ત્વ રસ રંગી ચેતના રે, પામે આત્મસ્વનાવ ॥ આત્મા

લેવો નિજગુણ સાધતારે, પ્રગટે પૂજ્યસ્વનાવ ॥ પૂર્ણ ॥ ૫ ॥

અર્થ:- એમ શુદ્ધનિર્મલ તત્ત્વ શ્રીઅરિહંતદેવ તિહાં જાગ્યાનું તેહનારમે ॥ ૫ ॥ થકો તેહના ગુણની જોગી જવારે ચેતના થયી, અન્ય વિકલ્પ

અનુનવજાવના સહિત પ્રચ્છસ્વરૂપે રસીલી અહ તેવારે તે ચેતના પોતાના
ત્મસ્વજાવને પામે, આત્મસ્વજાવરુચિ, આત્મસ્વજાવોપયોગી, ૧૮ ૨૧
રમણી, આત્માનુનવી થયો, એટલે ઉપાદાનાવલંબી અવસ્થા પામે; અને
વારેં એજવ્યજીવ આત્માવલંબી થાય, તેવારેં પોતાના ગુણને સાધતો
જાવતો, સમ્યક્ દર્શનાદિક ગુણને પ્રગટ કરતો, ગુણસ્થાન ક્રમેં
હાણી ગુણપ્રાગ્જાવ સ્વરૂપાકત્વ સ્વરૂપાનુનવ થતો થકો તલ્લીનતાને
પજાવે પોતાનો અનાદિકાલનો સત્તાગતપૂજ્ય સ્વજાવને પ્રગટ કરે,
પહેલા હું પરમપૂજ્ય અનંતગુણી હું, એ નિર્ધારરૂપ સમ્યક્ દર્શન પ્રગટે,
દાદસત્તાનું જાસન થાયે, પછી જે સત્તા પ્રગટી, તેહનો રમણ
ચારિત્રગુણ પ્રગટે, પછી શુક્લધ્યાન પ્રગટે, પછી નિરાવરણ કેવલજ્ઞાન ન
એ પરમપૂજ્ય શ્રીઅરિહંતને પૂજવાથી પોતાનો પૂજ્યસ્વજાવ પ્રગટે ॥ ૫

આપ અકર્તા સેવાથી હૂવે રે, સવક પૂરણસિદ્ધિ ॥ નિજધન ન
દીએ પણ આશ્રિત લહે રે, અદ્વય અદ્ધર ક્ષિ ॥ પૂ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—શ્રી વીતરાગ પોતે પરજીવના મોહના અકર્તા છે, કેમ જે પરક
પણું જીવિવ્યનો ધર્મ નથી, તેમાટે પોતે પરજીવની સિદ્ધિના અકર્તા
પણ શ્રીપ્રજુજીની સેવાથી સેવક જે જન્મ, તેહને હૂવે કેતા થાય શું થાય
કે સંપૂર્ણ સિદ્ધતા નિપજે નિજ કેતાં પોતાનો ધન જે અનંત જ્ઞાનાદિકર
તે પ્રજુ કોઈ બીજાને આપતા નથી, એટલે કોઈ પોતાનો ગુણ બીજાને
નહીં, અને તે ગુણ પણ પોતાની હવ્યને મૂકી બીજામાં વર્તે નહીં અને
હવ્ય કોઈ હવ્યનો ગુણ ગ્રહે પણ નહીં, સર્વ હવ્ય પોતે પોતાની સત્તાના સ્વા
હે, તેમાટે અરિહંત પોતે કોઈ આપતાજ નથી પરંતુ જે અરિહંતને આ
સેવે, તે નિશ્ચે અદ્વય કેતાં જેહનો દ્વય ન થાય તથા જે વિનાશ નપા
તથા અદ્ધર કેતાં સ્વરૂં જરૂં જેહમાં નથી, એવી અવિનાશી અદ્ધર
નંત આત્મસંપદા પૂર્ણનિંદાદિક ક્ષિ લહે કેતાં પામે, માટે જિનજ
તેહીજ સિદ્ધતા નીપજવવાનો પૂર્ણ ઉપાય છે ॥ ૬ ॥ ઇતિ પદ્ય ગાથાર્થ:

જિનવર પૂજા રેતે નિજપૂજના રે, પ્રગટે અન્વયશક્તિ ॥ પર
માનંદ વિલાસી અનુનવે રે, દેવચંડ પદ વ્યક્તિ ॥ પૂ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:- જે જિનરાજની પૂજા નક્કી કરવી, તે પોતાના આત્માની પૂજા કરવી છે, આત્મગુણ વધારવા છે, આત્મસંપદાની પુષ્ટિ કરવી છે, કેમકે જિનસેવનાથી પોતાના અન્વયી ગુણ જે સહજજ્ઞાનાનંદાદિક અનંત શક્તિ તે પોપે, વધે, પ્રગટે, નિરાવર્ય થાય, તે જીવપરમાનંદનો વિલાસી પડે, અનુજવે કેતાં જોગવે, સર્વદેવમાં ચંદ્રમા સમાન જે પદ પરમાત્મતા, અર્ણતા, નિરાવર્યતા, નિરામયતા, તત્ત્વજોગતા, સ્વરૂપાનંદતારૂપ, તેહની શક્તિ કેતાં પ્રગટતા જે કર્માવર્યે અનાદિની આવૃત્ત છે, તે સર્વ કર્મદ્વયે અક્રિય, અનવચ્ચિનતા, શક્તિ પ્રગટે, શુદ્ધ થાયે, તેમાટે નિષ્પન્ન જિનની નક્કી તે પરમાત્મતા રૂપ આત્મસિદ્ધતાનું કારણ છે, તેમાટે હે મોહાર્થી જીવો તમે શ્રીવીતરાગ અરિદ્વાનીપૂજના તે વિધિ સહિત નિરનિલા તત્ત્વસાધ્યતાયે કરો, એહજ ઉત્તમઉપાય છે ॥ इति श्रीवासपूज्यजिनः॥

॥ અથ ત્રયોદશ શ્રી વિમલજિન સ્તવનં ॥

॥ દાસઅરદાસ સીપરે કરે જી એ દેશી ॥

વિમલ જિન વિમલતા તાહરી જી, અવર બીજે ન કહાય ॥ લઘુ નદી જિમ તિમ લંઘીયે જી, સ્વયંચુરમણ ન તરાય ॥ વિ૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:- હવે શ્રી વિમલનાથ પ્રજ્ઞીની સ્તુતિ કહે છે હે વિમલજિન ! હે પરમેશ્વર ! તાહરી વિમલતા કેતાં તમારી નિર્મલતા કહેવી છે ? જે સમસ્તકર્મ નાવકર્મપરાનુજાવીતાવિ દોષ રહિત પણે એહવી નિર્મલતા તે અવર કેતાં બીજા કોઈ ઘડ્યજીવને ન કહાય કેતાં કહિ શકાય નહીં, સિદ્ધસ્વરૂપસ્ય અનંતત્વાત્ વાચક્રમપરિણિતત્વાત્ આગુપ્યા પ્ત્વાત્, તેનવકુંનશક્યતે કેન ઇતિનાથ્યવચનાત્ તેમાટે કહેવાય નહી તે નાઝપર દૃષ્ટાંત કહેવે જેમ લઘુનદી કેતાં નાન્હીનદી તેને જેમ તેમ લંઘીયે, કેતાં ઉતરિયે, પણ અસંખ્યાતા કોહી જોજનનો સ્વયંચુરમણ નામા સમુદ્ર, તે કોઈ પામર જનથી તથા જાય નહીં, અને પ્રજ્ઞના ગુણતો સ્વયંચુરમણ સમુદ્રથી પણ અનંત ગુણ છે તે સર્વ વચને કહ્યા જાય નહીં ॥ ૧ ॥ સયલ પુઢવી ગિરિ જલ તરુ જી, કોઈ તોલે એક હાય ॥ તેદ પણ તુજ ગુણગણ નણી નહીં સમરથ ॥ વિ ૦ ॥

अर्थः—तथा सयल केतां सर्वे पृथ्वी, गिरि ते पर्वत, जल ते पाणी, तरुते वनस्पति, ए सर्वेने कोइ एक हाथें तोले केतां उपाडे एहवो बलवन्त पण ते बाल वीर्यवन्त होय तेथी तेपण प्रभुजी ! ताह्रा गुणना गण केतां समूह तेने जाखवा केतां केहवाने समर्थ नहीं, कारण तेहमां बालवीर्यनी शक्ति ठे, अने तमारुं निर्मल स्वरूप ते केवलज्ञानी क्हायकवीर्यवन्तने गम्य ठे, तेने पण सर्ववचनें गोचर थायेज नहीं, तो बालवीर्यवन्तथी केम केहवाय ! ॥ इति द्वितीय गाथार्थः ॥ २ ॥

सर्व पुजल नज धर्मना जी, तेम अधर्म प्रदेश ॥ तास गुण धर्म पचव सहज, तुज गुण एक तणो लेश ॥ वि० ॥ ३ ॥

अर्थः—सर्व पुजल इव्य तथा नज केतां आकाश इव्य, धर्म केतां मूर्ति काय इव्य, तेमज अधर्मास्तिकायना प्रदेश, एटले ए पंचास्तिका ना प्रदेश अनन्ता तेहना गुण अनन्ता ते गुणधर्म नित्यत्वादि ते पण अता तेहना पर्याय बली तेहथी अनन्त गुणा ठे, ते सर्व मली पण हे प्रभुजी ! ताहरो एक गुण जे केवलज्ञानरूप तेहनो लेशमात्र ठे, केम जे सर्व पंचास्तिकायना नाव वर्तमान काले ठे, अने केवलीतो ए सर्वनाशनीत, अनागत, अने वर्तमान, ए त्रणे कालना पर्याय उत्पाद, व्यय, रूप तेहने एक समयमां जाणे, तथा एथी अनन्तगुणा बीजा धर्मेने पंचक समयमां जाणे, तेमाटे केवल ज्ञाननी शक्ति अनन्तगुणी ठे ॥ उक्तं च विशेषावश्यके ॥ ये हि केवलस्य निःशेषज्ञेयगता विषयजूता पर्यायास्तानादैतवादिनयमतेन ज्ञानरूपत्वादर्थपत्यैव स्वपर्यायाः प्रोक्ता नतु रपर्यायापेक्षया इत्यविशेषकेवलत्वविरोधो नाशंकनीय इति ॥ इति ॥ ३ ॥

एम निजनाव अनन्तनी जी, अस्तितता केटली थाय ॥ नास्तित स्वपरपद अस्तितार्जी, तुज सम काल समाय ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थः—ए रीतें जेम केवल ज्ञान गुण अनन्तपर्यायी ठे, तेम जे केवल दर्शनादिक निजकेतां पोताना नाव गुण पर्याय अनन्ता ठे, तेहनी अनन्तता केटली थायेठे जे स्वइव्य खेत्र काल नाव रूप अस्तिपणुं ते अनन्तुं ठे तेम परपर्याय जे बीजा जीवइव्य तथा पुजनादि अजीव इव्य तेहना !

દેશ તેહના સ્વભાવ તેહના ગુણ પર્યાયની જે અનંતતા તે સર્વનું નાસ્તિપણું તમારામાં છે, તે પણ અનંતું છે. તે તસ્તસપજ્જાયા, સેસા પરપજ્જવા સન્ને ॥ ઇતિશ્રી પૂજ્યપાદાઃ તથા ચ હેમ સૂરિઃ યે વસ્ય સમવેતાસ્તે તસ્ય સ્વ પર્યાયાઃ પ્રોચ્યંતે, અસ્તિત્વેન સંવંદાસ્તે ચ અનંતા યેચ ઘટાદિગતાઃ આસ્ય પર્યાયાસ્તેન્યો વ્યાવૃત્તિત્વેન નાસ્તિત્વે સસંવંદા ઇતિ ॥ એ નાસ્તિપર્યાય તે પણ ઇવ્યનિષ્ઠિત છે, તેપામપિ વ્યાવૃત્તિરૂપતયા પરમાર્થિકં સ્વપર્યાયત્વેન વિરુદ્ધતે એટલે નાસ્તિપણું તે પણ વસ્તુના પર્યાય છે, એમ નાસ્તિતાની પણ અનંતતા છે, તે સ્વપદેં કેતાં પોતાને પદેં જ્ઞાનગુણના અમૂર્તત્વ, ચેતનત્વ, સર્વવેતૃત્વાપ્રતિપાતિત્વ નિરાવર્ણત્વાદય કેવલ જ્ઞાનસ્વપર્યાય એમ કેવલ જ્ઞાનના સ્વપર્યાયે અસ્તિરૂપ અનંતા છે, હવે કેવલ દર્શનાદિ અનંતગુણના જે પર્યાય છે, તે સર્વ કેવલજ્ઞાનમાં નાસ્તિપણે રહ્યા છે, તે જેમ કેવલ જ્ઞાન અસ્તિનાસ્તિપણે છે, તેમજ કેવલ દર્શન તથા ચારિત્ર સુખ, અરૂપતા, અગુરુલઘુતા, પરમદાનાદિ અનંતગુણ, તે સર્વ પોતાની જાતિ એક જીવિવ્ય મિશ્રિત અનંતગુણની નાસ્તિતાને લીધાયકા રહ્યા છે, તેમજ બીજા જીવિવ્ય તથા પુજ્જાદિક અજીવિવ્ય, તે સર્વના ગુણપર્યાયની પણ નાસ્તિતાને લીધાયકા રહ્યા છે, એમ સ્વપદેં નાસ્તિતા તથા પરપદેપણ નાસ્તિતા છે, તે સર્વનાસ્તિતાપણું તે ઇવ્યમાંદેજ અસ્તિતાપણે રહ્યો છે. નાસ્તિપર્યાયની અસ્તિતા તે ઇવ્યમાંજ છે, તિહાં જાવના કહેવે જે જીવને વિષે જ્ઞાનાદિક ગુણની અસ્તિતા તેમ વર્ણાદિકની નાસ્તિતા છે, તે વર્ણાદિકપણું જીવમાં નથી પણ તેની નાસ્તિતા જીવમાં રહી છે. એમ તત્ત્વાર્થમાં કહ્યું છે ॥ “યદિ પરનાસ્તિત્વાજીવાદિપુ ન સ્યાત્ તદા જીવાદીનાં પરત્વપરિણતિઃ સ્યાત્ ઇતિ” માટે જીવમાં અસ્તિપણું તથા નાસ્તિપણું તે વેદુ આસ્તિપણે રહ્યા છે, ઝક્કે ચ વિગ્રેષાવચ્ચકે.

“દ્વિવિધં હિ વસ્તુનઃ સ્વરૂપં અસ્તિત્વં ચ નાસ્તિત્વં ચ તતો યે યત્રાગિત ત્વેન પ્રતિવંદા સ્તે તસ્ય સ્વપર્યાયાઃ યેનુ નાસ્તિત્વેન સંવંદાસ્તે તસ્ય પરપર્યાયાઃ પ્રતિપાચંતે ઇતિ નિમિત્તજ્ઞેદરભ્યાપનપરાત્રેવ સ્વપરજ્ઞર્થો નત્વેકેપાં તત્ર સર્વથા સંવંધનિરાકરણપરાં અતો અસ્તિત્વેન સંવંધા ઇતિ પરપર્યાયા ડચ્યંતે ન પુનઃ સર્વથા તે તત્ર ન સંવંદાઃ નાસ્તિત્વેન તત્ર સંવંદા ઇતિ વચનાત્” તેમાટે નાસ્તિપણાનો વસ્તુથી સંવંધજ છે, તે સ્વપદ કેતાં સ્વિવ્ય

ગુણાંતરની વિવક્ષિતગુણમાં નાસ્તિતા તથા પરપદ કેતાં પરદ્વ્યના નાસ્તિતા એ નાસ્તિતા સર્વ વસ્તુધર્મે પારિણામિક જાવે રહી છે, તે સારાવર્ણપણે હે શ્રીવિમલ પ્રજ્ઞ ! તમારી પરિણામિકતામધ્યે તથા કર્તૃધ્યે જોક્તૃતામધ્યે સમકાલે કેતાં પ્રતિસમયે સમાયે છે, એટલી તમારે વિષે છે, હે પ્રજ્ઞજી તમારી નિર્મલતા તે સમકેતિ જીવને શ્રદ્ધા ગોચર છે, તથા પૂર્વધરને પરીક્ષાસન ગોચર છે, અને કેવલીને પ્રત્યક્ષ છે, રીતે અનિલાપ્ય તથા અનનિલાપ્યની અનંતતા છે, તે બીજા કોઈથી થઈ નહીં, માટે હે નાથ તારૂં જ્ઞાન, દર્શન, સુખધર્મની અનંતતા તે જીવજીવને સ્યાદાદોષેત નાસન પ્રતીત ગોચર થઈ, તે જીવને પણ ધન્ય તો હે પ્રજ્ઞજી ! તમારી શીવાત કહું તમે તો માહાપૂજ્ય ઠો, મોહોટા ઠો॥

તારા શુદ્ધસ્વજાવને જી, આદરે ધરી બહુમાન ॥ તેહને તૈહિજ નીપજે જી, એ કોઈ અજ્ઞુત તાન ॥ વિ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-હે પ્રજ્ઞજી તારો જે શુદ્ધનિર્દોષ સ્વજાવ, અનંતાનંદાદિ અક્રિય, અકૃત્ય, તેહને જે આદરે કેતાં અંગીકાર કરે, વંદન, સેવન, સ્મરણ, ધ્યાનાદિકપણે આદરે, વલી બહુમાન કેતાં અત્યાદરપણે જે ગ્રહે, સાધ્યાર્થી સેવકનો તેહવોજ પોતાનો સ્વજાવ શુદ્ધ થાય, નિઃકર્મતા ની પ્રજ્ઞના જેહવો સ્વજાવ નિર્મલ થાય, માટે હે પ્રજ્ઞ ! એ કોઈ અજ્ઞુતતાનંતંતે જે અરિહંત પ્રજ્ઞનું શુદ્ધસ્વરૂપ ચિંતવતાં ધ્યાન કરતાં, પોતે સ્વરૂપ નીપજે, એહિજ આશ્ચર્ય છે ॥ ૫ ॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥

તુમ પ્રજ્ઞ તુમ તારક વિજ્ઞજી, તુમ સમો અવર ન કોય ॥ તુમ ગરિસણયકી હું તરયોજી, શુદ્ધ આલંબન હોય ॥ વિ૦ ॥ ૬ ॥

चतुर्दश श्री अनंतजिन स्तवनं.

८९

वचन कह्युं, एम बुद्धनिर्मल स्वरूपनो आलंबी थयो थको हे नाथ ! ता
हरा स्वरूपने अवलंबें, में माहारु स्वरूप उलख्युं, ते उलख्याथी स्वरूप
हचिउपनी, पढी स्वरूपविश्रामी अनुभवध्यानी थये तस्यो ए जावी कार्य
नो वर्तमानरोप नैगमनयनुं वचन ठे ॥ ६ ॥ इति षष्ठ नाथार्थी ॥

प्रभुतणीविमलता उलखी जी, जे करे थिरमन सेव ॥ देव
चंझ पद ते लहे जी, विमल आनंद स्वयमेव ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थः— ए रीतें प्रभुजीनी विमलता केतां निर्मलता तेने उलखीने जे
॥णी थिरमन केतां इढमने सेवा चकि करे, ते समकेति, देशविरति सर्व
रति जीव, सर्वदेवमां चंझमा समान पद परमात्मपद लहे केतां पाये
।नादि संततिसंयोगी जावकर्म उपाधीने कृप करीने, निर्मल सिद्ध बुद्ध
।त्मतत्त्वनी पूर्णता ते पाये, इहां स्तुतिकर्तानुं नाम पण देवचंझ ठे,
सूचय्युं ए पद कहेवुं ठे जे मध्ये विमल केतां निर्मल आनंद ते स्वय
व केतां पोतेज ठे, ते पोतानो आनंद पोते जोगवे एहवा अनंत धर्म
गुणाव रूप श्रीविमलनाथनी सेवना करो, मोक्षार्थी जीवने श्रीअरिहंत
गना तेहिज मोहुंकारण ठे, अनादिनी प्रांति दालवानु पुष्टनिमित्त ठे,
७ ॥ इति त्रयोदशम श्री विमल जिन स्तवनं संपूर्ण ॥

॥ अथ चतुर्दश श्री अनंत जिन स्तवनं ॥

॥ दीठीहो प्रभु दीठी जग गुरु तुज ॥ ए देशी ॥

मूरति हो प्रभु मूरति अनंत जिणंद, ताहरी हो प्रभु ता
हरी मुज नयणे वसी जी ॥ समता हो प्रभु समता रस
नो कंद, सहेजें हो प्रभु सहेजें अनुभव रस लसी जी ॥ १ ॥

अर्थः— हवे चौदमां प्रभु श्री अनंतनाथजीनी स्तवना करे ठे हे थ
नाथजिणंद ताहरी केतां तुमारी मूरति केतां मुझ एहल आकार ते
।रा नयणे केतां नेत्रने विषे वसी ठे ? ते मुझ कहेवी ठे तां के समता
।ग देष रहितपणुं ते रूप जे रस तेनो कंद ठे, वजी सहजें प्रयात
। अनुभव स्वयोगीपणुं तेहना रसथी लीन ठे तन्मय ठे ॥ १ ॥

જવદવ હો પ્રજુ જવદવ તાપિત જીવ, તેહને હો પ્રજુ તે
હને અમૃતઘન સમી જી ॥ મિથ્યાવિપ હો પ્રજુ મિથ્યા વિ
પનીચીવ ॥ હરવા હો પ્રજુ હરવા જાંગુલિ મનરમી જી ॥૭॥

અર્થ:- વલી જવજે ચારગતિરૂપ સંસાર, તે રૂપ દવ કેતાં દાવાન
ના તાપે કરી ને વલી રહેલા જીવોને પરમ શીતલતા કરવાને તાહ
મૂરતિ તે અમૃતના મેહ સમાન છે, એટલે સંસારનો તાપ તમારા દર્શન
મટે છે, માટે. વલી મિથ્યાત્વરૂપવિપ તેહની ચીવ કેતાં ઘૂમિ મૂર્છા તે
હરવાને જાંગુલી કેતાં ગારુડીનામંત્ર સમાન તાહરી મૂર્તિ છે ॥૭॥ ઇતિ ૦

જાવ હો પ્રજુ જાવચિંતામણિ એહ, આતમ હો પ્રજુ આ
તમ સંપતિ આપવા જી ॥ એહિજ હો પ્રજુ એહિજ શિવસુ
ખગેહ, તત્ત્વ હો પ્રજુ તત્ત્વાલંબન આપવા જી ॥ ૩ ॥

અર્થ:- વલીહે પ્રજુ! તુમારી મુઝા જાવ ચિંતામણિ રત્નસમાન છે,
ટલે ચિંતામણિ રત્નતે ઇન્દ્રિયસુખનો હેતુ છે, તે તો ઇચ્છા ચિંતામણિ છે
ને શ્રીવીતરાગની મૂઝા તે મોક્ષસુખની હેતુ છે, માટે જાવ ચિંતામણિ
માન છે, આત્માની પોતાની અનંતજ્ઞાનાદિક સંપત્તિ આપવાને ચિંતા
મણિ રત્ન સમાન છે, માટે એહિજ શિવ સુખનું ઘર છે, તત્ત્વ જે વસ્તુનો
જઘર્મ છે, તે આલંબવાને તુમારી મૂર્તિશ્રેષ્ઠ કારણ છે, ॥ ૩ ઇતિ ૦ ॥

જાએ હો પ્રજુ જાએ આશ્રવ ચાલ, દીઠે હો પ્રજુ
દીઠે સંવર વધે જી ॥ રત્ન હો પ્રજુ રત્નત્રયી ગુણમાલ,
અધ્યાતમ હો પ્રજુ અધ્યાતમ સાધન સધે જી ॥૪॥

અર્થ:- વલી જાય કેતાં નાશ પામે આશ્રવ કેતાં નવા કર્મ લેવ
ચાલ નાશપામે તથા પ્રજુજીની મૂર્તિ દીઠે, સંવરની વૃદ્ધિ યાય, અ
ધર્મરમણરૂપતા વધે વલી રત્નત્રયી કેતાં સમ્યક્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર
જે ગુણનીમાલા કેતાં નિર્મલ શ્રણિ તે જેહમાં છે, એહવો અધ્યાત્મઆત્મ
રૂપ, તેહનું સાધન કેતાં નીપજાવવાનો ઉપાય તે સધે કેતાં નીપજે ॥ ૪

मीठी हो, प्रभु मीठी सूरत तुझ, दीठी हो प्रभु दीठी रु
चि बहुमानथी जी ॥ तुझ गुण हो प्रभु तुझगुण जास
न युक्त, सेवे हो प्रभु सेवे तसुन्नव नय नथी जी ॥ ५ ॥

अर्थ:-हे प्रभुजी ताहरी सूरत केतां थापना जे आकाररूप सुंदर सु
दीठी ते घणी ज मीठी केतां मिष्ट लागी पण केवी दीठी जे रुचि मो
गजिजापयुक्त तथा बहुमान संयुक्त अत्यंत हरपे दीठी, जे आज हूं धन्य
तपुण्य जेम वसुदेव हिममध्ये कहुं ठे. कोविदु पुत्रविड, वविड पुत्रं च
व सहस्तेहिं ॥ तेषां जिणवरदंसण, लंनोमपंच जे लक्षो ॥ १ ॥ तेषी अ
वीतरागता ! अहोग्यानता ! अहो उपकारता ! अद्भुतता ! आश्चर्यता
हूं रंक दीन मोहेंमग्न असंयमीने ए प्रभु मुझानो योग बन्यो, ते घणी
मोटी वात थई एहवा बहुमाने दीठी, एहवी अरिहंतमुझा ते अरिहंत
केवल ज्ञानादिक गुण जे अनंत चतुष्टय तेहना जासन उपयोग युक्त
जीव सेवे, पर्युपासना इत्य तथा जावथी करे, तेहने नवकेता संसारनो
य नथी जे अरिहंतनी नक्ति करे तें संसार त्रमण करेनहीं ॥ उक्तं च ॥
को वि नमुक्कारो, जिणवर वसहस्त वक्षमाणस्त ॥ संसारसागराव, तारेइ
रं व नारिवा ॥ १ ॥ इति वचनात् ॥ ५ ॥ इतिपंचम भाषार्थः ॥

नामे हो प्रभु नामे अद्भुत रंग, उवणा हो प्रभु उवणा दी
ठे उल्लसे जी ॥ गुण आस्वाद हो प्रभु गुण आस्वाद
अन्नंग, तन्मय हो प्रभु तन्मयतायें जे धसे जी ॥ ६ ॥

अर्थ:-बलीहे प्रभु तमारुं नाम सांजलवाथी अद्भुत केतां विस्रयनूत
ग उपजे, बली हे देव ! ताहरी परमोपकारी थापना दीगथी उल्लास थाय
ये. माटे थापना परमोपकारी ठे जे दीठे पोताहुं स्वरूपपणुं सांजरे बली
थापनाने निमिर्ने गुण जे अनंत चतुष्टयादिक परम निर्मल यथाशेषदेगा
एक वचनातिशय अशोक वृक्ष, इंदुध्रजादिक वृक्षाने अन्नंग गुणहुं आ
स्वादन थाय ते गुण आस्वादन केवी ठे तोके अनंत के तें कोने नीनजे के
ते जीव, तन्मयतापणे श्रीप्रभुना गुणथी धसे, तेहन नीपजे तेनज इत्या
दिक वातोनो आनंद थाय ॥ इति षष्ठ भाषार्थः ॥ ६ ॥

ગુણ અનંત હો પ્રજુ ગુણ અનંતનો વૃંદ ॥ નાથ હો પ્રજુ
નાથ અનંતને આદરે જી ॥ દેવચંદ્ર હો પ્રજુદેવચંદ્રને
આણંદ ॥ પરમ હો પ્રજુ પરમ મહોદય તે વરે જી ॥ ૭ ॥

અર્થ:-એમ જ્ઞાનાદિક અનંત ગુણના વૃંદ કેતાં સમૂહ એહવા ન
તાં શ્રીઅનંતનાથ સ્વામી તેને જે આદરે, ઉપાદેય કરે, તે પ્રાણી દેવચંદ્ર
સ્તુતિકર્તા અથવા દેવચંદ્રને ચોસર ઇંદ્ર તેહને આનંદ કેતાં
એવો જે પરમમહોદયવંત મોહરૂપ સ્થાનક તે નક્તિવંત જીવ વરે કેતાં
એ નિયામક છે એ પ્રજુજીને સેવતાં કર્મ ક્લેશથી રહિત થાય ॥ ૭ ॥ ઈતિ
દર્શ શ્રી અનંત જિન સ્તવન સંપૂર્ણ ॥ ૧૪ ॥

॥ અથ પંચદશ શ્રી ધર્મનાથજિન સ્તવન ॥

સફળ સંસાર અવતાર એ હું ગણું એદેશી ॥

ધર્મ જગનાથનો ધર્મ શુચિ ગાઈયેં, આપણો આત
મા તેહવો જાવિયેં ॥ જાતિ જસુ એકતા તેહ પલટે
નહીં, શુદ્ધ ગુણપક્ષવા વસ્તુ સત્તામયી ॥ ૧ ॥

અર્થ:-હવે શ્રીધર્મનાથ જગવાનની સ્તુતિ કરેછે અને આત્મકથને
ધનતાના બાધકતાનો ઉપયોગ આણે છે. તહાં ધર્મ એહવે નામે પન્નરમા
થેકર જગદુપગારી પરમતત્ત્વી જગત્ના નાથ, તેહને પરમહિતકારી ધર્મ
ગટયો છે, તે આત્મસ્વનાવી ધર્મ છે. ॥ ઉક્તં ચ ॥ ધર્મસંગ્રહણ્યાં ॥ જો ૫
આય સહાવો, ધર્મોપગિરસ ઇત્યાદિ અથવા ઝનયરકયહેક ઇત્યાદિ ૫
જાવધર્માધિકારે ॥ જીવાણં જાવધર્મો, કમ્માજાવેણ જો સ્વજુ સહાવો ॥ ૧
દિ ॥ કમ્મવિમ્મુક્કસરૂવો, અણિંદિયત્તા અહિંસજેજ્ઞાત ॥ રૂવાદિ વિરહ
વા, અણાઈ પરિણામ જાવાત ॥ ૧ ॥ ઇત્યાદિધર્મસ્ય સ્વરૂપં ઉક્તં ॥

એહવો શ્રીધર્મનાથ સ્વામીનો ધર્મ શુચિ કેતાં પવિત્ર નિરાવરણ પરાકુ
ચી પણારહિત તેને ગાઈયેં, વારંવાર સંજારીયેં, તત્ત્વપ્રગટરૂપ તે સ્તવિયેં, જ
પોતાનો આત્માપણ તેહવોજ જાવીયેં, કેતાં વિચારીયેં. એટલે જેહવો ધ
નાથસ્વામીનો ધર્મ છે, તેહવોજ અમારો આત્માનો ધર્મ છે. તથા ચ સિદ્ધ

तटीकायां ॥ जारिससिद्धसहायो, तारिसजावो हु सब जीवाणं ॥ तेषां सि
 तरूड, कायवा नवजीवेहिं ॥ १ ॥ तथा च तत्त्वार्थटीकायां ॥ जीवोजीव
 वावस्थोसिद्धः इति तेमाटे सिद्धपणुंते जीवनी पोतानी अवस्था ठे, ईहां
 कोइ पूठे जे सिद्ध तथा संसारी सकर्मा, समोहो, मिथ्यात्वी, असंयमीने
 बुद्धि केम कहो ठो. तेहने कहे ठे. जे वस्तुनी जातीएकता पणे ठे, ते कि
 पारें पलटे नहीं. माटे जीव इव्यहुं, एहिज धर्मठे जे अनादिनो कर्मावर्त्त थ
 यो तो पण पलटे नहीं. स्वजाति मुके नहीं, तो मारी तथा श्रीधर्मनाथ स्वा
 मीनी जीवनीजाति एकठे, श्रीठाणांगमां कहुं ठे, एगेआया इत्यादि तेमाटे य
 यपि अत्यंत मोहतीव्र अबोधमां पडयो, तो पण जीवत्वपणुं संग्रह नयें
 तेवोज ठे जे शुद्ध निर्मल गुणपर्यायमयी वस्तुनी सत्ता ठे, केमके सर्व प
 दार्थ गुणपर्याय संयुक्त ठे, उक्तंच तत्त्वार्थे “गुणपर्यायं च इव्यं ॥ इति ॥”
 द्रव्यं पञ्चविविक्त्यं, द्रव्यविज्ज्ञा य पञ्चवा नही ॥ उण्याय छिन्नंगाई, द्रव्य
 लक्षणं एयं ॥ १ ॥ इति संमतितः गाथा ॥ उष्यङ्गति चर्षति, परिणमं
 ति गुणाण द्वाए ॥ द्रव्यं पञ्चवाय गुणा, न गुणपञ्चवाएदद्वाए ॥ १ ॥ अ
 पञ्चवे जाणणा नही तथा आवश्यकनिर्युक्तौ ॥ गुणाणामासउद्वं ॥ एगद्व
 सिया गुणा ॥ लक्षणं पञ्चवाणं तु, उन्नतं निस्तिया नवे ॥ १ ॥ इति उत्तराध्यय
 ने ॥ ते माटे जीवादिक वस्तुनी सत्ता, शुद्धगुणपर्यायमयी ठे, यद्यपि जीव अ
 शुद्धपरिणामी ठे, अने ज्ञानादिक गुणसर्व, कर्म आवर्त्त ठे. तो पण सत्तायें
 शुद्ध ठे, निरामय ठे. माटे आपणो आत्मानुं स्वरूप, ते श्रीधर्मनाथस्वामी
 समान विचारवुं एहज तत्त्वार्थवनी थवानो मार्ग ठे ॥ १ ॥ इति प्रथम ॥

नित्य निरवयव व वलीएक अक्रियपणे, सर्वगत ते
 ह सामान्यज्ञावे जणे ॥ तेहथी इतर सावयववि
 शेषता, व्यक्तिनेदे पडे जेहनी जेदता ॥ ७ ॥

अर्थः— हवे सामान्य बिना वस्तुनी तनी आधारता नहीं, अने विशेषवि
 ना कार्य नहीं. पर्यायप्रवृत्ति नहीं. तेमाटे पंचास्तिकाय ते सामान्यस्वभाव
 अने विशेषस्वभावमयी ठे, तिहां सामान्य स्वभावतुं लक्षण कहे ठे. जे
 नित्य अविनाशी होय पण आकाशनी परें सावयव होय. अने जे निर
 वयव जेहने विनाग अंश नथी. तेथी अक्रिय ते पण एकज पण जेमां जे

દિવ્યોત્તરોવા

નહીં સ્વજાતિમાં વિધાનાવ નહીં, તે એકપણે જાણવારૂપ, અથવા
 દરૂપ ક્રિયા કરે નહીં, તેથી અક્રિય તે પણ કોઈપર્યાયમાં વ્યાપે, કોઈ
 યમાં ન વ્યાપે, તેહવા નહીં પણ સર્વપર્યાયમાં વ્યાપે એ જ્ઞાણ જેહમાં
 તેહને સર્વજ્ઞ દેવે સામાન્યસ્વનાવ કહ્યો છે. એ સામાન્યજ્ઞાણ
 કહ્યું છે. એમ નિષ્ણ નિરવયવ, સક્રિય સર્વગ્ન ચ સામન્ત્રે ॥ એ
 જાણવો. તિહાં જાવના જે નિત્યપણું સામાન્ય ધર્મ છે તે
 ધર્મમાં નિત્યપણું સદા છે, તે નિત્યપણાને પર્યાયપ્રદેશરૂપ અવયવ નથી,
 નિત્ય પણું સર્વ એકજ છે, અને જાણવાદિક કોઈ ક્રિયા કરતો નથી,
 અક્રિય છે, તે નિત્યપણું પ્રદેશમાં, ગુણમાં, પર્યાયમાં, સર્વમાં વ્યાપક
 તેથી સર્વગત છે, એટલા જ્ઞાણને પહોંચે, તેમાટે નિત્યપણું તે સામાન્ય
 એમ અનિત્યત્વાદિક પણ સર્વ સામાન્ય સ્વજાવમાં જાણવું. હવે વિશેષ
 જાવનું જ્ઞાણ કહે છે. તે સામાન્યથી ઇતર કેતાં બીજા જે સાવયવ
 સપ્રદેશી અવિનાશપર્યાય સંયુક્ત અનેક અનિત્ય સાવયવ, સક્રિય, તે
 સ્વજાવ જાણવો, પણ વ્યક્તિ જે પદાર્થ તથા ગુણાંતર તેહના જેદે જ
 જેદતા કેતાં જુદાપણું પહે, એટલે સર્વવ્યક્તિને વિષે વિશેષપણું જુડું જુડું
 માટે વિશેષની સર્વત્ર જુદાથી છે, તે વિશેષ સ્વજાવમાં જ્ઞાનાદિકગુણના
 જાણવા. એ સામાન્યવિશેષનું જ્ઞાણ કહ્યું. એ સામાન્યવિશેષસત્તામયી
 એકતા પિંમને નિત્ય અવિનાશતા, અસ્તિ નિજ
 રૂઢિથી કાર્યગત જેદતા, જાવશ્રુત ગમ્ય અન્નિ
 લાપ્ય અનંતતા, અવ્યપર્યાયની જે પરાવર્તિતા ॥ ૩ ॥

અર્થ:- એ સર્વ ધર્મનાથ પ્રજ્ઞનો ધર્મ છે. હવે સામાન્યસ્વજાવનાં
 કહે છે. ૧ પ્રથમ એકતા કેતાં એક સ્વજાવ તે જે પિંમ કેતાં પિંમપણું
 વ્યના સર્વપ્રદેશ, ગુણ, પર્યાય, તેહનો સમુદાય તે એક પિંમરૂપ છે
 ૨ બીજો નિત્ય અવિનાશતા કેતાં અનંતગુરતાપણું ધ્રુવપણું ત
 થં ઇતિ ત્વાર્થવચનાત્ તે દ્રવ્યમાં બીજો નિત્યસ્વજાવ કહિયે.
 ૩ ત્રીજો સર્વદ્રવ્યપોતાને સ્વજાવેવર્તા છે, પણ કોઈ કાલે પોતાની રૂઢિ
 નથી, તે દ્રવ્યમાં પોતાની રૂઢિથી ત્રીજો અસ્તિસ્વજાવ કહિયે.

૪ ચોથો જેદસ્વનાવ તે કાર્યગત છે, એટલે જે જ્ઞાનાદિક ગુણ તે સર્વ પોતા પોતાના કાર્યને કરે છે. પરંતુ એકગુણ તે વીજા ગુણના કાર્યને કરતો નથી, જ્ઞાન તે જાણવારૂપ કાર્યને કરે છે. દર્શન, તે દેખવારૂપ કાર્યને કરે છે, તથા ચારિત્ર તે રમણતારૂપ કાર્યને કરે છે. જોગગુણ તે જોગ્યને કરે છે, સ્ત્યાદિક કાર્યના જેવેં ડ્યમાં ચોથો જેદસ્વનાવપણું છે.

૫ પાંચમો અનિલાપ્ય સ્વનાવ છે, તે વચનથી કહિ શકાય તેહવા પણ આત્મડ્યમાં અનંતા ધર્મ છે, જે નાવ શ્રુતજ્ઞાને કરી જણાવ માટે શ્રુતજ્ઞાનની શક્તિપણ અનિલાપ્ય નાવ સીમ છે, તે પાંચમો સ્વનાવ છે.

૬ ષષ્ઠો સર્વડ્યમાં પર્યાયની પરાવર્તિતા કેતાં પલટણતા છે, તે જ્ય સ્વનાવકહિયેં એ ઠ સ્વનાવ, ડ્યમાં, ગુણમાં, પર્યાયમાં છે, માટે એ ઠ ને સા માન્યસ્વનાવ કહિયેં ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થઃ ॥

ક્ષેત્ર ગુણનાવ અવિનાગ અનેકતા, નાશઉત્પાદ
અનિત્ય પરનાસ્તિતા ॥ ક્ષેત્ર વ્યાપ્યત્વ અજેદ અ
વ્યક્તતા, વસ્તુતે રૂપથી નિયત અજવ્યતા ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—હવે વિશેષ સ્વનાવ કહે છે. ત્યાં પેહેલો અનેક સ્વનાવ તે જે ક્ષેત્રના અવિનાગ પ્રદેશ તેથી પદાર્થ અનેક સ્વનાવી છે, તથા ગુણાવિનાગ જે એકએકગુણના અનંતા અવિનાગ છે, જેમ ચારિત્રના અવિનાગ સંયમથ્રેણીમાં કહ્યા. વીર્યના અવિનાગ યોગસ્થાન અધિકારેં કમ્મપચ્છીમાં કહ્યા છે, તે માટે ગુણાવિનાગપણે પણ અનેક સ્વનાવ છે. એક એક ડ્યમાં અનંતા ગુણ છે. તે વલી એકેકા ગુણમાં અનંતા ગુણાવિનાગ છે, તે અનેક સ્વનાવતા છે, તથા નાવાવિનાગેં જે પર્યાય ધર્મ તે જ્ઞાનાદિક ગુણના અનંતા પર્યાયની સુદ્ધમતા ગહન છે, તે પણ અનેક સ્વનાવ છે, એટલે ક્ષેત્ર તથા ગુણેં અને પર્યાયેં સર્વ રીતેં ડ્યમાં અનેકતા છે.

૧ વીજો નાશ કેતાં વ્યય તથા ઉત્પાદ કેતાં ઉત્પાદ એ પરિણતિ તે સર્વ ડ્યમાં અનિત્ય કેતાં અનિત્યસ્વનાવ છે.

૨ ત્રીજો પર કેતાં આપણથી વીજા જે ડ્ય તેહના ધર્મ તે અન્યડ્યમાં નથી એટલે એક ડ્યના જે ધર્મ તે વીજા ડ્યમાં નવામાંયેં, તે ડ્યમાં નાસ્તિતા કેતાં નાસ્તિસ્વનાવ છે.

૪ ચોથો આત્માના સર્વ ગુણપર્યાય તે નિન્નનિન્નકાર્ય કરે છે, પરંતુ કેતાં જાજન તે સર્વનો આત્મા છે, માટે ગુણપર્યાયની અનંતતા છે, પણ મૂલધ્વ્યને તજી શકતો નથી, એકદેત્રે એકાધારપણે વ્યાપ્ત કેતાં - હી રહ્યા છે તે ધ્વ્યમાં અજેદતા કેતાં અજેદસ્વજાવ છે.

૫ પાંચમો વલી વસ્તુને સ્વરૂપે કેવલ જ્ઞાનગમ્યપણે વચને અગોચર નંતધર્માત્મક પણ ધ્વ્યનું અનનિલાપ્યપણું તે અવક્તવ્યસ્વજાવ છે, ચ ॥ શ્રીવિગ્નેપાવચ્યકે ॥ અનિલાપ્યે જાવેન્યઃ અનનિલાપ્યા અનંતગુણાઃ

૬ ઢઠો અનેક પર્યાયનોપરાવર્તે છે, પણ વસ્તુના મૂલરૂપથી પલટે ન તે રૂપેજ રહે છે, એ નિયતપણા માટે વસ્તુમાં અજવ્યસ્વજાવ છે.

૭ સર્વ સ્વજાવ સમ્મતિતર્ક તથા ધર્મસંગ્રહણીના વ્યાખ્યાનથી જો એ સામાન્યસ્વજાવ છે તે પદાર્થનો ધ્વ્યાસ્તિકમૂલધર્મ છે, એવા પરિણામ પળાશ્ચકી સર્વ પદાર્થ સ્યાદાદાદિ કહેવાય છે, જે સમયે એક તે સમયે નેક જે સમયે નિત્ય તે સમયે અનિત્ય, જે સમયે અસ્તિ, તે સમયે નાસ્તિ જે સમયે નિન્ન તે સમયે અનિન્ન, જે સમયે વક્તવ્ય, તે સમયે અવક્તવ્ય જે સમયે જવ્યત્વ તે સમયે અજવ્યત્વ, ઇત્યાદિક એમ વલી એક અનિત્યાનિત્યાદિક એક એક સ્વજાવની સત્તજંગી થાયે. તેવા અનંતા સ્વજાવે અનંતીસત્તજંગીયો ધ્વ્યનેવિપે થાય, તે સ્યાદાદરત્તાકરાવતારિકામાં વળે છે. જે “નિત્યાનિત્યાઅનંતસ્વજાવજેદતૌ પ્રતિધર્મે નિન્નાનિન્ના સત્તજંગી । મનંતાઃ સત્તજંગ્યો જવંતિ ઇતિ ॥” તથા ચ શ્રીજિનવલ્લજનસૂરિવાચ્યં ॥ ૬ વિહ નયજંગં, વત્તુણિચ્ચં અણિચ્ચં ॥ સદસદનનિલાપ્યા, લાપ્યમેગં અણેગાં ઇતિ ॥ એ સ્વજાવ મહોપાધ્યાય શ્રીયશો વિજયજી સ્વકૃતધ્વ્યગુણપર્યાય રાસમધ્યે સમચ્ચા છે, તિહાંથી જોઈ લેવા ॥ ૪ ॥ ઇતિ ચતુર્થે ગાથાર્થઃ

ધર્મ પ્રાગ્જાવતા સકલ ગુણ શુદ્ધતા, જોગ્યતા કર્તૃ
તા રમણ પરિણામતા ॥ શુદ્ધ સ્વપ્રદેશતા તત્ત્વચૈતન્ય
તા, વ્યાપ્ય વ્યાપક તથા ગ્રાહ્ય ગ્રાહકગતા ॥ ૫ ॥

અર્થઃ—હવે વિગ્નેપસ્વજાવ કહે છે. ધ્વ્યનો ધર્મ જે જ્ઞાનાદિક તેહ પ્રાગ્જાવતા કેતાં પ્રગટપણું તે આવિર્જાવધર્મ, વીજો જ્ઞાનદર્શન, ચારિત્રિ, સર્વ ગુણની શુદ્ધતાયે સર્વ સ્વગુણનું જોગ્યતા ધર્મ ત

કર્તૃતા કેતાં કર્તાપણું સર્વ પ્રદેશકાર્યોનુગત સમુદાયપ્રવૃત્તિ કાર્યોત્પાદકંક
ર્તૃત્વં તે ધર્માસ્તિકાયાદિ ઇચ્છને પ્રદેશે પ્રદેશે ચલનાદિસહાયરૂપ કાર્ય
નો થાવો, તે નિન્નનિન્ન પ્રદેશેને આશ્રયે છે. અને જીવઇચ્છનું જાણવા
દેખવા રૂપકાર્ય. તે સર્વ, અસંસ્વપ્રદેશના મલવાથી છે, તેમાટે જીવ ઇચ્છને
વિપે કર્તાપણું છે. તે કર્તાપણું વિશેષ સ્વજાવ છે. વળી રમણ જે કોઈકને
વિપે રમવું તથા પરિણામિકતા જે પરિણામિકપણું તે શુદ્ધ સ્વપ્રદેશીપણું તે
પણ વિશેષ સ્વજાવ છે, તથા તત્ત્વ કેતાં વસ્તુમાં મૂલધર્મે જે ચૈતન્યતા તે
પણ વિશેષ સ્વજાવ છે, વ્યાપ્ય વ્યાપકપણું તથા ગ્રાહ્ય ગ્રાહકપણું તથા આ
ધારાધેયપણું સંરક્ષણપણું સ્વસ્વામિનાવાદિક એ સર્વ વિશેષ સ્વજાવ જાણ
વા. એ રીતે સામાન્ય સ્વજાવ તથા વિશેષસ્વજાવ, તે સર્વ શ્રીધર્મનાથ પરમે
શ્વરના નિર્દોષ થયા, તેહમાં પણ સામાન્યસ્વજાવ તો નિર્દોષ સદા
હતા, પરંતુ પર સંયોગે વિશેષ સ્વજાવનો દિધાજાવ થયો હતો, તે હે શ્રી
ધર્મનાથ પ્રજુજી તુમે સ્વરૂપાલંબની થઈ કરણગુણે જે જ્ઞાન, દર્શન, ચા
રિત્ર, અને વીર્ય, તેહને સ્વરૂપથી એકત્વ કરી, સ્વરૂપ પ્રાગ્જાવ કરી, સ્વ
રૂપે વસ્યા હો, માટે નિરામય થયા હો ॥૫॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥

સંગ પરિહાથી સ્વામિનિજ પદ લહ્યું, શુદ્ધઆત્મિક
આનંદપદ સંગ્રહ્યું ॥ જહવિ પર જાવથી હું જવોદ
ધિ વસ્યો, પરતણો સંગ સંસારતાયે ગસ્યો ॥ ૬ ॥

અર્થઃ— હવે એહવી અનંત ગુણ નિર્મલતા પ્રજુજીને જે રીતે નીપની,
તે રીત કહે છે. હે દેવ, હે પરમેશ્વર! તુમે પુજનાદિકનો સંગ સર્વથા પરિ
હાર કેતાં ત્યાગ કર્યો, તેહથી નિજ કેતાં પોતાનું પરમપદ અવ્યાવાધાનંદ
રૂપ વિહૂપાવસ્થાનરૂપ લહ્યું. કેતાં પામ્યો માટે તમે શુદ્ધ કેતાં નિર્મલ
આત્મિક કેતાં જે આત્મ ઇચ્છનો આનંદ અવ્યાવાધાદિકતે સંગ્રહ્યું કેતાં
જાણો અને હે પ્રજુજી! જહવિ કેતાં જો પણ હું પરજાવથી કેતાં પરજાવ
નિમિત્ત પામીને પરજાવરૂપ પરિણમીને, વર્તમાનપરાનુવાયી જવોદધિ
કેતાં જવસમુદને વિપે વસ્યો હું, જવનિવાસી થયો હું, તેથી પુજનાદિકને
સંગે સંસારતા જાવથી નહું નહું અધ્યવસાયીગણ પામીને ઇચ્છથી ચારગતિરૂપ
સંસારમાં જાવપણે કરીને એ માહારો આત્મા ગસ્યો છે. એટલે એ સં

મુજને ગ્રાસ કરી લીધો છે; માટે હે દેવ ! તુમે અસંગી, હું સંગી, તુમે
હું બદ્ધ; તુમે અકર્મા, હું કર્માશ્રિત, તુમે સ્વરૂપજોગી, હું પુજનજોગી,
સ્વગુણપરિણામિ, હું પુજનાશ્રિત રાગદેષ પરિણામિ, તેથી હે પ્રભુ ! મા
તો માહરી જૂલથી કોઈક નહું જે સત્તામાં, કર્તાપણામાં, પરિણામિકત
ન હતો તે નીપનો, એ અશુદ્ધકર્તાપણું મેં કહ્યું, તેથી સ્વગુણ આ
ને પુજનનો ગ્રાહક થયો, તે પુજનને લેવાથી માહરો આત્મા પુજન
થયો, એટલે તાહરે માહરે અંતર પહોંચ્યો, તેથી હું સંસારી હું અને
સિદ્ધ ધેય હો. ઇતિ ષષ્ઠ ગાથાર્થઃ ॥ ૬ ॥

તદ્વિ સત્તાગુણે જીવ એ નિર્મલો, અન્યસંશ્લેષ જિ
મ ફિટક નવિ સાંમલો ॥ જે પરોપાધિથી હુષ્ટપરિ
ણતિ ગ્રહી, જાવ તાદાત્મ્યમાં માહેરું તે નહી ॥૭॥

અર્થ:-તો પણ સત્તાગુણે ડબ્યાસ્તિક સંગ્રહ નયે એ માહરો જીવો
હે, નિષ્કલંક હે, અસંગી હે, અરૂપીહે, કોણ દૃષ્ટાંતે ? જેમ શ્યામાદિક
સંયોગે ફટિક રત્નનો દલ સ્યામ દીઠામાં આવે છે પરંતુ ફટિક કાંઈ શ્યા
થયો નથી, પણ અપરીક્ષક લોક તેને શ્યામ જાણે છે, પણ જાતે
હવો હતો તેહવોજ છે, તેમ કર્મસંગે આત્મા અશુદ્ધરૂપ દેશાય છે, પરંતુ
ત્વજ્ઞાની એને જાતે નિર્મલજ જાણે છે, તેમ શ્રદ્ધાવંતપણ નિર્મલ જાણે
અને જે પરોપાધિથી હુષ્ટપરિણતિ કર્મકર્તા પણારૂપ ગ્રહીને તદાત્મક
માં તાદાત્મ્યસંબંધે કરી છે, તે સર્વ ઉપાધિકજાવ માહરો નથી, સંયોગે
બંધ મહ્યો છે, પરંતુ સમવાયસંબંધે નથી જેવિજાવતેતહુષ્ટપત્તિસંબંધે પરંતુ
દાત્મ્યસંબંધે નથી, એમ જાવહું ॥ ઇતિ સપ્તમગાથાર્થઃ ॥ ૭ ॥

તિણે પરમાત્મપ્રજ્ઞુ જક્તિ રંગી થઈ, શુદ્ધકારણ રસે
તત્ત્વ પરિણતિ મયી ॥ આત્મગ્રાહકયયે તજે પર
ગ્રહણતા, તત્ત્વજોગી થયે ટલે પરજોગ્યતા ॥ ૮ ॥

પ્રે:-માટે એ વિજાવપરિણતિ તેમાહરો મૂલધર્મ નથી, તેથી એને નિ
જાયે તેવારે એ માહરો આત્મા સ્વરૂપાવસ્થિત થાય, એમ વિચ
ઉપાય ચિંતવે છે. જે એ સંસારી આત્મા પરાનુગત થઈ રહ્યો છે

तो हमणा स्वरूपथी जोडीए, तो ठकी शके नही. अने परविजातिथी जो
थो थको बंधने बंधारे ठे, माटे परस्वजाती जीव जे अमोही, शुद्धज्ञानी तेथी
गोडीयें, तो स्वजाती स्वरूप रंगी थाय. अने अरिहंततुं स्वरूप तथा आ
णा आत्मानुं स्वरूप तुल्य ठे, तेथी तेहना स्वरूपें रसिक थाय, तो
ठी कर्म आवस्यो पण, आत्मस्वरूपनी रुचि उपजे, ते रुचिथी पोताना
वरूपने सर्वदे, जाणे, रमे, उद्यम करे, परजाव तजे ए अनुक्रमथी संपूर्ण
वरूप पामे, तेमाटे परमात्मा प्रभु श्रीधर्मनाथजीनी चक्तिनो रंगी यइने शु
कारणने रसें आत्मा तत्त्वपरिणतिमां मग्न थाय, पोतानो आत्मस्वरूप
गोवे, ध्यावे, संचारे तथा तेहनेज प्रगट करवाना यत्न करे, एवी रीतें
वारें आत्मानो ग्राहक थाय, तेवारें अनादिनी परग्राहकता तजे, केम
आत्मस्वरूपनो ग्राहक थयो, ते परजावने ग्रहे नहीं, जेटली आत्मपरि
ति आत्मधर्म ग्राहक थइ ते कर्मादिकने टाले तेने संवरपरिणति कहि
वली तत्त्वजोगी थयो, परजोगीपणुं टले, तेवारें आत्माने जोगवे ॥ ७ ॥

शुद्ध निःप्रयास निजजाव जोगी यदा, आत्मक्लेशे
नही अन्यरक्षण तदा ॥ एक असहाय निस्संग निर्द्व
घता शक्ति उत्सर्गनी होय सहु व्यक्तता ॥ ए ॥

अर्थः— जेवारें शुद्ध पुज्ज संगरहित निःप्रयास निजजाव केतां आत्म
वतो जोगी थयो, तेवारें आत्मप्रदेजें अन्य केतां पुज्जकर्म तथा रागा
कनुं रक्षण केतां राखवो नथी. एटले स्वरूप ग्राहक चेतनानुं दोष
थे. तेवारें पुज्ज कर्म आत्मप्रदेजें संबधीपणे रहे नहीं, सर्वपुज्जखरीने
त्मा निःकर्मा थाय, पठी सर्वसंग रहित, असहायी, निर्द्वघ उत्सर्गनी शक्ति
हित, व्यक्तता केतां प्रगटता निरावर्णपणुं पामे ॥ इति नवम गाथाः ९

तेणे मुज आत्मा तुजथकी नीपजे, माहरी संपदा
सकल मुज संपजे ॥ तेणे मन मंदिरे धर्म प्रभु ध्या
इयें, परमदेवचंज निज सिद्धि सुख पाइये ॥ १० ॥

अर्थः— तेथी हे देव हे श्रीवीतराग! तुमारें निमिन मादारां नत्त
पजे, बीजो कोइ कषाय देखातो नथी, माहरी आत्मानुं सिद्ध पणुं ते

મુઝને ગ્રાસ કરી લીધો છે, માટે હે દેવ ! તુમે અસંગી, હું સંગી, તુમે મુ
હું બદ, તુમે અકર્મી, હું કર્મશ્રિત, તુમે સ્વરૂપજોગી, હું પુજ્જનજોગી, તુ
સ્વગુણપરિણામિ, હું પુજ્જનાશ્રિત રાગદેવ પરિણામિ, તેથી હે પ્રભુ ! માહ
તો માહરી જૂલથી કોફ નહું જે સત્તામાં, કર્તાપણામાં, પરિણામિકતા
ન હતો તે નીપનો, એ અશુદ્ધકર્તાપણું મે કહ્યું, તેહથી સ્વગુણ આવ
ને પુજ્જનનો ગ્રાહક થયો, તે પુજ્જને લેવાથી માહરો આત્મા પુજ્જનનો
થયો, એટલે તાહરે માહરે અંતર પડીગયો, તેથી હું સંસારી હું અને ત
સિદ્ધ ધેય થો. ઇતિ ષષ્ઠ ગાથાર્થઃ ॥ ૬ ॥

તહવિ સત્તાગુણે જીવ એ નિર્મલો, અન્યસંશ્લેષ જિ
મ ફિટક નવિ સામલો ॥ જે પરોપાધિથી હુષ્ટપરિ
ણતિ ગ્રહી, જાવ તાદાત્મ્યમાં માહેરૂં તે નહી ॥૭ ॥

અર્થઃ-તો પણ સત્તાગુણે ડવ્યાસ્તિક સંગ્રહ નયં એ માહરો જીવ નિર્મ
લો, નિષ્કલંક છે, અસંગી છે, અરૂપી છે, કોણ દૃષ્ટાંતે ? જેમ શ્યામાદિક પુ
સંયોગે ફટિક રત્નનો દલ સ્યામ દીગમાં આવે છે પરંતુ ફટિક કાંઈ શ્યા
થયો નથી, પણ અપરીક્ષક લોક તેને શ્યામ જાણે છે, પણ જાતે
હવો હતો તેહવોજ છે, તેમ કર્મસંગે આત્મા અશુદ્ધરૂપ દેશાય છે, પરંતુ
ત્વજ્ઞાની એને જાતે નિર્મલજ જાણે છે, તેમ શ્રદ્ધાવંતપણ નિર્મલ જાણે
અને જે પરોપાધિથી હુષ્ટપરિણતિ કર્મકર્તા પણારૂપ ગ્રહીને તદાત્મકજા
માં તાદાત્મ્યસંબંધે કરી છે, તે સર્વ ઉપાધિકજાવ માહરો નથી, સંયોગે
વંધ મહ્યો છે, પરંતુ સમવાયસંબંધે નથી જેવિજાવતેતહુત્પત્તિસંબંધે પરંતુ
તાત્મ્યસંબંધે નથી, એમ જાવહું ॥ ઇતિ સપ્તમગાથાર્થઃ ॥ ૭ ॥

તિણે પરમાત્મપ્રભુ જક્તિ રંગી યહ, શુદ્ધકારણ રસે
તત્ત્વ પરિણતિ મયી ॥ આત્મગ્રાહકથયે તજે પર
ગ્રહણતા, તત્ત્વજોગી થયે ટલે પરજોગ્યતા ॥ ૮ ॥

અર્થઃ-માટે એ વિજાવપરિણતિ તેમાહરો મૂલધર્મ નથી, તેથી એને નિવારીયો
તો જાયે તેવારે એ માહરો આત્મા સ્વરૂપાવસ્થિત થાય, એમ વિચારી તે
નો ઉપાય ચિંતવે છે. જે એ સંસારી આત્મા પરાનુગત થઈ રહ્યો છે, તેહ

तो हमणा स्वरूपथी जोडीएँ, तो टकी शके नही, अने परविजातिथी जो
इयो थको बंधने वधारे ठे, माटे परस्वजाती जीव जे अमोही, शुद्धज्ञानी तेथी
जोडीयें, तो स्वजाती स्वरूप रंगी थाय. अने अरिहंततुं स्वरूप तथा आ
णा आत्मानुं स्वरूप तुल्य ठे, तेथी तेहना स्वरूपें रसिक थाय. तो
ठो कर्म आवखो पण, आत्मस्वरूपनी रुचि उपजे, ते रुचिथी पोताना
स्वरूपने सर्वदे, जाणे, रमे, उद्यम करे, परचाव तजे ए अनुक्रमथी संपूर्ण
स्वरूप पामे, तेमाटे परमात्मा प्रभु श्रीधर्मनाथजीनी चक्तिनो रंगी यइने शु
द्ध कारणने रसें आत्मा तत्त्वपरिणतिमां मग्न थाय, पोतानो आत्मस्वरूप
तोवे, ध्यावे, संचारे तथा तेहनेज प्रगट करवाना यत्न करे, एवी रीतें
तेवारें आत्मानो ग्राहक थाय, तेवारें अनादिनी परग्राहकता तजे. केम
ने आत्मस्वरूपनो ग्राहक ययो, ते परचावने ग्रहे नहीं, जेटली आत्मपरि
णति आत्मधर्म ग्राहक यइ ते कर्मादिकने टाले तेने संवरपरिणति कहि
त, वलीतत्त्वजोगी ययो, परजोगीपणुं टले, तेवारें आत्माने जोगवे ॥ ७ ॥

शुद्ध निःप्रयास निजचाव जोगी यदा, आत्मक्षेत्रे
नही अन्यरक्षण तदा ॥ एक असहाय निस्संग निर्द्व
धता शक्ति उत्सर्गनी होय सहु व्यक्तता ॥ १० ॥

अर्थः— जेवारें शुद्ध पुज्ज संगरहित निःप्रयास निजचाव केतां आत्म
चावनो जोगी ययो, तेवारें आत्मप्रदेजें अन्य केतां पुज्जकर्म तथा रागा
इकनु रक्षण केतां राखवो नथी. एटले स्वरूप ग्राहक चेतनानुं बोधि
पाये. तेवारें पुज्ज कर्म आत्मप्रदेजें संबंधीपणे रहे नहीं, सर्वपुज्जखरीने
आत्मा निःकर्मा थाय, पठो सर्वसंग रहित, असहायी, निर्द्वध उत्सर्गनी शक्ति
रहित, व्यक्तता केतां प्रगटता निरावर्णपणुं पामे ॥ इति नवम गाथाश्लोकः ॥

तेणे मुज आत्मा तुजथकी नीपजे, मादरी संपदा
सकल मुज संपजे ॥ तेणे मन मंदिर धर्म प्रभु ध्या
इयें. परमदेवचंड निज सिद्धि सुख पाइये ॥ २० ॥

अर्थः— तेथी हे देव हे श्रीवीतराम! तुमारे निमिन नाइयां तत्त्व
नीपजे, बीजो कोइ उपाय देखातो नथी, आत्मानुं सिद्ध पणुं ते

ताद्वारा स्वरूपने अवलंबे नीपजे, माद्वारे अनंतगुणपर्यायरूप स्वकत्ता
 गुं स्वजोक्तापणुं स्वरूप ऐश्वर्यता सर्व कर्मावर्त्त ने, ते मुने संपजे, ए
 ले हुं माद्वारी अरूपी सत्तागत तत्त्वसंपदानो धणी तथा नोगी, आ
 नाशीपणे आकं, ए प्रभुजीनो परम उपकार जाणुं, ते कारणे मनमंदिरं
 विषे श्रीधर्मनाथ प्रभुने व्याइए पण बीजी उपाधिचितविणं नहीं, ए प्रभुने
 गुण तथा उपगारुं बहुमाने ध्यान करियें, नवा साधकने एहिज आधा
 ने, तेवारे परम उत्कृष्ट देव जे स्वरूपपरमणी मुनि तेहमां चंडमा नमान
 जे परमात्मपदरूप निज केतां पोताना सिद्धि केतां निष्पन्नमुख, अव्याबाध
 दिक तेने पाइयें केतां पामियें, एहिज मोक्षनो उपाय ने, तेमाटे श्रीश्री
 दंतहुं सेवन निरनुष्ठानपणे करुं ॥ १० ॥ इति श्रीधर्म जिनस्तवनं संपूर्ण ।

॥ अथ षोडश श्री शांति जिनस्तवनं ॥

॥ आखलीयें में ध्याज सेतुंजो दीगो रे ॥ ए देशी ॥

जगतदिवाकर जगतकृपानिधि, बाहाला मारा समवसर
 णमां वेठा रे ॥ चनुमुख चनुविद् धर्म प्रकाशे, ते में नयणें दीठा
 रे ॥ नविक जिन हरखो रे ॥ निरखी शांति जिणंद ॥ न० ॥
 उपशम रसनो कंद ॥ नहीं इणे सरखो रे ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥

अर्थः—हवे सोलमा जिन श्रीशांतिनाथ प्रभुनी स्तवना कहे ने. ते प्रभु
 केदवा ने ? जगतनेविषे दिवाकर केतां सूर्यनी परें ज्ञानेकरीवद्योतना करना
 र तथा कपाना निधि एदवा प्रभुने मुजने परमवल्लन ने समवसरणमां
 विराजमान अका चार मुखे करी चार प्रकारना धर्मेने प्रकाशेकेतां उपदेश
 र अका, एवा तीर्थकर देव श्रीशांतिनाथ प्रभु ते में नयणें केतां आ
 धार रूप चक्षुं दीठा, माटे देंनविकजीवो ! तुमें जिणंद केतां सा
 मान केवलीमां ईइसमान एदवा श्री शांतिप्रभुने निरखीने हरप्रवंत आठ
 उपशम जे परमहमा तदरूप जेस तेनु ए कंदने एना तुह्य बीजो कोइ
 नथी, ए प्रभु परम शांतगुणमयी ने ॥ इति प्रथम गायार्थः ॥ १ ॥

प्रातिहार्य अतिशय शान्ता ॥ वा० ॥ ते तो कहिय न जावे रे ॥

वृकवाल्कली रविकरजरनुं, वर्णन कणी परें थावे रे ॥ न० ॥ २ ॥

अर्थः— वली प्रभुनी जे आठ प्रातिहार्यनी तथा चोत्रीश अतिशयनी शोना ते मुळ सरखां व्यामोहि जीवथी कही जाय नहीं, दृष्टांत जेम घूकवालकथी केतां घूवडना बालकथी रविकर केतां सूर्यना किरणोनो जर केतां समूह तेहनूं वर्णन केवी रीतें थाय ? अर्थात् नहींज थाय. तेम मुळ सरखाथी पण प्रातिहार्यादिकनी शोना कही जाये नहीं इति ॥ २ ॥

वाणी गुण पांत्रीश अनोपम ॥ वा० ॥ अविसंवाद सरूपे रे ॥
नवमुखवारण शिवसुखकारण, सूयो धर्म प्ररूपे रे ॥ न० ॥ ३ ॥

अर्थः— वली प्रभुनी जे वाणी तेहने विषे उपमा रहित पांत्रीश गुण रखा ठे, ते वाणी विसंवादपणाथी रहित अविसंवाद स्वरूपमयी ठे, ते वाणीयें करीने नव्यजीवोना नव केतां संसारना दुख निवारवाने अर्थे अने शिव केतां मोक्षसुखना प्रबलकारणने अर्थे सूयो केतां यथार्थ धर्म नीप्ररूपणा श्रीप्रभूजी समवसरणमां करे ठे ॥ इति तृतीय गायार्थः ॥ ३ ॥

दक्षिण पश्चिम उत्तर दिसिमुख ॥ वा० ॥ ठवणा जिन उपगारी रे ॥ तसु
आलंबन लहिय अनेके, तिहां यया समकित धारी रे ॥ न० ॥ ४ ॥

अर्थः— ते समवसरणमां पूर्वदिशि सन्मुखना वारणें तो श्रीतीर्थंकर पोते मूलगे रूपें वेसे, अने दक्षिण पश्चिम तथा उत्तरदिशिने वारणें श्री अरिहंतना प्रतिबिंब वेसे, ते प्रतिमारूप ठवणा जिन केतां थापना जिनठे ते उपगारी ठे, तेहनूं पण आलंबन पामीने अनेक जन तिहां समवसर णने विषे समकेत धारी यया, एटले व्रतना जेनार ते पूर्वदिशिना वारणें वेसे, अने बीजी परिपदामध्यें जिनसेवनथी समकितनो लाज ठे, तेथी ए धन्यता ठे ते थापनानिष्केपानो उपगार ठे ॥ इति चतुर्थ गायार्थः ॥ ४ ॥

पट नयकारज रूपें ठवणा ॥ वा० ॥ सग नयकारण ठाणी रे ॥ निमिन
समान थापना जिनजी, ए आगमनी वाणी रे ॥ न० ॥ ५ ॥

अर्थः— हवे वलीविशेष थापनातुं उपगारीपणुं तथा सत्यपणुं कहे ठे, तेमध्यें श्रीअरिहंत तथा सिद्धजी पण आपणा आत्मना निमिन कारण ठे, अने श्रीजिनप्रतिमा ते पण आपणा तत्त्वसाधनतुं निमिन कारण

હે, તેહમાં યાપના જિનને વિષે અરિહંતસિદ્ધપણું ઠ નયેં હે, હાં
 કોઈ પૂઠે જે અરિહંત થયા અથવા સિદ્ધ થયા તેહની યાપના હે, તો
 સાત નય મૂકીને, ઠ નય કેમ કહો હો ? તેહને ઉત્તર કહે હે જે મૂલ તો
 યાપનાનિક્ષેપામધ્યે યાપના તે ત્રણ નયેં હે “નામ સ્થાપનાઽવ્યનિક્ષેપત્રયં
 નૈગમાદિનયવર્તિ” ઇતિ ॥ ” અત ઉચ્યતે ॥ હવે હાં નામાદિ એકેક નિક્ષે
 પાના ચાર ચાર જેદ યાય હે ॥ ઉક્તં ત્ર જાણ્યે ॥ નામાદિ પ્રત્યેકંચતુરુપં
 ઇતિ ॥૧॥ તેથી પ્રથમ એ સ્થાપના એહવું નામ સ્થાપનામાં હે તે સ્થાપનાનો
 નામ નિક્ષેપો હે. બીજો એ સ્થાપના ગ્રહણ હેતુ યાય હે, તે સ્થાપનાનો સ્થાપ
 ના નિક્ષેપો જાણવો. ત્રીજો સમુદાયતા અનુપયોગતા તે સ્થાપનાનો ડચ
 નિક્ષેપો જાણવો. ચોથો આગારોજિપ્પાઠ એ ધર્મને કારણિક યાય, તે યાપના
 નો જાવ નિક્ષેપો હે. એમ યાપના ચાર નિક્ષેપે હે, અથવા નહિ એહિં વિદુણ,
 સુતોઅહોયજિણમ એ કિંચિ ॥ આસજ્જહંસોધારં, નયનયવિસારં વૂઝા ॥૧॥
 ઇતિ તેથી શ્રીઅરિહંત તથા સિદ્ધજીની સ્થાપના હે, તેમાટે તેહના નય કહેહે.

૧ જે સ્થાપના દીઠે અરિહંત સિદ્ધનો સંકલ્પ સ્થાપનામાં યાય હે,
 અથવા અસંગાદિ તદાકારતા રૂપ અંશ એ સ્થાપનામાં હે, તે નૈગમનય યાપના

૨ અરિહંત તથા સિદ્ધના સર્વગુણનો સંગ્રહ કલ્પનાબુદ્ધિ ધરીને યા
 નાકરી હે, તેમાટે એ સંગ્રહનય અરિહંત સિદ્ધરૂપ સ્થાપના હે.

૩ અરિહંતના આકારને વંદન નમનાદિ સર્વે વ્યવહાર શ્રી અરિહંતના
 યાય હે, તેહનું કારણપણું એ યાપનામાં હે તે વ્યવહારનય યાપના કહીયે

૪ એપ્રતિમારૂપ યાપના દેહી, સર્વજન્યને બુદ્ધિનો વિકલ્પ એહવો ઝ
 જે હે, કે એ શ્રીઅરિહંતજીહે તે વિકલ્પેજ સ્થાપનાકરી હે. તે રુજુસુત્ર
 ય સ્થાપના હે.

૫ અરિહંતસિદ્ધ એહવો શબ્દ “ઇદંપ્રકૃતિપ્રત્યયસિદ્ધ” હાં પ્રવૃત્તે હે
 તે શબ્દનય સ્થાપના જાણવી.

૬ અરિહંતના પર્યાય વીતરાગ સર્વજ્ઞ તીર્થંકર તારક જિન પારંગત ડચ
 દિક સર્વપર્યાયની પ્રવૃત્તિ પણ સ્થાપના મધ્યે હે, તે સમજિરૂઢનય સ્થાપના
 અહ પરંતુ કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શનાદિગુણ, ઉપદેશકતા તે ધર્મ, સ્થાપનામ
 નથી માટે એવંચૂતનયનો ધર્મ, તે એ સ્થાપનામાં નથી તેથી એ ઠવણા કેતાં ય
 પના તે કાર્ય કેતાં નિષ્પન્નતા, અરિહંત, સિદ્ધતારૂપ તે પટ્કેતાં ઠ નયે હે

એક એવંનૂત નયે નથી. કેમ કે એવંનૂતનય તે શ્રીઅરિહંત સિદ્ધને વિષેજ છે. તેમાટે કાર્યપણે અરિહંત મધ્યે પણ ઠ નય છે. હ્યાં સ્થાપના નિદ્ધેપમાં શ્રી વિશેષાવશ્યકે આદિનાત્રણ નય કહ્યા છે. અને હ્યાં ઠ નય કહ્યાં તે ઉપચાર જાવનાયે કહ્યા છે. સમનિરૂઢનું જઠ્ઠણ, વચનપર્યાયવર્તિ છે, તે જઠ્ઠણ હ્યાં પોહોચે છે, તેમાટે એ ઠ નય કહ્યા.

હવે એ શ્રી જિનપ્રતિમારૂપ સ્થાપના તે સમકિતિ, દેસવિરતિ, સર્વવિરતિને મોક્ષસાધનનું નિમિત્ત કારણ છે, તે નિમિત્ત કારણ સાતનયે છે તે કારણનો ધર્મે કર્ત્તાને વશ છે. તે નિમિત્તકારણપણું સાત નયે છે, તે કહે છે,

૧ પહેલો સંસારાનુયાયી જીવને એ જિનપ્રતિમા દીઠે અરિહંતનું સ્મરણ થાય છે, અથવા જિનવંદનને જીવની સન્મુખતા થાય છે. તેવારે સન્મુખતાનો જે નિમિત્ત તે નૈગમનય નિમિત્ત કારણ પણું છે.

૨ જિન પ્રતિમા દીઠે સર્વગુણનો સંગ્રહ થાય છે, સાધકતાની ચેતનાદિ સર્વનો સંગ્રહ તે તત્ત્વની અદ્વ્યુતતાને સન્મુખ થાય છે, તે સંગ્રહનય નિમિત્ત.

૩ વંદન નમનાદિક સાધકવ્યવહારનું નિમિત્ત તે વ્યવહારનય નિમિત્ત.

૪ તત્ત્વર્હારૂપ ઉપયોગ સમારવાનો નિમિત્ત તે ક્ષુદ્રસૂત્રનય નિમિત્ત.

૫ સંપૂર્ણ અરિહંત પણાના ઉપયોગે જે ઉપાદાન એ નિમિત્તે તત્ત્વસાધનને પરિણમ્યો, તે શબ્દનય, યાપનાનો નિમિત્ત છે, સમકિતી પ્રમુખને એહવાં છે.

૬ અનેક રીતે ચેતનાના વીર્યની પરિણતિ, સર્વસાધનતાને સન્મુખ થઈ તે સમનિરૂઢનય સ્થાપનાનું નિમિત્ત કારણ પણું જાણું.

૭ એ સ્થાપનાનું કારણ પામી, તત્ત્વરૂચિ-તત્ત્વરમણી થઈને જે શુદ્ધ શુક્લધ્યાનમાં પરિણમે તે સંપૂર્ણ નિમિત્ત કારણતા પામીને, ઉપાદાનની પૂર્ણ કારણતા નીપતી, તે એવંનૂત નયનિમિત્ત કારણ પણું છે. એટલે નિમિત્ત કારણનો એ ધર્મ છે, જે ઉપાદાનને કારણપણે પમાડે, અને ઉપાદાનકારણ તે કાર્યપણે નીપજે. એ રીત છે.

તેથી જિનપ્રતિમા તે મોક્ષનું નિમિત્ત કારણ છે, તે નિમિત્ત સાત નયે છે. તેહમાં સંવંજવાદિકને શબ્દનય સીમ. કારણ થયું. અને મુલ્ય સ્તિને વ્યવહારનય સીમ. નિમિત્ત કારણ પણું થાય. તથા માર્ગાનુમાની સમકેતિની આઠ દૃષ્ટી જે યોગદૃષ્ટી સમુચ્ચયમાં કહી છે, તેમાની આ

ની ચાર દૃષ્ટિ વાલાને ક્ષુદ્રસૂત્ર નય સીમ, નિમિત્ત કારણપણું થાય છે. અને પુણ્યાદ્યાદિકને એ જિનપ્રતિમા સંપૂર્ણ એવંજૂતનયે કારણ રૂપ દેખાય છે. તેવારેં હાં જાવનાયેં એ થયું જે આપનાને વિષે તો સંપૂર્ણ સાત નયરૂપ નિમિત્ત કારણતા છે. પછી કાર્યનો કર્તા જિહાં સુધી એહને ની પજાવે, તેટલો નીપજે, તેથી એ સ્થાપના તે સગનય કેતાં સાતે નયેં કરી કારણભાણી કેતાં નિમિત્તકારણપણાં સ્થાનક છે, તે આપના શ્રીઅરિહંત પદના મૂલ તો ઇચ્છ્ય અને જાવ એ બે નિદ્દેષાવંત છે, પરંતુ નિમિત્તકારણના ચાર નિદ્દેષા સાતનય સંયુક્ત છે. ઉક્તં ચ ॥ નિમિત્તસ્યાપિ સત્પ્રકારત્વનય પ્રકારેણ નિમિત્તસ્ય દૈવિયં ઇચ્છ્યજાવાત્ ॥ તથોપાદાનસ્યાપિ સત્પ્રકારત્વં નયોપદેશાત્. “નો અનિહાણમણયં” ઇતિ વચનાત્ ॥ નહિ એહિ વિદુણં, સુતં અઘોષ જિણમએ કિંચિ ॥ આસક્કાસોયારં, નયે નયવિસારઁબુદ્ધા ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ માટેનિમિત્તપણે સ્થાપના કેતાં જિનપ્રતિમા અને જિનજી કેતાં શ્રીઅરિહંત એ બેહુ સમાન કેતાં તુલ્ય છે. એટલે વિચરતા અરિહંત તથા તેમની સ્થાપના જે મૂર્તિ, તે બેહુ સમાન કેતાં બરોવર છે, તેથી વિચરતા અરિહંત તથા તેહની સ્થાપના એ બે સાધક જીવને નિમિત્ત કારણ છે, પણ ઉપાદાન નથી સર્વમાં નિમિત્તતા છે, એ આગમ કેતાં સિદ્ધાંતની વાણી છે, જે અરિહંતને વાંઘ્યાં તથા અરિહંતની પ્રતિમાને વાદવાં ફલ સિદ્ધાંતમાં સરસું કહ્યું છે, માટે સમાન છે ॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥ ૫ ॥

સાધક ત્રીન નિદ્દેષા મુખ્ય ॥ વાળ ॥ જેવિણ જાવ ન લહિયેં રે
 ઉપગારી હુગ જાપ્યે જાંચ્યા, જાંવવદંકનો ગ્રહિયેં રે ॥ જળા ६

અર્થઃ—અને, ૧ નામ, ૨ સ્થાપના, ૩ ઇચ્છ્ય એ ત્રણ નિદ્દેષા તે જાવ કારણ છે. ઉક્તં ચ જાપ્યે ॥ અહવા નામઠવણા, દવાઈ જાવમંગલં ગાએ પાએ જાવમંગલ, પરિણામનિમિત્ત જાવાઁ ॥ ૧ ॥ માટે એ ત્રણ નિદ્દેષા સાધક કેતાં કારણ છે, એ ત્રણ નિદ્દેષા વિના જાવનિદ્દેષો આયજ નહીં અને નામ તથા સ્થાપના એ બે નિદ્દેષા જાપ્યને વિષે ઉપગારી કહ્યા છે તે કહે છે, જે ઇચ્છ્યનિદ્દેષો છે, તે પિંમરૂપ છે; માટે અહવાય નહીં, જાવનિદ્દેષો તો અરૂપી છે, તે યાચના નામ તથા સ્થાપના એ બે નિદ્દેષા વિના અહવાયે, સેવાયે, નહીં. તેમાટે આદિના બે નિદ્દેષા તે ઉપકાર

વે. વ્રતં ચ ॥ વહુસરૂવં નામં, તપ્પચ્ચય હેઝ ડં સધમ્મવ ॥ વહુ નાણા
વિહાણા, હોજ્જા નાવોવિવજ્જાસો ॥ ૧ ॥ વહુસ્સ લરકણંસં, વવહારો
વિરોહસઘાઠં ॥ અનિહાણાહિણાઠં, બુદ્ધિસદો અકિરિયાય ॥ ૨ ॥ ઇતિ
વાક્યાત્ નામ્નઃપ્રધાનત્વં ॥ ગાથા ॥ આગારોજિપ્પાઠં. બુદ્ધીકિરિયાફલં ચ પા
ણં ॥ જહ દીસઃ ઠવણાએ, ન તહા નામે ન દવિંદો ॥ ૧ ॥ આગારોજિ
યમઈ, રાદવહુકિરિયાનિહાણાઃ ॥ આગારમયં સઘં, જમણાગારા તયા
નઠિ ॥ ૨ ॥ ઇત્યાદિ તેમાટે નામ તથા યાપના એ વે નિદ્દેપા ડપગારી
ઠે, અને મોક્ષસાધવામાં સંવર નિર્જ્ઞા કરવાને તો વંદકનો નાવ જે ઠે તે ય
હ્યો, કેમ જે શ્રીઅરિહંતનો નાવનિદ્દેપો તો શ્રી અરિહંતને યિપેજ ઠે, તે
જો પરજીવને તારે, તો કોઈ જીવને સંસારમાં રહેવું પડેનહીં, તેતો યાતો
નથી, પરંતુ યાપણો નાવ અરિહંતાલંબની યાએ, તો મોક્ષમાર્ગ લદ્ધિયેં,
તેમાટે પ્રચુની યાપના તથા નામના નિમિત્તથી પણ સાધકનો નાવ સમરે,
તેથી નામ તથા યાપના એ વેજ ડપગારી ઠે, વલીસમવતરણામાં ધિરા
જમાન શ્રીઅરિહંત તેહનું પણ નામ તથા આકાર, સર્વ જીવને ડપગારી
યાય ઠે, તેહીજ ઠગ્ગસ્થને ગ્રાહ્ય ઠે, અવલંબીયેં તેમાટે નામ તથા યાપના
પ્રમાણ ઠે, નિમિત્તાલંબી રૂપી ગ્રાહકને શ્રીજિન યાપના તે ઇષ્ટ
નિમિત્ત ઠે ॥ ઇતિ પષ્ટ ગાથાર્થઃ ॥ ૬ ॥

ઠવણા સમોસરણે જિનસેંતિ ॥ વાં ૦ ॥ જો અજ્ઞેદતા વાધી રે ॥
એ આત્મના સ્વસ્વનાવગુણ, વ્યક્તયોગ્યતા સાધી રે ॥ જ ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થઃ— તે માટે ઠવણા સમોસરણે એટલે મૂલગો સમોસરણ તો શ્રી
જિનરાજ વિચરતા હતા તે કાલેં તો એ માહરો જીવ, કોઈ ગત્યાંતમ્માં
હતો, તે હમણાં આ જવમાં સમોસરણની યાપના કરી, તિહાં જિનસુદ્ધ
રહીને, જિનરાજના ગુણાવલંબી ચેતના કરી પઠી તે સેવના કરતાં પ્ર
મુજી સિદ્ધાવસ્થારૂપ પરમ અનંતગુણીના સ્વરૂપથી જે માહરા ચેતનાની
અજ્ઞેદતા એકત્વપરિણામતા તે વાધિકેતાં વધી. તેવારે એ આત્માને એહવાં
અનુમાન સધ્યો. જે તત્ત્વીદેવથી અજ્ઞેદણું વહુમાનપણે જાણું નો એમ
જાણું હું જે એ માહરો આત્મ સ્વસ્વનાવ અનંત જ્ઞાનારિપુણાંન્દ ગુણની
શક્તિ કરતાં પ્રગટતાનું થયું તેહની યોગ્યતા સાધિ. એમ અનુમાન નિરપાતી,

ઘટલે એ જીવ સદા સર્વદા વિપયરંગી હતો, તે તત્ત્વી પ્રજા નિર્વિપયોને રંગેં રમ્યો, તો કોઈક અવસરેં સ્વરૂપરમણી યાત્રો એહવું અનુમાનથયું જો કારણથી અન્નેદ થયો, તો કારણ નીપજાવજો એ પલટવા પણ અનંત કાલે ન થયું હતું તે થયું, તો એ દ્રવ્યમાં પલટવાની યોગ્યતા છે, અનાદિની ચાલથી પલટવું એ નવ્યતાપણાના લિંગનું અનુમાન તો યાચ છે, ઘટલે ન અપણું જણાય છે, એ નક્તિની વહુલતાયેં હરપણું વચન છે ॥ ૭ ॥

જલું થયું મેં પ્રજુગુણ ગાયા ॥ વાળ ॥ રસનાનો ફલ લીધો રે ॥
 દેવચંડ કહે માહારા મનનો, સકલ મનોરથ સીધો રે ॥ જળ ॥ ૮ ॥

અર્થ:- માટે હે પ્રજુ આજ મુજને જલું કેતાં અત્યંત રૂઢું થયું જેમ પ્રજુ શ્રીસોલમાં શાંતિનાથ પરમાત્મા પરમ શાંતરસમયો તેના ગુણની સ્તવના કરી, તેથી મેં માહરી રસના કેતાં રસેંડિ જે જિવ્હા તેનું રૂઢુંફલ લીધું ઘટલે રસનાનું સાર્થકપણું થયું એહવા હર્પસહિત દેવચંડનામા મુનિ કહે છે, જે માહારા મનનો જે મનોરથહતો, તે સકલ કેતાં સંપૂર્ણ પણે સીધો કેતાં સિદ્ધ થયો ॥ ૮ ॥ ઇતિ પોઢશ શ્રી શાંતિજિન સ્તવનં સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ સપ્તદશ શ્રી કુંચુજિન સ્તવનં ॥

॥ ચરમ જિણેસરૂ ॥ એ દેશી ॥

સમવસરણ વેસી કરી રે, વારહ પરપદ માંહે ॥ વસ્તુસ્વ
 રૂપ પ્રકાશતા રે, કરુણાકર જગનાહોરે, કુંચુ જિને
 સરૂ ॥ ૧ ॥ નિર્મલ તુઝ મુખ વાણી રે, જે શ્રવણેં સુણે ॥
 તેહિજ ગુણમણિસ્વાણી રે ॥ કુંળ ॥ ૨ ॥ એ આંકણી ॥

અર્થ:- હવે સત્તરમાં શ્રીકુંચુનાથજીની સ્તવના કરે છે, જે શ્રીકુંચુ જી સમવસરણમાં ત્રિગુણે વેસીને વારહ પરપદા મધ્યે વસ્તુ જે ઠ દ્રવ્ય નાં મૂલસ્વરૂપને પ્રકાશતા, ઘટલે જીવસ્વરૂપ જીવપણે, અજીવસ્વરૂપ અજીવપણે, ઉપાદાનકારણને ઉપાદાનપણે, નિમિત્તકારણને નિમિત્તપણે, શુદ્ધકાર્યને શુદ્ધકાર્યપણે, ઉપદેશદેતા તથા દ્રવ્યથી શુદ્ધપરિણતિ તે કારૂપ તથા જાવથી શુદ્ધપરિણતિ તે કાર્યરૂપ અનેજાવ સાધન પરિણતિ

કારણરૂપ તથા જાવસિદ્ધ પરિણતિ તે કાર્યરૂપ ઉપાદેય તેહિજ કરવો. તે
હની સુચિં રેહેવું એહજ સાધન છે, એહવો ઉપદેશકરતા તથા કરુણાકર
કેતાં કૃપાના કરુણહાર જગત્રયના નાથ, એહવા શ્રીકુંઘુનાથ સ્વામી, તેહના
મુખની નિર્મલ વાણી, ઉપદેશધ્વનિ, તે જે પ્રાણી શ્રવણે સુણે. તેહિજ પ્રાણી,
ગુણરૂપમણિ રત્નની ધાણ છે, એહવા કુંઘુનાથસ્વામીને નમો ॥ ઇતિ ॥ ૨ ॥

ગુણપર્યાય અનંતતા રે, વલિય સ્વજ્ઞાવ અગાહ ॥ નય
ગમ જંગ નિરૂપના રે, હેયાદેય પ્રવાહો રે ॥ કુંઠ ॥ ૩ ॥

અર્થ:- ગુણ તે જે વસ્તુના સહજાવિ ધર્મે “દ્વ્યાર્થયાનિગુણાગુણા
ઈતિતત્વાર્થે ઉક્તત્વાત્” તે તથા ક્રમજ્ઞાવિ ઝનયાશ્રિતત્વ તે પર્યાય,
અને દ્વ્ય, ગુણ, પર્યાય, એ સર્વમાં વર્તે, તેને સ્વજ્ઞાવ, કહીયે એટલે
ગુણની અનંતતા, તથા પર્યાયની અનંતતા. અને સ્વજ્ઞાવની અનં
તતા, એ સર્વ અગાહ કેતાં અગાધ છે, જે અવગાહવાને દોહેલી છે. વલિ
નય કેતાં અનેક ધર્માત્મક વસ્તુને વિષે એકધર્માવલંબન તે નય કહીયે ॥
ઉક્તં ચ તત્સર્થે ॥ અનેકધર્મકદંબકોપેતસ્ય વસ્તુનઃ એકેન ધર્મેણ ઝનયનં
અવધારણાત્મકં નિત્યેવ અનિત્યેવ એવંવિધનયવ્યપદેશમાસ્કંદતિ ॥ એહવા
મૂલ નય સાત, અને ઊત્તર નયસાત સય પછી વિસ્તાર વહુજ તે, તથાગમા
ગમ્યં તે, ઇતિ ગમાઃ અંશજેદેન અન્યધર્મઅજેદેન વસ્તુનિરૂપણાત્મકંવાક્યં
ગમાત્મકં ઝચ્યતે તથા જંગાઃ નંસ્યાદ્વાદોપદેશા અસ્તિત્વાદયઃ જંગઃસ્થાદ્વાદ
સાપેક્ષઃ સ્યાત્ એ અસ્તિપ્રમુખ તથા નિરૂપણાનામાદિક તેહની અનેક પ્રવાહ
અનેક જ્ઞાંતિના વસ્તુધર્મે ઉપચારધર્મે કારણધર્મે સ્વરૂપે ઉપદેશે તે ગલિ હે
ધર્મના નય નિરૂપા જાંગા તે હેયરૂપ કહેતાં અને ઉપાદેય ધર્મના નય
નિરૂપા, તે ઉપાદેયરૂપ પ્રરૂપતા, એહવી શ્રીકુંઘુનાથજીની દેશના છે, વલી
એક દ્વ્યમાં ગુણ અનંતા, પર્યાય અનંતા, સ્વજ્ઞાવ અનંતા, ઉપદેશે ફહાં
જાવના જે ગુણપર્યાયને આવર્ણ છે, સ્વજ્ઞાવને આવર્ણ નથી, અસ્તિત્વ
નિત્યત્વાદિક જે છે તે મધ્યે વિશેષસ્વજ્ઞાવ વિગટે પણ સામાન્યસ્વજ્ઞાવ વિગ
તેહનાં. તથા સર્વધર્મે નય તથા જંગા અને નિરૂપા સહિત ઉપદેશે છે,
એહવી શ્રી કુંઘુજિનની દેશના છે ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થઃ ॥

एटले ए जीव सदा सर्वदा विषयरंगी हतो, ते तत्त्वी प्रभु निर्विषयीने रंगें रम्यो, तो कोइक अवसरें स्वरूपरमणी याज्ञो एहवुं अनुमानययुं जां कारणथी अचेद थयो, तो कारज नीपजावजो ए पलटवा पणुं अनंत काले न थयुं हतुं ते थयुं, तो ए इव्यमां पलटवानी योग्यता ठे, अनादिनी चालथी पलटवुं ए नव्यतापणाना लिंगनुं अनुमान तो थाय ठे, एटले न व्यपणुं जणाय ठे, ए जक्तिनी बहुलतायें हरपनुं वचन ठे ॥ ७ ॥

जलुं थयु में प्रभुगुण गाया ॥ वा० ॥ रसनानो फल लीधो रे ॥
देवचंइ कहे माहारा मननो, सकल मनोरथ सीधोरे ॥ न० ॥ ८ ॥

अर्थः— माटे हेप्रभु आज मुजने जलुं केतां अत्यंत रुडुं थयुं जेमें प्रभु श्रीसोलमां शांतिनाथ परमात्मा परम शांतरसमथी तेना गुणनी स्तवना करी, तेथी में माहरी रसना केतां रसेंइ जे जिब्हा तेनुं रुडूफल लीधुं एटले रसनानुं सार्थकपणुं थयुं एहवा हर्षसहित देवचंइनामा मुनि कहे ठे, जे माहारा मननो जे मनोरथहतो, ते सकल केतां संपूर्ण पणे सीधो केतां सिद्ध थयो ॥ ८ ॥ इति पौडश श्री शांतिजिन स्तवनं संपूर्ण ॥

॥ अथ सप्तदश श्री कुंथुजिन स्तवनं ॥

॥ चरम जिणोसरू ॥ ए देशी ॥

समवसरण बेसी करी रे, वारह परपद मांहे ॥ वस्तुस्व
रूप प्रकाशता रे, करुणाकर जगनाहोरे, कुंथु जिने
सरू ॥ १ ॥ निर्मल तुळ मुख वाणी रे, जे श्रवणें सुणे ॥
तेहिज गुणमणिखाणी रे ॥ कुं० ॥ २ ॥ ए आंकणी ॥

अर्थः— हवे सत्तरमां श्रीकुंथुनाथजीनीस्तवना करे ठे, जे श्रीकुंथुनाथ जी समवसरणमां त्रिगडे बेसीने वारह पर्पदा मध्ये वस्तु जे ठ इव्य तेह नां मूलस्वरूपने प्रकाशता, एटले जीवस्वरूप जीवपणे, अजीवस्वरूपने अजीवपणे, उपादानकारणने उपादानपणे, निमित्तकारणने निमित्तपणे, शुद्धकार्यने शुद्धकार्यपणे, उपदेशदेता तथा इव्यथी शुचपरिणति ते कारण रूप तथा जावथी शुचपरिणति ते कार्यरूप अनेजाव साधन परिणति ते

પ્રોતા તેહનો જેહવો અવસર હોયે, તથા પ્રોતાનો જેહવો વોધ કેતાં જાણપણુ હોયે તેહવો વચનમાં અર્પિત કરીને ઉપદેશો, એટલે જ્ઞાન તો સર્વને એક સમયમાં જાણે છે, પરંતુ ઉપદેશકાલે કેવલી જગવાન જેહવા પ્રોતા હોય, તેટલો કહે, તેથી કેહેવામાં અર્પિત નય આગલ કરવાનો કામપડે છે, તે અર્પિત તથા અનર્પિતનું સ્વરૂપ તત્ત્વાર્થમાં કહ્યું છે, “અનેક ધર્માંચ ધર્માત્ત્ર પ્રયોજનવશાત્કદાચિત્ કશ્ચિદ્ધર્મોવચનેનાર્પિતે વિવક્ષિતે ત્ત્વર્પિતે સંનપિ વચનવિવક્ષતે પ્રયોજનાજાવાત્ તત્ અનર્પિતં ઇતિ” જે ધર્મોપદાર્થ, તેહના અનેક ધર્મ છે, તેહને વિષે જે અવસરે જે ધર્મ, કહેવાનું પ્રયોજન ઉપજે, તે અવસરે તે ધર્મને વચનનેવિષે અર્પિત કરીએ, વિવક્ષા કાળે ગ્રહિયે, તે અર્પિત જાણવો. અને જે ધર્મ સત્ કેતાં ઠતોઠે તો પણ પ્રયોજન વિના તેને ગવેપે નહીં, શ્રદ્ધામાં અપેક્ષામાં છે, તે અનર્પિત કહિયે, ઈશ્વરનું જ્ઞાન, તથા બોલવો. તે અર્પિત અનર્પિત બે મદ્યાજ છુદ્ધ થાયે, અને તેવલીનું જ્ઞાન તો સર્વ એક સમયે છે, પરંતુ વચન તે અર્પિત મદ્યાજ છુદ્ધ છે ॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥ ૫ ॥

શેષ અનર્પિત ધર્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધા વોધ ॥ ઝનય રહિત
જાસન હોવે રે, પ્રગટે કેવલ વોધો રે ॥ કું ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:- જે વચન બોલવાથી શેષ રહ્યા, તે અનર્પિત ધર્મ રહ્યા, તેહને સાપેક્ષ શ્રદ્ધા, સમ્યક્સદ્દેહણા રાખવી, વોધજ્ઞાન પણ રાખવું એ ઈશ્વરસ્થ પ્રમકેતી, દેશવિરતિ, સર્વવિરતિ, ક્ષીણમોહિપર્યંત એમ જાણવું અને ઝનય કેતાં એ અર્પિત અનર્પિત બેદુષી રહિત જે જાસન હોવે તે વોધ કેતાં કેવલીનું જ્ઞાન તે સર્વનો જ્ઞાયક સમકાલે છે, તેથી તેહમાં અર્પિત અનર્પિત પણ નથી, વચનમાં અર્પિતાનર્પિત છે, પરંતુ જાણવામાં નથી ॥ ઇતિ ॥ ૫ ॥

વતિ પરિણતિ ગુણવર્તના રે, જાસન જોગ આણંદ ॥ સમકા
જે પ્રજુ તાહરે રે, રમ્યરમણ ગુણવૃંદો રે ॥ કું ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:- વલી હે પ્રજુજી તમારામાં જ્ઞાનની, વશીનની, ચામિત્રની, વીર્યની, સુખની, અરૂપતાની, સ્ત્યાદિક અનંતા તમારા ગુણસ્થ ધર્મે, તેહની મતી છે, તેમજ અનંત પર્યાયની પણ ઠતી છે, તે સદ્ગુણાદિક પણ સદા

કુંથુનાથ પ્રજુદેશના રે, સાધન સાધક સિદ્ધ ॥ ગૌણ મુખ્ય
તા વચનમાં રે, ગ્યાન તે સકલ સમૃદ્ધો રે ॥ કું૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:— વલી શ્રીકુંથુનાથ પ્રજુની દેશના કેહેવી છે. જેમધ્યે સાધક
કેતાં રત્નત્રયી પૂર્ણ અજેદતારૂપ નિપજાવવાના ઉપાય તે જિનમુદાસેક
મુનિવંદન અનુકંપાદિકથી લહી શુક્લધ્યાન પર્યંત કહ્યા છે, તથા માર્ગ
સારીથી લહી ક્ષિણમોહી પર્યંત અપવાદેં અને ઝત્સર્ગેં અયોગી લર્ગે સ
ધક જીવ જાણવા તેહનું તારતમ્ય યોગ કહે છે, પહેલો માર્ગાનુસારી તે સ
કેતને સાધે, અને સમકેતિતે વિરતિને સાધે, વિરતિતે શુક્લધ્યાનને સાધે તથા
શુક્લધ્યાની ક્ષાયકગુણને સાધે, ક્ષાયકગુણી સિદ્ધને સાધે, એ સાધકનું
ક્રમ છે તે સર્વ પ્રજુદેશનામાં કહે, તથા સિદ્ધપણું સંપૂર્ણ નિષ્પન્નનિરાવ
ર્ણતા પણું કહે. વલી કુંથુનાથજીની દેશનામાં વચન જે વોલાય તે, અનંત
ગૌણ ધર્મ રાખીને જે વચનમાં ગ્રાહ્ય તે ધર્મને મુખ્ય કરી કહે એટલે એ
વસ્તુમાં અનંતા ધર્મ એકસમયમાં પરિણમે છે, તે સર્વ એકસમયમાં જાણે
પરંતુ વચનેકરી જે ધર્મ મુખ્ય કરી કહેવાય, તેને મુખ્ય કરી કહે વીજા
સર્વજ્ઞાનમાં ગૌણપણે જાણે, એમ વચનમાં ગૌણપણું તથા મુખ્યપણું છે
પણ શ્રીકુંથુનાથ સ્વામીનું કેવલ જ્ઞાન તે સકલ જ્ઞેયને જાણવે કરી સમૃ
દ્ધિવાન છે, એટલે જ્ઞાનમાં એક હમણા જાણે વીજા પઠી જાણશે એમ નથી
સર્વ જાણને તે સમયે જ જાણે છે, તેથી જ્ઞાનમાં ગૌણતા મુખ્યતા નથી
અને વચનનું ધર્મક્રમ પ્રવર્તન છે, તે એક કહ્યા પઠી વીજો કહેવાય, માટે
વચનમાં ગૌણતા અને મુખ્યતા છે ॥ ઇતિ ચતુર્થ ગાથાર્થ: ॥ ૪ ॥

વસ્તુ અનંત સ્વજાવહે રે, અનંત કથંક તસુ નામ ॥ ગ્રાહક
અવસર વોધથી રે, કહેવે અર્પિત કામો રે ॥ કું૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:— વસ્તુ જે જીવાદિદ્રવ્ય તે અનંતસ્વજાવમયી છે, સર્વ વસ્તુ અનં
તતા યુક્ત છે, તથા વસ્તુનો જીવ અથવા પુજ્જલ એહનું જે નામ છે, તે પણ
અનંતતાને કહેતો છે, એટલે જીવ એવો શબ્દ ઝચાર કરતાં જીવના અનંતા
ધર્મ છે, તે સર્વ વોલાણા એમ સર્વ સ્થાનકે સમજવો માટે જે વસ્તુનું નામ તે
તે વસ્તુના સર્વધર્મનો ગ્રાહક છે, તેથી જ નામનિદ્દેપામાં સંગ્રહ તથા વ્યવહાર
એ વેદુ નય મુખ્ય છે, અને નૈગમ કારણ છે, એ રીત છે, પરંતુ ગ્રાહક જે

શ્રોતા તેહનો જેહવો અવસર હોયે, તથા શ્રોતાનો જેહવો વોધ કેતાં જાણપણુ હોયે તેહવો વચનમાં અર્પિત કરીને ઉપદેશે, એટલે જ્ઞાન તો સર્વને એક સમયમાં જાણે છે, પરંતુ ઉપદેશકાલે કેવલી જગવાન જેહવા શ્રોતા હોય, તેટલો કહે, તેથી કેહેવામાં અર્પિત નય આગલે કરવાનો કામપડે છે, તે અર્પિત તથા અનર્પિતનું સ્વરૂપ તત્ત્વાર્થમાં કહ્યું છે, “અનેક ધર્માચ ધર્માત્ર પ્રયોજનવશાત્કદાચિત્ કશ્ચિદ્ધર્મોવચનેનાર્પિતે વિવક્ષિતે તત્ત્વર્પિતે સંત્રપિ વચનવિવક્ષિતે પ્રયોજનાનાવાત્ તત્ અનર્પિતં ઇતિ” જે ધર્માપદાર્થ, તેહના અનેક ધર્મ છે, તેહને વિષે જે અવસરે જે ધર્મ, કેહેવાનું પ્રયોજન ઉપજે, તે અવસરે તે ધર્મને વચનને વિષે અર્પિત કરીએ, વિવક્ષા કરીને ગ્રહિયે, તે અર્પિત જાણવો. અને જે ધર્મ સત્ કેતાં ઠતોઠે તો પણ પ્રયોજન વિના તેને ગવેણે નહીં, શ્રદ્ધામાં અપેક્ષામાં છે, તે અનર્પિત કહિયે. તથા સ્વતંત્ર જ્ઞાન, તથા બોલવો. તે અર્પિત અનર્પિત વે મલ્યાજ શુદ્ધ થાયે. અને કેવલીનું જ્ઞાન તો સર્વ એક સમયે છે, પરંતુ વચન તે અર્પિત મલ્યા શુદ્ધ છે ॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥ ૫ ॥

શેષ અનર્પિત ધર્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધા વોધ ॥ ઝનય રહિત જાસન હોવે રે, પ્રગટે કેવલ વોધો રે ॥ કું ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:- જે વચન બોલવાથી શેષ રહ્યા, તે અનર્પિત ધર્મ રહ્યા. તેહને સાપેક્ષ શ્રદ્ધા, સમ્યક્સદ્દેહણા રાખવી. વોધજ્ઞાન પણ રાખવું એ તથા સમકેતી, દેશવિરતિ, સર્વવિરતિ. ક્ષીણમોહિપયંત એમ જાણવું અને ઝનય કેતાં એ અર્પિત અનર્પિત બેદુષ્ટી રહિત જે જાસન હોવે તે વોધ કેતાં કેવલીનું જ્ઞાન તે સર્વનો જ્ઞાવક સમકાલે છે. તેથી તેહમાં અર્પિત અનર્પિત પણ નથી. વચનમાં અર્પિતાનર્પિત છે, પરંતુ જાણવામાં નથી ॥ ઇતિ ॥ ૬ ॥

ઘતિ પરિણતિ ગુણવર્તના રે, જાસન જોગ આણંદ ॥ સમકાલે પ્રજુ તાહરે રે, રમ્યરમણ ગુણવૃંદો રે ॥ કું ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:- વલી હે પ્રજુ જી તમારામાં જ્ઞાનની. દર્શનની. ચારિત્રની. યોધી. સુલની, અરૂપતાની. ઇત્યાદિક અનંતા તમારા ગુણરૂપ ધર્મ. તેહની મની છે, તેમજ અનંત પર્વાયની પણ ઠતી છે, તે સ્વદ્યાદિક પણ મલ્યા

સર્વદા ઠતી છે, તેમ સ્વનાવિ ગુણપર્યાયની પરિણતિ પરિણામિકતા ઇચ્છ્ય વિષે પરિણમવું, તે ઉત્પાદ, વ્યય, ધ્રુવપણે તથા પટ્ગુણ હાણી વૃદ્ધિ ણે પરિણમે છે, તથા તેહિજ જ્ઞાનાદિ ગુણપર્યાયની વર્તના, તે જે સ્વસ્ક ર્યનો કરવાપણું તે જ્ઞાને જાણે, દર્શને દેસે, ચારિત્રે રમે, કર્તાપણાર્થ કરે, જોક્તાપણાથી જોગવે, એમ સર્વગુણ પોતપોતાની વર્તનાએ વર્તના પોતપોતાના કાર્યને કરે છે, તે વર્તના જાણવી. એ સર્વ હે પ્રજુજી તમારા માં છે. અને તે સર્વગુણ પર્યાયનું જાસન કેતાં જાણવું તે તમારામાં છે. તે સર્વગુણને જોગવો ઠો, તે અનંતા ગુણના જોગનો આનંદ હે પ્રજુજી તમારા માં છે એટલે અનંત ગુણ પર્યાયની ઠતિ પરિણતિ અને વર્તના તથા જાત ન જોગ અને આનંદ તે સમકાલે કેતાં એક સમયમાં એ સર્વપરિણમ છે, માટે એહવા અનંતા પરમાનંદના જોગી ઠો, માહા સુખી ઠો. વલી હે પ્રજુ હે સર્વજ્ઞ ! હે સર્વાનંદમયી ! હે નાથ ! હે. સુધોપગારી ! તુમે કેહેવા ઠો ? જે રમ્ય કેતાં રમવા યોગ્ય જે અનંતાત્મસ્વરૂપ તેહમાં રમણ કેતાં રમવું તે ગુણના તુમે વૃંદ કેતાં સમૂહ ઠો ॥ ૭ ॥ ઇતિ સત્તમ ગાથાર્થઃ ॥

નિજનાવે સી અસ્તિતા રે, પર નાસ્તિત્વ સ્વનાવ ॥ અસ્તિપ
ણે તે નાસ્તિતા રે, સીય તે ઝનય સ્વનાવો રે ॥ કું૦ ॥ ૮ ॥

અર્થઃ— હવે સત્તચંગીરૂપે પ્રજુતા કહે છે. તિહાં કોઈક તો સત્તચંગી એ કલા પર્યાયાસ્તિક નયનીજ કહે છે, તેતો ઘટે નહીં, ઇચ્છાસ્તિક પર્યાયાસ્તિક નય ઇચ્છમાત્ર વસ્તુ છે, તિહાં સ્યાત્ અસ્તિ, સ્યાત્ નાસ્તિ, સ્યાત્ અવકલ્યં, એ ત્રણ જાંગા સકલાદેશી છે, તે ઇચ્છાસ્તિકનયી છે, “એવં એતે ત્રય સકલાદેશા જાપ્યાનુસારી એવં સંગ્રહ્યવહારાનુસારીણઃ આત્મકલ્યે વિકલ્પ દેશા ચત્વારિ પર્યાયનયાશ્રયા ઇતિ તત્ત્વાર્થે ” જોષ ચાર તે વિકલાદેશી છે તેહનો પરમાર્થ એમ છે જે સ્યાત્ અસ્તિ એ જાંગામાં અસ્તિપણું વધું અર્પિત છે, બીજો નાસ્તિધર્મ, અવકલ્યધર્મ, તે સ્યાત્ પણામાં આવ્યો, એટલે સ્યાત્ અસ્તિ કહ્યાથી વધું ઇચ્છ્ય ગ્રહવાય છે, તેમજ સ્યાત્ નાસ્તિ તથા સ્યાત્ અવકલ્ય એ જાંગોમાં પણ વધું ઇચ્છ્ય ગ્રહવાય છે, અને ૧. સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ, ૨ સ્યાત્ અસ્તિ અવકલ્યં, ૩ સ્યાત્ નાસ્તિ અવકલ્યં, ૪ સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ યુગપત્ અવકલ્યં, એ ચાર જંગાતે વસ્તુના અંશને એટલે પર્યાયને ગ્રહ

અ કરે છે. તેહનો જાવાર્થ એ છે જે પ્રથમ સ્યાત્ અસ્તિ સ્યાત્નાસ્તિ એ ચોથોજંગ છે, તેમાં અવક્તવ્ય એ ધર્મ નાવ્યો, તો કોઈ કહેશે જે સ્યાત્પદે અવક્તવ્ય ધર્મ લહીશું તેને ઉત્તર જે સ્યાત્પદ તે અસ્તિ તથા નાસ્તિ એ ધર્મની અનેકાંતતાનો ગ્રાહક છે, પરંતુ અવક્તવ્યનો ગ્રાહક નથી અને સ્યાત્ અસ્તિ અવક્તવ્ય, એ પાંચમો જંગો છે, તેહમાં વસ્તુનો અસ્તિધર્મ એકતમ થી છે, તેવચનમાં કહ્યા થકા ઉપયોગમાં લાવતાં અસંખ્યાતા સમય લાગે છે, તેમાટે એ અસ્તિપણું અનેકાંતપણે છે, પરંતુ વચને ગોચર નથી. એમજ સ્યાત્ નાસ્તિ અવક્તવ્ય, એ ઠઠો જંગો પણ જાવવો, તથા સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ ગુણપત્ અવક્તવ્ય, એ જંગામાં સ્યાત્ કેતાં અનેકાંતે અસ્તિ કેહેતા અસંખ્યાતા સમય લાગે, નાસ્તિ કેહેતા પણ અસંખ્યાતા સમય લાગે. તેમાટે અવક્તવ્ય છે, જેલા છે. પણ જે રીતે વસ્તુમાં પરિણમે છે, તે રીતે કેહેવાતા નથી, તેથી એ ચાર જંગામાં સર્વ ધર્મનું ગ્રહણ ન થયું તેમાટે એ ચાર જંગા વિકલાદેશી છે, પણ સકલાદેશીનથી. હવે એ સાતે જંગાનું સ્વરૂપ કહે છે.

૧ એ આત્માવર્તમાન સમયે જ્ઞાન દર્શનાદિ સ્વપર્યાયની પરિણતિપણે અસ્તિ છે, એટલે અતીતપર્યાય તો વિનષ્ટ છે, અનાગતપર્યાય અનુત્પન્ન છે, માટે વર્તમાનપર્યાય ગ્રહણ કહ્યો. હ્રાં સ્યાત્ તે નાસ્તિ અવક્તવ્ય ધર્મનો અનર્પિતતાનો દ્યોતક છે, એ રીતે સ્યાત્ અસ્તિ એ પહેલો જંગો થયો.

૨ તથા સ્યાત્ તે કથંચિત્ પણે ગતિસ્થિતિઅવગાહોપકારી વર્ણાદિ અચેતનાદિ પરિધ્યધર્મ તથા પોતાના અનાગત પર્યાય તે, સાંપ્રતિક વર્તેવા પણે નથી, એ નાસ્તિ જંગો ઇચ્છને ઇચ્છપણે રાખવારૂપ છે, નહીં તો કોઈ કાલે જીવ તે અજીવતાને પામે, એ સ્યાત્નાસ્તિ બીજો જંગો થયો.

૩ તથા અસ્તિધર્મ પણ વચને અગોચર છે, અને નાસ્તિધર્મ પણ વચને અગોચર છે, તે વચનગોચર ધર્મથી વચન અગોચરધર્મ અનંતગુણ છે, તેમાટે સ્યાત્કથંચિત્પણે ઇચ્છમાં અવક્તવ્યપણું છે, એટલે વચન નય ગુણપત્ અર્પણ કરતાં સર્વપદાર્થ અવક્તવ્યપણે છે, માટે એ ત્રણ જંગા સકલાદેશી તે ઇચ્છાસ્થિતિક નયપણે જાણવા. એત્રણે જંગામાં સંમત તથા વ્યવહારનયની પ્રવૃત્તિ છે. એ સ્યાત્ અવક્તવ્યતામાં ત્રીજો જંગો થયો.

૪ તથા ચોથો જંગ સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિ છે, તે સમુચ્ચાચ્ચી સહચાર્ય પર્યાયથીના અસ્તિતાપણે તથા તેહિજ નિન્નોપયોગપણે તે અતીત અના

ગત પરિણામિકપણે નાસ્તિતા છે, એ વે ધર્મ પોતાનાજ ગવેષ્યા
 ૫ તથા જે વિવક્ષિત વચનગોચર ઇચ્છાર્થે મુખ્ય આત્મધર્મને પ્રાપ્ત
 થયે અસ્તિ છે, તેહિજ આત્મઇચ્છાનો સામાન્યવિશેષઇચ્છાની નિન્નપ્રવૃત્તિ
 સમકાલે અંગીકાર કરતાં સ્યાત્અસ્તિ અવક્તવ્યં એ પાંચમો જંગો થયો.
 ૬ ઠાઠો સ્યાત્નાસ્તિઅવક્તવ્યં એ એમજ પાંચમાંની પરેં જાવવો, એ પ
 યની સૂક્ષ્મતા અનંતતાગ્રહીને કહ્યો એ ઠાઠો જંગ થયો.

૭ સાતમો સ્યાત્અસ્તિ સ્યાત્નાસ્તિ યુગપત્ અવક્તવ્યં નામે જંગો છે,
 કોઇકઇચ્છાર્થવિશેષ આશ્રી અસ્તિપર્યાયવિશેષઆશ્રી જે નાસ્તિ તેહીજ સ
 ર્શો નિન્નપણે અવક્તવ્યં એ સર્વપર્યાય તે નયની પ્રવૃત્તિ છે એ સાતમો જ
 એ સપ્તજંગી તે નિત્ય અનિત્ય જેદ અજેદાદિક ધર્મની તથા જ્ઞાનદર્શ
 દિક ગુણની સપ્તજંગી થાય તે જાવે છે. જ્ઞાન જેઠે તે જ્ઞાયક પરિઘેદકા
 સ્વપર્યાયે અસ્તિછે, તથા દર્શનચારિત્રાદિ તે સ્વપર્યાયે અસ્તિ છે, અને જડતા
 પરપર્યાયે નાસ્તિ છે, એમ અનંતી સપ્તજંગી સંજવે, તે બુદ્ધિવંતે જાવ
 તથા તત્ત્વાર્થ વૃત્તિને વિષે વલીસમ્મતિવૃત્તિને વિષે વિસ્તારથી કહી
 અને સ્યાદાદરજ્ઞાકરે એહનું સ્વરૂપ તથા ઉપપત્તિ, પ્રવૃત્તિ, પરિણતિ, ન
 સર્વે વચાણ્યા છે. તિહાંથી જોડ લેજો. હવે ગાથાનો અર્થ લખે છે.

નિજ કેતાં પોતાને જાવેં, સ્વઇચ્છ, સ્વદ્દેષ, સ્વકાલ, સ્વજાવપણે સ
 કેતાં સ્યાત્ કથંચિત્પણે અસ્તિ છે, અને તેહીજ ઇચ્છ, પરઇચ્છ, પરદે
 પરકાલ, પરજાવ પણે નાસ્તિ છે, તે નાસ્તિપણું ઇચ્છમાં અસ્તિ કે
 ઠતા પણે રહ્યો છે, વલીસીય કેતાં સ્યાત્ કથંચિત્ ઉચ્ચ કેતાં અવક્ત
 સ્વજાવ એટલે આદિ જાંગો તથા અંતનો જાંગો સંજારતાં સાતે જંગો કે
 વાણા, એહવી સ્યાદાદપરિણતિ તે હે પરમેશ્વર તુમે પ્રત્યક્ જ્ઞાને સર્વજ
 ની જાણીને ઉપદેશ કહ્યો, એહવી તાહરી વાણી છે, એ રીતે શુદ્ધ અનંત
 એકતા, અનેકતા, સત્ત્વતા, સાધકતાયુક્ત શ્રી અરિહંતનો ઉપદેશ છે ॥૦

અસ્તિસ્વજાવ જે આપણો રે, રુચિ વૈરાગ્યસમેત ॥ પ્રજ્ઞુ સન્મુ
 સ્વ વંદન કરી રે, માગીસ આત્મ હેતો રે ॥ કું૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-હવે પોતાનો મનોરથ કહે છે એહવો જે અસ્તિસ્વજાવ અનંત
 ન, દર્શન, ચારિત્ર, અવ્યાવાધ, પૂર્ણાનંદતારૂપ, જે માહારો સત્તાગત સ

दाद उपयोगें ग्रहो तेहनी रुचि पीपासा करीने, वैराग जे संसारथी उदा
सी पणुं ए संसारोनाव विजावोपाधि माहरे अचटती ठे, तेहने केवारें
सर्वथी तजुं, एम विपन्नहण तथा तप्तलोह पदधृति समान जाणीने उ
दासीन थयो, मोहानिलापी केवलज्ञानानंदने अनिलापें हे प्रचुजी ताह
रे सन्मुख उजो रहीने वंदना करीने माणुं तुं, जे हे तारक ! मुजने तार
तार नवत्रमणथी उगार, ए संसारजनित दुःख मुजथी हवे खमातो
नथी, जे माहरो अनंतो स्वाधीन आनंद ते पराधीन थयो. अने हुं पुज
लगाही थयो तेथी तत्त्वचोगी तुं, पण तत्त्वने जाणी शकतो नथी, उदै
कनावरूप अशुद्धपर्यायनी श्रेणिमां पडोरह्यो तुं, अने हवे हे नाथ ताहरे
सरणे आव्यो तुं, माटे मुजने माहरो अस्तिस्वभाव प्रगटे एहवो आत्मानो
हित समकेत दर्शनयुक्त, चारित्रनो प्रसाद करो, एहवो हुं जेवारें मागीश
तेहीज दिन धन्य मानीश एहवो मनोरथ करवो ॥ ए ॥ इति नवम गाथार्थः॥

अस्ति स्वभावरुचि अयी रे, ध्यातो अस्तिस्वभाव ॥ देव
चंड पद ते लहे रे, परमानंद जमावो रे ॥ कुं० ॥ १० ॥

अर्थः—माटे अहो नव्यजीवो तुमें जो सर्वजीव सुखना अर्थीठो तो जे
लागत अस्तिधर्म, तेहना रुचि अनिलापी अयीने जे अस्तिस्वभावनी अ
तता तेहनेज ध्यातां ध्यान करतां थकां सर्व देवमां चंडमासमान जे सि
परमात्मपद ते लहे केतां पामे, अशरीरता, निर्मलानंदता, निःसंगता
प परमानंद स्वाधीन आत्यंतिक अव्याबाध मुख तेहनोज जेहमां जमा
ठे, सयन केतां एकीपणुं ठे, एहवुं पद श्रीप्रचुनी सेवाथी पामे, तंमाटे
सर्वस्वरूपी, अरूपी, ज्ञानस्वरूपी, एहवा श्रीकुंभुनाथनां चरणनुं सेवन करो,
हे नव्यजीवो ! एहीज परम सुखनो हेतु ठे. ॥ १० ॥ इति कुंभुनाथ० ॥

॥ अथ अष्टादश श्रीअरनाथजिनस्तवन ॥

॥ रामचंदके वाग चांपो मोरी रह्यो री ॥ एदेजी ॥

प्रणमो श्रीअरनाथ, शिवपुर साय न्वरोरी ॥

त्रिजुवन जन आधार, नवनिस्तार करोरी ॥ १ ॥

અર્થ:-હવે અઢારમા શ્રીઅરનાથ જિનની સ્તવના કારણતા પણે કં પ્રણમો કેતાં વારંવાર નમસ્કાર કરો, શ્રીઅરનાથ સ્વામીને, એહીજ અ હી પરમેશ્વર વાંદવા યોગ્ય છે, શિવ કેતાં નિરુપડવ જે સિદ્ધતા, તેહં ઉપમાયેં પુર કેતાં નગર તિહાં પોહોચાડવાને સ્વરો સાથ છે, તેથી સ વાંદની ઉપમા શ્રીઅરિહંતનેજ છે, જે નિઃસ્વાર્થે નવઅટવીમાંથી પાર વ ને મોહનગરને વિષે પરમાનંદપદેં પહોચાડે એહવા કારણપણે શ્રીઅરિ જી છે, વલી ત્રણ જુવનના જનને આધાર છે, મિથ્યાત્વ અસંયમ વ્યથ પીડિતને આધાર ઉવંજારૂપ છે. વલી ચારગતિરૂપ નવ કેતાં સંસાર તેહ થી દુઘ્યેં તથા નાવેં નિસ્તારના કરણહાર છે ॥ ૧ ॥ ઇતિ પ્રથમગાથાર્થ:

કર્તા કારણ યોગ , કારજ સિદ્ધિલહે રી ॥

કારણ ચાર અનૂપ, કાર્યાર્થી તેહ ગ્રહે રી ॥ ૨ ॥

અર્થ:- હવે મોહકાર્ય નિપજાવવા માટે કારણ કાર્યની નીતિ વ છે. સર્વ કાર્ય છે, તે કર્તાના કીધા આયે છે, તેમાં નિન્નકાર્યનો ક પણ નિન્ન, જેમ ઘટનો કર્તા કુંજકાર નિન્ન છે, અને અનિન્નકાર્યનો ક પણ અનિન્ન છે, જેમ જ્ઞાનનો કર્તા આત્મા છે, તેમ સંપૂર્ણ સિદ્ધત્વ કર્તા પણ આત્માજ છે, તે કર્તા જેવારેં કારણની યોગવાયી પામે, તેવ કાર્યની સિદ્ધિ નીપજવાપણું લહે, એટલે એકલો કર્તા તે કારણ સામગ્રી વિ કાર્ય કરી શકે નહીં, કારણ સામગ્રી મલેજ, કાર્ય નીપજાવે તે કારણ ચાર જેદ છે, જે કાર્ય નીપજાવવાનો અર્થી આય, તે ચાર કારણને ગ્ર હ્યાં ઘણા શાસ્ત્રોમાં તો કારણના વે જેદ કહ્યા છે, એકઉપાદાનકારણ બીજો નિમિત્ત કારણ, અને વિશેષાવશ્યકને વિષે સમવાયકારણ એ ના કહ્યાં છે, તથા આત્મમીમાંસામાં કારણ ત્રણ કહ્યાં છે, “સમવાયસમવા નિમિત્તજેદાત્” તેમાં સમવાય કારણ તે ઉપાદાન કારણ અને અસમવા કારણ તે નામાંતર અસાધારણ કારણ કહેવાય છે, તથા નિમિત્ત કાર ના વે જેદ કરીયેં તેમાં એક તો નિમિત્ત કારણ બીજું અપેક્ષાકારણ તે ત્વર્થ ટીકામાં વચાણું છે, “તથા અપેક્ષાકારણં પૂર્વમિત્યનેન ઉચ્ચ ચક્ષા ઘટસ્યોત્પન્નાવપેક્ષાકારણં વ્યોમાદિ ઉપેક્ષતે ઇતિ ઉપેક્ષા” તેમા ચદ્યપિ કારણ, વે માં ચારે અંતર્જૂત છે, તોપણ વિસ્તારરુચિને નિન્નોપયો

करवाने चार कारण कहां ठे. एक उपादान, बीजुं असाधारण, त्रीजुं निमित्त, चोथो अपेक्षा ए चारे कारण जेवारें कार्यरुचि कर्त्ता ग्रहे, अने जेवारें ए चार कारणने कार्यरुचि कर्त्ता प्रवर्त्तावे, तेवारें ते कारण समजवा, पण कर्त्ताना प्रयोजन विना कारणता नहीं. एम जावना करवी ॥ इति ॥ २ ॥

जे कारण ते कार्य, थाये पूर्ण पदे री ॥ ३

पादान ते हेतु, माटी घट ते वदे री ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे प्रथम उपादान कारणनुं स्वरूप कहे ठे. जे कर्त्ताना कार्यने सम्मुख थाय तथा जे कारण तेहीज पूर्णपदें केतां पूर्णता ना अवसरें कार्य रूप थाय तेने उपादान हेतुकेतां कारण कहीये. उक्तंच महानाप्ये ॥ तद्वकारणं तं, तवोपदस्तेहजेण तम्मइया ॥ विवरीय मन्नकारण, मिहं वोमादउं तस्स ॥ १ ॥ ए गाथाने व्याख्याने यदात्मकं कार्यं दृश्यते तदि तदइव्यकारणं उपादानकारणं यथा तंतवः पटस्य इति एटजे जेम तं हता ते कर्त्ताने प्रयोगें पट थयां, ते उपादान कारण जेम घटरूप कार्य देने माटी ते उपादान कारण ठे, पठी माटी तेहज घटपणुं पामी, ए ले कारण तेहीज कार्यपणुं पाम्यो, इहां कारण कार्यनुं एक समयरूप व्याख्यान ठे, ते पण उपादान कारणनुं ठे. एम महानाप्ये मतिज्ञाना कारें जमालि न्हनवना अधिकारें कहुंठे इहां कोइ पुत्रे जे कारण ते कार्य थाये एम कहो ठो तो कारण कार्यनुं एकपणुं थारो? तेहने उक्त जे अनिधान, फल, लक्षण, संख्या, संस्थानादिकनो नेद ठे, तेथी त्र जाणवुं जेम प्रथम माटी एहवुं नाम हतुं पठी घटनाम थयुं माटी भुडता, इव्यताधर्मवंत हती. घट ते जलाहरण धर्मवंत ठे, माटे नि ना ठे, ए प्रथम उपादान कारण वताव्युं इति तृतीयगाथार्थः ॥ ३ ॥

उपादानथी निन्न, जे विणु कार्य न थाये ॥ न हवे कारजरूप, कर्त्ताने व्यवसायें ॥ ४ ॥ कारण तेद निमित्त, चक्रादिक घटनावें ॥ कार्य तथा समवाय, कारण नियतने दावें ॥ ५ ॥

अर्थः—हवे निमित्तकारणनुं लक्षण कहे ठे. जे कारण उपादान कारणथी निन्न केतां जुहुं ठे. अने तेना मज्या विना कार्य थाय नहीं. वज्रा

તેહને વિષે જે કારણ પણું તે કર્તાને વ્યવસાયેં કેતાં કર્તાને ઉદ્યમે છે. નિમિત્ત કારણ કહીયેં, જેમ ઘટનાવેં ઘટકાર્ય છે તેહને ચંક્ર, ચીવર, દંડાદિક તે નિમિત્ત કારણ છે. અને માટી ઉપાદાન કારણ છે. તે ઉપાદાન કારણથી નિમિત્તકારણ જે ચંક્ર ચીવરદંડાદિક છે તે સર્વ નિમિત્ત છે, અને નિમિત્ત મલ્લ્યા વિના માટીનો ઘટ થાય નહીં, તેમજ તે ચંક્રાદિક કદાં કોડકાલેં કાર્યપણું પામે નહીં, અને એ ચંક્રાદિકને જેવારેં કર્તા જે કુંનકા તે ઘટ કરવારૂપ વ્યાપારેં પ્રવૃત્તાવે, તેવારેં એને કારણ કહીયેં, નહીંતો ઉપગરણતાપણું કહેવાય નહીં, તે પણ સમવાયકારણ કેતાં ઉપાદાનકારણ છે. તેહને નિયતનેદાવે કેતાં કર્તા જેવારેં ઉપાદાન કારણને કાર્યરૂપેં કરતાં હોયે, તેવારેં જે ઉપગરણ કામે લગડવા, તે સર્વ નિમિત્તકારણ કહિં અને તેજ ઉપગરણ જેવારેં કર્તા કાર્યને કરતાં ન હોય, તેવારેં તેહને ઉપગરણ કહીયેં નહીં, કારણનું સ્વરૂપ એહવુંજ છે. જે કાર્યને કરે, તે કાર્ય તર અથવા પ્રથમ અપ્રયુક્તકાલેં જે દંડાદિકને કારણ કહે છે, તે આરો માત્ર નૈગમનયમતેં જાણવો, પરંતુ સ્વરૂપેં નથી, તે માટે કાર્યનો જે કર્તા તે ઉપાદાનકારણને કાર્યરૂપ કરતાં તેહમાં જે જે ઉપગરણ પ્રવર્તીવે, તે નિમિત્તકારણ જાણવું એટલે જે જે કાર્યની નિયત જે નિયામિકો છે તે કાર્યના નિમિત્ત જાણવા જેમ ઘટકાર્યને ચંક્રાદિક અને ઘટકાર્યને તુરીયાદિક એમ સર્વત્ર જાણવું એ નિમિત્તકારણ કહ્યું ઇતિ ચતુર્થપંચમ ॥ ૪ ॥

વસ્તુ અજ્ઞેદ. સ્વરૂપ, કાર્યપણું ન ગ્રહેરી ॥

તે અસાધારણ હેતુ, કુંજે આસ લહેરી ॥ ૬ ॥

અર્થ:- હવે અસાધારણ કારણનું સ્વરૂપ કહે છે. તે વસ્તુ જે ઉપાદાન કારણ તેહથી અજ્ઞેદસ્વરૂપેં છે, અને કાર્યપણું પામતો નથી, એટલે કાર્ય નીપને તે રહેતો નથી, જેમ ઘટકાર્ય નીપજ્યું તોપણ તેમાંહે માટીપણું છે, તેની પરે તે રહેતો નથી, તે અસાધારણ હેતુ કેતાં કારણ કહીયેં જેમ ઘટરૂપ કાર્ય કરતાં સ્થાસ કોશ કુસલાકાર થાયે છે, તે સ્મૃતિપિંડ પ કારણથી અજ્ઞેદ છે, પરંતુ ઘટરૂપકાર્ય નીપને તે રહેતાં નથી, તેમજ એ સર્વ અસાધારણ કારણ જાણવા, યત્ન ચ “પ્રમાણનિશ્ચયેન ઉપાદાન કાર્યત્વાપ્રાપ્તસ્ય અવાંતરાવસ્થા અસાધારણં ઇતિ” ॥ ઇતિ પદ્મગાથાર્થ: ॥

जेहनो नवि व्यापार, निन्न नियत बहुजावी ॥

चूमी काल आकाश, घट कारण सदजावी ॥ ७ ॥

अर्थ:- हवे अपेक्षाकारण कहे ठे, जे कारणनो व्यापार प्रवर्तन नथी. तथा कर्त्ताने पण ते मेजववानो प्रयास करवो, पडतो नथी, अने कार्य यी निन्न केतां जुदो ठे, तथा नियत केतां नियमां निश्चें ते जोइयें. अने बहुजावी केतां अनेक बीजा सर्व कार्यमां जावी ठे, ए रीतें कारणीक ठे, ते अपेक्षाकारण कहियें; जेम चूमी तथा आकाश ए बिना कोई घटादि कार्य थतुं नथी, अने चूमी प्रमुख जेम घटनुं कारण ठे, तेम अन्वबीजा का थोतुं पण कारण ठे, अने घटनुं कारणपणुं पण ठतुं ठे, वलीकर्त्ता जेम उपाशन तथा निमित्त कारणनो व्यापार करे ठे. तेम एनुं प्रवर्तन करतो नथो ॥ ७ ॥

एह अपेक्षाहेतु, आगम मांहे कह्यो री ॥

कारणपद उत्पन्न, कार्यथये न लह्यो री ॥ ८ ॥

अर्थ:- तेथी ए अपेक्षा हेतु केतां कारण आगममां तथा तत्त्वाणादिक पंथोमां कथुं ठे. “यथा घटस्योत्पत्तौ अपेक्षाकारणं व्योमादि अपेक्षते तेन विना तदजावानावात् ॥ निर्व्यापारमपेक्षाकारण इतितत्त्वार्थवृत्तौ” ॥ तथा विशेषावश्यकै अवधिज्ञानाधिकारे “इहां धारनूत शिलातलादि इत्यानुत्पद्यमा तस्यावधिः सहकारकारणानि जवंति अत्र सहकारकारणंगवेष्यं इति” ए चार कारणनुं स्वरूप कथुं. हवे कारणपद केतां जेदमांहे कारणपणुं ते तनो मूलगो धर्मे नथी, पण उत्पन्न ठे, अने ते जेवारें कर्त्ता ते कार्यनो अर्थां यइने ज उपकरण तथा मूलपिंन ते रूपे कार्यपणे प्रवर्तवें, तेवारें ते तेदनुं कारण कारण कहियें एटले जेम काष्ठमां दंमादिक अनेक पदार्थेना ततापणानी योग्यता ठे, पण कोई कर्त्ता दंमनुं कारण उत्पन्न करे, कोई एतलीनुं काष्ठ उत्पन्न करे, तेमज दंमादिकने कोई घटध्वंसपणे प्रवृत्तावें, तो घटध्वंस करे, तथा कर्त्ता जो दंमादिकने घट करवापणे प्रवृत्तावें. तां तेदनुं कारण जाय, माटे जे कारणपणुं ते ते कर्त्तानुं कथुं थाय जे. श्रीविश्वेश्वरकृतं कथुं ठे, “ये कारकाः कर्तुराधीना इति कारणं कार्योत्पादकं तेन कार्योत्पन्नं. कारणत्वं नचकार्यकरणं” ते माटे कारणपणुं ते उत्पन्न ठे. अने कोई कर्त्ता जे वस्तुमां कोई कार्यना कारण तो ठता ठे. तो उत्पन्न ठे, ॥

કહો ઠો ? તેહને ઉત્તર જે વિવક્ષિત કાર્યની કારણતા ઉત્પન્ન છે, અથવા જે કાર્યતા જે કાર્ત્તે તે કાર્યતા કર્તાના પ્રયોગની છે, તેમાટે ઉત્પન્નજ છે પણ કાર્ય નિપજ્યા પછી તેમધ્યે કારણપણું ન પામીયે, જેમ અનાદિ વિધ્યાત્મીજીવ. યદ્યપિ સત્તાવંત છે, તેમજ અજનવ્ય જીવ પણ સત્તાવંત છે, પરંતુ તેહનું ઉપાદાન સિદ્ધતાના કાર્યનું કરણહાર નથી, તેથી કાર્ય નીપજ નથી. જેવારે કોઈક જીવનું ઉપાદાન અરિહંતાદિક નિમિત્ત પામીને, કારણતાપણે પરિણમે, તે કાર્ય કરે, માટે તે ઉત્પન્ન છે, અને તે કાર્ય સિદ્ધ થયા પછી તે કારણ રહે નહીં, જો સિદ્ધતામાં સાધકતાની હતી માનીયે તો સિદ્ધાવસ્થાયે પણ સાધકપણું રહ્યું માનવું પહે તે સિદ્ધાવસ્થામાં સાધક પણું તો નથી માટે કાર્ય નીપજે, કારણતા રહે નહીં, તથા નિમિત્ત જે વાદિક તે પણ કર્તા જિન્ન કાર્યના વ્યવસાયે કારણતા કરે, તો તે જિન્ન કાર્ય થાયે, પરંતુ તેજ કાર્યની તે કારણતા રહે નહીં, એમ ધારવું ॥ ૮ ॥

કર્તા આતમદ્વ્ય, કારયસિદ્ધિપણો રી ॥ નિ

જસત્તા ગત ધર્મ, તે ઉપાદાન ગણો રી ॥ ૯ ॥

અર્થ:- હવે સિદ્ધતારૂપ કાર્યના ચાર કારણ દેલાહે છે. સિદ્ધતારૂપ કાર્ય તે આત્માનું અનેદસ્વરૂપ છે, માટે એહનો કર્તા આત્મા દ્વ્યપોતેજ છે, અને સિદ્ધપણું તે આત્માનું કાર્ય છે, જે આત્મા સિદ્ધતાને પરમાનંદપણે જાણે. તથા એહીજ માહરું હમણા કરવાનું કાર્ય છે, એકાર્ય કરવાની રુચિવિના અનંતો કાલ સંસારમાં જન્મો સ્વરૂપચ્રષ્ટ થયો, માહામોહેં પ્રયો. હવે મેં માહરો મૂળધર્મ શ્રદ્ધાજાસન ગોચર કહ્યો તેથી એ કાર્ય કરવું એમ નિર્ધાર કરી તદનુગત ચેતનાવીયે કરીને સ્વસ્વરૂપ કરવાનો કર્તા થયો. તો સિદ્ધતાના કાર્યને નિપજાવે, તે આવી રીતે જે પ્રથમ તો અંશેકર્તા થાય, પછી ગુણવૃદ્ધિયવે, સંપૂર્ણ કર્તાપણું પામીને કાર્ય નીપજાવે. હવે સિદ્ધતારૂપ કાર્યનો ઉપાદાનકારણ કહે છે, જે પોતાના સત્તાગત જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, વીર્યાદિક, અનંતગુણ છે, તેહિજ પોતાનું સત્તાગત પદ તે સિદ્ધિરૂપ થાય છે, માટે તેહીજ ઉપાદાન કારણ જાણવું ઉપાદાન તે વસ્તુનો મૂળ ધર્મ અરૂપી સત્તા તેહીજ સિદ્ધ થાય છે, એસિદ્ધતા રૂપ કાર્યનું ઉપાદાન કારણ દેલાહ્યું ॥ ૯ ॥ ઇતિ નવમગાથાર્થ: ॥

योग समाधिविधान, असाधारण तेह वदे री ॥ विधि
आचारणा नक्ति, जिणें निज कार्य सधे री ॥ १० ॥

अर्थः—हवे सिद्धतारूप कार्यनुं असाधारण कारण केहे ठे. मन, वच
अने कायाना योग तेहने इव्यथी तथा जावथी स्वगुणरमणमां अरागी,
अक्षेपीपणे प्रवर्त्तावुं, ते आत्मसमाधि कहियें तेनो जे विधान केतां क
रवो एटले चोथा गुणठाणथी मांझीने सिद्धपर्यंत जे गुणनी वृद्धि करवी,
एटले अजिनव गुणनो कारणपणुं ते सर्व ज्ञान, दर्शन, चारित्र, श्रेणीगत
ध्यान परिणाम, कृपोपशमीनाव, विधिसहित आचरणा, तथा नक्ति, अने
गुणीनुं बहुमान, जेथी पोताना कार्यनी सिद्धि निपजे. ते ज्ञानक्रियारूप
साधक अवस्थानी तरतमता ए सर्व असाधारण कारण कहेवुं ए असाधार
ण कारण ते आत्मगुणरूप दाननी निन्न निन्न ऊणता थकानी अवस्था
ठे, सदा पूर्वपर्याय उत्तरपर्यायनुं कारण ठे, ते समयेंज क्रियाकाल निष्ठा
कालनो अजेद ठे ए असाधारण कारण कह्यो ॥ १० ॥ इति ॥

नरगति पढम संघयण, तेह अपेक्षा जाणो ॥ नि
मित्ताश्रित उपादान, तेहने लेखे आणो ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे सिद्धतारूप कार्यनुं अपेक्षा तथा, निमित्त एवे कारण कहेठे.
नरकेतां मनुष्यनी गति, पढमकेतां पहेलुं संघयण वज्ररूपननाराच, पंचेडि
पणुं इत्यादि सिद्धतारूप कार्यनुं अपेक्षा कारण जाणो. इहां कर्त्तानो व्या
पार नथी, पण ए निश्चें जोइयें. ए पाप्मा विना मोक्षरूप कार्यनी साधना
थाय नहीं, तेमाटे अपेक्षा कारण कहियें. पण ए मनुष्य गत्यादिक सर्व जे
जीवनुं उपादान परिणमन, धर्माधीन अने निमित्त जे देव गुरु सिद्धांत तेहने
जेणें आश्रयो, तो तेहनी मनुष्यगत्यादिक लेखे केतां कारणपणे आणजो,
अने जेणे निमित्तने आश्रयो नथी, तेहनी मनुष्यगत्यादिक कारण पणामां
गणशो नहीं, ते हजी अनादिनी चालमां ठे. पलटण करतो नहीं,
तेमाटे. ए अपेक्षा तथा निमित्त एवे कारण कहा ॥ ११ ॥ इति ॥

निमित्त हेतु जिनराज, समता अमृत खाणी ॥

प्रभु अवलंबन सिद्धि, नियमा एह वखाणी ॥ १२ ॥

॥ अथ एकोनविंशति श्रीमल्लिनाथ जिनस्तवनं ॥

देखी कामिनी दोइ के, कामें व्यापियो रे के का० ॥ ए देशी ॥

मल्लिनाथ जगनाथ, चरणयुग ध्याइयें रे ॥ च० ॥

शुद्धात्म प्राग्जाव, परम पद पाइयें रे ॥ प० ॥

साधक कारक षट्क, करे गुण साधना रे ॥ क० ॥

तेहीज शुद्धसरूप, याय निराबाधना रे ॥ या० ॥ १॥

अर्थः— हवे उगणीशमा श्री मल्लिनाथ परमेश्वरनी स्तवना करे तिहां कारकशक्ति पलटवाथी सिद्धता निपजे ठे, ते पलटवानो उप श्री अरिहंतनी सेवना ठे, तेरूप स्तुति करे ठे. श्रीमल्लिनाथ, परमेश्वर परमज्ञानी, ते जग केतां लोकना नाथ मोहनो नय एटले अंतरंग जाव पुथी ठोडाववाना परम कारण ठे, तेहनां चरणयुग केतां पदकमल जोड़ुं तेहने ध्यायीयें, वारं वार संचारियें, एहवा प्रभुने ध्यायवाथी छ ताने शुं नीपजे ? ते कहे ठे. शुद्ध जे आत्मानो परमात्मजाव अनंतगु निर्मलतारूप तेहनो जे प्राग्जाव केतां प्रगटपणुं निर्मल शुद्धतारूप पर पद निर्मल पद ते पामीयें, एटले पोतानी आत्मता निर्मलपणुं नजे, ते आत्म सिद्धिरूप कार्य करवाने ठ कारक ठे. तिहां सर्व कार्यमां कारक प्रवृत्ति कारणता ठे, कारकचक्र बिना कार्यनी निष्पत्ति नथी. जेम १ कुंजकार कर्त्ता, २ घट ते कार्य, ३ मृत्पिण्ड चक्रादिक कारण, ४ माटीना पिण्ड नवा पर्यायनी प्राप्ति ते संप्रदान, ५ पिण्ड स्थासादि पर्यायनो चय ते प्रपादान, ६ घटादि पर्यायनुं आधारपणुं ते आधार, एम घटरूप कार्यम षट् कारक ठे, तेमज आत्माने अनादि कालनां ए ठ कारक बाधरूपें परिणम्यां ठे, ते देखाडे ठे.

- १ आत्मा परविजाव रागादि ज्ञानावरणादि इव्यकर्मनो कर्त्ता थयो ठे.
- २ जावकर्म इव्यकर्मने जे आत्मा करे, ते कार्य नामा बीजुं कारक.
- ३ अशुद्धविजाव परिणतिरूप जावाश्रव अने प्राणातिपातादि इव्याश्रव, ए वे कारणथी कर्म बंधाये, माटे ए कारण नामा त्रीजुं कारक.
- ४ अशुद्धतानो तथा इव्यकर्मनो लाज ते संप्रदान नामा चोशुं कारक.
- ५ स्वरूपरोध, द्योपशमनी हाणी, तथा परानुजयायिता ते प्रपादान.

६ अनन्ती अष्टविंशति, तथा ज्ञानावर्णादि कर्मने राखवा रूप जे शक्ति ते आधार नामाठहुं कारक जाणवुं ते.

ए रीतें ए ठ कारकहुं चक्र अनादिहुं अष्टपणे बाधकतापणे आत्माने परिणामी रहुं ठे, ते जेवारें साधक आत्मा, पोतानो स्वधर्म नीपजाववा पणे परिणमावे, तेवारें ए ठए कारक साधकपणे प्रवृत्त्या गुणनी आत्मधर्मनी साधना करे. ए रीतें ए ठ कारक साधक पणे परिणाम्या कार्य नीपजे शुद्धस्वरूप आय. ए स्वरूपपरिणामिकता रूप स्वकार्य कारण पाणुं कोने परिणमे ? ते कहे ठे. जे निराबाध, श्रीसिद्धजगवंत, तेहनां ठ कारक, ते शुद्धपणे प्रवृत्ते ठे, अने बाधक जीवोना बाधकपणे परिणमे ठे. तथा सम केत गुणठाणाथी मांमीने अयोगी गुणठाणा पर्यंत, साधकपणे परिणमे ठे. तथा सिद्ध जगवंतना शुद्धस्वरूपरूपें परिणमे ठे, कारक ते आत्मानामा जे कर्त्तारूप, इव्य तेहनी ए परिणति ठे, उक्तं च श्रीविशेषावश्यकै.

कारण व्याख्यानावसरे ॥ गाथा ॥ ठविह कता इकारण कम्मं च तत्तो य॥ संपयाणा वायाण, तह नासंमिहाणाय इति ॥ १ ॥ गाथार्थः ॥ तथा च कारणं पोढा ॥ यथा ॥ कारणं महवा ठवा, तह संतंतोति कारणं कता ॥ वज्र पत्ताहगतमं, कारणम्मिउ पिंमदंमाइ ॥ १ ॥ कम्मं किरिया कारण, इत्यादि गाथाथी जाणवुं ॥ होइ पसठं मोक्खस्त कारणं. इह यन्मोक्षस्य कारणहेतु तत् प्रशस्तजावकारणं उच्यते ॥ इति वचनात्.

माटे साधकपणे कारक परिणाम्या तो सिद्धतारूप कार्यने करे, तेमांहे निराबाध जे सिद्ध निरावरण अव्याबाध सुखतेमां तेहनो कर्त्तादिक शुद्ध परिणामिक जाव शुद्धपणे आय, स्वस्वरूप कर्तृत्वपणे परिणमे ॥ १ ॥ इति ॥

कर्त्ता आतम इव्य, कार्य निज सिद्धता रे ॥ का० ॥

उपादान परिणाम, प्रयुक्त ते करणता रे ॥ प्र० ॥

आतम संपद दान, तेह संप्रदानता रे ॥ ते० ॥

दाता पात्रने देय, त्रिजाव अज्ञेदता रे ॥ त्रि० ॥ २ ॥

अर्थः—१ पहेलुं कर्त्ता नामा कारक कहे ठे. तियां कर्त्ता आत्मा इव्य ते आत्मशुद्धता निपजाववा रूप कार्य प्रवर्तन पासुं, पोतानुं कर्त्ता ठे.

२ जे आत्मा पोतानी सिद्धता सर्वगुण पूर्णता सर्वसिद्धाव स्वस्वभाव

स्थानता ते कार्यनामा बीजं कारक जाणवुं, ते कार्य जेणें पा. .
प्रवर्तवा रूपें क्रियायें नीपजे, ते क्रियानुं प्रवर्ताववुं ते कार्य ते कार्यने
रकता, नीपजाववा कालेंज ठे, नीपना पठी कार्यमां कारकता नथी, उक्तं
जाण्ये ॥ तस्मात् बुद्धध्यावसितं कार्यं अप्यात्मकारणमेष्टव्यं इति ॥

३ उपादानपरिणाम आत्मा स्वगुणनी परिणति, सम्यग्दर्शन, ज्ञान
चारित्ररूप रत्नत्रयीनी जे परिणति, तत्त्वनिर्धार, तत्त्वरुचि, तत्त्वज्ञान,
तत्त्वरमणादिक रूप स्वगुण अहिंसकता, बंधहेतु अपरिणमन रूप, स्वरूप
यथार्थनासनरूप, परजाव अग्रहणरूप, परजाव अनोक्तारूप, स्वरूप
हण, स्वरूप नोगी, परजाव अक्षरणरूप, स्वरूप एकत्व रूप तत्त्वाराधना
चेतनास्वरूप प्रगटतानुयायी वीर्य, ते उपादान कारण अने इव्ययोग
समारवा रूप अरिहंतालंबनादि, यथार्थ आगमश्रवणादि ते निमित्त
कारण तेहनुं प्रयुंजवुं आत्मकार्य करवा पणे आत्मानो प्रयोग करवो,
उत्कृष्ट कारण माटे करणनामा बीजं कारक जाणवुं, “साधकतमं कारणं
करणं” इति वाक्यात् आत्मसिद्धिरूप कार्यनुं उत्कृष्ट कारण अने आत्म
क्तिस्वरूपानुयायी तथा शुद्धदेव प्रमुख ते करण नामा कारक कहियें.

४ आत्मानो संपदा जे ज्ञानपर्याय, दर्शनपर्याय, चारित्रपर्याय, तेह
दान आत्माने आत्मगुण प्रगट करवारूप देवुं, तेहथी जे जे आत्मधर्म नि
पजता जाय, ते संप्रदान कहियें ॥ उक्तं च ॥ गाथा ॥ देउ स जस्स तं सं
याणमिह तं पि कारणं तस्स ॥ होइ तद्विचारुं, न कोरइ तं विणा जंसो ॥ इति
माटे जे आत्माना अस्तिधर्मनुं थवुं ते संप्रदानकारक जाणवुं. इहां दाता
आत्मा तथा पात्र पण आत्मा अने आत्माने देय केतां देवा योग्य ते पण
आत्मधर्म, ए त्रणे जावनी अजेदता ठे, एटले गुणनुं प्रगट करवुं ते देव
अने आत्मा दाता तथा आत्मगुणने प्रगट करे ते दातापणुं अने गुण
पात्र पण आत्मा एटले दान, दाता अने ग्राहक, त्रणें अजेद ठे ॥ १ ॥

स्वपर विवेचन करण, तेह अपादानथी रे ॥ ते० ॥
सकल पर्याय आधार, संबंध आस्थानथी रे ॥ सं० ॥
बाधक कारक जाव, अनादि निवारवा रे ॥ अ० ॥
साधकता अवलंबि, तेह समारवा रे ॥ ते० ॥ ३ ॥

अर्थ:-ए जे आत्माशी समवायें रह्या तेहने स्वधर्म आत्मधर्म कहियें. अने तेहशी विपरीत जे मोहादिक कर्म अशुद्ध प्रवृत्ति ते परजाव कहियें. तेहनुं विवेचन करवुं, निन्न करवुं, अशुद्धतानो उद्बेद करवो, दोषनो त्याग करवो, एटले जे दोषविश्लेष करवो, अर्थात् अनादिसंसार कर्त्तापणुं तथा जोक्तापणुं ते तजीने जे आत्मस्वरूप कर्त्तापणुं जोक्तापणुं तेहीज प्रगट करवुं, ते पांचमुं अपादान कारक कहियें.

६ सकल केतां समस्त सर्वपर्याय तेहनो आधार ते आत्मा ठे, आत्मा तथा आत्मपर्यायशी स्वस्वामित्वसंबंध ठे, व्याप्य व्यापक संबंध ठे. ग्राह्यग्राहक संबंध ठे, आधाराधेय संबंध ठे, ए सर्वतुं आस्थान केतां ते कारण रूप क्षेत्र ते आत्मा ठे, ते आस्थानता माटे आत्मा आधार ठे. ए आधारनामा ठहुं कारक जाणवुं. ए ठ कारक साधक पणानां कहां. हवे ए साधकपणुं केम पामे ? ते कहे ठे. बाधक जे परजाव तेहने अनुयायी अशुद्ध कर्त्तादि कारक पणुं मिथ्यात्व असंयम कपाय रूप जाव अशुद्धतारूप सामान्य चक्र अशुद्धसाध्यानुगत अशुद्धकर्त्तापणुं तेहने निवारवुं ते चक्र रोकीने स्वरूपानुगत करवुं, तेमाटे ए अनादिनी चूल टालवी, जिहां सुधी कर्त्ता परजावकारक ठे, तिहां सुधी कांइ साधकता नथी. जिहां सुधी कर्त्ता अशुद्धकार्यानुयायी सामान्य चक्र ठे, तिहां सुधी शुद्धसाधकतानो अंश पण उपन्यो नथी, श्रीपूज्यें कह्युं ठे, जे आत्मा तत्त्वकर्त्ता पणो यथा विना सर्वशुद्ध प्रवर्तन ते बालकनी चाल ठे, तेमाटे कारकचक्र बाधकताशी वारी ने, साधकताने अवलंबीने ते कारकचक्रने समारवुं स्वरूपानुयायी करवुं अने पोताना आत्माने एम कहेवुं जे हे चेतन ! तूं परजावनो कर्त्ता तथा जोक्ता अने ग्राहकता नही, तूं तो संपूर्णानंदनो शुद्धविलासी ठो. अने तूं जे परजावमां रमा रह्यो ठो, तथा परजावनो जोगी थइ रह्यो ठो ? ए तुजने घटे नही, तादरुं कार्य, तो अत्यंत गुण पारिणामिकरूप स्वरूपनोक्तापणुं ठे. तेमाटे हे चैतन्यहंस ! हवे तूं यचार्य जिनवाणीरूप अमृत पान करीने, अनादिविजाव विष वारीने पोतातुं तत्त्व संनारी स्वपर विवेचनकारी थइने पोतानो जे सहजानंद तेहने कर. एहीज तादरुं कार्य ठे, तूं तेहनुं अपादान कारण शक्तिवंत ठो, तेहनो लेवायाजो ठो. तूं तादरी गुणसंपदा तादरे प्रदेजें प्रगट करवारूप दाननो संप्रदानी ठो, माटे हे चेतन ! ए अनादि

शुद्ध परिणामने तुंहिज त्याग करीश, अने ताहरी सत्तानो आधार पण
हीज ठो, माटे तुंहिज ताहारा तत्त्वने कर, ताहं तत्त्व तुं नीपजावीश.
पोतें पोताना आत्माने कहिने, साधकपणुं आदरतुं ते आदरतां कारक
रे, कारकने समवेथी अनुक्रमें आत्मानुं स्वकार्य नीपजे, पठी एहीज
त्मा सिद्ध आय, माटे एहीज साधननो मार्ग ठे, साधन कीधे का
सिद्धि आय, ए क्रम ठे ॥ ३ ॥ इति तृतीय गायार्थः ॥

शुद्धपणे पर्याय, प्रवर्तन कार्यमें रे ॥ प्र० ॥ कर्तादिक परिणाम
ते आत्म धर्ममें रे ॥ ते० ॥ चेतन चेतन जाव, करे स
तमें रे ॥ क० ॥ सादि अनंतो काल, रहे निजखेतमें रे ॥ र० ॥

अर्थः— पहेलो शुद्धपणे निष्पन्न आत्माना ज्ञानादिक पर्यायनुं
एवा देखवा रूप कार्यनुं प्रवर्तन, उत्पाद व्ययरूप परिणमन, ते
नो कर्ता आत्मा ठे, बीजुं आत्मगुणनुं परिणमन ते कार्य, बीजुं
त्मगुणज्ञानादिक ते करण, चोथुं आत्मगुणनो ज्ञान ते संप्रदान,
सुं परजाव त्यागपरिणति ते अपादान, ठहुं अनंतगुणनुं राखतुं, ते
धार, ए ठ कारकनुं चक्र ते सिद्धावस्थाने विषे सदा स्वाधीनपणे फा
रतुं ठे, तेहथी शुद्धनिष्पन्नपणे जे स्वपर्यायनुं प्रवर्तन, तेहने कर्तादि
ठ कारक तेहनुं जे परिणमन ते आत्मधर्ममांहेज ठे, एटले सिद्धप
जे कर्तादिक ठ कारक ते स्वरूपमध्येज ठे. चेतन केतां आत्मा
पोतानो चेतनजाव केतां आत्मजाव करे, समवेतमें केतां समवा
संबंधमां ठे, एटले आत्मा आत्मजावनो कर्ता ठे, ए समवायसंब
मूलपणे सादि अनंता कालपर्यंत निजखेतमें केतां पोताना असंख
ता प्रदेशरूप क्षेत्रमध्ये आत्मधर्ममां निष्पन्न सिद्धपणे रहे, सिद्धन
आदि ठे, परंतु अंत नथी, माटे सादि अनंतो काल स्वक्षेत्र स्वस्वरूप
आत्मा रहे ॥ ४ ॥ इति चतुर्थ गायार्थः ॥

परकर्तृत्व स्वजाव, करे तां लगे करे रे ॥ क० ॥

शुद्ध कार्य रुचि जास, अये नवि आदरे रे ॥ अ० ॥

शुद्धात्म निज कार्य, रुचे कारक फिरे रे ॥ रु० ॥

तेहिज मूल स्वजाव, ग्रहे निज पद वरे रे ॥ ग्र० ॥ ५ ॥

अर्थः—पर कर्ता जें जावकर्म, इव्यकर्म अने नोकर्म, तेहने कर्तापणा नें स्वभावें करे, तिहां सीम तेहनेज करे, एटले ए परकर्ता पणुं अनादिका लयी करे ठे. जिहां सुधी परनो रागी, परनो जोगी, तिहां सुधि परकर्ता पणुं ए आत्मा करे, पण जें वारें शुद्ध, निर्मल, निरावरण, स्वगुण प्रगट करवा रूप, कार्यनी रुचि थाय, तेवारें परकर्तापणुं आदरे नहीं, शुद्ध आत्मस्वरूपनुं स्यादाद रीतें परमानंदपणे जासन तथा रुचि तेहीज कारक पणटाववानां बीज ठे, ते भाटे जे सम्यक् दर्शन, सम्यक् ज्ञान, ते मोक्षनुं मूल ठे, शुद्धात्मअनंतज्ञान, दर्शन, अव्याबाध सुखमयी, अरूपी, सहजा नंदरूप आत्मधर्म सत्ताप्राग्जाव, सकल परजावव्यतिरेकी, अरागी, अद्वेषी, असंगी, अयोगी, अलेशी, अकपायी, असहायी, एहवुं शुद्धानंदरूप स्वकार्य, तेहनी रुचि थये थके कारक चक्र फिरे, जिहां सीम परपौजजिक सुखनी रुचि ठे, तिहां सीम परनो कर्ता ठे, तेहथी सर्वकारकनुं चक्र ते रूपेंज परिणमे ठे. अने जे अवसरें जेदज्ञान धाराथी, आत्मा परविचंज न करीने पोतानुं आत्मस्वरूप एक उच्चरंग धर्म जाणुं, तेहनेज हित मानुं, तेवारें ते आत्मिक धर्मेनीज रुचि उपजे, पढी जेहनी जेहने रुचि उपजे, ते तेहीज कार्य करे, तेवारें कर्ताधर्म स्वकार्यने करे, सर्व कारकचक्र स्वकार्याश्रित थाय, तेवारें तेहीज पोतानां अचल, अखंड, अविनाशी, निःप्रयासी, स्वरूपपरिणमन रूप जे मूलस्वभाव स्वधर्म तेहने ग्रहण करे, केम जे ए कारक मूलधर्मेने ग्रहे ठे, तेहथी निज केतां पोताना परमात्म, पूर्णब्रह्म, पूर्णानंद पढ़ने वरे, पामे, कृतकृत्य, अक्रिय, अकंप, अनंत, विवक्ति, अरूपी, अव्याबाधसुखी. एहीज आत्मा थाय ॥ इति ॥ ५ ॥

कारण कार्यरूप, अठे कारक दशा रे ॥ अ० ॥

वस्तु प्रगट पर्याय, एह मनमें वस्या रे ॥ ए० ॥

पण शुद्धस्वरूप ध्यान, ते चेतनता ग्रहे रे ॥ ते० ॥

तव निजसाधक जाव, सकल कारक लोदरे ॥ स० ॥ ६ ॥

अर्थः—ए ठ कारक ते कारण तथा कार्यरूप ठे, कार्यने निपजावना रूप ठे, भाटे कारणनाज जेद ठे, सर्वकार्य कर्ताने आधीन ठे कर्ता जे का पं करे, ते कारणादि विना थाय नहीं. भाटे वस्तु केतां आत्म पदार्थ, तेह

નાં એ ઠ કારક તે પ્રગટ નિરાવરણ પર્યાય છે, એમ મનમાં વસ્તુ જે કર્તાપણ તેને આવરણ નથી, કર્તાપણું વિશેષ સ્વજાવ છે, અને વિશેષ ગુણને તથા પર્યાયને આવરણ છે, પરંતુ સ્વજાવને આવરણ નથી, સ્વજાવ તેહના કારણ જૂત ગુણ ચેતના તથા વીર્ય તેને આવરવે કર્તાપણાની પ્રવૃત્તિ મંદ પડે, પરંતુ કર્તાપણું મૂલગું અવરાય નહીં, તે ચેતનાવીર્ય વિપરીત પરિણમવે, પરજાવ કર્તાપણે પ્રવર્ત્યો, તેહથી પોતાનું સ્વરૂપ અવરાયીજ ગયું, તે અવરાવ તેહથી સ્વસ્વજાવને કરી શકે નહીં, અને અદ્ધરનો અનંતમો જાગ, ચેતન અને યોગસ્થાનરૂપ વીર્ય, હ્યોપશમી રહ્યો, પરંતુ તે અનાદિ ચાલથી પજાવાનુયાયીજ છે, તેહથી સ્વરૂપકર્તા પણું તો થયું નહીં, તેવારે કર્તાપણે પરજાવને કહ્યો, આશ્રવબંધરૂપ કાર્યનો કર્તા થયો, એટલે અશુદ્ધકારક થયું, પરંતુ અવરાણું નહીં, તેહથી કર્તાપણું અનાવૃત્ત થકે કારક પણ અવરાણું નહીં, જો કારકનું ચક્ર અવરાય, તો આશ્રવજાવ બંધપદ્ધતિ કેમ કરે ? તેહનો આદાસા અજિનવપર્યાયનો ત્યાગી પૂર્વપર્યાયનો આધાર, અશુદ્ધતાનો કોણ થાય ? માટે કારક નિરાવરણ છે, પરંતુ વિકારી થયા, તેહથી મૂલસ્વરૂપથી ચૂક્યા એમ થયું. હવે એનું પલટણપણું પણ આત્મા કરે, તે થાય, તે કહે છે. જે ચેતન કેતાં ચેતના જેવારે સાકાર અનાકારને યથાર્થ જાસન કરીને પોતાના શુદ્ધસ્વજાને ગ્રહે, જાસનપ્રતિરુચિનું આચરણ પણ અંગીકાર કરે, તેવારે એહીજ સકલ કેતાં હા કારક નિજ કેતાં પોતાનો સાધકજાવ જે કર્મવિદારણ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવારૂપ જાવ, તેને લહે કેતાં પામે, એટલે એહીજ કારક તે ? સ્વધર્મકર્તા તે કર્તા, ૧ સ્વધર્મપરિણમન તે કાર્ય, ૨ સ્વધર્માનુયાયી ગુણપરિણતિ, ચેતનાવીર્ય શક્તિ, તે કરણ, ૪ સાધનગુણશક્તિનું પ્રગટવું, તે સંપ્રદાન, ૫ પૂર્વપર્યાયનું નિવર્તન તે અપાદાન, ૬ સ્વગુણનું આધારીપણું તે આધાર. એમ પટ્કારક સાધકપણું પામીને સિદ્ધતા પરમોત્તમતાનો ઉત્તરંગ સમાધિ સકલ નિર્મલતા નિપજાવે. ॥ ઇહાં સ્વધર્મ અવલંબવાની જાવના લખે છે ॥ ગાથા ॥ અહમ્મિકો સ્વલુ સુદો, નિમ્મમડ નાણ દંસણ સમગ્ગો ॥ તમ્મિવિડં તન્નિતો, સવ્વેએ સ્વયંનેમિ ॥ ૧ ॥ અહં આત્મા જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણપર્યાય રૂપ, અનંતસ્વધર્મમયી તથા ડ્યયપણે, અસ્વંનપણે, સમુદાયપણે એક તું. વલી નિશ્ચયનયથી શુદ્ધ તું, યદ્યપિ અનાદિ પજાવમાં લુબ્ધ, સ્વજાવ ત્રષ્ટ થકો અશુદ્ધ થયો, તો પણ સ્વજાતિથી મૂલ

प्रमं अनंतज्ञानादि गुणमय, शुद्ध, निष्कलंक, निरामय, निःसंग, निर्दोषी
तुं, सर्व ममकार परजाव माहारा पणायी रहित तुं, ज्ञान सकलजासन, प
रिवेदनरूप, दर्शन सामान्योपयोग तेहिज मयी तुं, एहवा जासन रमण, प
रिणमनरूप, ए आत्मा रह्यो थको सर्व परोपाधिने कृप्य करी, स्वशुद्धस्वरू
पने ग्रही, सर्व परजाव चेद करी, निर्मलानंद निपजावे ॥ ६ ॥ इति ॥

माहुरं पूर्णानंद, प्रगट करवा जणी रे ॥ प्र० ॥

पुष्टालंबन रूप, सेव प्रचुजी तणी रे ॥ से ० ॥

देवचंद्र जिनचंद्र, जक्ति मनमें धरो रे ॥ ज० ॥

अव्याबाध अनंत, अक्षय पद आदरो रे ॥ अ० ॥ ॥ ॥

अर्थः—एहवी बाधकता परिणम्यो, माहुरं कर्त्तादिक कारकपरिणाम ते
श्रीअरिहंत परमज्ञाता, स्वरूपरमणी, स्वरूपविश्रामी, स्वरूपानंदी, तेहत्तुं
स्वरूप जीतां, गातां, ते अशुद्ध कर्त्तापणुं पलटे, ते पलटवाची कारक पण प
लटे. कारक पलटवाची कार्यशुद्धसिद्धत्वरूप, अनंत स्वसंपदारूप नीपजे,
निवारें नव्य जीवने पोतानी तत्त्व नीपजाववारूप शक्ति, ते श्रीअरिहंतजी
नी सेवनाथी थाय, तेमाटेज निधारि कखो ठे, जे हे प्रचुजी ! माहारो जे
पूर्णानंद, पूर्ण अव्याबाध सुख ते प्रगट करवाने पुष्टालंबन केतां पुष्ट
नियामकी आलंबन केतां आधार ते श्रीप्रचुजी नव्य जीवना आधार, मु
निजनना प्राणधार, आचार्य उपाध्यायजीना परम दयाल, नावचिंता
पण समान, समकेती जीवना ध्येय, ध्याताने प्रतिबुद्ध रूप अनंत गुणाकर,
निर्मल ज्ञानानंदना पात्र, एहवा श्रीजिनराज, माहाराज, सुखसमाज,
तेहनी सेवना तेहीज पुष्टालंबन ठे. तेमाटे सर्वदेव जे ईश्वरिक तैमर्थ्य
पदमा समान, एहवा जे जिनचंद्र श्रीबीतराज अरिहा, तेहनी जक्ति, से
वना आह्वा मानवा रूप, तदनुयायीपणुं तेहीज प्राण शरण ठे. एहवी
जक्ति मनमां धरो. स्थिर राखो. अथ स्तुतिकर्त्ताहुं संयोधन, हे देवचंद्र !
श्रीजिनचंद्रनी जक्ति केतां चरणसेवना ते मनमां धरो, तां अव्याबाध,
निहां परजावनी पीडा नहीं, परमानंदरूप, जेहना अनंत गुण ते नष्टा
जाय नहीं, अक्षय केतां जेहना वेद नहीं, निताय नहीं, एहत्तुं जे परमा
निरूप पद, ते आदरो, एहले पामो माटे ए आत्मवाधकतां तजो तजो

માં રમે, સિદ્ધિ આયે, એહીજ પ્રસુસેવાનું ફલ છે, માટે હે સિદ્ધરુચિ જીવો તમે શ્રીમલ્લિનાથ પરમપુરુષોત્તમ પરમેશ્વર, નિઃકારણ, જંગલ્સલ, ગાઉ, સ્તવો, સંનારો, ધ્યાઉ, પ્રથમથી સાધક જીવને એહીજ આધાર એહીજ જીવન છે ॥ ૭ ॥ ઇતિ મલ્લિનાથજિન સ્તવનં ॥

॥ અથ વિંશતિતમ શ્રી માન સુવ્રતજિન સ્તવનં ॥

॥ ડલંગડી ડલંગડી સુહેલી હો, શ્રી શ્રેયાંસની રે ॥ એ દેશી ॥

ડલંગડી ડલંગડી તો કીજે, શ્રી મુનિ સુવ્રત સ્વામીની રે ॥

જેહથી નિજ પદ સિદ્ધિ ॥ કેવલ જ્ઞાનાદિક ગુણ

ઊલ્લસે રે, લહિં સહેજ સમૃદ્ધિ ॥ ડ૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:- હવે શ્રીમુનિસુવ્રત પરમેશ્વર અદ્ભુત સ્વરૂપી પરમ અદ્વિતકર્તા સ્તવના કરે છે, મુનિ જે નિર્થય તેહના સુવ્રત કેતાં જલા વ્રત એહવાશ્રીમુનિ સુવ્રત પ્રસુ તેહની ડલંગ કેતાં સેવા એટલે ગુણગ્રામ કરિયે જેહથી નિજપદ કેતાં પોતાનું પદ જે પરમાનંદ પદ તેહની સિદ્ધિ કેતાં નિષ્પત્તિ આયે, વળી કેવલ જ્ઞાનાદિક ગુણ ઊલ્લસે કેતાં પ્રગટે, જ્ઞાનામૃતરસનો નોગી આય, તથા સહજ અકૃત્રિમ સ્વરૂપસમૃદ્ધિને પામે, એ પ્રસુસેવાનું ફલ છે ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥

ઉપાદાન ઉપાદાન નિજ પરિણતિ વસ્તુની રે, પણ

કારણ નિમિત્ત આધીન ॥ પુષ્ટ અપુષ્ટ હવિધ

તે ઉપદેશ્યો રે, ગ્રાહક વિધિ આધીન ॥ ડ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:- હવે હ્યાં આત્મસાધન કરવામધ્યે ઉપાદાન તે નિજ કેતાં પોતાની પરિણતિ તે વસ્તુનો મૂલધર્મ છે, એટલે જે આત્મસત્તા ઠતી છે, તે ઉપાદાન કારણ છે, પણ તે નિમિત્ત કારણને આધીન છે, નિમિત્ત સેવા કર્તા ઉપાદાન કારણ સમરે, તે નિમિત્તકારણના વે જેદ છે. એક પુષ્ટ નિમિત્ત, વીજું અપુષ્ટનિમિત્ત, તેને ગ્રાહક જે કાર્યનો કર્તા, તે જે વિધે કાર્ય આય, તે વિધે કાર્ય ગ્રહી પ્રવર્તિ, તો તે નિમિત્તકારણ કાર્યનો હેતુ થાય. પણ અવિધે ગ્રહણ કરે, તો નિમિત્ત કારણ કાર્ય કરે નહીં, જેમ કુંડાલ કાર ચક્રને ફેરવે, તો માટીના પિંમને ઘટપણે પમાડે, અંતે નહીં ફેરવે તો

न पमाडे. एटले, श्रीअरिहंतजी मोहना निमित्त कारण तो ठे, परंतु जे रीते आगममध्ये कहुं ठे, तेविधें आशांतना टाली, पुज्जाशांसा रहित केवलज्ञानादि गुणनी उलखाण सहित जो सेवे, तो मोहनो निमित्त कारण आय, पण अविधें सेवना, ते कामनी नहीं, माटे ग्राहकने विधि सहित कारण ग्रहणुं, तो ते कार्यने करे ॥ २ ॥ इति द्वितीय गाथायः ॥

साध्य साध्य धर्म जेमांहे होवे रे, ते निमित्त अपुष्ट ॥ पु
ष्पमांहे तिलवासक वासना रे, नवि प्रध्वंसक छुष्ट ॥ ३ ॥

अर्थः— हवे पुष्टनिमित्ततुं स्वरूप कहे ठे. साध्य केतां करवा योग्य, जे कार्यधर्म, ते जे कारणमां होय, ते तेतुं पुष्ट कारण कहियें, ते पुष्ट कारण विधियें कार्य करवाने अर्थे ग्रहण थको कार्यने करे, पण ते कार्यनो प्राप्तक न आय, तेहनो दृष्टांत कहे ठे. जेम तेलने सुगंधवासना करवा रूप कार्य, तेहनुं कारण पुष्प ठे, परंतु वासना करवी ते साध्य ठे, ते वासना फूलमध्ये ठे, अने ते फूल ते तेल तथा तेलनी वासनाना ध्वंसक नथी. तेमाटे ते पुष्टनिमित्त ठे ॥ उक्तं च विशेषावश्यके । कार्यस्य आसन्ननिमित्तं इति तदेव पुष्टं, दूरतरं कारणनैमित्तिकं तत् अपुष्टं ॥ इति ॥ तथा च श्रीसिद्धसे नपूज्यैः ॥ पुष्टहेतुर्जिनेन्द्रोऽयं, मोहस्तद्भावसाधने ॥ इति ॥ तेहथी श्रीअरिहंतदेव ते मोहुरूप कार्यना पुष्ट निमित्त ठे, जेमाटे साध्य जे निरावरण, परमात्मपद ते श्री अरिहंतने विषे ठे, माटेज श्री अरिहंत ते पुष्ट निमित्त ठे, जो विधियें सेवन आय, तो एथी मोहकार्य निपजे ॥ ३ ॥ इति ॥

दंष्ट्रदंष्ट्रनिमित्त अपुष्ट घडा तणो रे, नवि घटता तसु मांहुं ॥ साध्यक
साध्यक प्रध्वंसकता अठे रे, तिणें नहीं नियत प्रवाह ॥ ४ ॥

अर्थः— हवे अपुष्टनिमित्त देखाडे ठे, जेम दंष्ट्र ते घडतुं अपुष्ट निमित्त कारण के जेम फूलमांहे सुगंधवासना ठे. तेम घटता केतां घट पणुं ते जेमांहे नथी, कत्ताने प्रेरवे कारण ठे. ए दंष्ट्र घटतुं साध्यक निपजाववातुं कारण पण ठे, अने घटतुं प्रध्वंस करवातुं कारण पण ठे. जो घट ध्वंसकर्ता तेहीज दंष्ट्रने घट ध्वंस करवाने प्रयत्नाये नां घट ध्वंस करवातुं कारण पण तेहीज दंष्ट्र आय. माटे ए नियत प्रवाह केतां निश्चेथी एक चालनो नथी. जे निश्चे घट करे, ए धर्म एहमां

નથી, અને શ્રીઅરિહંત પરમાત્માનું સેવન તે નિશ્ચે સિદ્ધતાનું કારણ
 એહને સિદ્ધિકાર્યની રુચે જે સેવે, તેહને નિયમાસિદ્ધિ નિપજે ॥ ૪ ॥ ૬

ષટ્ કારક ષટ્ કારક તે કારણ કાર્યનું રે, જે કારણ સ્વાધીન,
 કર્તા તે કર્તા સદ્કારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણ પીન ॥ ૭૦ ॥ ૮

અર્થ:-હવે કારણની પુષ્ટતા કહેવા નિમિત્તે કારક કહે છે. ૧ કર્તા,
 કર્મ, (કાર્ય) ૨ કરણ, ૪ સંપ્રદાન, ૫ અપાદાન, ૬ અધિકારણ. એ ઠ વ
 ક છે, તે હરેક કાર્ય, નિપજાવવાનાં કારણ છે. જિહાં કર્તાક્રિયા વ
 તિહાં એ ઠ કારક જાણવાં, ઇહાં આત્મા પોતાનું સિદ્ધિતારૂપ કાર્ય
 કરવા રૂપ ક્રિયા કરે, તેવારેં એ ઠકારક સર્વ હોય, તિહાં કર્તા જે આ
 તેહનું સિદ્ધરૂપ કાર્ય અજેદ છે, તે માટે તેનાં કારક પણ અજેદ છે, ૩
 નિન્નકાર્યનો કર્તા નિન્ન હોય, તેવારેં કારક પણ નિન્ન હોય, એ નીતિ
 પરંતુ નિમિત્ત કારણ તો સર્વકાર્યોમાં નિન્નજ હોય, માટે સિદ્ધરૂપ કાર
 નિમિત્ત કારણ શ્રીઅરિહંત છે, તેહને કારક અપાદાન પણ
 પહોંચે છે, એ નીતિ છે.

હવે ઠ કારકમાં પ્રથમ કર્તા નામેં કારક છે, તેહનું જઠ્ઠણ કહે છે.
 કાર્ય નિપજવાનું સ્વાધીન કારણ એટલે સર્વકારક તેહને આધીન હોય
 કર્તા કારક કહીયે. સ્વતંત્ર: કર્તા, ઇતિ વચનાત્ ॥ કારણમહવા ઠઠા,
 હસંતતોતિ કારણં કર્તા ॥ શ્રીનાપ્યસુધાંબુધિવાક્યં ॥ સર્વકારક તે કર્તા
 વર્ણે છે આધીન છે. હવે બીજું કર્મનામા કારક, તે જે કારણે પુષ્ટ થ
 અને કહ્યું થાય, તે કર્મકારક કહીયે ॥ ઉક્તં ચ ॥ કમ્મં કિરિયાકરણં ઇતિ

કાર્ય કાર્ય સંકલ્પે કારકદશા રે, ઠત્તી સત્તા સદ્જાવ ॥ અથવા
 તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણ દાવ ॥ ૭૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:- ઇહાં કોઈ પૂઠજો જે કર્મ તો કાર્ય છે, પણ કારણ નથી, તે
 ઉત્તર કહે છે. જે કર્તાને પહેલાં તો કાર્યનો સંકલ્પ થાય છે, તે વચ
 તે કર્તા પહેલા સંકલ્પે કાર્યને વિચારે, તેવાર પઠી કાર્ય કરે, તેમાટે કાર
 કહીયે ॥ ઉક્તં ચ વિજોપાવચ્યકે ॥ સર્વેઽપિ બુદ્ધો સંકલ્પ્ય કાર્યં કરોતિ ઇતિ
 વ્યવહારસ્તતો બુદ્ધાઽચવસિતસ્ય કુંજસ્ય ચિકીર્ષિતો મૃન્મયઃ કુંજસ્તદુદ્ધ
 લંબનતયા કારણં જવતિ ॥ અથવા સ્થાસાદિ કાલ તે ઘટકાર્યનું કાર

ॐ. अने कर्ताने तो स्थासादि कार्य ठे, अथवा जे कार्य निपजाववानुं
 वृत्तिकादिक मूल उपादान, तेहमां जे कार्यनी स्थिति सत्तायें योग्यतापणे
 ही ठे, ते कार्यपणुं सत्तागत ते प्राग्जावी कार्यनुं कारण ठे ॥ उक्तं च ॥
 अथवा नव्यो योग्यः स्वरूपलानस्येति शक्यउत्पादयितुमतः सुकरत्वात्कार्य
 मप्यात्मनःकारणमिष्यते अवश्यं च कर्मणः कारणत्वमेष्टव्यं ॥ इति ॥ सत् नाव
 नजीक पणे जे कारण उपादान निमित्त ते सर्व नजीक करे, कार्यने
 प्रथे ते कारणनुं सत् नाव ठतापणुं ते कार्य बुद्धियें मेजवे, तेमाटे कार्यने
 कारण कहे, अथवा तुल्यधर्मनुं जोवुं, जे मुजने एहनुं कार्य निपजाववुं ठे,
 तेम कोइ आत्मा मोक्ष पूर्णानंद करवाने उद्यमी थयो, ते सिद्धरूपनिष्पन्न
 तत्त्वने जोवे, अने विचारे जे मने माहारुं एहनुं तत्त्व निपजाववुं ठे. एम सं
 हस्य करवो, ते तुल्य धर्म जोइ कार्यनो उद्यम थणो थाय, तेमाटे
 कार्यने पण कारण कहेवुं ॥ उक्तं च श्रीपूज्यैः किं बहुना ॥ यथा यथायुक्तितो
 षट्ते तथा सुधायाः कर्मणः कारणत्वं वाच्यमन्यथा कर्मणो कारणत्वे करोति
 इति कारकमिति षष्ठां कारकत्वाडुपपत्तिरेव स्यादिति ॥ ए रीतें कर्मने
 थे कारकपणुं मानवुं, एमज कारकता ठे, साध्यनुं आरोपण करवुं एह
 कर्मने कारकपणुं जाणवुं ॥ ६ ॥ इति पष्ठ गाथार्थः ॥

अतिशय अतिशय कारण कारक करणता रे, निमित्त
 अने उपादान ॥ संप्रदान संप्रदान कारण पद नव
 नथी रे, कारण व्यय अपादान ॥ उ० ॥ ७ ॥

अर्थः—अतिशय उत्कृष्टपणे जे प्रवर्तन ते करणनामा व्रीजुं कारक कहि
 रे, तेहना वे चेद ठे. एक निमित्त कारण, व्रीजुं उपादान कारण, ते
 प्रात्माना सत्ता धर्मनुं निमित्त कारण श्रीअरिहंतादिक अने कारण पदनुं
 कवन थयुं एटले उपादान अधिक अधिक करणता पामे. ते कारणपर्याय
 तो लान, ते संप्रदान पणुं जाणवुं जे उपादान कारणमां नवुं नवुं
 कारण पर्याय पामे, ते चोथुं संप्रदानकारक कहियें. अथवा कार्यना
 नवा नवा पर्यायनुं प्रगट थवुं. ते संप्रदान कहियें. एटले कार्यपदनुं न
 न ते संप्रदान कहियें. अने पाठजा कारण पर्यायनो व्यय केतां विनाश
 ते अपादान पांचमुं कारक कहियें, जीण कारणपर्यायनो नाश नव्य कारण

નથી, અને શ્રીશ્રિહંત પરમાત્માનું સેવન તે નિશ્ચે સિદ્ધતાનું કારણ
 એહને સિદ્ધિકાર્યની રુચે જે સેવે, તેહને નિયમા સિદ્ધિ નિર્પજે ॥ ૪ ॥ શ્રી

ષટ્ કારક ષટ્ કારક તે કારણ કાર્યનું રે, જે કારણ સ્વાધીન
 કર્તા તે કર્તા સદુકારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણ પીન ॥ ૩૦ ॥

અર્થ:-હવે કારણની પુષ્ટતા કહેવા નિમિત્તે કારક કહે છે. ૧ કર્તા,
 કર્મ, (કાર્ય) ૩ કરણ, ૪ સંપ્રદાન, ૫ અપાદાન, ૬ અધિકારણ. એ ૭
 ક છે, તે હરેક કાર્ય, નિપજાવવાનાં કારણ છે. જિહાં કર્તા ક્રિયા
 તિહાં એ ૭ કારક જાણવાં, ઇહાં આત્મા પોતાનું સિદ્ધિતારૂપ કાર્ય
 કરવા રૂપ ક્રિયા કરે, તેવારે એ ૭ કારક સર્વ હોય, તિહાં કર્તા જે
 તેહનું સિદ્ધરૂપ કાર્ય અજેદ છે, તે માટે તેનાં કારક પણ અજેદ છે,
 નિન્નકાર્યનો કર્તા નિન્ન હોય, તેવારે કારક પણ નિન્ન હોય, એ નીતિ
 પરંતુ નિમિત્ત કારણ તો સર્વકાર્યોમાં નિન્નજ હોય, માટે સિદ્ધરૂપ
 નિમિત્ત કારણ શ્રીશ્રિહંત છે, તેહને કારક અપાદાન પણ
 પહોંચે છે, એ નીતિ છે.

હવે ૭ કારકમાં પ્રથમ કર્તા નામે કારક છે, તેહનું લક્ષણ કહે છે
 કાર્ય નિપજવાનું સ્વાધીન કારણ એટલે સર્વકારક તેહને આધીન હોય
 કર્તા કારક કહીયે. સ્વતંત્રઃ કર્તા, ઇતિ વચનાત્ ॥ કારણમહવા ઠહા
 હસંતતોતિ કારણં કર્તા ॥ શ્રીનાપ્યસુધાંબુધિવાક્યં ॥ સર્વકારક તે ક
 વશે છે આધીન છે. હવે બીજું કર્મનામા કારક, તે જે કારણે પુષ્ટ
 અને કણું થાય, તે કર્મકારક કહીયે ॥ ઝક્તં ચ ॥ કમ્મં કિરિયાકરણં શ્રી

કાર્ય કાર્ય સંકલ્પે કારકદશા રે, ઝત્તી સત્તા સદ્જાવ ॥ અથવા
 તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણ દાવ ॥ ૩૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:- ઇહાં કોઈ પૂઠશે જે કર્મ તો કાર્ય છે, પણ કારણ નથી, તે
 વત્તર કહે છે. જે કર્તાને પહેલાં તો કાર્યનો સંકલ્પ થાય છે, તે વ
 તે કર્તા પહેલા સંકલ્પે કાર્યને વિચારે, તેવાર પઠી કાર્ય કરે, તેમાટે કા
 કહિયે ॥ ઝક્તં ચ વિશેષાવગ્યકે ॥ સર્વેઽપિ બુદ્ધૌ સંકલ્પ કાર્ય કરોતિ શ્રી
 વ્યવહારસ્તતો બુદ્ધાઽધ્યવસિતસ્ય કુંજસ્ય ચિકીર્ષિતો મૃન્મયઃ કુંજસ્તદુ
 લંબનતયા કારણં જવતિ ॥ અથવા સ્થાસાદિ કાલ તે ઘટકાર્યનું કા

हे, अने कर्ताने तो स्थासादि कार्य ठे, अथवा जें कार्य निपजाववानुं
 सृत्तिकादिक मूल उपादान, तेहमां जे कार्यनी स्थिति सत्तायें योग्यतापणे
 रही ठे, ते कार्यपणुं सत्तागत ते प्राग्जावी कार्यनुं कारण ठे ॥ उक्तं च ॥
 अथवा नव्यो योग्यः स्वरूपलानस्येति शक्यउत्पादयितुमतः सुकरत्वात्कार्य
 मप्यात्मनःकारणमिष्यते अवश्यं च कर्मणः कारणत्वमेष्टव्यं ॥ इति ॥ सत् नाव
 नजीक पणे जे कारण उपादान निमित्त ते सर्व नजीक करे, कार्यने
 अर्थें ते कारणनुं सत् नाव ठतापणुं ते कार्य बुद्धियें मेलवे, तेमाटे कार्यने
 कारण कहे, अथवा तुल्यधर्मेनुं जोवुं, जे मुजने एहवुं कार्य निपजाववुं ठे,
 जेम कोइ आत्मा मोह पूर्णानंद करवाने उद्यमी थयो, ते सिद्धरूपनिष्पन्न
 तत्त्वने जोवे, अने विचारे जे मने माहारुं एहवुं तत्त्व निपजाववुं ठे, एम सं
 कल्प करवो, ते तुल्य धर्म जोइ कार्यनो उद्यम घणो थाय, तेमाटे
 कार्यने पण कारण कहेवुं ॥ उक्तं च श्रीपूज्यैः किं बहुना ॥ यथा यथायुक्तितो
 यतते तथा सुधायाः कर्मणः कारणत्वं वाच्यमन्यथा कर्मणो कारणत्वे करोति
 इति कारकमिति षष्ठां कारकत्वाडुपपत्तिरेव स्यादिति ॥ ए रीतें कर्मने
 विषे कारकपणुं मानवुं, एमज कारकता ठे, साध्यनुं आरोपण करवुं एह
 कर्मने कारकपणुं जाणवुं ॥ ६ ॥ इति षष्ठ गायार्थः ॥

अतिशय अतिशय कारण कारक करणता रे, निमित्त
 अने उपादान ॥ संप्रदान संप्रदान कारण पद नव
 नथी रे, कारण व्यय अपादान ॥ ३० ॥ ७ ॥

अर्थः—अतिशय उत्कृष्टपणे जे प्रवर्त्तन ते करणनामा त्रीजुं कारक कहि
 तेहना बे चेद ठे. एक निमित्त कारण, बीजुं उपादान कारण, ते
 आत्माना सत्ता धर्मेनुं निमित्त कारण श्रीअरिहंतादिक अने कारण पदनुं
 विन थयुं एटले उपादान अधिक अधिक करणता पामे, ते कारणपर्याय
 ॥ लाज, ते संप्रदान पणुं जाणवुं, जे उपादान कारणमां नवुं नवुं
 कारण पर्याय पामे, ते चोथुं संप्रदानकारक कहियें, अथवा कार्यना
 वा नवा पर्यायनुं प्रगट थवुं, ते संप्रदान कहियें. एटले कार्यपदनुं न
 अने ते संप्रदान कहियें, अने पाठला कारण पर्यायनो व्यय केतां विनाश
 ते अपादान पांचसुं कारक कहियें, जीर्ण कारणपर्यायनो नाश नव्य कारण

તાનું નિપજવું, તે રીતેં કાર્યની નિષ્પત્તિ છે ॥ ૭ ॥ इति सप्तम गाथा
 જવન જવન વ્યય વિણુ કારજ નવિ હોવે રે, જેમ દૃષદેં ન ઘટ
 શુદ્ધાધારશુદ્ધાધાર સુગુણનો હવ્ય છે રે, સત્તાધાર સુતત્ત્વ ॥ ૮ ॥

અર્થ:- કોઈ કહેશે જે સંપ્રદાન તથા અપાદાન તેહને શી કાર્ય
 છે ? તેહને ઉત્તર કહે છે. જે જવન કેતાં નવા પર્યાયનું થવું, વ્યય
 પૂર્વપર્યાયનો નાશ, એ થયા વિના કાર્ય નિપજે નહીં, જેમ માટીનો
 તે પિંડપર્યાયનો વ્યય, સ્થાસપર્યાયનું જવન તથા સ્થાસપર્યાયનો
 કોશપર્યાયનું જવન, કોશપર્યાયનો વ્યય, કુશલ પર્યાયનું જવન, કુ
 પર્યાયનો વ્યય, કપાલ પર્યાયનું જવન, કપાલ પર્યાયનો વ્યય, ઘટપર્યા
 જવન, એ રીતેં કાર્યની ઉત્પત્તિ છે, તેમ સિદ્ધતાને નીપજાવવાને વિષે
 મિષ્ટાત્વપર્યાયનો વ્યય, સમ્યક્ પર્યાયનું જવન, તેહના સાધકપર્યાય
 જીર્ણનો વ્યય, નવાનો ઉત્પાદ, એ રીતેં કાર્યની નિષ્પત્તિ છે, પરંતુ જ
 તથા વ્યય વિના કાર્ય થાય નહીં, જેમ દૃષદને વિષે ઘટપણું ન થાય
 યદ્યપિ કર્તા ચક્રાદિક વ્યાપાર કરે, તો પણ દૃષદ (પાષાણનો) ઘટ
 થાય, જ્યા માટે જે દૃષદ (પાષાણને) વિષે સ્થાસાદિ ઘટપર્યાયનું જ
 વ્યયપણું નથી, તેમાટે નિપજે નહીં,

હવે તું આધારકારક કહે છે. સ્વગુણ જે જ્ઞાનાદિક તેહનો શુદ્ધ
 ધાર હવ્યપદાર્થ છે, એટલે જીવ, હવ્ય, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, દાન, જા
 નોગ, ડપનોગ, અવ્યાવાધ, અમૂર્તતા, અગુરુજયુતા, અસ્વંમતા, નિ
 જતા, કર્તૃતા, પારિણામિકતાદિ મૂલગુણ, સર્વનો અધાર જીવહવ્ય છે,
 ધર્માસ્તિકાયાદિ સર્વે હવ્ય પોત પોતાના ગુણના આધારેં છે, તેહથી
 સ્તિકાયને આધાર નામેં કારક કહો ? એમ કોઈ પૂછે, તેહને ઉત્તર. જે ધર્મ
 કાયને ગુણાધારીપણું છે, પરંતુ કર્તૃત્વપણું નથી, તેમાટે કારકપણું
 વેષ્યું શુદ્ધતત્ત્વને સત્તાનો આધાર છે, સત્તા તે આત્માનો મૂલધર્મ છે
 રામય, તેહનો આધાર સુતત્ત્વ છે ॥ ૮ ॥ इति अष्टम गाथार्थः ॥

આતમ આતમ કર્તા કાર્ય સિદ્ધતા રે, તસુ સા
 ધન જિનરાજ ॥ પ્રજુ દીઠે પ્રજુ દીઠે કારજ
 રુચિ વપજે રે, પ્રગટે આત્મસમાજ ॥ ૯ ॥ ૧૦ ॥

अर्थः— हवे उपनय करे ठे. आत्मा स्वरूपरुचि, नवोदित, मोक्षानि
प्राप्ति, सम्यक्दर्शन गुण प्रगटे, जे स्वरूपनुं कर्त्तापणुं विरतिपणुं तत्त्व
ज्ञान, तत्त्वतन्मयतादिकने करवे कर्त्ता ठे. एटले तत्त्वार्थी आत्मा, कर्त्ता,
पर्यसिद्धता, सकलगुणप्रगटतापणुं, निःकर्मावस्था, तेहनुं साधन निमि
कारण श्रीजिनराज सर्वज्ञ ठे, जे कारणें प्रभु श्रीपरमात्मा दीठे यथा
जासन थाय, कार्यनी स्वसत्ता प्राग्जावजोगीपणानी रुचि उपजे, ते
चि संपूर्णसिद्धतानुं मुख्य कारण ठे, ते रुचि वधती साधनजाव, ध्याना
स्थावलंबीने पूर्णानंदता निपजावे, आत्मानो समाज केतां सम्राज
गटे, तेहथी मोक्षनो कर्त्ता आत्मा खरो पण मोक्षनी रुचि विनानुं कर्त्ता
पणुं प्रगटे नहीं, अने ते रुचि श्रीअरिहंतदेवने दीठे निपजे, माटे श्री
अरिहंतनुं दर्शन, ते रुचिनुं कारण ठे, अने रुचिते मोक्षनुं कारण ठे. एवी
तिं मोक्षरूप कार्यनुं मूलकारण श्री अरिहंतज ठे, तेमाटे माहारे मोक्ष
पजे, ए उपकारतत्त्वहितना करनार, श्रीअरिहंतनो जाणुं ॥ ए ॥ इति ॥

वंदन वंदन नमन सेवन वली पूजना रे, स्मरण
स्तवन वली ध्यान ॥ देवचंङ् देवचंङ् कीजें जगदी
शानुं रे, प्रगटे पूर्ण निधान ॥ ३० ॥ १० ॥

अर्थः— तेमाटे वंदना केतां कर जोडन, नमन केतां शीश नमाववा
प, सेवना ते आज्ञा मानवारूप, वली पूजना ते पुष्पादिकनी, तथा स्म
रण ते वारंवार गुणनुं संचारवुं, स्तवन ते वचनें करी गुणनुं कथन, ह
थी करवुं, तथा ध्यान ते प्रभुगुणें चित्तनी एकाग्रतानुं करवुं, एटला सर्व
प्राप्य ठे, ते सर्व देवचंङ् स्तुतिकर्त्ता ते पोताने कहे ठे जे वंदनादिक क
र्म्म कीजें, श्री जगदीशनी त्रेलोक्यदयालनी ते करतां सेवा प्रगटे केतां
काश पामे, पूर्ण निधान, अनंतगुण, आत्मशक्ति, परमानंदरूप निधान
गटे. एटले श्रीजिनराज परमात्मानी सेवा करतां पोतानी पूर्णपरमा
मता निपजे, अविनाशी धन प्रकाश पामे, ए श्री मुनिसुव्रत देवाधि देवनो
राम उपकार ठे ॥ १० ॥ इति श्री मुनिसुव्रतजिनस्तवनं संपूर्ण ॥ २० ॥

તાનું નિપજવું, તે રીતેં કાર્યની નિષ્પત્તિ છે ॥ ૭ ॥ ઇતિ સુતમ ગાથાર્થઃ ।

જવન જવન વ્યય વિણુ કારજ નવિ હોવે રે, જિમ દૃષદેં ન ઘટત ॥

શુદ્ધાધારશુદ્ધાધાર સુગુણનો ડવ્ય ઢેરે, સત્તાધાર સુતત્ત્વ ॥ ૭ ॥ ૭ ॥

અર્થઃ— કોઈ કહેશે જે સંપ્રદાન તથા અપાદાન તેહને શી કારણતા છે ? તેહને ઉત્તર કહે છે. જે જવન કેતાં નવા પર્યાયનું થવું, વ્યય કેતાં પૂર્વપર્યાયનો નાશ, એ થયા વિના કાર્ય નિપજે નહીં, જેમ માટીનો પિંડ, તે પિંડપર્યાયનો વ્યય, સ્થાસપર્યાયનું જવન તથા સ્થાસપર્યાયનો વ્યય કોશપર્યાયનું જવન, કોશપર્યાયનો વ્યય, કુશલ પર્યાયનું જવન, કુશલ પર્યાયનો વ્યય, કપાલ પર્યાયનું જવન, કપાલ પર્યાયનો વ્યય, ઘટપર્યાયનું જવન, એ રીતેં કાર્યની ઉત્પત્તિ છે, તેમ સિદ્ધતાને નીપજાવવાને વિષે પણ મિચ્છાત્વપર્યાયનો વ્યય, સમ્યક્ પર્યાયનું જવન, તેહના સાધકપર્યાયનો જીર્ણનો વ્યય, નવાનો ઉત્પાદ, એ રીતેં કાર્યની નિષ્પત્તિ છે, પરંતુ જવન તથા વ્યય વિના કાર્ય થાય નહીં, જેમ દૃષદને વિષે ઘટપણું ન થાય, યદ્યપિ કર્તા ચક્રાદિક વ્યાપાર કરે, તો પણ દૃષદ (પાપાણનો) ઘટ ન થાય, ય્યા માટે જે દૃષદ (પાપાણને) વિષે સ્થાસાદિ ઘટપર્યાયનું જવન વ્યયપણું નથી, તેમાટે નિપજે નહીં,

હવે ઠહું આધારકારક કહે છે. સ્વગુણ જે જ્ઞાનાદિક તેહનો શુદ્ધ આધાર ડવ્યપદાર્થ છે, એટલે જીવ, ડવ્ય, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, દાન, જાન, જોગ, ડપજોગ, અવ્યાવાધ, અમૂર્તતા, અગુરુલઘુતા, અસ્વંનતા, નિર્મલતા, કર્તૃતા, પારિણામિકતાદિ મૂલગુણ, સર્વનો અધાર જીવડવ્ય છે, એમ ધર્માસ્તિકાયાદિ સર્વ ડવ્ય પોત પોતાના ગુણના આધારેં છે, તેહથી ધર્માસ્તિકાયને આધાર નામેં કારક કહો ? એમ કોઈ પૂછે, તેહને ઉત્તર. જે ધર્માસ્તિકાયને ગુણાધારીપણું છે, પરંતુ કર્તૃત્વપણું નથી, તેમાટે કારકપણું ન ગણવેવું શુદ્ધતત્ત્વને સત્તાનો આધાર છે, સત્તા તે આત્માનો મૂલધર્મ જે નિરમય, તેહનો આધાર સુતત્ત્વ છે ॥ ૮ ॥ ઇતિ અષ્ટમ ગાથાર્થઃ ॥

આતમ આતમ કર્તા કાર્ય સિદ્ધતા રે, તસુ સાધન જિનરાજ ॥ પ્રજુ દીઠે પ્રજુ દીઠે કારજ રુચિ ડપજે રે, પ્રગટે આત્મસમાજ ॥ ૮ ॥ ૯ ॥

વિંશતિતમ શ્રી મુનિ સુવ્રતજિન સ્તવનં.

૧૩૫

અર્થ:- હવે ઉપનય કરે છે. આત્મા સ્વરૂપરુચિ, જવોદિગ્ર, મોહ્યાજિ જાણી, સમ્યક્દર્શન ગુણ પ્રગટે, જે સ્વરૂપનું કર્તાપણું વિરતિપણું તત્ત્વ ધ્યાન, તત્ત્વતન્મયતાદિકને કરવે કર્તા છે. એટલે તત્ત્વાર્થી આત્મા, કર્તા, કાર્યસિદ્ધતા, સકલગુણપ્રગટતાપણું, નિઃકર્માવસ્થા, તેહનું સાધન નિમિત્ત કારણ શ્રીજિનરાજ સર્વજ્ઞ છે, જે કારણે પ્રજ્ઞ શ્રીપરમાત્મા દીટે યથાર્થ જાસન થાય, કાર્યની સ્વસત્તા પ્રાગ્જાવનોગીપણાની રુચિ ઉપજે, તે રુચિ સંપૂર્ણસિદ્ધતાનું મુખ્ય કારણ છે, તે રુચિ વધતી સાધનજાવ, ધ્યાનાવસ્થાવલંબીને પૂર્ણાનંદતા નિપજાવે, આત્માનો સમાજ કેતાં સમ્રાજ પ્રગટે, તેહથી મોહનો કર્તા આત્મા સ્વરોપે મોહની રુચિ વિનાનું કર્તાપણું પ્રગટે નહીં, અને તે રુચિ શ્રીઅરિહંતદેવને દીટે નિપજે, માટે શ્રીઅરિહંતનું દર્શન, તે રુચિનું કારણ છે, અને રુચિતે મોહનું કારણ છે. એવી રીતે મોહરૂપ કાર્યનું મૂલકારણ શ્રી અરિહંતજ છે, તેમાટે માહારે મોહ નિપજે, એ ઉપકારતત્ત્વહિતના કરનાર, શ્રીઅરિહંતનો જાણું ॥ ૯ ॥ ઇતિ ॥

વંદન વંદન નમન સેવન વલી પૂજના રે, સ્મરણ
સ્તવન વલી ધ્યાન ॥ દેવચંદ્ર દેવચંદ્ર કીજે જગદી
શનું રે, પ્રગટે પૂર્ણ નિધાન ॥ ૩૦ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:- તેમાટે વંદના કેતાં કર જોડન, નમન કેતાં શીશ નમાવવારૂપ, સેવના તે આજ્ઞા માનવારૂપ, વલી પૂજના તે પુષ્પાદિકની, તથા સ્મરણ તે વારંવાર ગુણનું સંજારવું, સ્તવન તે વચને કરી ગુણનું કથન, હાથેથી કરવું, તથા ધ્યાન તે પ્રજ્ઞગુણે ચિત્તની એકાગ્રતાનું કરવું, એટલા સર્વ ઉપાય છે, તે સર્વ દેવચંદ્ર સ્તુતિકર્તા તે પોતાને કહે છે જે વંદનાદિક કરતે વ્ય કીજે, શ્રી જગદીશની ત્રેલોક્યદયાલની તે કરતાં સેવા પ્રગટે કેતાં પ્રકાશ પામે, પૂર્ણ નિધાન, અનંતગુણ, આત્મશક્તિ, પરમાનંદરૂપ નિધાન પ્રગટે. એટલે શ્રીજિનરાજ પરમાત્માની સેવા કરતાં પોતાની પૂર્ણપરમાત્મા નિપજે, અવિનાશી ધન પ્રકાશ પામે, એ શ્રી મુનિસુવ્રત દેવાધિ દેવનો પરમ ઉપકાર છે ॥ ૧૦ ॥ ઇતિશ્રી મુનિસુવ્રતજિનસ્તવનં સંપૂર્ણ ॥ ૨૦ ॥

॥ અથ એકવિંશતિ શ્રીનમિનાથ જિનસ્તવનં ॥

॥ પીઠોલારી પાલ, ઝના દોય રાજવી રે ॥ ૩૦ ॥ એ દેશી ॥

શ્રીનમિ જિનવર સેવ, ઘનાઘન ઝનમ્યો રે ॥ ૪૦ ॥

દિઠાં મિથ્યા રોર, નવિકચિત્તથી ગમ્યો રે ॥ ૫૦ ॥

શુચિ આચરણારીતિ તે, અશ્ર વધે વડાં રે ॥ ૬૦ ॥

આતમપરિણતિ શુદ્ધ, તે વીજ ઝૂકડા રે ॥ ૭૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:- હવે એકવીશમા જિનરાજ પરમોપકારી તેહના ગુણ સ્તવે છે. ઉપગારસંપદાઈ કરીને શ્રીનમિનાથ જિન જે અકપાયી, તેમાંહે વર કેતાં પ્રધાન વીતરાગ, પરમજ્ઞાની, પરમાત્મા, શુદ્ધસ્વરૂપનોગી, ચિદાનંદઘન, નિર્વિકારી દેવને ઝંલખવું તથા તેનો યોગ મલવો, ઘણોજ ડુલ્લેજ છે ॥ ઉક્ત ચ ॥ ઇંદત્તં ચક્કિત્તં, સુરમણિ કપ્પહુમસ્સ કોહીણં ॥ લાજો સુલહો હુલ્લ હો, દંસણો તિલ્લનાહસ્સ ॥ ૧ ॥ તેમાટે શ્રીજિનેશ્વરનું દર્શન હુઃપ્રાપ્ય છે, તે સંસારચક્રમાં મુંજિત જીવ, સ્વતત્ત્વથી રહિત દીન રંકનૂતને જિનસેવના કિહાંથી મલે? તે કોઈક પુણ્યાનુવંધી પુણ્યના ઉદયથી, જીવને જિનસેવના પ્રગટી, તે જીવ હર્ષથી કહે છે, જે શ્રી નમિ જિનવરનું સેવન, તે હીજ ઘનાઘન કેતાં મેહ ઝનમ્યો.

જેમ મેહ ચારે દિસાથી ચઢી આવે, તેમ મનં, વચનં, કાયાયં, અધ્યાત્મપરિણતિયં શ્રીનમિપ્રચુનો વહુમાન નમન ગુણની અદ્ભુતતા એટલે પ્રચુયોગ મલ્યાની આશ્ચર્યતા પ્રગટી, તે વારં દિશિના મેહ રૂપ જાણવી.

વલી મેહ જેવારં ચારે તરફથી ઘટા કરી ઝંચો આવે, તેવારં લોકના મનમાં હુઃકાલનો નય હોય તે જાય, તેમ इहां શ્રીઅરિહંતસેવના રૂપ મેઘ જેવારં પ્રગટે, તેવારં ધ્યાનાદિ કાલનો મિથ્યાત્વ રૂપ જે રૌરવ કેતાં હુઃકાલ હતો, તે નવિક જીવોના ચિત્તથી ગમ્યો કેતાં ટલી ગયો, એ લાજ થયો.

મેઘને વિપે જેમ મોટાં વાદલાં વધે, તેમ એ પ્રચુનકિરૂપ મેઘને વિપે શુચિ કેતાં પવિત્ર, અવધિ રહિત, આશાતના રહિત, પુજ્જ આર્શ સારહિત, એવી નલી આચરણા જીવને થાય, તેહીજ અષ્ટપટલ કેતાં વાદલાના સમૂહ વધે, કેતાં મહોટા થાય, એટલે રૂપી વસ્તુને રૂપી ઉપમા ઘટે.

एकविंशति श्री नमिनाथजिन स्तवनं.

१३७

मेहमां विजलीना ऊबकारा घणा होय, तेम इहां प्रभुसेवना करतां आ
पणा आत्माना परिणति शुद्ध आय, गुणी शुद्धतत्त्वीना सेवनने अनुयायी
आय, तेहीज विजलीना ऊबुका जाणवा ॥ १ ॥ इति प्रथम गायार्थः ॥

वाजे वायु सुवायु, ते पावन जावना रे ॥ ते० ॥

इंद्रधनुष्य त्रिकयोग, ते नक्ति एकमना रे ॥ ते० ॥

निर्मल प्रभु स्तवघोष, ज्युंनि घन गर्जना रे ॥ ज्युं० ॥

तृष्णाश्रीष्म काल, तापनी तर्जना रे ॥ ता० ॥ १ ॥

अर्थः— मेहमां जेम वायु अनुकूल होय, तेम ए जिननक्तिरूप मेहने विषे
जिनगुणनी बहुमान सहित जे जावना जाववी तेहीज सुवायु वाय ठे.

वर्षादमां त्रण रेखा युक्त इंद्रधनुष्य शोभाकारि होय, तेम इहां मन, वच
न, कायरूप त्रण योग ते नक्तिने विषे एक मना थया, ते इंद्रधनुष्य ठे.

जेम मेहमां गर्जना होय, तेम इहां निर्मल उज्ज्वल प्रभुना गुण तेम
नी जे स्तवना ध्वनिशब्द तेहीज घन केतां मेहनी गर्जना जाणवो.

मेहथी श्रीष्म तृष्णकालना ताप टले, तेम इहां प्रभुसेवनथी तृष्णा पुज्ज
सुखनी पीपासानो जे अंतरंग ताप होय, ते टले एटले आत्माने
आत्मसुखनी ईहायें पर जे तृष्णारूप श्रीष्म कालनो महाताप, ते मटे ॥ १ ॥

शुचि लेश्यानी आलि, ते बग पंक्ति बनी रे ॥ ते० ॥

श्रेणीसरोवर हंस, वसे शुचि गुण मुनि रे ॥ व० ॥

चौगति मारगबंध, नविक निज घर रह्या रे ॥ च० ॥

चेतन समता संग, रंगमें ऊमह्या रे ॥ रं० ॥ ३ ॥

अर्थः— जेम मेहमां बगपंक्ति होय, तेम इहां प्रशस्त शुचिलेश्या जे पद्मशु
क्लेश्याना परिणाम एहवी लेश्याशुचनी उज्ज्वलता ते बगपंक्ति ठे.

वर्षादमां हंसपंखी सरोवरें वसे, तेम जिननक्तिना योगें हंसपद्मी जे
हवा मुनिराज ते ध्यानारूढ थइ उपशम तथा रूपकरूप श्रेणीयें जइ वसे.

जेम वर्षादथी चार दिशिना मार्गें बंध थाय, तेम इहां जिननक्तिना योगें
चेतन समता संग, रंगमें ऊमह्या रे ॥ रं० ॥ ३ ॥

वर्षाकालें सर्वलोक पोतानें धरें रहे. तेम इहां पण अनादिनो उद्धत
परजावानिलापी आत्मा ते अनेक विषय विकाररूप जावमां रहेतो
होतो, तेने श्रीनिःकर्मदेवने निमित्तें स्वरूपनी प्राप्ति थड, चेतनसमताने
संगें रंगे केतां रीऊ करीने कमह्यो यको समतामां रमी रहे, स्वा
स्वजावमां अनुभव रंगें रमी रहे ॥ ३ ॥ इति तृतीय गायार्थः ॥

सम्यग्दृष्टि मोर, तिहां हरषे घणुं रे ॥ ति० ॥

देखी अद्भुत रूप, परम जिनवर तणुं रे ॥ प० ॥

प्रभुगुणनो उपदेश, ते जलधारा वही रे ॥ ते० ॥

धर्मरुचि चित्त नूनि, मांहे निश्चल रही रे ॥ मां० ४ ॥

अर्थः— जिनचक्ररूप मेह देखीने सम्यग्दृष्टि तत्त्वचक्ररूप मोर
हने अत्यंत हर्ष आनंद उपजे, श्रीतीर्थकर देवतुं रूप केहेतुं ठे ? जो
त्यंत परमोत्कृष्टरूप सर्व देवता मलीने विकुर्वे, तो पण श्री अग्रिहंत
पगना अंगुठा समान रूप करी शके नहीं, एहवुं परमशीतल निर्विकारी प
श्वरतुं रूप देखीने सम्यग्दृष्टि जीव वर्षाकालना मोरनी परें हर्ष आनंद पा

प्रभु श्री तीर्थकर देव, तेनी चक्रिमां परिणम्या, एवा तत्त्वचक्र जी
ते पोताना वचनें उच्चार करीने प्रभुना गुणग्राम करे, ते प्रभुगुणगानरूप
वनी जलधारा, वहीने ते जलधारा धर्मरुचि जीवना चित्तरूप नूनिमां मांहे
अल रहे, एटजे तत्त्वचक्रवत जीवना चित्तमां प्रभुना गुण समाइ रहे ॥ ४ ॥

चातक श्रमण समूह, करे तव पारणो रे ॥ क० ॥

अनुभव रस आस्वाद, सकल दुःख वारणो रे ॥ स० ॥

अशुभाचार निवारण, तृण अंकूरता रे ॥ तृ० ॥

विरति तणा परिणाम, ते बीजनी पूरता रे ॥ ते० ॥ ५ ॥

अर्थः— प्रभुसेवनरूप जलधारा वरसतां श्रमण निर्धन तत्त्वचक्रमां
माहामुनि तडूप जे चातक ते पारणुं करे ठे, एटजे सम्यग्दर्शन का
तत्त्वस्वरूपें पोताना अनुभवनी पीपासा थड दती, ते पीपासा श्रीजिन जी
रूप कारण पामीने आत्मस्वरूपतुं यथार्थ ज्ञान ते रूप अनुभव तेहना र
तुं आस्वादन केतां जोगववापणुं ते रूप पारणुं करे, पण ए पारणुं क

एकविंशति श्री नमिनाथजिन स्तवनं.

१३९

हे? जे सकल सांसारिक विनाव जे कर्मचार उग्रता गुणावरणतादिक तेनो
वारणो केतां वारणहार हे, एटले तडूपडुःखनुं निवारण करे हे.

हवे वर्षाकालें नीलां तृण ऊगे, तेम जिनजकिरूप मेहमांहे पण अणु
अवाचारनुं निवारण ययुं, ए तृणना नीला अंकूर प्रगट्या.

वर्षाकालें कर्षणी लोक धरतीमां बीज वावे, तेम इहां आश्रवणी
वेरमवारूप विरतिना परिणाम उपना, तेहीज बीजनी पूर्णता यइ ॥ ५ ॥

पंच महाव्रत धान्य, तणां कर्षण वध्यां रे ॥ त० ॥

साध्यजाव निज थापी, साधनतायें सध्या रे ॥ सा० ॥

ह्वायक दरिसण ज्ञान, चरणगुण उपना रे ॥ च० ॥

आदिक बहुगुण सस्य, आतम घर नीपनारे ॥ आ० ॥ ६ ॥

अर्थ:- वर्षाकालमां जे बीज वाव्यां होय, ते ऊगीने वधे, इहां इव्य
था जावथी पांच माहाव्रत “सवाउं पाणाइवायाउं विरमण” इत्यादिक
न्य ऊगीने उत्सर्गावलंबी माहाव्रत ते निरतिचार यथा, तेहीज ध्याननां
र्षण वृद्धि पाम्यां, पण साध्यजाव केतां साध्यपणुं निज केतां पोतानो
आत्मजाव ते साध्यपणे थापीने साधन कार्य निपजाववानी शक्ति,
पणे सध्या, एटले साधनरूप यथा, जावार्थ जे आत्मानो सत्ता संपूर्ण
गुणाव करवी एहवा साध्य धारीने, माहाव्रत परिणतिरूप साधनयें
रिणम्या, ह्वायकनिरावरण, संपूर्ण केवल ज्ञान, केवल दर्शन, यथा
यात चारित्र प्रमुख गुण ऊपना प्रगट यथा. इत्यादिक स्वगुणनी अनं
ता तेहीज सस्य केतां धान्य ते जे आत्मा जिनसेवनमयी ययो हतो,
हना घरे नीपना, आत्मप्रदेशसर्व ज्ञान, दर्शन, चारित्रनी पूर्णता पाम्या ॥ ६ ॥

प्रभु दरिसण मेहा मेह, तणे प्रवेशमें रे ॥ त० ॥

परमानंद सुजह, यथा मुज देशमें रे ॥ य० ॥

देवचंड जिनचंड, तणो अनुभव करो रे ॥ त० ॥

सादि अनंतो काल, आतमसुख अनुसरारे ॥ आ० ॥ ७ ॥

अर्थ:- एहवा एकवीशमा जिनैइ श्री नमिनाथ, परम दयालु, गुण

दर्शन केतां सुझातुं जोवुं, अथवा शासन, अथवा दर्शन शब्दे समकित, तेहीज माहावर्षादि, तेहने प्रवेशे केतां पेसवे करीने परमानंद आत्मिक आनंदरूप सुनहू केतां सुगाल यथो, माहारा देश केतां, असंख्यात प्रदेश रूप क्षेत्रने विपे. तेमाटे देवमांहे चंडमा समान अथवा देवचंड जे स्तुतिकर्ता तेहनुं संबोधन हे देवचंड ! श्रीजिनचंड, श्रीवीतराग, सर्वज्ञ, सर्वदर्शी, तेहना अनुभव गुणज्ञानादिनुं आस्वादन करो, तेहनाज गुण बहुमानमांहे लीन रहो, तो थोडा कालमां सादि केतां जेहनी आदि ठे, परंतु अनंत केतां ठेडो नथी, एहवुं जे अविनाशी आत्मिक सुख, तेहने अतुसरो केतां पामो, एटले अहो नय्यजीवो ! तुमें श्रीनिर्मजानंदी संपूर्णस्वरूपनोगी, एहवा श्रीजिनेश्वर तेहना गुणनुं बहुमान तथा तेहनी आज्ञातुं मानवुं, तेमध्ये रहो, तो संपूर्णसिद्ध अविनाशी, अक्षयआत्मिक, अनंत संपदा पामो, स्वसंपदा प्रगट करवानो ए नियमा पुष्ट उपाय ठे ॥ ७ ॥ इति श्रीनमिनाथजिनस्तवनं संपूर्ण ॥ ३१ ॥

॥ अथ द्वाविंश श्रीनेमिनाथजिनस्तवनं ॥

॥ पद्मप्रज्जिन जइ थलगा वस्या ॥ ए देशी ॥

नेमि जिनेसर निज कारज करयुं, बांमयो सर्व विज्ञावो जी ॥ आत्मशक्ति सकल प्रगट करी,
आस्वाद्यो निज ज्ञावो जी ॥ ने० ॥ १ ॥

अर्थः— हवे बावीशमा श्रीनेमिनाथनी स्तुति करे ठे. जादवकुजमां तिलक समान, माहाउपगारी, एहवा श्रीनेमिनाथ जिनेश्वरें निज केतां पोतानुं कार्य कहुं, क्यांही पण आत्माने खरडवा दीयो नहीं, बांमयो केतां तज्यो सर्व केतां सकल चार निक्षेपें विज्ञाव ते अंतरंग तथा बाह्य कारण थी सर्वविज्ञाव तज्यो, आत्मानी शक्ति असंख्यात प्रदेशने विपे जे अनंतज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत सुख, अनंत अगुरुजघु, अनंत दान, अनंत लाज, अनंत जोग, अनंत उपजोग, अनंत वीर्य, अवरण, अगंय, अरस, अस्पर्श, परम असंगता, अयोगीतारूप पोतानुं प्रसुख, विमुक्त, कारणत्व, कार्यत्व, व्यापकत्व, नित्यत्व, अनित्यत्व, अस्तित्व,

स्तित्व, नेदत्व, अनेदत्व, कारकत्व, पारिणामिकत्व, सत्त्व, प्रमेयत्व, इव्य, ईश्वरत्व, सिद्धत्व, अखंडत्व, अलित्तत्वादि ते उत्तमर्गे आत्मसमाधिरूप शक्ति प्रगट करी, वली ते निरावरण आत्मधर्म तेहने आस्वाद्यो, स्वरूपनो वपणे निजनाव केतां पोताना नावपणे श्रीनेमिनाथ प्रभुयें नोगव्यो ॥१॥

राजुलनारी रे सारी मति धरी, अवलंब्या अरिहंतो जी ॥ उत्तमसंगें रे उत्तमता वधे, सधे आनंद अनंतो जी ॥ ने० ॥ ७ ॥

अर्थः—वली राजीमतिस्त्रीयें पण रूढी मति अंगीकार करी, सर्व परिग्रह संगनो त्याग करीने श्रीअरिहंत देव उपर अरिहंतनो राग धरी उपगारी गुणीने आदरे अविलंब्या एटले नर्तारपणानो अशुद्ध राग टाळी देव वने रागें आदखा, एम विचाखुं जे उत्तमने संगें उत्तमता वधे, एटले चारि अंत सर्वज्ञ श्रीनेमीश्वर जगवान् ते सर्वोत्तम ठे तो एना संगथी महारी पण मता एटले सिद्धता पूर्णात्मता वधे, वली सधे केतां नीपजे. आनंद तां आत्यंतिक, ऐकांतिक, निर्द्वंद्व, निरामय सुख थाय. तेमाटे तेहीज वुं घटे, एम सर्व नव्य जीवोयें विचारवुं ॥ १ ॥ इति द्वितीयगाथार्थः ॥

धर्म अधर्म आकाश अचेतना, ते विजाति अग्राह्यो जी ॥ पुज्ज ग्रहवे रे कर्मकलंकता, वाधे बाधक बाह्यो जी ॥ ने० ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे राजीमतीयें जे विचाखुं, ते कहे ठे. सर्वलोकमां पंचास्तिक्य ठे, अने काल ते ठती रूपें इव्य नथी, श्रीनाथ्यकार तथा अनुयो आरसूत्र जोतां उपचारइव्य ठे. वली पंचास्तिकायमां धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय अने आकाशास्तिकाय, ए त्रण इव्य अचेतन ठे, तथा विजाति ठे. वली जीवइव्यनी ए जाति नहीं, अग्राह्य ठे, ते अपरिणामीपणा अचलपणा माटे जीवथी ग्रहवाय नहीं, तेमाटे एहथी पण माहरे म नहीं, तथा पुज्ज इव्य साथें चिरकालनो परिचय ठे, तेहने जो तीयें, तो पुज्ज जडइव्यने ग्रहवे आत्माने नवां कर्म बंधाय, अने आत्मा कलंकसहित थाय, अने बाधकनावता, परकर्तृता, स्वगुणरोध ता, चेतनादि गुणनी विपर्यासता वाधे केतां वृद्धि पामे, तेमाटे पुज्जने तां, अनंतो काल थयो, पण आत्महित थयुं नहीं, तेमाटे ए पुज्जना थी बाह्यनीड वधे, माटे उत्तम जीव, एहने ग्रह नहीं, एम राजुजें

विचाखुं, जे एने पण ग्रहबुं नहीं, केम के एना ग्राहक तो अनंता जीव निगोदमध्यें पड्या ठे ॥ ३ ॥ इति तृतीयगाथार्थः ॥

रागीसंगें रे रागदशा वधे, थाए तिणे संसारो जी ॥ नीरागी
थी रे रागनुं जोडवुं, लहिएं जवनो पारो जी ॥ ने० ॥ ४ ॥

अर्थः— हवे पांचसुं जीवइव्य ते अनेक आत्मा ठे, वली स्वजाति पण ठे, माटे तेहने ग्रही राग करीयें, परंतु एक अवगुण एहमां पण दीगो, ते कहे ठे, जे संसारी जीव तो राग छेप संयुक्त ठे, माटे तेहनो संग कीधे तो आपणने पण राग दशा वधे. अने रागदशा तो अजिनवबंधनो हेतु ठे, अरिहंतदेवना आगम जोतां अने आत्मधर्म जोतां, राग तो तजवा योग्य ठे, रागथी चार गतिरूप संसार थाए वधे, माटे ए पण आत्महित न हीं, तेमाटे नीरागी, वीतराग, परमचारित्री, सर्वपरजावत्यागीथी, जो राग जो डीयें, तो जवनो पार पामीयें, यद्यपि क्य तो रागनोज करवो ठे, पण प्रथम राग पलटाववानो ए उपाय ठे, जे नीरागीथी राग जोडीयें, एटजे ते नीरागी राग करे नहीं, तेथी अनुक्रमें ए आपणो राग पण क्य पामे, तेवारें ए आत्मा वीतरागनाव नजे ॥ ४ ॥ इति चतुर्थ गाथार्थः ॥

अप्रशस्तता रे टाली प्रशस्तता, करतां आश्रव नासे जी ॥
संवर वाधे रे साधे निर्जरा, आतमजाव प्रकासे जी ॥ ने० ॥ ५ ॥

अर्थः— तेमाटे कामरूप जे अप्रशस्त राग हतो, ते टाली अरिहंतपणा रूप प्रशस्तराग करवो, गुणी उपर राग ते प्रशस्त ठे, ते साधनकार्खें का मनो ठे, ते प्रशस्त राग करतां अनुक्रमें आश्रव नाश पामे, नवा कर्म ले वारूप अशुद्ध परिणति टले, वली प्रशस्तरागी जीव, ते गुणीने अव संव्यो रहे, तेहथी स्वगुणनी एकत्वता वधे, ते स्वगुण एकत्वता परिणा नवी संवरपरिणति वधे, अने पूर्वकृत कर्मनी निर्जरा परीक्षारूप ते पण नधे केतां नीपजे, ते संवरनिर्जराने प्रगटवे आत्मानो जावधर्म, अक्षुण्णशक्ति प्रकाश पामे, निरावरण थाय ॥ ५ ॥ इति पंचम गाथार्थः ॥

नेमिप्रज्जुव्यानें रे एकत्वता, निजतत्त्वं एक तानो जी ॥ शुक्क
व्यानें रे साधि सुसिद्धिता, लहियें मुक्ति निदानो जी ॥ ने० ॥ ६ ॥

अर्थः— राज्ञीमतीजी एम विचारीने, श्रीनेमिपरमेश्वरने जे जे जंघ्यां केमके नेमिप्रभुने ध्यानं एकत्वता तन्मय करवे करीने निज केतां पोताम तत्त्वं आत्मस्वरूपें एकतान केतां एकत्वपणुं नीपजे, ते जे वारें स्वरूपें एकत्वपणुं पामे, ते वारें शुक्लध्यान प्रगटे जे स्वरूप एकत्वपणुं तेहीज शुक्लध्यान ठे, ते शुक्लध्यान करी पोतानी साध्यता साधी केतां नीपजावीने तेहथी मुक्ति जे सकलकर्मरहित पणुं तेहनुं निदान केतां भूलकारण लहीयें, केतां पामीयें ॥ ६ ॥

अगम अरूपीरे अलख अगोचर, परमात्म परमीशो जी ॥

देवचंज जिनवरनी सेवना, करतां बाधे जगीशो जी ॥ ने० ॥ ७ ॥

अर्थः— तेमाटे सर्व जव्य आत्मारथी, अध्यात्म सुखरुचि एहनुं तत्त्व सेवे, ते कहे ठे. अगम केतां जेहनुं गम्य नहीं, अथवा जेमांहे अजा ए जीवथी प्रवेश आय नहीं, वली जेहनुं रूप, गंध, वर्ण, रस, संस्थान नहीं. तेमाटे अरूपी. तथा अलख केतां पुजनाजिजायी, एकांतवादी, एवा नैय्यायिक, वैदांतिक, सांख्य, मैमांसिक, वैशेषिक, बौद्ध, नास्तिक, तथा जे एकांत इव्यदयादिक पक्षग्राही एवा जैनलिंगी इत्यादिकथी लखाय नहीं, एटले उलखाय नहीं. वली अगोचर केतां इन्द्रियगोचर नहीं, अतीन्द्रिय पदार्थ ते अतीन्द्रियम्यादादज्ञानें सापेक्ष उपयोगें ध्याननी धारणायेंज गोचर ठे, वली परमोत्कृष्ट सर्व विनाव रहित, अनंत गुणप्राग्जावरूप आत्मा ठे, वली परमीश केतां उत्कृष्ट अविनाशी सहज अनंतगुण पर्याय धर्मेना ईश्वर ठे, वली नरदेव ते चक्रवर्ती, नावदेव ते सुवनपति, व्यंतर, ज्योतिषी, वैमानिक, ए चार निकायना देवता, तथा धर्मदेव ते मुनिराज, जिनकदपी स्थवीरकदपी, पडिहारविसुद्धि, पडिमापडिवन्न, सूक्ष्म संपरायी, उपशांतमोही, क्लीणमोही, उपाध्याय, श्रुतधर, पूर्वधर, आचार्य, गणधर प्रमुख ते धर्मदेव, ते सर्व मध्ये चंडमा समान, नायक, शासनना पति, मार्गदेशक, एहवा जे जिनवर तेहनी सेवना आज्ञा मानवा रूप करतां थकां बाधे केतां लुद्धि पामे, साधकसंपदा, तथा सिद्धतारूप संपदा, तेहथी श्रीतीर्थकर तीर्थपतिनी सेवना ते परम प्रधान ठे. इव्यथी वंदन नमनादिक अने नावथी गुणनुं बहुमान, आत्मप्रमाणता रूप सेवा करतां अनंता सिद्ध थया, वली अनंता सिद्ध थरो, एहीज मोक्षसुख नो उपाय ठे ॥ ७ ॥ इति नेमिनाथजिनस्तवनं संपूर्ण ॥ २२ ॥

॥ અથ ત્રયોવિંશ શ્રીપાર્શ્વનાથજિનસ્તવનં ॥

॥ કહવાની દેશી ॥

સહજગુણ આગરો સ્વામી સુખસાગરો, જ્ઞાનવૈરાગરે પ્રત્નુ સવાયો ॥
શુદ્ધતા એકતા તીક્ષ્ણતાજાવથી, મોહરિપુજિંતિ જય પડહવાયો ॥૧॥

અર્થ:- હવે ત્રેવીશમા શ્રીપાર્શ્વનાથ પુરુષાદાની પરમેશ્વરની સ્તુતિ કરે છે. શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રત્નુજી કહેવા છે? સહજ અકૃત્રિમ વસ્તુના મૂલ ધર્મ જ્ઞાનાનંદાદિક તેહના આગર છે, અનંત આત્મગુણ ઉપજવાના ધામ છે, સ્વામી કેતાં સ્વસંપદાના અધિપતિ છે, સુખના સાગર છે, એટલે જે અતીંદ્રિય, સ્વાધીન, નિરામય, નિઃપ્રયાસ, અવિનાશી સુખ તેના સમુદ્ધ છે, નિઃસંગ સુખના પાત્ર છે, કેવલજ્ઞાનરૂપ વચર કેતાં વજ્ર તે હીરો તેહના આગર છે, સદા સર્વદા પ્રત્નુ તુમેં સવાયા ઠો, એ શ્રીપાર્શ્વનાથ સ્વામીની શુદ્ધતા, જ્ઞાનની યથાર્થતા, નિર્મલતા, એકતા, તે ચારિત્રની સ્વરૂપ તન્મયતા. તીક્ષ્ણતા, તે વીર્યની તીવ્રતા, વીર્યની તીક્ષ્ણતા તે ધારા છે, અને ચારિત્રની એકતા તે પુંવલથી પ્રેરણા છે, તથા જ્ઞાન તે પ્રકાશ દેસાડણ દાર છે, તેમાટે એ મહેજ મોહ છે. કોઈ કહેશે જે સમ્યક્દર્શન કાં ન કહું? તેહને ઉત્તર. જે જ્ઞાન તે દર્શનયુક્તનેજ કહે છે, એટલે જ્ઞાનમધ્યે દર્શનનું એકપણું છે, તથા તપ તે વીર્યની તીક્ષ્ણતા કહી છે, ઉક્તં ચ આવશ્યકનિર્યુક્તૌ ॥ નાણં પયાસગંતો, હગો ઓ તવો સંયમો ઓ ગુત્તિકરો ॥ તિએહંવિ સમાઝગો, મોક્ષો જિણસાસણે નાણીઠ ॥ ૧ ॥ એટલે શુદ્ધતા, એકતા, તીક્ષ્ણતાથી મોહરિપુને જીતીને અર્થાત્ જ્ઞાન, ચારિત્ર, તથા તપના વલેં મોહાદિક કર્મને હણીને, જયનો પડહો વજાવ્યો ॥ ૧ ॥ ઇતિ પ્રથમ ગાથાર્થ: ॥

વસ્તુ નિજજાવ અવિજાસ નિકલંકતા, પરિણતિ
વૃત્તિતા કરી અનંદે ॥ જાવ તાદાત્મ્યતા શક્તિ
હાસથી, સંતતિ યોગનેં તું ઉઠેદે ॥ સ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:- હવે શુદ્ધતાદિકનું સ્વરૂપ કહે છે. વસ્તુ જે જીવાદિક ઠ ઇચ્છ, તેહના જે નિજ કેતાં પોતાના જાવ તે ગુણપર્યાયરૂપ ઉત્પાદ, વ્યવ પરિણતિનો અવિજાસ કેતાં જાણવું, તે પણ નિકજંક એટલે એકાંતતા અથ

આર્થતા ઝનતા અધિકતા રહિત સમ્યગ્જ્ઞાન તેને શુદ્ધતા કહીજે, તથા પરિણતિ જે જીવનો શુદ્ધ મૂળપરિણામ તે સ્વરૂપને વિષે એકત્વપણું પરજાવમાં પેસે નહીં, એ આત્માની પરિણતિ છે, અને સંસારી જીવને વિજાવ રંગીને તે મૂળપરિણતિ તો ચારિત્ર મોહનીયેં આવૃત્ત છે, તેણે કરીને વૃત્તિ જે પ્રવૃત્તિ તે રાગી દેષી પુજ્જલજોગી પણે પ્રવૃત્તિ રહી છે તે પ્રવૃત્તિ તજીને શુદ્ધસ્વરૂપરમણી કરી, તે પ્રવૃત્તિ તથા પરિણતિ કે દુનું એકજ પ્રવર્તન થયું જે પરિણતિ તેહીજ પ્રવૃત્તિ રહી, પણ ઔપાધિક પ્રવૃત્તિનો અંશ પણ રહ્યો નથી, તેમાટે પરિણતિ તથા પ્રવૃત્તિ બેદુ એકપણે અન્નેદેં કરી તેને એકતા કહીયેં. વલી જાવતાદાત્મ્યતા શક્તિ કેતાં જે વિજાવ તે તજ્જન્યતા કેતાં તડત્પતિસંબંધેં છે, જ્ઞાનાવરણાદિ પુજ્જલ કર્મ તે સંયોગસંબંધેં છે, અને શુદ્ધદ્વાયક વીર્યાદિક સ્વગુણ તે તાદાત્મ્યસંબંધેં છે, તે તાદાત્મ્ય સંબંધની જે આત્મિક શક્તિ દ્વાયકવીર્યના ઝજ્જાસથી તે આત્માવલેં સંતતિયોગમાં સંતતિ કેતાં પરંપરાનો જે સંયોગકર્મસંબંધ, તેહને ઝહેદે, એટલે જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મની પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, રસ, પ્રદેશનો બંધ, તેહનું સ્થિતિ પ્રમાણેં રહેલું છે, એટલે જે કર્મને આત્મપ્રદેશસાર્થેં સંબંધ તે અસંસ્થાતો કાલ ઝત્કષ્ટો સિત્તેર કોડાકોડી સાગરોપમનો છે, પરંતુ એકબંધ જોગવતાં બીજા સ્થિતિબંધ પ્રતિસમયબંધાય છે, વલી તે જોગવતાં બીજા પ્રતિસમય અનેક બંધાય છે, એટલે કર્મપુજ્જલ તે એકસમય બંધ તેહનો સંયોગ તો સાદિ સાંત છે, પરંતુ અજિનવંબંધની પરંપરાયેં અનાદિ છે, જેમ પિતાથી પુત્ર, પુત્રથી વલી પુત્ર, એટલે તેનો તે મનુષ્ય તો પોતાના આયુષ્ય પ્રમાણે વરતે, પરંતુ સંતાનની પરંપરા અનંતી ચાલે, તેમ તેહનાં તેહીજ કર્મ તો સ્થિતિપ્રમાણેં રહે, પરંતુ પૂર્વકર્મને જોગવવે, નવાનો બંધ થાય, તેહને જોગવવે, વલી બીજા નવાનો બંધ, એમ સંતાનની પરંપરાયેં એ અનાદિનો છે, તે સંતતિયોગ આત્મવીર્યરૂપ તીક્ષ્ણતા બલેં હે પરમેશ્વર ! તું ઝહેદે કેતાં સર્વથા ઝહેદ કરે, એટલે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, વીર્યના બલેં અનાદિ કર્મસંબંધને તુમેં વિનાશ કસો એ શક્તિ પ્રયુજી તુમારામાંજ છે, બીજામાં નહીં, એ કાર્ય તમેં કસું, નિરાવરણ થયા

॥ ૨ ॥ ઇતિ દ્વિતીય ગાથાર્થઃ ॥

દોષ ગુણ વસ્તુની લક્ષીય યથાર્થતા, લહી તદાસી
નતા અપરજાવે ॥ ધ્વંસિ તઙ્ગન્યતા જાવકર્તાપણું,
પરમ પ્રજ્ઞુ તું રમ્યો નિજ સ્વજાવે ॥ સ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:- હવે વલી એજ શુદ્ધતા, એકતા, તીક્ષ્ણતા એ ત્રણેનો અર્થાત્ કહે છે. વસ્તુ જે વસ્ત્ર, ધન, વનિતા, શીત, આત્મ, વિપાદિ, તેના દોષ તે અશુભ વર્ણાદિક તથા ગુણ તે શુભવર્ણાદિક, તેહને લેખે કેતાં જાણે યથાર્થપણે એટલે અશુભદોષ સહિત વસ્તુને અશુભદોષી સહિત જાણે અને શુભગુણવંત વસ્તુને શુભ જાણે, જડ વસ્તુને જડપણે જાણે, ચેતન વસ્તુને ચેતનપણે જાણે, તે યથાર્થ સ્યાદાદપણે જાણે, એ શુદ્ધતા કહીયે અને તે વસ્તુને ઇષ્ટતા, અનિષ્ટતા રહિતપણે જાણે, તે ઉદાસીનતા કહીયે. એહતું ઉદાસીનતાપણું તેને લહી કેતાં પામીને એટલે એવું ઉદાસીનપણું જે પામ્યો, તેથી એક પોતાનો આત્મા અસંખ્યાતપ્રદેશી તેહને વિષે વ્યાપ્યવ્યાપકજાવે રહ્યા જે ગુણપર્યાય, તેહથી અપર જાવ કેતાં અન્યજાવને એટલે વીજા અન્ય કેતાં છુદા જે અનંતા જીવ તથા અનંતા પુણ્યાદિક અર્જીવ પદાર્થ, તે સર્વથી ઉદાસપણે સર્વના અગ્રાહક અનોગી અસંગી થયા, એ સર્વ ચારિત્ર પરિણતિને એકતા કહીયે અને ધ્વંસી કેતાં ઉઘેડીને તઙ્ગન્યતાજાવે કેતાં તદુત્પત્તિજાવે જે વિજાવકર્તાપણું તેહને ઠેઢીને ઠેઢ કેતાં શક્તિ તે તીક્ષ્ણતા જાણવી. એ કાર્ય કરવે હે પ્રજ્ઞી! તું નિજ કેતાં પોતાને સ્વજાવે રમ્યો, આત્મસ્વજાવરમણી થયો ॥ ૩ ॥ ઇતિ તૃતીય ગાથાર્થ: ॥

શુભ અશુભ જાવ અવિજ્ઞાસ તદ્દર્શકતા, શુભ અશુ
ભ જાવ તિહાં પ્રજ્ઞુ ન કીધું ॥ શુદ્ધપરિણામતા ધીર્યક
ર્તા ગ્રહ, પરમ અક્રિયતા અમૃત પીધું ॥ સ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:- વલી એહીજ ત્રિજંગીનો અર્થાત્ કહે છે. શુભ કેતાં પ્રશસ્ત અશુભ કેતાં અપ્રશસ્ત જે જાવ, તેહની જે અવિજ્ઞાસ કેતાં ઝંજવાળ, તદ્દર્શકતા કેતાં તેહને નિર્ધારે તેશુદ્ધતા પણે એ સર્વ તમે જાણ્યું પરંતુ હે પરમેશ્વર! તમે તિહાં ગમીવેડીપણે શુભઅશુભ જાવ પણું કશું નહીં, એહીજ એકતા, ચારિત્ર ધર્મની અરાગી, અધર્મી, પરિણતિ તે એકતા શુદ્ધનિરાવરણ પરિણામતા,

ते पारिणामिकजावें जे वीर्यगुण, तेहना कर्त्ता अइने एटले रागदेषने अनुयायीपणे वीर्यनो विकार ठे, ते रागदेष रहितपणे अये, वीर्य शुद्ध आय. तेवारें स्ववीर्यवले पारिणामिककर्त्ता अइने, एटले स्वपरिणामिकताना कर्त्ता अइने परम केतां उत्कृष्ट अक्रियपणारूप अमृतनुं पान तमें कहुं एटले विजाव कर्त्तता तथा साधकरूप कर्त्तता तजीने अकंप, अचल, वीर्यपणे हे परमेश्वर ! तमें अक्रिय थया ॥ ४ ॥ इति चतुर्थे गाथार्थः ॥

शुद्धता प्रभु तणी आत्मजावें रमे, परम परमात्म
ता तास याए ॥ मिश्रजावें अठे त्रिगुणनी निन्नता,
त्रिगुण एकत्व तुज चरण आए ॥ स० ॥ ५ ॥

अर्थः— एहवी शुद्धता, निरावरणता, तथा अनंतगुणजोगीपणानी जे प्रभुता, ते आत्मजावें केतां पोताने आत्मपणे रमे, एटले प्रभुनी प्रभुता तेनो रंगी जे जीव, तेहने परम उत्कृष्ट शुद्ध परमात्मापणुं आय, मिश्रजाव जे क्लृपोपशम जावें त्रिगुण जे सम्यग्दर्शन, ज्ञान, चारित्र, तेहनी निन्नता केतां नेदरत्नत्रयी ठे, साधक ठे, परंतु सविकल्प ठे, ते त्रिगुण जे रत्नत्रयी, तेहनुं जे एकत्व केतां एकपणुं अनेदपणुं ते आय, तुज केतां ताहरे चरण यथाख्यात क्लृपक चारित्र आवे, प्रगटे, एटले क्लीणमोहगुणगणें एकत्व वि तर्क अप्रविचार शुक्लध्यान उपने, जे दर्शन निर्धाररूप, तथा चारित्र स्थिर तारूप, ए बे धारा, ज्ञानधारार्थी अनेद थई, एटले प्रथम मिथ्यात्वकालें तो ज्ञान विपर्यास रूपें हतुं ते सम्यग्दर्शन प्रगटे, यथार्थज्ञान थयुं, तेवारें ज्ञानस्वरूप रमणी थयो, पढी ते ज्ञान स्वरूप रमणी स्थिरता जावने नजे, एम ध्यानारूढ थयो, विकल्प तजतो, पोतानी आत्माने तत्त्वपरिणतिमध्ये तन्मयता पमाडतो पढी ज्ञाननुंज रमण, ज्ञाननोज निर्धार, एटले पर्याय नेदें ते मूलगुणें एकत्व पामे, ए अनेदरत्नत्रयीनुं स्वरूप, ध्यानिगम्य ठे, परंतु मूलनयें आत्मा ज्ञान, दर्शन, ए बे गुणें सहित ठे, एहवी आम्नाय ठे, शेष निर्धारस्थिरताएं सर्व चेतना गुणनी प्रवृत्ति ठे, तेमाटे ए ज्ञानमोहेज स्थिरत्वपरिणति ते अनेदता कहेवी, प्रथम क्लृपोपशमी चलवीर्यताएं चेतनापर्यायनी प्रवृत्ति असंख्यसमयी हतो, ते नासनप्रवृत्ति पढी क्रमें कारण कार्यमां स्थिरतापरिणतिएं हती, ते क्लीणमोहकालें रोधकने क्यें समकाल-

અસંખ્યસમયી પ્રવૃત્તિ અહ, તે કેવલજ્ઞાન અયે નિરાવરણતાર્યે એકસમયી
અહ, એ રીતેં અજેદતા રત્નત્રયી આય છે. એ શ્રી જાણ્યથી સમજવી ॥ ૫ ॥

ઉપશમ રસ જરી સર્વ જન શંકરી, મૂર્તિ જિનરાજ
ની આજ જેટી ॥ કારણેં કાર્યનિષ્પત્તિ શ્રદ્ધાન
ઠે, તેણેં જવજ્રમણની જીડ મેટી ॥ સવ ॥ ૬ ॥

અર્થ:- ઉપશમ રસ જે કપાયનો અજાવ, તેહથી જરી અને સર્વલોકને
શંકરી કેતાં કલ્યાણની કરનારી એહવી પ્રજ્ઞની આપના કેતાં મૂર્તિ તેહ
ની શાંત અચલ અસ્પૃહસુષ્ઠા, તે આજ જેટી કેતાં નમસ્કારરૂપેં સેવી. હવે
કારણેં કાર્ય નિપજે, એહવી શ્રદ્ધા પ્રતીત છે, તેણેં મોહનું નિમિત્ત કારણ,
શ્રીજિનમુદ્દાનો યોગ અયો, અને ઉપાદાન કારણ આત્મોપયોગ પ્રમુખ અ
ધ્યવસાય જિનગુણજાસન રાગહર્ષેં પરિણમ્યા, એહવા કારણને મલવે,
જાણું છું, જે કારણતા તે કાર્યનો હેતુ છે, માટે કારણ મલે કાર્યની નિ
ષ્પત્તિ થજે, એહવો આગમિક જવ્યતાદ્યોત ઉપયોગ અયો, તેહથી જાણું
જે એ પરમપુરુષોત્તમ દેવ શ્રી વીતતરાગની ઇષ્ટતા તો ઉપની, તો કોઈ દિવ
સેં એ આત્મા ગુણી અનાર છે, એ અનુમાનેં જાણ્યો જે કારણ મલ્યું તો કાર્ય
નિપજજે અને જવજ્રમણ પણ ટલજે, એ હર્ષનું વચન છે, જવજ્રમણની
જીડ મટી, એ કારણેં કાર્યોપચારી વચન છે, એમ જાવના કરવી. જો પ્રજ્ઞની
પ્રજ્ઞતા ઇષ્ટ લાગે છે, તો આત્મા સિદ્ધતા વરજે ॥ ૬ ॥ ઇતિ પઠગાથાર્ય: ॥

નયર સ્વંનાયતે પાર્શ્વપ્રજ્ઞ દર્શને, વિકસતે હર્ષ
નુત્સાદ વાધ્યો ॥ હેતુ એકલતા રમણ પરિણામ
થી, સિદ્ધિ સાધક પણો આજ સાધ્યો ॥ સવ ॥ ૭ ॥

અર્થ:- એહવા અધ્યવસાય શ્રીસ્વંનાયત તીર્થે શ્રી સુખસાગર પાર્શ્વજિન
નું વંદન કરતાં, કોઈક પ્રજ્ઞની પ્રજ્ઞતા કપર અપૂર્વ રાગ ઉપનો તે હર્ષેં એ
વચન જાણ્યું છે. તે માટે સ્વંનાયતનું નામ આણ્યું છે, જે એ સ્વંનાયત નગ
રમાં વિકસિત હર્ષને વિકસર અવે નુત્સાદ, વાધ્યો કેતાં વાધ્યો હેતુ જે કારણ
શ્રી અન્નિંત દેવ. તેહથી એકલ પણે અત્યંત રાગેં રમ્યો જે પરિણામ, એ
લે પ્રજ્ઞથી અતિરાગી પરિણામ અવાથી, સિદ્ધિ જે મોહ તેહનું સાધકપણું

चतुर्विंश श्री श्रीमाहावीरजिन स्तवनं.

१४ए

ए आत्मा मांहे ठे, एहवुं अनुमान सधुं एटले प्रचुरागें अनुष्ठान रहित
आशंसारहित परिणम्युं, तो जाण्युं जे ए जीवमोक्ष निपजाववानी योग्यतावंत
ठे, माटे एहवुं अनुमान कीधुं जे आज केतां जे दिवसें प्रचुने जेढ्यो, ते
दिवसें माहुरुं सिद्धिसाधकपणुं सधुं ॥ ७ ॥ इति सप्तम गायार्थः ॥

आज कृतपुण्य धन्य दीह माहरो थयो, आज नरज
न्म में सफल जाव्यो ॥ देवचंड स्वामि त्रेवीशमो
वंदीयो, नक्तिनर चित्त तुज गुण रमाव्यो ॥ स० ॥ ८ ॥

अर्थः— आज जे वेलायें अनुष्ठानादिक दोष रहित आत्मा प्रचुनकें प
रिणम्यो, ते दिवस कृतपुण्य केतां पुण्योदय थयो, ए दिन धन्य थयो, ए
दिनें जिननक्ति रत्त अध्यवसाय थवे ए नर जन्म सफलपणे विचाखो जे
माहरो ए जन्म सफल ठे, जे में नीरागी, निस्पृही, परमगुणी, सर्वदर्शी
देव, श्रीपार्श्वनाथस्वामी त्रेवीशमा तीर्थंकर तेने जेढ्यो, वांढ्यो, स्तव्यो,
थने तेहनी नक्तिनरने विषे चित्त केतां मन रमाव्युं एटले पुज्जरमणता
तजी, श्रीअरिहंतगुणनी रमणताएं मन रमाव्युं तेहीज दिन कृतार्थ कृतपुण्य
सफल मानवो, ए दिन लेखानो जाणवो, सर्वदेवमांहे चंडमा समान अथवा
स्तुतिकर्ता जे देवचंड ते एहवो लाज पाव्यो ॥ ८ ॥ इति श्री पार्श्वजिनस्तवनं ॥

॥ अथ चतुर्विंश श्रीमाहावीरजिनस्तवनं ॥

॥ ढाल कडखानी देशीएं चाले ठे ॥

तार हो प्रजु तार मुज सेवक जणी, जगतमां एटलुं
सुजश लीजें ॥ दास अवगुण नरयो जाणी पोतात
णो, दयानिधि दीनपर दया कीजें ॥ ता० ॥ १ ॥

अर्थः— कोइक अवसरें श्रीजिनागमना अन्यासें करीने संसार त्रमण
ज्ञानावरणादि आवरणें आवृत पोतानी अनंत आत्मशक्ति जाणीने अना
दि परजावानुषंगता दोषने दुःखें उद्दिग्र आत्मा ते पोतानी साधकता शक्ति
अणदेखतो परमनिर्यामक समान चोवीशमा श्रीवीरनाथनां चरण शरण
निर्धारिने, श्रीवीरप्रचुनी आगल प्रार्थना सहित, विनति करे ठे, जे दे

નાથ ! હે દીનદયાલ ! હે પ્રહુજી ! મુજ સરિખો જે તત્ત્વસાધન તથા આજ્ઞા નિર્વાહમાં અસમર્થ, તેને માત્ર નામથી સેવક જાણી તાર તાર, એ ગુણરોધક રૂપ હઃસ્વથી નિસ્તાર, તુજ સરીખા પ્રહુ વિના બીજા કોને કહું ? જગત્માં એટલું સુજશ લીજે, યદ્યપિ પ્રહુ તો જશના કામી નથી, પરંતુ ઉપચારે નક્તિ આતુરતાએ કહે છે, જે મુજ સરીખો દાસ તે યદ્યપિ રાગ, દેષ, અસંયમ, અનુષ્ઠાનાશંસાદિ દોષ, એકતાદોષ, અનાદરાદિદોષરૂપ અવગુણે કરી જલ્યો છે, તો પણ તાહરો કહેવાય છે, તેમાટે હે દયાનિધિ ! કેતાં જાવકરુણાના નિધાન ! દીન જે હું રંક, અશરણ, હઃસ્વિત, તત્ત્વશૂન્ય, જ્ઞાનાદિ સંપદારહિત, જાવદરિડી, માર્ગનો વિરાધક, અસંયમસંચારો, માહા વિકારી, તમારી આજ્ઞાથી વિમુક્ત, અનાદિનો ઝડત, એહવા મુજ ઊપર દયા કરીજે તાહરી રૂપા તેહીજ ત્રાણ (શરણ) થજો. યદ્યપિ અરિહંત તો રૂપાવંતજ છે, તો રૂપા શી કરવી છે ? તો પણ અર્થી વિચારે નહીં માટે અર્થીનું એ વચન છે, જે દયાવંતનેજ એમ કહેવાય છે, જે હે દેવ ! તમે દયાના ચંદ્રાર ઠો, તમનેજ અવલંબે તરીશ, એજ સત્ય છે ॥ ૧ ॥ ઇતિ પ્રથમ ॥

રાગદ્વેપેં જરયો મોહ વૈરી નહયો, લોકની રીતમાં ઘ
પુંએ રાતો ॥ ક્રોધવશ ધમધમ્યો શુદ્ધગુણ નવિ ર
મ્યો, જમ્યો જવમાંહે હું વિષય માતો ॥ તાવ ॥ ૨ ॥

અર્થ:- દાસ કહેવો છે, રાગદ્વેપેં જલ્યો, જગત્માં પડ્યો, ગુણીથી ઈર્ષ્યાકરે છે, મોહ જે મુંજિતપણું તે તત્ત્વની અજાણતા વિપર્યાસતા, હેતુર્યે મોહવૈરી નહયો તેથી દવાણો છે, તથા લોકની જે રીત કેતાં ચાલ તેમાંહે ઘણોજ માતો છે, લોકની ચાલમાંહે મગ્ર છે, લોકરંજનનો અર્થી છે, ક્રોધ જે તાતા ચંદ્રપરિણામ તેહને વિષે ધમધમી રહ્યો છે, જેમ ધમણ ધમતાં અગ્નિ તપે, તેમ તપી રહ્યો છે, શુદ્ધ ગુણ જે સમ્યગ્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન, શુદ્ધ ચારિત્ર, ક્રમા, માર્ગ, આર્યવાદિ આત્મગુણ, તેને વિષે રમ્યો નહીં, તન્મયો ન થયો. તે રૂપ ન ગ્રહું. વળી જમ્યો ચતુર્ગતિરૂપ જવચક્રમાંહે ડબ્બ, ક્ષેત્ર, કાલ, જાવ રૂપ સંતાર તેને વિષે હું વિષય જે પાચેંડિયના સ્વાદ, તેમાંહે માતો કેતાં મગ્ર થયો, વિષયગ્રસ્ત થયો થકો એમ સંતારચક્ર અનુજન્યું તે હવે મુજને તાર તાર હે નાથ ! દીનવંધુ ! નિઃકારણ દયાલ ! મુજને તાર જવહઃસ્વથી ઝગાર ॥ ૨ ॥

आदरयो आचरण लोक उपचारथी, शास्त्रअध्यास
पण कोइ कीधो ॥ शुद्ध श्रद्धान वली आत्मअवलंब
विनु, तेहवो कार्य तेणें को न सीधो ॥ ता० ॥ ३ ॥

अर्थ:- कदाचित् कोइ केहेजें जे आवश्यककरणादिक आचरण आद
खुं अंगीकार कखुं, परंतु ते सर्व लोकोपचारथी एटले विष तथा गरल
तथा अन्योन्यानुष्ठानथी जावना धर्म विना उपचारें अंगीकार कखुं तथा
कोइ केहेजें उच्चगोत्र यशादिक कर्मना विपाकें ज्ञानावरणीय कृत्योपशम
योगें शास्त्रनो अन्यास पण कीधो, शास्त्र नएसा, शास्त्रना यथार्थ अर्थ पण जा
एसा, तथा अध्यात्मजावनाएं स्पर्शज्ञानानुभव विना श्रुतान्यास कीधो, परंतु
शुद्ध यथार्थस्यादादोपेत जावधर्म ते विना शेष जावधर्मनी रुचियें जे
प्रवर्त्तन दान दयादिक करीयें, ते सर्व कारण समजवां, परंतु मूल धर्म नही,
धर्म ते वस्तुनी सत्ता, आत्माने विषे स्वरूपपणो परिणामिकताएं रह्यो ठे,
तेमांहे जे प्रगटयो ते धर्म, एहवुं शुद्ध श्रद्धान, शुद्धप्रतीति, तथा वली आ
त्मानी स्वरूप प्रगट करवा रूप रुचि तथा आत्माना स्वगुणने आलंबन विना
जे आचरण तेणें आचरणें तथा श्रुतान्यासें तेहवुं कार्य जे कार्यथी आ
त्मानुं साधन थाय, ते कोइ नीपखुं नही, जे थकी आत्मगुण कोइ प्रग
ते थयुं नही, तेमाटे अहो परमेश्वर ! तादरीज रुपा पार ऊतारे, निस्तार
रे, तेमाटे तार तार ॥ ३ ॥ इति तृतीय गायार्थः ॥

स्वामिदर्शन समो निमित्त लही निर्मलो, जो उपा
दान ए शुचि न थाशे ॥ दोषको वस्तुनो अहवा उ
द्यम तणो, स्वामिसेवासही निकट लाशे ॥ ता० ॥ ४ ॥

अर्थ:- स्वामी श्रीवीतराग जे परकार्यना अकर्ता, परजावादिना अनो
का इहा, लीला, चपलता रहित एटले जे इहा ते तो ऊणतावंतने ठे, अने
जे परमेश्वर तेतो पूर्णसुखी ठे, तेमाटे इहारहित, वली लीला पण सुखनी
लालच वालाने होय, अने लालचीपणुं ते सुखनी ऊणतायें थाय ठे, ते
माटे लालचीपणुं नथी, एहवा स्वामीना दर्शन समान निर्मल निमित्त
लही केतां पामीने जो ए आत्मानुं उपादान मूलपरिणति ते शुचि केतां

पवित्र नहीं. याज्ञो तो जाणीयें ठइयें जे वस्तु जे जीव, तेहनोज दोष केतां अवगुण ठे, एटले रखे ए जीवनो दज अयोग्य होय? ए जीवनी सत्ता केवी रीतनी ठे? अथवा पोताना उद्यमनी स्वामी ठे? केम के आकरे प्रयत्न उद्यम करी आत्मानें समरवो जोइयें, ते ए जीव पोतानी कणाओं आत्माने समरतो नथी, तेमाटे हवे झुं करवुं? जे बीजो उपाय कोइ नथी, तो श्रीअरिहंतनी सेवा तेहीज निश्चें निकट केतां नजीकता लासे केतां पमाडो एटले ए आत्मा डुष्ट ठे, परंतु श्रीजिनराजनी सेवनाथी डुष्टता तजो ॥ ४ ॥

स्वामिगुण उलखी स्वामीने जे जजे, दर्शन शुद्ध
ता तेह पामे ॥ ज्ञान चारित्र तप वीर्य उल्लासथी,
कर्म जीपी वसे मुक्तिधामें ॥ ता० ॥ ५ ॥

अर्थ:- स्वामी जे श्रीअरिहंत, तेहना गुणने उलखीने जे प्राणी श्रीअरिहंतने जजे. केतां सेवे, ते दर्शन केतां समकेतरूप गुण पामे, दर्शननी निर्मलता पामे, ज्ञान ते यथार्थज्ञान, चारित्र ते स्वरूप रमण, तप ते तत्त्वएकाग्रता, वीर्य ते आत्मसामर्थ्य, तेहना उल्लासथी केतां उल्लासथी ज्ञानावर्णादिकर्मने जीपीने वसे केतां रहे, मुक्ति केतां मोक्ष निरावरण संपूर्ण सिद्धतारूप धामें केतां आनकें वसे ॥ ५ ॥ इति पंचम गाथार्थः ॥

जगत वत्सल महावीर जिनवर सुणी, चित्त प्रभु
चरणने शरण वास्यो ॥ तारजो वापजी विरुद निज
राखवा, दासनी सेवना रखे जोशो ॥ ता० ॥ ६ ॥

अर्थ:- जगत्रयवत्सल केतां जगत्रयना धर्महितकारी, एहवा महावीर श्रीचोवीशना जिनवर. तेहने सुणी केतां सांजजिने चित्त केतां मन ते प्रभुने चरणने शरणें वास्यो केतां वसाव्यो, तेमाटे हे प्रभु परमेश्वर! माहरो आत्मा तो पजटीने सर्वताधन करे, एहवी शक्ति देखाती नथी माटे चडक नक्तिएं कहुं तुं जे हे नात! हे दीनबंधो! सुज दासने तुमें तारजो, तमारुं तारकताहुं विरुद राखवा माटे दास जे सेवक तेहनी सेवना नक्ति सांजो जोजो मां. जे ए आज्ञाप्रमाणें नक्ति करे, तो तरे, ए बात तो स्वामी मादारा मां यवी डोजेन ठे, पण तमारुं संयोगें तरीयें, एहीज नियमा आधार ठे ॥ ६ ॥

विनति मानजो शक्ति ए आपजो, जावस्यावा
दता शुद्ध जासे ॥ साधि साधक दशा सिद्धता अनु
जवी, देवचंद्र विमल प्रभुता प्रकासे ॥ ता० ॥ ७ ॥

अर्थ:- माहरी एटली विनति मानजो, ए पण नडकपणाथी नक्तिनुं
वचन ठे, जे शक्ति सामर्थ्य एवी आपजो, ते कहै ठे, जे जाव केतां वस्तुधर्म ते
स्यावादरीतें नित्य, एक, अनेक, अस्ति, नास्ति, जेद, अजेदपणें ठ इव्यना अ
नंता धर्म शुद्ध, शंकादिक दूषण रहित जासे, केतां जाणपणामध्ये आवे,
साधि केतां नीपजावीने साधकदशा ते जेदरत्नत्रयी, सिद्धता, निष्पन्नता,
अनुजवे, केतां जोगवे, सर्वदेवमांहे चंद्रमा समान सिद्ध जगवान् तेहनी
विमल केतां निर्मल जे प्रभुता, ते प्रकासे केतां प्रगट करे, एटले स्यावा
ज्ञानें साधकता प्रगटे, साधकताथी सिद्धता प्रगटे, एहीज सारपद्धति ठे ॥७॥

एटले ए चौवीश स्तवन थयां. पोताना जाणपणाप्रमाणे परमेश्वरनी
गुण ग्रामें स्तवना करी, तेमांहे जे यथार्थ ते प्रमाण, अने अयथार्थनुं मिळामि
डकडं. गीतार्थें गुण लेवो, दोष तजवो, में नडकतायें ए रचना करी ठे, मो
होटा पुरुषें हूमा राखी गुण लेवा ॥७॥ इति माहावीरजिन स्तवनं ॥१४॥

अथ सामान्यकलशरूप पंचविंशतितम स्तवनं ॥

॥ कलश बोलवानी देशीमां ॥

चौवीशे जिनगुण गाईयें, ध्याईयें तत्त्वस्वरूपो जी ॥

परमानंद पद पाईयें, अद्भुत ज्ञान अनूपो जी ॥ चौ० ॥ १ ॥

अर्थ:- श्रीरूपजदेवथी मांहीने माहावीर पर्यंत अवसर्पिणी कालें शा
सनना नायक गुणरत्नाकर, माहामाहण, माहागोप, माहावैद्य, एहवा
चौवीश तीर्थकर थया, तेहने गाईयें केतां गुणग्राम करीयें, अने पोताना त
त्त्वस्वरूपने ध्यायीयें तेहने ध्यावे, तत्त्वनी एकाग्रता पामीयें, तेहथी पर
मानंद अविनाशीपद पामीजें. वली अद्भुत, अविनाशी, एहवुं ह्याधिक ज्ञान
ते अनूप केतां अद्भुत पामीजें ॥ १ ॥ इति प्रथम गायार्थः ॥

चवदहसैं बावन जला, गणधर गुणजंजारो जी ॥ समताम
थी साढु साढुणी, सावय सावयी सारो जी ॥ चौ० ॥ २ ॥

અર્થ:- ચોવીશે જિનરાજના ગણધર (૧૪૫૨) જલા ગણ ગણિ પિટવ
ના ધણી, ગુણના જંદાર તથા સમતામયી સાધુ.સાધવી, અને શ્રાવક, શ્રા
વિકા સાર કેતાં પ્રધાન ધર્મેના ધોરી, સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રનાં પાત્ર
૬ ચાર પ્રકારનો સંઘ તે સહિત ગાયવો ॥ ૨ ॥ ઇતિ દ્વિતીય ગાથાર્થઃ ॥

વર્તમાન જિનવર તણો, શાસન અતિ સુખકારો જી ॥ ચૌ
વિદ્ધ સંઘ વિરાજતો, હસમ કાલ આધારો જી ॥ ચોવ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-તથા હમણાં શ્રીવર્તમાન માહાવીર સ્વામીનું શાસન અત્યંત સુખ
કારક છે, એ શાસનમાંહે જે પેઠા, તે જીવ સંસારનો પાર પામે, તથા હસમ કાલ
પાંચમા આરામધ્યે નવ્યજીવને આધારનૂત ચતુર્વિધ સંઘ વિરાજે છે; વર્તમાન
કાલે નવતત્ત્વ પદ્ધત્યની ઝંલચાણ થાય, મિથ્યાત્વ અસંયમનો જે જે ત્રાસ થા
વે, તે ઉપગાર શ્રીવીરપ્રચુના શાસનનો છે, તે શ્રીવીરનાજ આગમ આધાર છે ॥૩॥

જિનસેવનથી જ્ઞાનતા, લહે હિતાહિત બોધો જી ॥ અહિત
ત્યાગ હિત આદરે, સંયમ તપની શોધો જી ॥ ચોવ ॥ ૪ ॥

અર્થ:- એ જિનસેવનાનું ફલ શ્રીવિશેષાવશ્યકને અનુસારેં કહીયેં ઠેયેં.
જે શ્રીવીતરાગના ઉપદેશ્યાં સૂત્ર તે સાંનલવાથી જાણપણું વધે, તે જ્ઞાનથી
હિત અહિતનો બોધ થાય, પઠી અહિતનો ત્યાગ કરે, તથા હિતને આદરે,
તત્ત્વસાધન આદરે તેહથી સંયમ તપની શોધ કેતાં શુદ્ધતા થાય ॥ ૪ ॥

અગ્નિનવ કર્મ અગ્રહણતા, જીર્ણકર્મ અજાવો જી ॥ નિઃક
ર્મીને અવાધતા, અવેદન અનાકુલ જાવો જી ॥ ચોવ ॥ ૫ ॥

અર્થ:- સંયમ તપની શુદ્ધતા થવાથી નવા કર્મની અગ્રહણતા થાય.
એટલે નવા કર્મ ન બાંધે, અને જીર્ણ કેતાં જૂના કર્મનો અજાવ થાય, એટલે
પૂર્વબંધ સત્તાગત કર્મ નિર્જરે અને નવાનો વંધ નહીં થાય, તથા મૃત્તગા સ
ત્તાગત હ્રય જાય.તેવારેં આત્મા નિઃકર્મી કેતાં સર્વકર્મરહિત થાય. અવાધ
તા કેતાં વાધા રહિત થાય, જે વાધા તે આત્મપ્રદેશે પુજ્જના સંગની છે. પુ
જ્જનંગ ટલે, વાધા મટી ગઈ. તેવારેં આત્મા અવેદન અનાકુલપણું પામ્યો ને
આકૃત્તના પગેપાધિની હતી તે ગઈ, તે સર્વ પ્રચુનકિનો ઉપગાર જાણવા તે
નાટે ચોવીશે જિનને સ્તવીએં એહીજ સાર છે ॥ ૫ ॥ ઇતિ પંચમ ગાથાર્થઃ ॥

जावरोगना विगमथी, अचल अक्षय निराबाधो जी ॥

पूर्णानंददशा लही, विलसे सिद्ध समाधो जी ॥ चो० ॥ ६ ॥

अर्थः— पंढी जावरोग जे परानुयायीपणुं तेहनो विगम केतां सर्वथी टलवे करीने अचल केतां चपलता रहित अक्षय केतां अविनाशीपणुं निराबाध केतां अव्याबाध पद प्रगटे, ते सर्वनुं मूल कारण जिनराज श्री वीतराग देवनी सेवना जाव रुचे, इव्य तथा जावथी प्रगटे, माटे सेवना करवी एहीज हित ठे, पूर्णानंद परमानंद अनंत गुणना नोगरूप स्वसिद्धता दशा लही केतां पामीने विलसे केतां अनुनवे, सिद्धनिष्पन्न परनिष्ठितार्थ आत्मिक समाधि, ज्ञान दर्शन समाधि, अव्याबाधानंदसमाधि नोगवे, पामे, ए श्रीजिनेश्वरना सेवननुं फल एहीज परम निर्वाणपदनी प्राप्ति ठे, तेणें स वैविकल्प कल्पना निवारीने, सर्वज्ञ सर्वदर्शी शुद्धतत्त्वी परमेश्वर निर्विकारी देवनुं सेवन करो, एहीज परमसुखनुं पुष्ट कारण ठे ॥ ६ ॥

श्रीजिनचंजनी सेवना, प्रगटे पुण्यप्रधानो जी ॥ सुमति सागर अति उल्लसे, साधुरंग प्रजु ध्यानो जी ॥ चो० ॥ ७ ॥

अर्थः— श्रीजिनचंज अरिहंत देव तेहनी सेवना करतां पुण्यप्रधान प्रग अने श्रेष्ठ सुमति जे परमानंद साधकमति, ते उल्लसे केतां उल्लास पा म अने प्रजुने ध्याने साधु केतां जलो रंग आय. बीजो अर्थ श्रीजिनचंज सूरिजट्टारक श्री खरतरगढाधेश्वर तेहना शिष्य श्रीपुण्यप्रधानोपाध्याय, ते हना शिष्य श्रीसुमति सागरोपाध्याय, तेहना शिष्य श्रीसाधुरंगवाचक, ए स्तुति कर्त्तानी परंपरामां बहुश्रुत थया, तेहनां नाम कल्या ॥ ७ ॥ इति सप्तम गायार्थः ॥

सुविहित खरत गढवरू, राजसार उवज्ञायो जी ॥ ज्ञानधर्म पाठक तणो, शिष्य सुजस सुखदायो जी ॥ चो० ॥ ८ ॥

अर्थः—सुविहित कहेतां पंचांगी प्रमाण रत्नत्रयीनी हेतु केतां कारण ए हवी जेहनी समाचारी, एहवो जे खरतरगढ ते मध्ये चर केतां प्रधान सर्व शास्त्र निपुण मरुस्थलविषे अनेक जिनचैत्यप्रतिष्ठां कारक आवश्यकोद्धार प्रमुख ग्रंथोना कर्त्ता एवा महोपाध्याय, श्रीराजसारजी थया, तेहन शिष्य श्रीज्ञानधर्म उपाध्याय, न्यायादिक ग्रंथाध्यापक, जेणें शाठ वर्ष

२५६ श्री देवचंद्रजीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

त जिब्हाना रस तजी शाक जाति तजी, ने संवेगवृत्ति धरी, तेमना शि
शिष्य रूढा यशना धणी, सुखना देवावाला एहवा ॥७॥ इति अष्टम गाथार्थः॥

दीपचंद्र पाठक तणो, शिष्य स्तवे जिनराजो जी ॥ देवचंद्र
पद सेवतां, पूर्णानंद समाजो जी ॥ चो० ॥ ए ॥

अर्थः—तथा जेणें श्री शत्रुंजय तीर्थे उपर शिवासोमजीकृत चोमुखनी अ
नेक विंवप्रतिष्ठा करी तथा पांच पांमवना विंवनी प्रतिष्ठा करी, तथा समोत्त
रण चैत्य तथा श्रीकुंथुनाथ चैत्य प्रतिष्ठा करी, श्रीराजनगरें सहस्रफणापार्थ
प्रभुनी प्रतिष्ठा करी, एहवा उपाध्याय श्रीदीपचंद्रजी, तेहना शिष्य पंडित देवचं
द्रगणि, तेणें ए चोवीश प्रभुनी स्तवना नक्तिवर्णें करी, पोतानी नक्ति परिणति
महानंद हेतु ठे, एहवा गुणना नाथ, देवचंद्र पद सेवतां पूर्णानंद जे सिद्ध अथवा
बाध आनंदनो समाज केतां समुदाय ते पामे, ए जिननक्ति ते मोक्षनो प
रमोपाय ठे ॥ ए ॥ इति श्री चोवीश जिनस्तुतिनो बालावबोध संपूर्ण ॥

॥ इति श्री देवचंद्रजीमाहाराजकृत बालावबोधसहित
चतुर्विंशति जिनस्तवनानि संपूर्णानि ॥

॥ अथ श्रीदेवचंद्रजीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनानि ॥

॥ तत्र प्रथम श्रीसीमंधरजिन स्तवनं ॥ सिद्धचक्रपद वंदो ॥ ए देशी ॥

॥ श्री सीमंधर जिनवर स्वामी, विनतडी अवधारो ॥ शुद्धधर्म प्रगट्यो जे
तुमचे, प्रगटो तेह अम्हारो रे स्वामी, विनवीये मनरंगें ॥ १ ॥ जे परिणामिक
धर्म तुमारे, तेहवो अमचो धर्म ॥ अक्षासासन रमण वियोगें, वजगो
विजाव अधर्म रे स्वामी ॥ वि० ॥ २ ॥ वस्तु स्वजाव स्वजाति तेहनो, मूल
अजाव न प्राय ॥ परविजाव अनुगत परिणतिथी, कर्म ते अवराय रे
स्वामी ॥ वि० ॥ ३ ॥ जे विजाव ते पण नैमित्तिक, संतति जाव अना
दि ॥ परनिमित्त ते विषय संग्रादिक, ते संयोगें साहि रे स्वामी ॥ वि० ॥
४ ॥ अशुद्ध निमित्तें ए संतरता, अज्ञा कृता परनो ॥ शुद्ध निमित्त रमें
जव चिद्वन, कर्ता नोक्ता वरनो रे स्वामी ॥ वि० ॥ ५ ॥ जेहना धर्म अनं

श्रीदेवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १५७

ता प्रगट्या, जे निजपरिणति वरीयो ॥ परमात्म जिनदेव अमोही, ज्ञाना
दिक गुण दरीयो रे स्वामी ॥ वि० ॥ ६ ॥ अवलंबन उपदेशक रीतें, श्री
सीमंधर देव ॥ नजीयें शुद्ध निमित्त अनोपम, तजीयें नवजय देव रे
स्वामी ॥ वि० ॥ ७ ॥ शुद्धदेव अवलंबन करतां, परहरीयें परनाव ॥ आ
त्मधर्म रमण अनुभवतां, प्रगटे आत्म नाव रे स्वामी ॥ वि० ॥ ८ ॥
आत्मगुण निर्मल नीपजतां, ध्यानसमाधि स्वनावें ॥ पूर्णानंद सिद्धता
साधी, देवचंड़ पद पावे रे स्वामी ॥ वि० ॥ ९ ॥ इति सीमंधरजिन स्तवनं ॥

॥ अथ द्वितीय श्रीयुगमंधरजिन स्तवनं ॥

॥ देशी नारायणानी ॥ श्री युगमंधर वीनवुं रे, विनतडी अवधार रे ॥
दयालराय ॥ एपरपरिणति रंगशी रे, मुक्ते नाथ उगार रे ॥ द० ॥ १ ॥
श्री० ॥ कारक ग्राहक नोग्यता रे, में कीधी माहाराय रे ॥ द० ॥ २ ॥ पण तु
ज सरिखो प्रभु लहि रे, साची वात कहाय रे ॥ द० ॥ ३ ॥ श्री० ॥
यद्यपि मूल स्वनावमें रे, परकर्तृत्व विनाव रे ॥ द० ॥ ४ ॥ अस्तिधरम जे मा
हरो रे, एहनो तथ्य अनाव रे ॥ द० ॥ ५ ॥ श्री० ॥ परपरिणामिकता दशा
रे, लहि परकारण योग रे ॥ द० ॥ ६ ॥ चेतनता परगत अरे, राखो पुज
नोग रे ॥ द० ॥ ७ ॥ श्री० ॥ अशुद्ध निमित्त तो जड अढे रे, वीर्यशक्ति
विहीन रे ॥ द० ॥ ८ ॥ तूंतो वीरज ज्ञानशी रे, सुख अनंते लीन रे ॥ द० ॥
॥ ९ ॥ श्री० ॥ तिण कारण निश्चें कखो रे, मुज निज परिणति नोग रे ॥
॥ द० ॥ १० ॥ तुज सेवाशी नीपजे रे, नाजे नवजय सोग रे ॥ द० ॥ ११ ॥
॥ श्री० ॥ शुद्ध रमण आनंदता रे, ध्रुव निस्संग स्वनाव रे ॥ द० ॥ १२ ॥ सकल
प्रदेश अमूर्तता रे, ध्यातां सिद्ध उपाय रे ॥ द० ॥ १३ ॥ श्री० ॥ सम्यग्
तत्त्व जे उपदिश्यो रे, सुणतां तत्त्व जणाय रे ॥ द० ॥ १४ ॥ अद्याज्ञानें जे
ग्रह्यो रे, तेहिज कार्य कराय रे ॥ द० ॥ १५ ॥ श्री० ॥ कार्यरुचि कर्ता
थये रे, कारक सवि पलटाय रे ॥ द० ॥ १६ ॥ आत्मगते आत्म रमे रे,
निज घर मंगल आय रे ॥ द० ॥ १७ ॥ श्री० ॥ त्राण शरण आधार ठो
रे, प्रभुजी नव्य सहाय रे ॥ द० ॥ १८ ॥ देवचंड़ पद नीपजे रे, जिनपदक
ज सुपसाय रे ॥ द० ॥ १९ ॥ श्री० ॥ इति श्रीयुगमंधरजिन स्तवनं ॥

॥ अथ तृतीय श्रीबाहुजिन स्तवनं ॥

॥ संजवजिन अवधारियें ॥ ए देशी ॥ बाहुजिणंद दयामयी, वर्तमान ॥

१५८ श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिनस्तवनं.

न ॥ प्रभुजी ॥ महाविदेहें विचरता, केवल ज्ञान निधान ॥ प्र० ॥ १ ॥ बा० ॥
 इव्ययकी ठ कायने, न हणो जेह लगार ॥ प्र० ॥ जावदया परिणामनो,
 एहीज ठे व्यवहार ॥ प्र० ॥ २ ॥ बा० ॥ रूप अनुत्तर देवशी, अनंत गुण
 अजिराम ॥ प्र० ॥ जोतां पण जगीजंतुनें, न वधे विषय विराम ॥ प्र० ॥
 ॥ ३ ॥ बा० ॥ कर्मउदय जिनराजनो, नविजन धर्मसहाय ॥ प्र० ॥ ना
 मादिक संचारतां, मिथ्यादोष विलाय ॥ प्र० ॥ ४ ॥ बा० ॥ आतम
 गुण अविराधना, जावदया जेमार ॥ प्र० ॥ क्हायिक गुण पर्यायमें, नवि
 परधर्मप्रचार ॥ प्र० ॥ ५ ॥ बा० ॥ गुणगुण परिणति परिणमे, वायक
 जाव विहीन ॥ प्र० ॥ इव्य असंगी अन्यनो, शुद्ध अहिंसक पीन ॥
 ॥ प्र० ॥ ६ ॥ बा० ॥ क्षेत्रें सर्वप्रदेशमें, नहीं परजाव प्रसंग ॥ प्र० ॥
 अतनु अयोगी जावशी, अवगाहना अजंग ॥ प्र० ॥ ७ ॥ बा० ॥ उ
 त्पाद व्यय ध्रुव पणो, सहेजें परिणति आय ॥ प्र० ॥ वेदन योजनता
 नहीं, वस्तुस्वजाव समाय ॥ प्र० ॥ ८ ॥ बा० ॥ गुण पर्याय अनंत
 ता, कारक परिणति तेम ॥ प्र० ॥ निज निज परिणति परिणमे, जाव अ
 हिंसक एम ॥ प्र० ॥ ९ ॥ बा० ॥ एम अहिंसकता मयी, दीगो तुं
 जिनराज ॥ प्र० ॥ रक्षक निज परजीवनो, तारण तरण जिहाज ॥
 प्र० ॥ १० ॥ बा० ॥ परमात्म परमेसरु, जावदया दातार ॥ प्र० ॥
 सेवो ध्यावो एहने, देवचंड़ सुखकार ॥ प्र० ॥ ११ ॥ बा० ॥ इति ॥ २ ॥

॥ अथ चतुर्थ श्रीसुबाहुजिन स्तवनं ॥

ढाल ॥ माहरो वालो ब्रह्मचारी ॥ ए देशी ॥ श्रीसुबाहुजिन अंतरजामी,
 मुज मननो विशरामी रे ॥ प्रभु अंतरजामी ॥ आतम धर्म तणो आरामी,
 परपरिणति निःकामी रे ॥ प्र० ॥ १ ॥ केवल ज्ञान अनंत प्रकाशी, नवि
 जन कमल विकासी रे ॥ प्र० ॥ चिदानंद वन तत्त्वविलासी, शुद्धस्वरूप
 निवासी रे ॥ प्र० ॥ २ ॥ वद्यपि हुं मोहादिकें ठलीयो, परपरिणतिशुं न
 लीयो रे ॥ प्र० ॥ दवे तुज सम मुज साहिव मलीयो, तिणें सवि जव
 नय दलियो रे ॥ प्र० ॥ ३ ॥ ध्येय स्वजावे प्रभु अवधारी, दुर्ध्याता परिणति वा
 री रे ॥ प्र० ॥ जातन बीर्य एकताकानी, ध्यान सहज संचारी रे ॥
 ॥ प्र० ॥ ४ ॥ ध्याता ध्येय समाधि अजेदें, परपरिणति विछेदें रे ॥ प्र० ॥
 ध्याता साधक जाव उछेदें, ध्येय लिखता वेदें रे ॥ प्र० ॥ ५ ॥ इव्यकि

श्री देवचंज्जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १५९

या साधन विधि याची, जे जिन आगम वांची रे ॥ प्र० ॥ परिणति वृत्ति
विजावें राची, तिण नवि थाये साची रे ॥ प्र० ॥ ६ ॥ पण नवि जवें
जिनराज पसायें, तत्त्वरसायण पाये रे ॥ प्र० ॥ प्रभुजगते निज चित्त
वसाये, जावरोग मिट जाये रे ॥ प्र० ॥ ७ ॥ जिनवर वचन अमृत अनु
सरीयें, तत्त्व रमण आदरीयें रे ॥ प्र० ॥ इव्यजाव आश्रव परिहरीयें, दे
वचंज् पद वरीयें रे ॥ प्र० ॥ ८ ॥ इति चतुर्थ श्री सुबाहुजिन स्तवनं॥४॥

॥ अथ पंचम श्रीसुजातजिन स्तवनं ॥

॥ देहुं देहुं नणद हवीजी ॥ ए देशी ॥ स्वामी सुजात सुहाया, दीठा आ
णंद उपाया रे ॥ मनमोहना जिनराया ॥ जिणें पूरण तत्त्व निपाया, इ
व्यास्तिक नय उहराया रे ॥ म० ॥ १ ॥ पर्यायास्तिक नयराया, ते मूल
खजाव समाया रे ॥ म० ॥ ज्ञानादिक स्व परजाया, निजकार्य करण वरता
या रे ॥ म० ॥ २ ॥ अंशनय मार्ग कहाया, ते विकल्पजाव सुणाया
रे ॥ म० ॥ नय चार ते इव्य थपाया, शब्दादिक जाव कहाया रे ॥ म० ॥
॥ ३ ॥ दुर्नय ते सुनय चलाया, एकत्व अजेदें ध्याया रे ॥ म० ॥ ते स
वि परमार्थ समाया, तसु वर्तन जेद गमाया रे ॥ म० ॥ ४ ॥ स्यादादी
वस्तु कहीजें, तसु धर्म अनंत जहीजें रे ॥ म० ॥ सामान्य विशेषतुं धाम,
ते इव्यास्तिक परिणाम रे ॥ म० ॥ ५ ॥ जिनरूप अनंत गणीजें, ते दिव्य
ज्ञान जाणीजें रे ॥ म० ॥ श्रुतज्ञानें नयपथ लीजें, अनुभव आस्वादन
कीजें रे ॥ म० ॥ ६ ॥ प्रभुशक्ति व्यक्ति एकजावें, गुण सर्व रह्या समजा
वें रे ॥ म० ॥ माहरे सत्ता प्रभु सरखी, जिनवचन पसायें परखी रे ॥
॥ म० ॥ ७ ॥ तुंतो निज संपत्ति नोगी, हुंतो परपरिणतिनो योगी रे ॥
॥ म० ॥ तिण तुम्ह प्रभु मोहरा स्वामी, हुं सेवक तुज गुणग्रामी रे ॥
॥ म० ॥ ८ ॥ ए संबंधें चित्त समवाय, सुज सिद्धिंतुं कारण थाय रे
॥ म० ॥ जिनराजनी सेवना करवी, ध्येय ध्यान धारणा धरवी रे ॥ म० ॥ ९ ॥
तुं पूरण ब्रह्म अरूपी, तुं ज्ञानानंद स्वरूपी रे ॥ म० ॥ इम तत्त्वालंवन क
रीयें, तो देवचंज् पद वरीयें रे ॥ म० ॥ १० ॥ इति सुजातजिनस्तवनं ॥

॥ अथ षष्ठ श्री स्वयंप्रजजिन स्तवनं ॥

॥ सोमनडोहेडाउहोमिसरिठाकुरो महदरो ॥ ए देशी ॥ स्वामी स्वयंप्रज
ने हो जाउं नामणे, हरखें वार हजार ॥ वस्तुधर्म पूरण जसु नीपनो, जा

१६० श्री देवचंजजीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

कृपा किरतार ॥ १ ॥ स्वा० ॥ इव्यधर्म ते हो जोग समारवा, विषया
दिक परिहार ॥ आतमशक्ति स्वजाव सुधर्मनो, साधनहेतु उदार ॥ २
॥ स्वा० ॥ उपशम जावें हो मिश्र द्वायिकपणें, जे निज गुण प्राग्जाव ॥
पूर्णविस्थानें नीपजावतो, साधन धर्म स्वजाव ॥ ३ ॥ स्वा० ॥ समकि
त गुणशी हो शैलेशी लगें, आतम अनुगत जाव ॥ संवर निर्जरा हो उपादा
न हेतुता, साध्यालंबन दाव ॥ ४ ॥ स्वा० ॥ सकलप्रदेशों हो कर्म अ
जावता, पूर्णानंद स्वरूप ॥ आतम गुणनी हो जे संपूर्णता, सिद्ध स्वजा
व अन्नूप ॥ ५ ॥ स्वा० ॥ अचल अबाधित हो जे निस्संगता, परमातम
चिह्नूप ॥ आतमजोगी हो रमता निज पदें, सिद्धरमण ए रूप ॥ ६ ॥
॥ स्वा० ॥ एहवो धर्म हो प्रभुने नीपन्यो, नांख्यो एहवो धर्म ॥ जे आद
रतां हो नवियण शुचि हवे, त्रिविध विदारी कर्म ॥ ७ ॥ स्वा० ॥ नाम
धर्म हो उवण धर्म तथा, इव्यद्वेष्ट तिम काल ॥ जावधर्मना हो हेतुपणें
जला, जाव विना सद्गु आल ॥ ८ ॥ स्वा० ॥ श्रद्धा जासन हो तत्त्व रम
ण पणो, करतां तन्मय जाव ॥ देवचंज् जिनवर पद सेवतां, प्रगटे वस्तु
स्वजाव ॥ ९ ॥ स्वा० ॥ इति पद्य श्री स्वयंप्रजजिन स्तवनं संपूर्ण ॥

॥ अथ सप्तम श्रीरूपज्ञाननजिन स्तवनं ॥

॥ वारी हुं गोडी पासने ॥ ए देशी ॥ श्रीरूपज्ञानन वांदीयें, अचल अर्नत
गुणवास ॥ जिनवर ॥ द्वायिक चारित्र जोगशी, ज्ञानानंद विलास ॥ जि० ॥
१ ॥ श्री० ॥ जे प्रसन्न प्रभु मुख ग्रहे, तेहीज नयन प्रधान ॥ जि० ॥ जि
नचरणें जे नामीयें, मस्तक तेह प्रमाण ॥ जि० ॥ २ ॥ श्री० ॥ अरिहाप
दकज अरचीयें, स लहीजें ते हव ॥ जि० ॥ प्रभुगुण चिंतनमें रमे, तेहज
मन सुकवव ॥ जि० ॥ ३ ॥ श्री० ॥ जाणो ठो सद्गु जीवनी, साधक वा
धक जांत ॥ जि० ॥ पण श्रीमुखशी सांजली, मन पामे नीरांत ॥ जि० ॥
४ ॥ श्री० ॥ तीन काल जाणंग जणी, शुं कहीयें वारं वार ॥ जि० ॥ पूर्ण
नंदी प्रभु तणुं, ध्यान ते परम आधार ॥ जि० ॥ ५ ॥ श्री० ॥ कारणशी
कारज हुवे, ए श्री जिनमुख वाण ॥ जि० ॥ पुष्टहेतु मुक्त सिद्धना, जाणी
कीय प्रमाण ॥ जि० ॥ ६ ॥ श्री० ॥ शुद्ध तत्त्व निज संपदा, ज्यां लगे
पूण न थाय ॥ जि० ॥ त्यां लगे जग गुरु देवना, सेवुं चरण सदाय
॥ जि० ॥ ७ ॥ श्री० ॥ कारज पूर्ण कल्या विना, कारण केस मुकाय

श्री देवचंजकीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. २६१

॥ जि० ॥ कारेज.रुचि कारणतणा, सेवे शुद्ध उपाय ॥ जि० ॥ ८ ॥ श्री० ॥
ज्ञान चरण संपूर्णता, अव्याबाध अमाय ॥ जि० ॥ देवचंज पद पामीये,
श्री जिनराज पसाय ॥ जि० ॥ ए ॥ श्री० ॥ इति श्री कृष्णाननजिन स्तवनं ॥

॥ अथ अष्टम श्री अनंतवीर्यजिन स्तवनं ॥

॥ चरणाली चासुंझा रण चढे ॥ ए देशी ॥ अनंतवीरज जिनराजनो, रुचि वी
रज परम अनंत रे ॥ निज आतम नावें परिणम्यो, गुणवृत्ति वर्तनावंत रे ॥ १ ॥
मन मोह्युं अम्हारुं प्रभुगुणें ॥ ए आंकणी ॥ यद्यपि जीव सद्गु सदा, वीर्यगुण
सत्तावंत रे ॥ पण कर्म आवृतचल तथा, बाल बाधक नावलहंत रे ॥ २ ॥ म० ॥
अल्पवीर्य कृत्योपशम अढे, अविनाग वर्गणा रूप रे ॥ पद्गुण एम असं
ख्यथी, थाये योग स्थान सरूप रे ॥ ३ ॥ म० ॥ सुहम निगोदी जीवथी, जास
नीवर पङ्कत रे ॥ योगनां ठाण असंख्य ठे, तरतम मोहें परायत्त रे ॥ ४ ॥ म० ॥
संयमने योगें वीर्य ते, तुम्हें कीधो पंढित दहू रे ॥ साध्य रसी साधक पणो,
अजिसंधि रम्यो निज लहू रे ॥ ५ ॥ म० ॥ अजिसंधि अवंधक नीपने,
अनजिसंधि अवंधक आय रे ॥ स्थिर एक तत्त्वता वरततो, ते ह्याधिक शक्ति
समाय रे ॥ ६ ॥ म० ॥ चक्रमणन्याय संयोगता, तजी कीध अयोगी
धाम रे ॥ अकरण वीर्य अनंतता, निजगुण सहकार अकाम रे ॥ ७ ॥
म० ॥ शुद्ध अचल निजवीर्यनी, नैरुपाधिक शक्ति अनंत रे ॥ ते प्रग
टी में जाणी सही, तिणें तुमहीज देव महंत रे ॥ ८ ॥ म० ॥ तुज
ज्ञानें चेतना अनुगमी, मुज वीर्य स्वरूप समाय रे ॥ पंढित ह्याधिकता पा
मशे, ए पूरणसिद्धि उपाय रे ॥ ९ ॥ म० ॥ नायक तारक तूं धणी, सेव
नथो आतम सिद्धि रे ॥ देवचंज पद संपजे, वर परमाणंद समृद्धि रे ॥ १० ॥ म० ॥

॥ अथ नवम श्रीसुरप्रनजिन स्तवनं ॥

॥ देशी कडखानी ॥ सूर जगदीशनी तीक्ष्ण अति शूरता, तेणें चिरकाल
नो मोह जींत्यो ॥ जाव स्यादादता शुद्ध परगाश करि, नीपनो परम पद
जग वदीतो ॥ १ ॥ सू० ॥ प्रथममिष्यात्त्व हणि शुद्ध दंसण निपुण, प्रगट
करि जेणें अविरति पणासी ॥ शुद्धचारित्र गत वीर्य एकत्वथी, परिणति कलु
पता सवि विणाशी ॥ २ ॥ सू० ॥ वारि परजावनी कर्तृता मूलथी, आत्म
परिणाम कर्तृत्व धारी ॥ श्रेणी आरोहतां वेद हास्यादिनी, संगमी चेतना
प्रभु निवारी ॥ ३ ॥ सू० ॥ जेदज्ञानें यथा वस्तुता उजखी, इव्य पर्याय

१६९ श्रीदेवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

में अइ अर्चही ॥ जाव सविकल्पता ठेदि केवल सकल, ज्ञान अनंतत
स्वामि वेदी ॥ ४ ॥ सू० ॥ वीर्यह्रायिक बलें चपलता योगनी, रोधि चेत
न कखो गुचि अलेशी ॥ जाव शैलेशीमें परम अक्रिय अइ, क्षय करी चा
तनु कर्मशेषी ॥ ५ ॥ सू० ॥ वर्ण रस गंध विनु फरस संस्थान विनु, यं
गतनु संग विनु जिन अरूपी ॥ परम आनंद अत्यंत सुख अनुनवी, तत्त्वत
न्मय सदा चित्स्वरूपी ॥ ६ ॥ सू० ॥ ताहरी शूरता धीरता तीक्ष्णता, देखि
सेवक तणो चित्त राख्यो ॥ राग सुप्रशस्तथी गुणी आश्चर्यता, गुणी अजुत
पणो जीव माख्यो ॥ ७ ॥ सू० ॥ आत्मगुण रुचि अये तत्त्व साधन रसी
तत्त्व निष्पत्ति निर्वीण थावे ॥ देवचंड़ शुद्ध परमात्म सेवनथकी, परम अ
त्मिक आनंद पावे ॥ ८ ॥ सू० ॥ इति नवम सूरप्रज्जिन स्तवनं ॥ ए ॥

॥ अथ दशम श्रीविशालजिन स्तवनं ॥

॥ प्राणी वाणी जिनतणी ॥ ए देशो ॥ देव विशाल जिणंदनी, तमें ध्याव
तत्त्व समाधि रे ॥ चिदानंद रस अनुनवी, सहज अकृत निरुपाधि रे ॥ १ ॥
स० ॥ अरिहंत पद वंदीये गुणवंत रे ॥ गुणवंत अनंत महंत स्तवो, जवत
रणो जगवंत रे ॥ ए आंकणी ॥ जव उपाधि गद टालवा, प्रभुजी ठो वैद
अमोघ रे ॥ रत्नत्रय औपध करी, तमें ताखा जविजन उव रे ॥ २ ॥ शत० ॥ अ०
जव समुद्र जल तारवा, निर्यामक सम जिनराज रे ॥ चरण ऊहाजें पाम
ये, अक्षय जिवनगरनुं राज रे ॥ ३ ॥ अ० ॥ अ० ॥ जव अटवी अति गहनयी
पारग प्रभुजी सत्त्ववाह रे ॥ शुद्धमार्ग दर्शक पणो, योग क्षेमंकर नाह
॥ ४ ॥ यो० ॥ अ० ॥ रत्नक जिन ठ कायना, वली मोहनिवारक स्वामी रे ॥ अ
ण संव रत्नक सदा, तणें गोप ईश अचिराम रे ॥ ५ ॥ ती० ॥ अ० ॥ जाव छ
हिंसक पूरिता, माहणता उपदेश रे ॥ धर्म अहिंसक नीपनो, माहण उ
गदीज विशेष रे ॥ ६ ॥ मा० ॥ अ० ॥ पुष्ट कारण अरिहंतजी, तारक जायक सु
निचंद रे ॥ मांचक सर्व विजावथी, जीपावे मोह अरिंद रे ॥ ७ ॥ जी० ॥ अ० ॥
ज्ञानकुंज सुरमणि परें, सहजें उपगारी थाय रे ॥ देवचंड़ सुखकर प्रभु
गुण गेद अमोह अमाय रे ॥ ८ ॥ गु० ॥ अ० ॥ इति श्री विशालजिन स्तवनं ॥

॥ अथ एकादश श्रीवज्रंधरजिन स्तवनं ॥

॥ नदी यमुनाके तीर ॥ ए देवी ॥ विहरमान जगवान, सुणो मुक्त वि
नि ॥ जगतारक जगनाथ, अठो त्रिभुवन पति ॥ नासक लाकालाक, नि

श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १६:

ऐं जाणो ठतो ॥ तो पण वितक वात, कहूं बुं तुज प्रति ॥ १ ॥ हूं सख
निज ठोडि, रम्यो पर पुजलें ॥ जीव्यो जलट आणो, विषय तृष्णाजलें ॥ अ
श्रव बंधविजाव, करुं रुचि आपणी ॥ नूव्यो मिथ्यावात, दोष बुं परनर्ण
॥ २ ॥ अवगुण ठांकण काज, करुं जिनमत क्रिया ॥ न तजुं अवगुण चाल
अनादिनी जे प्रिया ॥ दृष्टिरागनो पोष. तेह समकित गणुं ॥ स्यादादनी
रीत, न देखुं निजपणुं ॥ ३ ॥ मन तनु चपल स्वजाव, धचन एकांतता ॥
वस्तु अनंत स्वजाव, न नासे जे ठता ॥ जे लोकोत्तर देव, नसूं लौकिक
थी ॥ दुर्जन सिद्ध स्वजाव, प्रजो तहकीकथी ॥ ४ ॥ महाविदेह मजार के,
तारक जिनवरु ॥ श्रीवज्रंधर अरिहंत, अनंत गुणाकरु ॥ ते निर्यामक
श्रेष्ठ, सही मुक्त तारशे ॥ महावैद्य गुणयोग, रोग नव वारशे ॥ ५ ॥ प्रभुमुख नय्य
स्वजाव, सुणुं जो माहरो ॥ तो पामे प्रमोद, एह चेतन खरो ॥ आये शिव
पद आश, राशि सुखवृंदनी ॥ सहज स्वतंत्र स्वरूप, खाण आणंदनी ॥ ६ ॥
वलगा जे प्रभुनाम, धाम ते गुण तणा ॥ धारो चेतन राम, एह धिरवात
ना ॥ देवचंड़ जिनचंड़, हृदय स्थिर थापजो ॥ जिन आणायुत नक्ति, शक्ति
मुक्त थापजो ॥ ७ ॥ इति एकादश श्री वज्रंधरजिन स्तवनं ॥ १ ॥

॥ अथ द्वादश श्री चंड़ाननजिन स्तवनं ॥

॥ वीरा चंदला ॥ ए देशी ॥ चंड़ाननजिन, सांनजीएं अरदास रे ॥ मुक्त
सेवक नणा, ठे प्रभुनो विश्वासो रे ॥ १ ॥ चं० ॥ नरतक्षेत्र मानव पणो
रे, लाधो दुःसम काल ॥ जिनपूरवधर विरहथी रे, दुजहो साधन चालो रे
॥ २ ॥ चं० ॥ इय क्रिया रुचि जीवडा रे, जाव धर्मरुचिहीन ॥ उपदेश
क पण तेहवा रे, शुं करे जीव नवीन रे ॥ ३ ॥ चं० ॥ तत्त्वागम जाणंग
तजी रे, बहुजन संमत जेह ॥ मूढ हगी जन आदर्या रे, सुगुरु कहावे
तेह रे ॥ ४ ॥ चं० ॥ आणा साध्य विना क्रिया रे, लोकें मान्यो रे धर्म ॥
दंसण नाण चरित्रनो रे, मूल न जाण्यो मर्म रे ॥ ५ ॥ चं० ॥ गड कदा
ग्रह साचवे रे, माने धर्म प्रसिद्ध ॥ आतम गुण अकपायता रे, धर्म न
जाणो शुद्ध रे ॥ ६ ॥ चं० ॥ तत्त्वरसिक जन थोडला रे, बहुलो जन सं
वाद ॥ जाणो ठो जिनराजजी रे, सघलो एह विवाद रे ॥ ७ ॥ चं० ॥
नाथ चरण वंदन तणो रे, मनमां घणो उमंग ॥ पुण्य विना किस पामीयें
रे, प्रभुसेवननो रंग रे ॥ ८ ॥ चं० ॥ जगतारक प्रभु वांटीएं रे, महाविदे

१६९ श्रीदेवचंजकीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

में अइ अनेही ॥ नाव सविकल्पता ठेदि केवल सकल, ज्ञान अनंतता
स्वामि वेदी ॥ ४ ॥ सू० ॥ वीर्यहाधिक बलें चपलता योगनी, रोधि चेत
न कखो चुचि अलेशी ॥ नाव जौलेशीमें परम अक्रिय अइ, कृय करी चार
तनु कर्मशेपी ॥ ५ ॥ सू० ॥ वर्ण रस गंध विनु फरस संस्थान विनु, यो
गतनु संग विनु जिन अरूपी ॥ परम आनंद अत्यंत सुख अनुनवी, तत्त्वत
न्मय सदा चित्स्वरूपी ॥ ६ ॥ सू० ॥ ताहरी शूरता धीरता तीक्ष्णता, देखि
सेवक तणो चित्त राख्यो ॥ राग सुप्रशस्तथी गुणी आश्चर्यता, गुणी अद्भुत
पणो जीव माख्यो ॥ ७ ॥ सू० ॥ आत्मगुण रुचि अये तत्त्व साधन रसी,
तत्त्व निष्पत्ति निर्वाण थावे ॥ देवचंद शुद्ध परमात्म सेवनथकी, परम आ
त्मिक आनंद पावे ॥ ८ ॥ सू० ॥ इति नवम सूरप्रनजिन स्तवनं ॥ ए ॥

॥ अथ दशम श्रीविशालजिन स्तवनं ॥

॥ प्राणी वाणी जिनतणी ॥ ए देशी ॥ देव विशाल जिणंदनी, तमें ध्यावो
तत्त्व समाधि रे ॥ चिदानंद रस अनुनवी, सहज अकृत निरुपाधि रे ॥ १ ॥
स० ॥ अरिहंत पद वंदोये गुणवंत रे ॥ गुणवंत अनंत महंत स्तवो, नवता
रणो नगवंत रे ॥ ए आंकणी ॥ नव उपाधि गढ़ टालवा, प्रभुजी ठो वैद्य
अमोघ रे ॥ रत्नत्रय औपध करी, तमें ताखा नविजन उध रे ॥ २ ॥ त० ॥ अ० ॥
नव समुद्र जल तारवा, निर्यामक सम जिनराज रे ॥ चरण ऊहाजें पामी
यें, अक्षय शिवनगरनुं राज रे ॥ ३ ॥ अ० ॥ अ० ॥ नव अटवी अति गहनथी,
पारग प्रभुजी लठवाह रे ॥ शुद्धमार्ग दर्शक पणो, योग क्लेमंकर नाह रे
॥ ४ ॥ यो० ॥ अ० ॥ रत्नक जिन ठ कायना, वली मोहनिवारक स्वामी रे ॥ अम
ण संघ रत्नक सदा, तेणें गोप ईश अनिराम रे ॥ ५ ॥ तै० ॥ अ० ॥ नाव अ
हिंसक पूर्णता, माहणता उपदेश रे ॥ धर्म अहिंसक नीपनो, माहण ज
गदीश विशेष रे ॥ ६ ॥ मा० ॥ अ० ॥ पुष्ट कारण अरिहंतजी, तारक ज्ञायक मु
निचंद रे ॥ मोचक सर्व विनावथी, जीपावे मोह अरिंद रे ॥ ७ ॥ जी० ॥ अ० ॥
कामकुंन सुरमणि परें, सहेजें उपगारी थाय रे ॥ देवचंद सुखकर प्रभु,
गुण गेह अमोह अमाय रे ॥ ८ ॥ गु० ॥ अ० ॥ इति श्री विशालजिन स्तवनं ॥

॥ अथ एकादश श्रीवज्रधरजिन स्तवनं ॥

॥ नदी चमुनाके तीर ॥ ए देशी ॥ विहरमान नगवान, सुणो मुज वि
नति ॥ जगतारक जगनाथ, अठो त्रिभुवन पति ॥ नासक लोकालोक, ति

श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १६३

ऐं जाणो ठतो ॥ तो पण वितक वात, कहूं ठुं तुज प्रति ॥ १ ॥ हूं सरूप
निज ठोडि, रम्यो पर पुजलें ॥ जीव्यो उजठ आणी, विषय तृष्णाजलें ॥ आ
श्रव बंधविजाव, करूं रुचि आपणी ॥ नूव्यो मिथ्यावास, दोष ठुं परजणी
॥ २ ॥ अवगुण ठांकण काज, करूं जिनमत क्रिया ॥ न तेजुं अवगुण चाल,
अनादिनी जे प्रिया ॥ दृष्टिरागनो पोष, तेह समकित गणुं ॥ स्यादादनी
रीत, न देखुं निजपणुं ॥ ३ ॥ मन तनु चपल स्वजाव, धचन एकांतता ॥
वस्तु अनंत स्वजाव, न जासे जे ठता ॥ जे लोकोत्तर देव, नसूं लौकिक
थी ॥ दुर्जन सिद्ध स्वजाव, प्रजो तहकीकथी ॥ ४ ॥ महाविदेह मजार के,
तारक जिनवरु ॥ श्रीवज्रंधर अरिहंत, अनंत गुणाकरु ॥ ते निर्यामक
श्रेष्ठ, सही मुक्त तारशे ॥ महावैद्य गुणयोग, रोग जव वारशे ॥ ५ ॥ प्रभुमुख नव्य
स्वजाव, सुणुं जो माहरो ॥ तो पामे प्रमोद, एह चेतन खरो ॥ थाये शिव
पद आश, राशि सुखवृंदनी ॥ सहज स्वतंत्र स्वरूप, खाण आणंदनी ॥ ६ ॥
वलगा जे प्रभुनाम, धाम ते गुण तणा ॥ धारो चेतन राम, एह धिरवास
ना ॥ देवचंड़ जिनचंड़, हृदय स्थिर थापजो ॥ जिन आणायुत नक्ति, शक्ति
मुक्त थापजो ॥ ७ ॥ इति एकादश श्री वज्रंधरजिन स्तवनं ॥ १ ॥

॥ अथ द्वादश श्री चंड़ाननजिन स्तवनं ॥

॥ वीरा चंदला ॥ ए देशी ॥ चंड़ाननजिन, सांनजीएं अरदास रे ॥ मुक्त
सेवक जणा, ठे प्रभुनो विश्वासो रे ॥ १ ॥ चं० ॥ जरतक्षेत्र मानव पणो
रे, लाथो दुःसम काल ॥ जिनपूरवधर विरहथी रे, डलहो साधन चालो रे
॥ २ ॥ चं० ॥ इव्य क्रिया रुचि जीवडा रे, जाव धर्मरुचिहीन ॥ उपदेश
क पण तेहवा रे, शुं करे जीव नवीन रे ॥ ३ ॥ चं० ॥ तत्त्वागम जाणंग
तजी रे, बहुजन संमत जेह ॥ मूढ हठी जन आदर्या रे, सुगुरु कहावे
तेह रे ॥ ४ ॥ चं० ॥ आणा साध्य विना क्रिया रे, लोकें मान्यो रे धर्म ॥
दंसण नाण चरित्रनो रे, मूज न जाण्यो मर्म रे ॥ ५ ॥ चं० ॥ गड कदा
ग्रह साचवे रे, माने धर्म प्रसिद्ध ॥ आतम गुण अकपायता रे, धर्म न
जाणो शुद्ध रे ॥ ६ ॥ चं० ॥ तत्त्वरसिक जन थोडला रे, बहुलो जन सं
वाद ॥ जाणो ठो जिनराजजी रे, सघलो एह विवाद रे ॥ ७ ॥ चं० ॥
नाथ चरण वंदन तणो रे, मनमां घणो उमंग ॥ पुण्य विना किम पामीयें
रे, प्रभुसेवननो रंग रे ॥ ८ ॥ चं० ॥ जगतारक प्रभु वांटीएं रे, महाविदे

२६२ श्रीदेवचंज्जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

में थइ अचैदी ॥ जाव सविकल्पता ठेदि केवल सकल, ज्ञान अनंतता
स्वामि वेदी ॥ ४ ॥ सू० ॥ वीर्यकायिक बलें चपलता योगनी, रोधि चेत
न कखो गुचि अलेशी ॥ जाव शैलेशीमें परम अक्रिय थइ, क्य करी चार
तनु कर्मशेपी ॥ ५ ॥ सू० ॥ वर्ण रस गंध विनु फरस संस्थान विनु, यो
गतनु संग विनु जिन अरूपी ॥ परम आनंद अत्यंत सुख अनुजवी, तत्त्वत
न्मय सदा चित्स्वरूपी ॥ ६ ॥ सू० ॥ ताहरी शूरता धीरता तीक्ष्णता, देखि
सेवक तणो चित्त राख्यो ॥ राग सुप्रशस्तथी गुणी आश्चर्यता, गुणी अनुत
पणो जीव माख्यो ॥ ७ ॥ सू० ॥ आत्मगुण रुचि अये तत्त्व साधन रसी,
तत्त्व निष्पत्ति निर्वाण थावे ॥ देवचंद शुद्ध परमात्म सेवनयकी, परम आ
त्मिक आनंद पावे ॥ ८ ॥ सू० ॥ इति नवम सूरप्रज्जिन स्तवनं ॥ एण ॥

॥ अथ दशम श्रीविशालजिन स्तवनं ॥

॥ प्राणी वाणी जिनतणी ॥ ए देशी ॥ देव विशाल जिणंदनी, तमें ध्यावो
तत्त्व समाधि रे ॥ चिदानंद रस अनुजवी, सहज अकृत निरुपाधि रे ॥ १ ॥
स० ॥ अरिहंत पद वंदोयें गुणवंत रे ॥ गुणवंत अनंत महंत स्तवो, नवता
रणो जगवंत रे ॥ ए आंकणी ॥ नव उपाधि गढ़ टालवा, प्रभुजी ठो वैद्य
अमोघ रे ॥ रत्नत्रयि औपध करी, तमें ताखा नविजन उंघ रे ॥ २ ॥ त० ॥ अ० ॥
नव समुद्र जल तारवा, निर्यामक सम जिनराज रे ॥ चरण जहाजें पामी
यें, अद्भुत शिवनगरनुं राज रे ॥ ३ ॥ अ० ॥ अ० ॥ नव अटवी अति गहनथी,
पाग्न प्रभुजी सववाह रे ॥ शुद्धमार्ग दर्शक पणो, योग द्वेमंकर नाह रे
॥ ४ ॥ यो० ॥ अ० ॥ रत्नक जिन ठ कायना, वली मोहनिवारक स्वामी रे ॥ अम
ण संघ रत्नक सदा, तेणें गोप ईश अनिराम रे ॥ ५ ॥ तै० ॥ अ० ॥ जाव अ
हिंसक पूर्णता, माहणता उपदेश रे ॥ धर्म अहिंसक नीपनो, माहण ज
गदीग विजेष रे ॥ ६ ॥ मा० ॥ अ० ॥ पुष्ट कारण अरिहंतजी, तारक ज्ञायक मु
निचंद रे ॥ मोचक सर्व विनावथी, जीपावे मोह अरिंद रे ॥ ७ ॥ जी० ॥ अ० ॥
कामकुंन सुरमणि परें, सहेजें उपगारी थाय रे ॥ देवचंइ सुखकर प्रभु,
गुण गेह अमोह अमाय रे ॥ ८ ॥ गु० ॥ अ० ॥ इति श्री विशालजिन स्तवनं ॥

॥ अथ एकादश श्रीवज्रंधरजिन स्तवनं ॥

॥ नदी चमुनाके तीर ॥ ए देजी ॥ विहरमान जगवान, सुणो मुज वि
नति ॥ जगतारक जगनाथ, अठो त्रिचवन पति ॥ नासक लोकांलोक, ति

श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १६३

ऐं जाणो ठतो ॥ तो पण वितक वात, कहूं हुं तुज प्रति ॥ १ ॥ हूं सरूप
निज ढोडि, रम्यो पर पुजलें ॥ जीव्यो उलट आणो, विषय तृष्णाजलें ॥ आ
श्रव बंधविजाव, करूं रुचि आपणी ॥ नूव्यो मिथ्यावास, दोष हुं परजणी
॥ २ ॥ अवगुण ठांकण काज, करूं जिनमत क्रिया ॥ न तजुं अवगुण चाल,
अनादिनी जे प्रिया ॥ दृष्टिरागनो पोष, तेह समकित गणुं ॥ स्यादादनी
रीत, न देखुं निजपणुं ॥ ३ ॥ मन तनु चपल स्वजाव, धेवन एकांतता ॥
वस्तु अनंत स्वजाव, न जासे जे ठता ॥ जे लोकोत्तर देव, नसूं लौकिक
थी ॥ डुलन सिद्ध स्वजाव, प्रजो तहकीकथी ॥ ४ ॥ महाविदेह मजार के,
तारक जिनवरु ॥ श्रीवज्रंधर अरिहंत, अनंत गुणाकरु ॥ ते निर्यामक
श्रेष्ठ, सही मुक्त तारशे ॥ महावैद्य गुणयोग, रोग नव वारशे ॥ ५ ॥ प्रभुमुख नव्य
स्वजाव, सुणुं जो माहरो ॥ तो पामे प्रमोद, एह चेतन खरो ॥ थाये शिव
पद आश, राशि सुखवृंदनी ॥ सहज स्वतंत्र स्वरूप, खाण आणंदनी ॥ ६ ॥
वलगा जे प्रभुनाम, धाम ते गुण तणा ॥ धारो चेतन राम, एह विरवास
ना ॥ देवचंड़ जिनचंड़, हृदय स्थिर थापजो ॥ जिन आणायुत नक्ति, शक्ति
मुक्त थापजो ॥ ७ ॥ इति एकादश श्री वज्रंधरजिन स्तवनं ॥ १ ॥

॥ अथ द्वादश श्री चंड़ाननजिन स्तवनं ॥

॥ वीरा चंदला ॥ ए देशी ॥ चंड़ाननजिन, सांनजीऐं अरदास रे ॥ मुक्त
सेवक जणा, ठे प्रभुनो विश्वासो रे ॥ १ ॥ चं० ॥ नरतक्षेत्र मानव पणो
रे, लाथो डुःसम काल ॥ जिनपूरवधर विरहथी रे, डुलहो साधन चालो रे
॥ २ ॥ चं० ॥ इव्य क्रिया रुचि जीवडा रे, जाव धर्मरुचिहीन ॥ उपदेश
क पण तेहवा रे, शुं करे जीव नवीन रे ॥ ३ ॥ चं० ॥ तत्त्वागम जाणंग
तजी रे, बहुजन संमत जेह ॥ मूढ हठी जन आदर्या रे, सुगुरु कहावे
तेह रे ॥ ४ ॥ चं० ॥ आणा साध्य विना क्रिया रे, लोकें मान्यो रे धर्म ॥
दंसण नाण चरित्रनो रे, मूल न जाण्यो मर्म रे ॥ ५ ॥ चं० ॥ गह्व कदा
ग्रह साचवे रे, माने धर्म प्रसिद्ध ॥ आतम गुण अकपायता रे, धर्म न
जाणो शुद्ध रे ॥ ६ ॥ चं० ॥ तत्त्वरसिक जन थोडला रे, बहुलो जन सं
वाद ॥ जाणो ठो जिनराजजी रे, सघलो एह विवाद रे ॥ ७ ॥ चं० ॥
नाथ चरण वंदन तणो रे, मनमां घणो उमंग ॥ पुण्य विना किम पामीयें
रे, प्रभुसेवननो रंग रे ॥ ८ ॥ चं० ॥ जगतारक प्रभु वांटीऐं रे, महाविदे

१६४ श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानंजिन स्तवनं.

ह मजार ॥ वस्तुधर्म स्याद्वादता रे, सुणि करियें निर्धार रे ॥ ए ॥ चं० ॥
तुज करुणा सहु उपरें रे, सरखी ठे महाराय ॥ पण अविराधक जीवने रे,
कारण सफलुं आय रे ॥ १० ॥ चं० ॥ एहवा पण नवि जीवने रे, देव नक्ति
आधार ॥ प्रभुसमरणयो पामीयें रे, देवचंड़ पदसार रे ॥ ११ ॥ चं० ॥ इति ॥

॥ अथ त्रयोदश श्री चंड़बाहुजिन स्तवनं ॥

॥ श्री अरनाथ उपासना ॥ ए देशी ॥ चंड़बाहुजिन सेवना, नवनाशिनी
तेह ॥ परपरिणतिना पासने, निष्कासन रेह ॥ १ ॥ चं० ॥ पुजज नाव आ
शंसना, उद्घासन केतु ॥ सम्यग्दर्शन वासना, नासनचरण समेत ॥
२ ॥ चं० ॥ त्रिकरण योग प्रशंसना, गुणस्तवना रंग ॥ वंदन पूजन नाव
ना, निजपावना अंग ॥ ३ ॥ चं० ॥ परमात्म पद कामना, कामनाशन
एह ॥ सत्ताधर्म प्रकाशना, करवा गुणगेह ॥ ४ ॥ चं० ॥ परमेश्वर आलंब
ना, राच्या जेह जीव ॥ निर्मल साध्यनी साधना, साधे तेह सदीव ॥ ५ ॥
चं० ॥ परमानंद उपायवा, प्रभु पुष्ट उपाय ॥ तुज सम तारक सेवतां, प
रसेव न आय ॥ ६ ॥ चं० ॥ शुद्धात्म संपत्ति तणा, तुम्हें कारण सार ॥
देवचंड़ अरिहंतनी, सेवा सुखकार ॥ ७ ॥ चं० ॥ इति चंड़बाहुजिन स्तवनं ॥

॥ अथ चतुर्दश श्रीचुजंगस्वामि स्तवनं ॥

॥ देशी जूअरनी ॥ पुष्कलावड विजयें हो, के विचरे तीर्थपति ॥ प्रभुचर
णने सेवे हो, के सुर नर असुरपति ॥ जसु गुण प्रगट्या हो, के सर्व प्र
देशमां ॥ आत्म गुणनी हो, के विकसी अनंत रमा ॥ १ ॥ सामान्य स्वभावनी
हो, के परिणति असहाड ॥ धर्मविशेषनी हो, के गुणने अनुजाड ॥ गुण
सकल प्रदेशों हो, के निजनिज कार्य करे ॥ समुदाय प्रवर्ते हो, के कर्ता
नाव धरे ॥ २ ॥ जड इव्य चतुष्के हो, के करतानाव नहीं ॥ सर्व प्रदेशों
हो, के वृत्ति विनन्न कही ॥ चेतन इव्यने हो, के सकल प्रदेश मिजे ॥
गुणवर्तना वते हो, के वस्तुने सहज वलें ॥ ३ ॥ शंकर सन्नकागी हा, के
सहजें गुण वरते ॥ इव्यादिक परिणति हो, के नायें अनुमरने ॥ ज्ञानादिक
लब्धि हो, के न हुवे सहाय विना ॥ सहकार अकंपे हो, के गुणनी वृत्ति
यना ॥ ४ ॥ पर्याय अनंता हो, के जे एक कार्यपणें ॥ वरते नेदन हो,
के जिनवर गुण पनणे ॥ ज्ञानादिक गुणनी हां, के वर्तना जाय प्रनें ॥
धर्मादिक इव्यने हो, के सहकारें करते ॥ ५ ॥ ग्राहक व्यापकना हा के

श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १६५

प्रभुतुम धर्म स्मी ॥ आत्म अनुभवणी हो, के परिणति अन्य वमी ॥
तुज शक्ति अनंती हो, के गाताने व्यातां ॥ मुज शक्ति विकासन हो, के
थाये गुण रमतां ॥ ६ ॥ इम निज गुणजोगी हो, के स्वामि जुजंग मुदा ॥
जे नित्य वंदे हो, के ते नर धन्य सदा ॥ देवचंड़ प्रभुनी हो, के पुण्ये नक्ति
सधे ॥ आत्म अनुभवनी हो, के नित्य नित्यशक्ति वधे ॥ ७ ॥ इति ॥ १४ ॥

॥ अथ पंचदश श्री ईश्वरदेवजिन स्तवनं ॥

॥ काल अनंतानंत ॥ ए देशी ॥ सेवो ईश्वर देव, जिणें ईश्वरता हो निज
अद्भुत वरी ॥ तिरोजावनी शक्ति, आविर्जावें हो सहु प्रगट करी ॥ १ ॥
अस्तित्वादिक धर्म, निर्मल जावें हो सहुने सर्वदा ॥ नित्यत्वादि स्वनाव,
ते परिणामी हो जडचेतन सदा ॥ २ ॥ कर्ता नोक्ता जाव, कारक ग्राहक
हो ज्ञान चारित्रतां ॥ गुणपर्याय अनंत, पाम्या तुमचा हो पूर्ण पवित्र
ता ॥ ३ ॥ पूर्णानंद स्वरूप, जोगी अयोगी हो. उपयोगी सदा ॥ शक्ति
लक्षण स्वाधीन, वरते प्रभुनी हो जे न चले कदा ॥ ४ ॥ दास विनाव अ
नंत, नासे प्रभुजी हो तुज अवलंबन ॥ ज्ञानानंद महंत, तुज सेवाथो
हो सेवकने बने ॥ ५ ॥ धन्य धन्य ते जीव, प्रभुपद वंदी हो जे देशन
पुणे ॥ ज्ञानक्रिया करे शुद्ध, अनुभव योगें हो निज साधक पणे ॥ ६ ॥
शरंवार जिनराज, तुज पद सेवा हो होजो निर्मली ॥ तुज शासन अनु
नाइ, वासन नासन हो तत्त्वरमण वली ॥ ७ ॥ शुद्धात्मनिज धर्म, रुचि
अनुभवणी हो साधन सत्यता ॥ देवचंड़ जिनचंड़, नक्ति पसायें हो
होशे व्यक्तता ॥ ८ ॥ इति पंचदश श्री ईश्वरनामाजिन स्तवनं ॥ १५ ॥

॥ अथ षोडश श्री नमिप्रनजिन स्तवनं ॥

॥ अरज अरज सुणोने रुडा राजीया होजी ॥ ए देशी ॥ नमिप्रन नमि
प्रनप्रभुजी वीनतुं होजी, पामी पामीवर प्रस्ताव ॥ जाणो ठो जाणो ठो विण
विनवे हो जी, तोपण दासस्वनाव ॥ १ ॥ न० ॥ हुं करता हुं करता पर जावतुं
होजी, नोक्ता पुजलरूप ॥ ग्राहक ग्राहक व्यापक एहनो हो जी, राख्यो जड
नव नूप ॥ २ ॥ न० ॥ आत्म आत्म धर्म विसारीयो हो जी, सेव्यो मिथ्या
माग ॥ आश्रव आश्रव बंधपणुं कखुं हो जी, संवरनिर्झर त्याग ॥ ३ ॥
न० ॥ जडचल जडचल कर्म जे देहने हो जी, जाणुं आत्म तत्त्व ॥
बहिरातम बहिरातमता में ग्रही हो जी, चतुरंगें एकत्व ॥ ४ ॥ न० ॥ के

१६६ श्री देवचंड़जीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

वल केवल ज्ञानमहोदधि हो जी, केवल दंसण बुद्ध ॥ वीरज वीरज
अनंत स्वजावनो हो जी, चारित्र क्वाधिक शुद्ध ॥ ५ ॥ न० ॥ विश्रामि
विश्रामि निजजावना हो जी, स्यादादी अप्रमाद ॥ परमात्म परमात्म
प्रभु देखता हो जी, जागि प्रांति अनाद ॥ ६ ॥ न० ॥ जिनसम जिनस
म सत्ता उलखी हो जी, तसु प्राग्जावनी इह ॥ अंतर अंतर आत्म
ता लही हो जी, परपरिणति निरीह ॥ ७ ॥ न० ॥ प्रतिठंदें प्रतिठंदें जि
नराजनें हो जी, करता साधक जाव ॥ देवचंड़ देवचंड़ पद अनुचवे हो
जी, शुद्धात्म प्राग्जाव ॥ ८ ॥ न० ॥ इति षोडश नमिप्रजजिन स्तवनं ॥

॥ अथ सप्तदश श्री वीरसेनजिन स्तवनं ॥

॥ लाठजदे मात मढहार ॥ ए देशी ॥ वीरसेन जगदीश, ताहरी परम
जगीश, आज हो दीसे रे वीरजता त्रिभुवनथी घणी जी ॥ १ ॥ अणहारी
अशरीर, अक्षय अजय अतिधीर, आज हो अविनाशी अलेशी ध्रुव प्रभु
ता बणी जी ॥ २ ॥ अतींद्रिय गत कोह, विगतमाय मय लोह, आज हो
सोहे रे मोहे जगजनता जणी जी ॥ ३ ॥ अमर अखंड अरूप, पूर्णानंद
स्वरूप, आज हो चिडूपें दीपे चिर समता धणी जी ॥ ४ ॥ वेदरहित अ
कपाय, शुद्ध सिद्ध असहाय, आज हो व्यायकें नायकने ध्येयपदें ग्रह्यो
जी ॥ ५ ॥ दानलाज निज जोग, शुद्धस्वगुण उपजोग, आज हो अजोगी
करता चोक्ता प्रभु लह्यो जी ॥ ६ ॥ दरिण ज्ञान चारित्र, सकल प्रदेश पवि
त्र, आज हो निर्मल निस्तंगी अरिहा वंदीयें जी ॥ ७ ॥ देवचंड़ जिन चंड़,
पूर्णानंदनो वृंद, आज हो जिनवरसेवाथी, चिर आनंदीयें जी ॥ ८ ॥ इति ॥

॥ अथ अष्टादश श्री महानजिन स्तवनं ॥

॥ तट यमुनानुं रे, अति रत्नीयामणुरे ॥ ए देशी ॥ महानजिनराज, गज
राजविराजे हो आज तुमारडो जी ॥ क्वाधिकवीर्य अनंत, धर्म अचंगें दा तुं
साहिब बडो जी ॥ १ ॥ हुं बलिहारी रे श्री जिनवरतणी रे ॥ कर्ता चोक्ता जा
व. कान्क कान्क हो तुं स्वामी ठतो जी ॥ ज्ञानानंद प्रधान. सर्ववस्तुतो
हो धर्म प्रकाशनो जी ॥ २ ॥ हुं ॥ सम्यग्दर्शन मित्त. स्थिरनिर्वाण अ
विनंवादता जी ॥ अव्यावाधि समाधि. कोश अनश्वरें रे. निज आनदता
जी ॥ ३ ॥ हुं ॥ देव अत्तंख्य प्रदेश, निजनिज गीतें रे गुण नंपनि नय
जी ॥ चात्रि दुर्ग अचंग, आत्म शकें हो परजय संचर्या जी ॥ ४ ॥ दू ॥

श्री देवचंजजीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं. १६७

धर्महृमादिकसैन्य, परिणति प्रभुता हो तुज बल आकरो जी ॥ तत्त्व सकल प्राग्जाव, सादि अनंती रे रीतें प्रभु धखो जी ॥ ५ ॥ हुं० ॥ इव्य जाव'अ' रिलेश, सकल निवारी रे साहिब अवतखो जी ॥ सहज स्वजाव विलास, जो गी उपयोगी रे ज्ञान गुणें नखो जी ॥ ६ ॥ हुं० ॥ आचारिज उवजाय. सां धक मुनिवर हो देस विरत धरु जी ॥ आतम सिद्ध अनंत, कारणरूपें रे योगहैमंकरु जी ॥ ७ ॥ हुं० ॥ सम्यग्दृष्टि जीव, आणाराणी हो सहु जिनराजना जी ॥ आतम साधन काज, सेवे पदकज हो श्री महाराजनां जी ॥ ८ ॥ हुं० ॥ देवचंड़ जिनचंड़, जगते राचो हो जिवि आतम रुचि जी ॥ अव्यय अह्य शुद्ध, संपति प्रगटे हो सत्तागत शुचि जी ॥ ९ ॥ हुं० ॥

॥ अथ एकोनविंश श्री देवजसाजिन स्तवनं ॥

॥ महाविदेह क्षेत्र सोदामणुं ॥ ए देशी ॥ देवजसां दरिण्य करो, विष टे मोह विजाव लाल रे ॥ प्रगटे शुद्ध स्वजावता, आनंद लहरी दाव लाल रे ॥ १ ॥ दे० ॥ स्वामी वसो पुष्कर वरें, जंबूनरतें दास लाल रे ॥ क्षेत्र विचेद घणो पडयो, किम पोहोंचे उल्लास लाल रे ॥ २ ॥ दे० ॥ होवत जो तनु पांखडी, आवत नाथ हजूर लाल रे ॥ जो होती चित्त आंखडी, देख त नित्य प्रभु तूर लाल रे ॥ ३ ॥ दे० ॥ शासननक्त जे सुरवरा, विनवुं शी प नमाय लाल रे ॥ कृपा करो मुज उपरें, तो जिनवंदन थाय लाल रे ॥ ४ ॥ दे० ॥ पूढुं पूर्व विराधना, शी कीधी इणें जीव लाल रे ॥ अविरति मोह टले नहीं, दीते आगमदीव लाल रे ॥ ५ ॥ दे० ॥ आतम शुद्ध स्व जावने, बोधन शोधनकाज लाल रे ॥ रत्नत्रयि प्राप्ति तणो, हेतु कहो महा राज लाल रे ॥ ६ ॥ दे० ॥ तुज सरिखो साहिब मित्या, नांजे नवचम टेव लाल रे ॥ पुष्टालंबन प्रभु लहि, कोण करे परसेव लाल रे ॥ ७ ॥ दे० ॥ दीनदयाल कृपालु, नाथ नविक आधार लाल रे ॥ देवचंड़ जिन से वना, परमाश्रित सुखकार लाल रे ॥ ८ ॥ दे० ॥ इति श्रीदेवजसाजिन स्तवनं ॥

॥ अथ विंशति श्री अजितवीर्यजिन स्तवनं ॥

॥ अजितवीर्यजिन विचरता रे ॥ मनमोहनारे लाल ॥ पुष्कर अर्द्धविदे ह रे ॥ नविबोहनां रे लाल ॥ जंगम सुरतरु सारिखो रे ॥ मन० ॥ सेवे धन्य धन्य तेह रे ॥ नवि० ॥ १ ॥ जिनगुण अमृत पानथी रे ॥ म० ॥ अमृतक्रिया सुपसाय रे ॥ न० ॥ अमृतक्रिया अनुष्ठानथी रे ॥ म० ॥

१६७ श्री देवचंद्रजीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

आत्म अमृत आय रे ॥ ज० ॥ १ ॥ प्रीति जक्ति अनुष्ठानथी रे ॥ म० ॥
 वचन असंगी सेव रे ॥ ज० ॥ कर्ता तन्मयता लहे रे ॥ म० ॥ प्रभुजक्ति
 नित्यमेव रे ॥ ज० ॥ ३ ॥ परमेश्वर अवलंबने रे ॥ म० ॥ ध्याता ध्येय
 अनेद रे ॥ ज० ॥ ध्येय समाप्ति दुवे रे ॥ म० ॥ साध्यसिद्धि अवि
 छेद रे ॥ ज० ॥ ४ ॥ जिनगुण राग परागथी रे ॥ म० ॥ वासित मुक्त परि
 णाम रे ॥ ज० ॥ तजज्ञो दुष्टविजावता रे ॥ म० ॥ सरज्ञो आत्म काम
 रे ॥ ज० ॥ ५ ॥ जिनजक्तिरत चित्तने रे ॥ म० ॥ वेधकरस गुण प्रेम रे
 ॥ ज० ॥ सेवक जिनपद पामशो रे ॥ म० ॥ रसवेधित अय जेम रे ॥
 ज० ॥ ६ ॥ नाथ जक्तिरस जावथी रे ॥ म० ॥ तृण जाणुं परदेव रे ॥ ज० ॥
 चिंतामणि सुरत्तरुथकी रे ॥ म० ॥ अधिको अरिहंत सेव रे ॥ ज० ॥ ७ ॥
 परमात्म गुण स्मृतियकी रे ॥ म० ॥ फरश्चो आत्मराम रे ॥ ज० ॥ नि
 यमाकंचनता लहे रे ॥ म० ॥ लोह ज्युं पारस पाम रे ॥ ज० ॥ ८ ॥ नि
 र्मल तत्त्वरुचि यइ रे ॥ म० ॥ करजो जिनपति जक्ति रे ॥ ज० ॥ देवचं
 द पद पामशो रे ॥ म० ॥ परम महोदय युक्ति रे ॥ ज० ॥ ९ ॥ इति ॥ १० ॥

॥ कलश ॥ राग धन्याश्री ॥

॥ वंदो वंदो रे जिनवर विचरंता वंदो ॥ कीर्त्तन स्तवन नमन अनुसरतां
 पूर्वपाप निकंदो रे ॥ जिनवर विचरंता वंदो ॥ १ ॥ जंबू द्वीपें चार जिनेश
 र, धातकी आठ आणंदो ॥ पुष्कर अर्द्ध आठ महामुनि, सेवे चोश
 इंदो रे ॥ जि० ॥ २ ॥ केवली गणधर साधु साधवी, आविक आविक
 वंदो ॥ जिनमुख धर्मअमृत अनुभवतां, पामे मन आणंदो रे ॥ जि०
 ॥ ३ ॥ सिद्धाचल चौमास रहने, गायो जिनगुण ठंदो ॥ जिनपति जक्ति
 मुगतिनो मारग, अनुपम शिवसुखकंदो रे ॥ जि० ॥ ४ ॥ खरतर गच्छ जिनचं
 दग्विर, पुण्यप्रधान मुणिंदो ॥ सुमति सागर साधु रंग सुवाचक, पीथो
 तमकरंदो रे ॥ जि० ॥ ५ ॥ राजतार पाठक उपगारी, ज्ञानधर्म दिणंदो
 ॥ देवचंद सदगुरु गुणवंता, पाठक धीर गयंदो रे ॥ जि० ॥ ६ ॥ देवचं
 द आत्मन हते, गाया वीश जिणंदो ॥ रुद्धि वृद्धि सुखसंपा
 द, सुजग महोदय वंदो रे ॥ जि० ॥ ७ ॥ इति पंक्ति श्री देवचंद्रज
 कृत विंशति विहरमान जिनस्तवनानि संपूर्णानि ॥

१६७ श्री देवचंजकीकृत विंशति विहरमानजिन स्तवनं.

आत्म अमृत थाय रे ॥ ज० ॥ १ ॥ प्रीति जक्ति अनुष्ठानथी रे ॥ म० ॥
 वचन असंगी सेव रे ॥ ज० ॥ कर्ता तन्मयता लहे रे ॥ म० ॥ प्रभु जक्ति
 नित्यमेव रे ॥ ज० ॥ ३ ॥ परमेश्वर अवलंबने रे ॥ म० ॥ ध्याता ध्येय
 अचेद रे ॥ ज० ॥ ध्येय समाप्ति हुवे रे ॥ म० ॥ साध्य सिद्धि अवि
 छेद रे ॥ ज० ॥ ४ ॥ जिनगुण राग परागथी रे ॥ म० ॥ वासित मुक्त पति
 णाम रे ॥ ज० ॥ तजज्ञो दुष्टविजावता रे ॥ म० ॥ सरज्ञो आत्म काम
 रे ॥ ज० ॥ ५ ॥ जिनचक्रित चित्तने रे ॥ म० ॥ वेधकरस गुण प्रेम रे
 ॥ ज० ॥ सेवक जिनपद पामज्ञो रे ॥ म० ॥ रसवेधित अय जेम रे ॥
 ज० ॥ ६ ॥ नाथ चक्रितस जावथी रे ॥ म० ॥ तृण जाणुं परदेव रे ॥ ज० ॥
 चिंतामणि सुरत्करुथकी रे ॥ म० ॥ अधिकी अरिहंत सेव रे ॥ ज० ॥ ७ ॥
 परमात्म गुण स्मृतियकी रे ॥ म० ॥ फरश्यो आत्मराम रे ॥ ज० ॥ नि
 चमाकंचनता लहे रे ॥ म० ॥ लोह ज्युं पारस पाम रे ॥ ज० ॥ ८ ॥ नि
 र्मल तत्त्वरुचि थइ रे ॥ म० ॥ करजो जिनपति जक्ति रे ॥ ज० ॥ देवचं
 पद पामज्ञो रे ॥ म० ॥ परम सहोदय युक्ति रे ॥ ज० ॥ ९ ॥ इति ॥ १० ॥

॥ कलश ॥ राग धन्याश्री ॥

॥ वंदो वंदो रे जिनवर विचरंता वंदो ॥ कीर्तन स्तवन नमन अनुसरतां
 पूर्वपाप निकंदो रे ॥ जिनवर विचरंता वंदो ॥ १ ॥ जंबूद्वीपें चार जिनेश
 र, धातकी आठ आणंदो ॥ पुष्कर अर्द्ध आठ महामुनि, सेवे चोश
 इंदो रे ॥ जि० ॥ २ ॥ केवली गणधर साधु साधवी, आविक आविक
 वंदो ॥ जिनमुख धर्मअमृत अनुभवतां, पामे मन आणंदो रे ॥ जि० ॥
 ॥ ३ ॥ सिद्धाचल चौमास रहने, गायो जिनगुण ठंदो ॥ जिनपति जक्ति
 सुगतिनो सारग, अनुपम शिवसुखकंदो रे ॥ जि० ॥ ४ ॥ खरतर गद्य जिनचं
 चरित्र, पुण्यप्रधान मुणिंदो ॥ सुमति सागर साधु रंग सुवाचक, पीथो शु
 तमकरंदो रे ॥ जि० ॥ ५ ॥ राजसार पाठक उपगारी, ज्ञानधर्म दिणंदो ॥
 दीपचंद तदगुरु गुणवंता, पाठक धीर गयंदो रे ॥ जि० ॥ ६ ॥ देवचं
 नणि आत्म हेंते, गाया बीश जिणंदो ॥ कृदि वृदि सुखसंपति
 प्रगटे, तुजस सहोदय वंदो रे ॥ जि० ॥ ७ ॥ इति पंक्ति श्री देवचंज
 कृत विंशति विहरमान जिनस्तवनानि संपूर्णानि ॥

